

ISSN 1686-0632 (Print)
ISSN 2697-3855 (Online)

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารราย 3 เดือน ปี ที่ 17 ฉบับที่ 77 เมษายน - มิถุนายน 2563

Volume 17 No.77 April - June 2020

Journal
of Graduate School
Sakon Nakhon Rajabhat University

สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารราย 3 เดือน

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University

ปีที่ 17 ฉบับที่ 77 เมษายน - มิถุนายน 2563
Volume 17 No.77 April - June 2020

ISSN 1686-0632 (Print)
ISSN 2697-3855 (Online)

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University

วารสารบัณฑิตศึกษา เป็นวารสารผ่านที่เกณฑ์การพิจารณาเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล TCI ฐานที่ 2
กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขตของวารสาร

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้จัดทำวารสารฉบับภาษาไทยขึ้นเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กล่าวคือ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยาการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ของคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นวารสารราย 3 เดือน โดยเริ่มเผยแพร่ตั้งแต่ ฉบับปีที่ 17 เล่มที่ 77 เมษายน - มิถุนายน 2563 เป็นต้นไป จัดพิมพ์เผยแพร่โดยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ออกปีละ 4 เล่ม ในการพิจารณาบทความ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรกแล้วจัดให้มีการภายนอกพร้อมกลั่นกรอง (peer review) อย่างน้อย 2 ท่าน ประเมินตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนด ในลักษณะเป็น blind review คือ ปกปิดรายชื่อผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้อง

กำหนดออก ราย 3 เดือน ปีละ 4 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม เผยแพร่ เมษายน
- ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน เผยแพร่ ตุลาคม
- ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน เผยแพร่ กรกฎาคม
- ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม เผยแพร่ มกราคม

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศีกานต์ เพียรธัญญกรณ์

กองบรรณาธิการ

บุคคลภายนอก

ศาสตราจารย์สุธรรม อารีกุล	ข้าราชการบำนาญ
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภมาศ พนิชศักดิ์พัฒนา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ เอกะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ สิมารักษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธีรัตน์ พรหมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ กนกเมธากุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จักรพิมพ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร บุญใช้	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรพงษ์ อินทรวงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนานันต์ กุลไพบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ภาวิณี แสนชนม์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพสิฐ บริบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ ศรีพระจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์ภคพล คดีวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยจัดการ

นางสาวงามวิไล คนไฉ่ นายอนุสิทธิ์ นนตระอุตร นางสาวภัทรินทร์ โคตรพันธ์ นางสาววรรณภา เอกพันธ์

ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.หาญชัย อัมภามผล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ วสินนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ขาวชายโขง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด ม่วงจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพไหล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาคทอง ปานศุภวีร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติชัย อุดมกิจมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารศรี กลางประพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลนิกา ฉลากบาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ดร.สุทิสรา ของเหล็กลอก	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ดร.พรเทพ เสถียรนพแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา ธรรมวินทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ออกแบบปก

นายอนุสิทธิ์ นนตระอุตร

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมศักดิ์การพิมพ์ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
 1773/30 ถนนรัฐพัฒนา ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000
 โทรศัพท์ 0-4271-1896, 0-4273-6277 โทรสาร 0-4271-3552
 E-mail : somsak_prs@yahoo.com, somsak.pr@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 17 ฉบับที่ 77 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2563 นี้ ได้รวบรวมบทความทางวิชาการและงานวิจัย จากนักการศึกษา นักบริหาร นักวิจัย และบทความวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต เพื่อเผยแพร่ในวงการศึกษาและวงการวิชาการเพื่อแสดงศักยภาพทางวิชาการของนักการศึกษาและนักบริหารระดับท้องถิ่น ออกสู่สังคมการศึกษาของไทย โดยเฉพาะการเผยแพร่ไปยังมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ

สาระที่น่าสนใจในฉบับประกอบด้วย บรรยายภาคองค์การที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง, ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1, แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564), รูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ, การเปรียบเทียบผลการเพิ่มความสนใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหว ของตาแบบติดตามวัตถุ, ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียน โปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ บริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองกระบี่, การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด, การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2, ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถใน การคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18, การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น โดยใช้ รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น, การ พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, แนวทางเพื่อการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ, การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, ผลการศึกษาคุณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ตามกรอบ ทรรศนะของ นิคโคโล มาเคียเวลลี เป็นต้น

กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือส่งบทความและงานวิจัยมาร่วมเผยแพร่หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประจำปีที่ 17 ฉบับที่ 77 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2563 นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางาน วิชาการและวิชาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจเป็นอย่างดี

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

- บรรยายภาคต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง
พรรณภา อนันตะคุณ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และ พิชญภา ยืนยาว..... 1
- ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
ธวัช ราชมี และ จักรกฤษณ์ โปตาพล.....11
- แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)
แจ่มจันทร์ หลูปรีชาเศรษฐ.....21
- รูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
อภิมุข วาริรักษ์ และ ศิริ ถิอาสนา..... 31
- การเปรียบเทียบผลการเพิ่มความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ
เพ็ญประภา นาเคน สิริกรานต์ จันทเปรมจิตต์ และ Poliny Ung..... 40
- ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
สุระ น้อยสมิ และ สุชาติ วัฒนชัย..... 50
- การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา
ของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองกระบี่
ชนิดา บุญแก้ว นพรัตน์ ชัยเรือง และ ประยงค์ ชูรักษ์..... 62
- การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
วิศรุจ สารจุม และ ธัชชัย จิตรนนท์..... 72
- การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด
เดือนจิต มุลอินทร์ และ จิระพร ชะโน..... 85
- การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
ฤทัยรัตน์ ทุมรัตน์ อโนทัย ประสาน และ ปรีชา สามีคคี..... 100
- ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es)
ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
เอกชัย เอี่ยมสุขมงคล สิริวารรณ จรัสรวีวัฒน์ และ สมศิริ สิงห์ลพ.....113

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
สุธิดา แก้วโสมนท ธนวิน ทองแพง และ ประยูร อิ่มสวาสดี..... 124
- การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น โดยใช้รูปแบบการสอน
ตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
วิวัฒน์ ลี้มงคล สมคิด อินเทพ และ จุฑาทพร เนียมวงษ์..... 137
- การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ยุพิน ศรีชาติ และ อารยา ปิยกุล..... 149
- แนวทางเพื่อการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ
ธีระพล เฟ็งจันทร์..... 158
- การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
อำนาจ บุตรสุริย์..... 168
- ผลการศึกษาคุณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ตามกรอบบรรณานุกรม
ของ นิคโคโล มาเคียเวลลี
จักรพงษ์ รัตนวงศ์ โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ และ ลลิตา นิพัทธ์ประศาสน์ สุนทรวิภาต..... 177
- แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร..... 188

บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง
ORGANIZATIONAL CLIMATE AFFECTING TEAMWORK IN PRIVATE VOCATIONAL COLLEGES
IN THE CENTRAL REGION

พรรณภา อนันตะกู^{1*}, จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย² และ พิชญญา ยืนยาว³

Pannapa Anantakoo^{1*}, Jittirat Saengloetuthai² and Pitchayapa Yuenyaw³

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

³ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

¹Program in Educational Administration, Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000, Thailand

²Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000, Thailand

³Department of Educational Administration, Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000, Thailand

*Corresponding author: Email: pannapa.nuch@gmail.com

รับบทความ 6 มีนาคม 2562 แก้ไขบทความ 18 เมษายน 2562 ตอรับบทความ 12 พฤษภาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบรรยากาศองค์การในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง 2) ศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง และ 3) วิเคราะห์บรรยากาศองค์การซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง จำนวน 330 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยมีความตรงด้านเนื้อหาระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ด้านบรรยากาศองค์การ เท่ากับ 0.96 และด้านการทำงานเป็นทีม เท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า

1. บรรยากาศองค์การ อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ด้านผลตอบแทน ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านการสนับสนุนขององค์การ ด้านความสามัคคีในองค์กร ด้านการจัดการความขัดแย้ง และด้านความท้าทายความเสี่ยง
2. การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ด้านติดตามการพัฒนาทีมงาน ด้านการกำหนดเป้าหมาย ด้านสมาชิกมีการยอมรับซึ่งกันและกัน ด้านความไว้วางใจกันของสมาชิก ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย
3. บรรยากาศองค์การ ได้แก่ ด้านการจัดการความขัดแย้ง (X_6) ด้านผลตอบแทน (X_3) ด้านความสามัคคีในองค์กร (X_2) ด้านการสนับสนุนขององค์การ (X_5) ด้านโครงสร้างองค์การ (X_1) และด้านความท้าทายความเสี่ยง (X_4) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม โดยสามารถร่วมกันทำนายร้อยละ 47.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บรรยากาศองค์การ, การทำงานเป็นทีม

ABSTRACT

This research aimed to: 1) examine the level of organizational climate in private vocational colleges in the central region; 2) explore the level of teamwork in private vocational colleges in the central region; and 3) analyze organizational climate affecting teamwork in private vocational colleges in the central region. The research sample, obtained through proportional stratified random sampling, consisted of 330 respondents, including administrators, teachers, and personnel from private vocational colleges in the central region. The

research instrument was a set of questionnaires constructed by the researcher with content validity values ranging from 0.67 to 1.00 with the reliability of 0.96 for organizational climate, and 0.91 for teamwork. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression.

The findings of this research were as follows:

1. The organizational climate, including benefits, organizational structure, organizational support, organizational unity, conflict management, and risk challenges, as a whole and each aspect was at a high level;
2. The teamwork, including follow-up of team work development, goal determination, acceptance of other members, trust of team members, knowledge sharing, and open communication, as a whole and each aspect was at a high level.
3. The organizational climate in the aspects of conflict management (X_6), compensation (X_3), organizational unity (X_2), organization support (X_5), organizational structure (X_1) and risk challenges (X_4), together predicted the teamwork at a percentage of 47.40 with the statistical significance at the level of .05.

Keywords: Organizational Climate, Teamwork

บทนำ

สังคมในสภาวะปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความเจริญก้าวหน้าและซับซ้อนมากขึ้น วิทยาการสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคน และการทำงานของคนในองค์กรทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเป็นระบบที่บุคคลจำนวนมากทำงานร่วมกัน องค์กรจึงต้องมีกฎระเบียบและข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนวุ่นวาย โดยมีการกำหนดว่าบุคคลแต่ละคนนั้นต้องปฏิบัติหน้าที่อะไรบ้าง นอกจากนี้องค์กรก็ยังต้องกำหนดบรรยากาศในการทำงานตลอดจนสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรที่จะก่อให้เกิดการทำงานที่มีส่วนร่วม โดยความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 10) ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษานั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายจะต้องมีความเข้าใจตรงกันและมองเป้าหมายหลักอันเดียวกัน สถานศึกษาจึงต้องมีการจัดบรรยากาศในการทำงานเพื่อความร่วมมือ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีข้อมูล ข่าวสาร ทำให้สภาพสังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งที่สังคมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งก่อให้เกิดสภาวะวิกฤตปัญหาอย่างมากมาย ซึ่งก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตทำให้สุขภาพกาย สุขภาพจิตของคนทั่วไปรวมทั้งเยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนต้องรับผลกระทบดังกล่าว

การจัดการศึกษาเอกชนมีบทบาทต่อการจัดการศึกษาของชาติ เพราะช่วยแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของรัฐเป็นอย่างมากในการจัดการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษารวมทั้งการศึกษานอกระบบ วิทยาลัยอาชีวศึกษาต้องปรับตัวให้ทันกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในด้านสังคม การศึกษา และแรงงาน มีความสัมพันธ์กันมาก เมื่ออาชีวศึกษาต้องการสร้างคนให้ผลิตสินค้าและบริการตรงตามที่สังคมต้องการ ยิ่งกว่านั้นการพิจารณาโดยรวมไปถึงคุณภาพของสินค้าและบริการ ความพอใจในงานควรมีระดับให้ถึงเป้าหมายทั้งของผู้ผลิตสินค้าและบริการ ผู้บริโภค และผู้ใช้งานอีกด้วย (กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์, 2554, หน้า 2) การจัดตั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนได้เริ่มขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนาน จำนวนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนได้มีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในประเทศไทยมีจำนวนมากกว่า 400 แห่ง และมีนักศึกษาจำนวนมากกว่า 300,000 คนทั่วประเทศ

บรรยากาศขององค์กรมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่จะทำให้อุบัติการณ์มีความสุขในการทำงาน ซึ่งส่งผลถึงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ ดังนั้น ผู้นำจะต้องมีบทบาทในการจูงใจ ที่จะทำให้อุบัติการณ์ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขมีเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกในองค์กรมีความรักใคร่ผูกพันกัน จะมีส่วนสำคัญทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในองค์กรและการที่จะทำให้อุบัติการณ์ในองค์กรมีความพอใจในการทำงานได้นั้น ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติงานจะต้องหันหน้าเข้าหากัน ช่วยกันสร้างบรรยากาศอันพึงประสงค์ในองค์กร เมื่อเป็นเช่นนี้ในการบริหารองค์กร ดังนั้น ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรจึงมีส่วนสำคัญในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้โดยใช้ทักษะการบริหารในหลาย ๆ ด้าน มีหลักธรรมาภิบาล บริหารงานด้วยความเป็นธรรมแสดงบทบาทการเป็นผู้นำที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับแก่สมาชิกในองค์กร เพราะพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่แสดงออกด้านใดด้านหนึ่ง

ย่อมมีผลกระทบต่อการบริหารงานในหน่วยงานที่จะส่งผลให้การบริหารงานในองค์กรล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากบุคลากรถือเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งขององค์กร การที่องค์กรจะขับเคลื่อนไปในทิศทางใดไปได้โดยราบรื่นหรือปัจจัยหลัก ๆ ล้วนมาจากบุคลากรทั้งสิ้น บรรยากาศในการทำงาน มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้บุคลากรให้ความสำคัญในการทำงานมากขึ้นบรรยากาศในการทำงานนั้นไม่ได้ หมายถึงแค่อุณหภูมิหรือภูมิอากาศเท่านั้น แต่รวมถึงว่ามีความผูกพันกันต่อเพื่อนร่วมงานอย่างไร เทคโนโลยีที่มีความทันสมัยจะทำให้เราสามารถปฏิบัติงานได้อย่างดียิ่งขึ้น และรวมถึงผลตอบแทนสวัสดิการในองค์กร ถ้าเป็นที่พึงพอใจของบุคลากรจะทำให้ บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพต่อองค์กร แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าบรรยากาศในองค์กรไม่ดี ประสิทธิภาพของการทำงานก็จะลดลง ประสิทธิภาพของงานก็ลดลง บรรยากาศองค์กรมีความสำคัญต่อสมาชิกขององค์กรทุกระดับ เพราะบรรยากาศขององค์กรเป็นตัวแปรสำคัญในการมีส่วนกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกทุกคนในองค์กร ความสำเร็จขององค์กรส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับบรรยากาศขององค์กรซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากบรรยากาศขององค์กรจะมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรแล้ว (Brown & Moberg, 1980, p. 420) ให้ความเห็นว่าบรรยากาศขององค์กรยังมีส่วนในการวางรูปแบบความคาดหวังของสมาชิกในองค์กรต่อองค์กรประกอบต่าง ๆ ขององค์กรซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้มีความคิดที่ดีต่อองค์กร และความพอใจที่จะอยู่ในองค์กร ดังนั้น หากต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาองค์กรแล้ว สิ่งที่น่าพัฒนาองค์กรจะต้องพิจารณาเปลี่ยนแปลงก่อนอื่นคือ บรรยากาศขององค์กร เพราะบรรยากาศขององค์กรได้รับการสั่งสมมาจากความเป็นมาของวัฒนธรรมและกลยุทธ์ขององค์กรตั้งแต่อดีต ดังนั้น การรับรู้บรรยากาศขององค์กรจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าบุคคลมีความเข้าใจและยอมรับในบรรยากาศขององค์กรที่ตนเองทำงานอยู่ได้ ก็จะทำให้บุคลากรมีการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและมีความสุขกับการทำงาน

จากที่ผ่านมา พบว่า สภาพปัญหาของสถานศึกษาเป็นหน่วยงานในการพัฒนางานด้านการศึกษาโดยตรงจึงต้องมีการบริหารให้เกิดประสิทธิผลสูง ในการทำงานขององค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ไม่มีผู้ใดจะสามารถทำงานได้ตามลำพังคนเดียวให้สำเร็จ เป็นเทคนิคการบริหารงานอันสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ทั้งผู้บริหารและผู้ร่วมงานต้องมีความเข้าใจให้ลึกซึ้งถึงประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีม ช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จบุคลากรมีความสุขในการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้ต้องมีปัจจัยต่าง ๆ สนับสนุน ทำให้ครูมีการทำงานร่วมกันยังไม่ราบรื่นและไม่มีความกลมเกลียว ขาดการทำงานเป็นทีม ขาดความคล่องตัวในการทำงาน โดยมองว่า การทำงานเป็นทีมขึ้นอยู่กับบรรยากาศขององค์กร อาจจำแนกบรรยากาศโดยใช้ โครงสร้างขององค์กร ความสามัคคีในองค์กร ผลตอบแทน ความท้าทายความเสี่ยง การสนับสนุนองค์กร และการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานและส่งผลต่อการทำงานของครู ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ เพื่อสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาที่ดีและทำให้บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม ดังที่ Parker (1990, p. 16) ได้กล่าวว่า ทีมเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์และต้องพึ่งพากัน เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือปฏิบัติงานให้เสร็จสมบูรณ์ คนกลุ่มนี้มีเป้าหมายร่วมกันและยอมรับว่า วิธีเดียวที่จะทำงานให้สำเร็จ คือ การทำงานร่วมกัน จากสภาพปัญหาบรรยากาศของสถานศึกษาในการปฏิบัติงานของครูเกิดจาก สภาพอาคารสถานที่สถานศึกษา ที่เคยเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่มีอาคารและห้องพิเศษจำนวนมาก มีจำนวนนักเรียนลดลงจนเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กทำให้จำนวนครูลดลงมาก การใช้อาคารสถานที่จะไม่ทั่วถึงที่ตั้งของโรงเรียน และชุมชน โรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้วัดมีชุมชนมาใช้สถานที่บ่อย มีเสียงรบกวนจากงานพิธีต่าง ๆ จำนวนนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหาการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาเนื่องจากจำนวนครูมีน้อย ครูหนึ่งคนรับผิดชอบงานหลายอย่างรวมทั้งงานสอน ทำให้การทำงานเป็นแบบแก้ปัญหาเป็นเรื่อง ๆ ไป ครูไม่มีความสามารถพิเศษในบางสาขา ทำให้การพัฒนาผู้เรียนขาดความสมบูรณ์ครูขาดภาวะผู้นำ ผู้ตามขาดความคิดในการสร้าง พัฒนางาน มีอาชีพเสริม มีความใส่ใจในงานนอกมากเกินไป ผู้บริหารขาดการติดตามงาน แม้จะวางโครงสร้างงานเอาไว้ชัดเจนแต่ผลงานก็มักขาดประสิทธิภาพขาดความห่วงใย ขาดความเห็นอกเห็นใจใช้อารมณ์มากกว่าความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

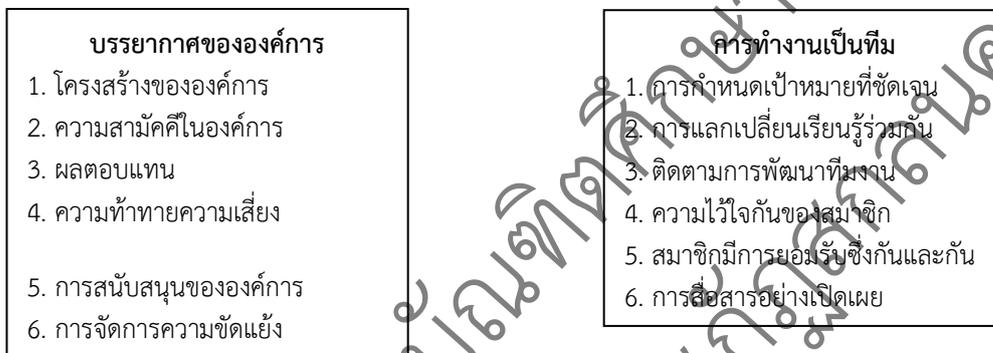
1. เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศขององค์กรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง
3. เพื่อวิเคราะห์บรรยากาศขององค์กรที่ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ในครั้งนี้ จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโดยผู้วิจัยได้พัฒนาแนวคิดของบรรยากาศองค์การจากนักวิชาการต่างประเทศหลายท่าน ซึ่งประกอบด้วย Dubrin (1973, pp. 334 - 340) Gavin & How (1975, p. 464) Kelly (1980, p. 486) Litwin & Stringer (2002, pp. 81 - 85, 207 - 208) และ French & Cencill (1985, p. 224) โดยนำมาสังเคราะห์เป็นบรรยากาศองค์การที่มีความสอดคล้องกัน และจำแนกมาเป็นบรรยากาศองค์การ สรุปได้ดังนี้ 1) โครงสร้างขององค์การ 2) ความสามัคคีในองค์การ 3) ผลตอบแทน 4) ความท้าทายความเสี่ยง 5) การสนับสนุนขององค์การ และ 6) การจัดการความขัดแย้ง และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการทำงานเป็นทีม จากนักวิชาการหลายท่านซึ่งประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 9) ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2551, หน้า 79 - 80) สุนันทา เลานันท์ (2551, หน้า 39) Davis (1989, p. 446) Woodcock (1989, pp. 75 - 116) Likert (1961, pp. 166 - 169) และ Varney (1977, pp. 156 - 157) โดยนำมาสังเคราะห์เป็นพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมที่มีความสอดคล้องกัน และจำแนกมาเป็นพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมสรุปได้ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 3) ติดตามการพัฒนาทีมงาน 4) ความไว้วางใจกันของสมาชิก 5) สมาชิกมีการยอมรับซึ่งกันและกัน และ 6) การสื่อสารอย่างเปิดเผย ซึ่งได้กรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้ ซึ่งได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง ในปีการศึกษา 2561 ทั้งหมด 66 วิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 4,936 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง ปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607 - 610 อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศสุทัย, 2557, หน้า 124) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามสถานศึกษา (proportional stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง วิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาตามนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ ตัวแปรที่ศึกษา สร้างแบบสอบถามตามนิยามตัวแปรให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) เลือกเฉพาะข้อกระทงคำถามที่มีค่า 0.67 - 1.00 ปรับปรุงข้อกระทงคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลางที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาค่าความเที่ยง ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - α coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงของบรรยากาศองค์การ เท่ากับ 0.96 และค่าความเที่ยงของการทำงานเป็นทีม เท่ากับ 0.91 ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถาม จำนวน 330 ฉบับ ไปยังผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนมา ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 330 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ โดยสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ การวิเคราะห์ระดับบรรยายการองค์การและการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง ใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายโดยผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2556, หน้า 121) การวิเคราะห์บรรยายการองค์การที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย บรรยายการองค์การที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง มีรายละเอียด ดังนี้

1. บรรยายการองค์การในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านผลตอบแทน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านการสนับสนุนขององค์การ ด้านความสามัคคีในองค์การ ด้านการจัดการความขัดแย้ง และด้านความท้อทายความเสี่ยง ตามลำดับ
2. การทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านติดตามการพัฒนาทีมงาน อยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ด้านสมาชิกมีการยอมรับซึ่งกันและกัน ด้านความไว้วางใจกันของสมาชิก ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผยตามลำดับ
3. บรรยายการองค์การที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง ดังนี้ 1) ด้านการจัดการความขัดแย้ง 2) ด้านผลตอบแทน 3) ด้านความสามัคคีในองค์การ 4) ด้านการสนับสนุนขององค์การ 5) ด้านโครงสร้างองค์การ และ 6) ด้านความท้อทายความเสี่ยง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยนี้ พบว่า บรรยายการองค์การ ซึ่งได้แก่ ด้านการจัดการความขัดแย้ง ด้านผลตอบแทน ด้านความสามัคคีในองค์การ ด้านการสนับสนุนขององค์การ ด้านโครงสร้างองค์การ และด้านความท้อทายความเสี่ยง สามารถทำนายการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคกลาง ได้ร้อยละ 47.40

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่จะสามารถนำมาอภิปรายผลตามความมุ่งหมายและสมมติฐานของการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า บรรยายการองค์การในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลตอบแทน อยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านการสนับสนุนขององค์การ ด้านความสามัคคีในองค์การ ด้านการจัดการความขัดแย้ง และด้านความท้อทายความเสี่ยง ตามลำดับ เนื่องจากบรรยายการองค์การของบุคลากรในสถานศึกษา การทำงานที่ดีจะช่วยให้ทีมมีความสามัคคีช่วยเหลือการทำงานเป็นอย่างดี มีงานทำพอเหมาะแก่สภาพความสามารถของแต่ละบุคคลในการประสานความร่วมมือฝ่ายต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกขององค์การการทำงานที่ผู้นำและผู้ปฏิบัติงาน ว่าตนมีความรู้สึกละเอียดในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Brown & Moberg (1980, p. 420) ให้ความเห็นว่าบรรยายการองค์การยังมีส่วนในการวางรูปแบบความคาดหวัง ของสมาชิกในองค์การต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้มีทัศนคติที่ดีต่อองค์การ และความพอใจที่จะอยู่ในองค์การ ดังนั้น หากต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาองค์การแล้ว สิ่งที่น่าพัฒนาองค์การจะต้องพิจารณาเปลี่ยนแปลงก่อนอื่นคือ บรรยายการองค์การ เพราะบรรยายการองค์การได้รับการสั่งสมมาจากความเป็นมาของวัฒนธรรมและกลยุทธ์ขององค์การตั้งแต่อดีต ดังนั้น การรับรู้บรรยายการองค์การจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าบุคคลมีความเข้าใจและยอมรับในบรรยายการองค์การที่ตนเองทำงานอยู่ได้ ก็จะทำให้บุคลากรมีการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและมีความสุขกับการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ภารดี อนันต์นารี (2552, หน้า 193 - 194) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Forehand ที่ได้กำหนดบรรยายการองค์การว่า บรรยายการองค์การนั้นจะ

ประกอบด้วยกลุ่มของคุณลักษณะที่พรรณนาถึงองค์การใดองค์การหนึ่ง คุณลักษณะในที่นี่จะประกอบด้วย ขนาดและโครงสร้าง องค์การ แบบของความเป็นผู้นำ ความซับซ้อนของระบบ เป้าหมายและสายใยของการติดต่อสื่อสาร โดยทำให้เกิดความแตกต่างไป จากองค์การอื่นและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลภายในองค์การนั้น ซึ่งสอดคล้องกับของ คำเพชร ศิริบุรณม์ (2553, หน้า 2) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก อยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการจูงใจ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสื่อสาร ตัวแปร พยากรณ์ทั้ง 5 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และสามารถร่วมกันพยากรณ์ แบบบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กได้ถึงร้อยละ 83 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านการตัดสินใจ และด้านภาวะผู้นำ 2) ความคิดเห็นของผู้มีวุฒิการศึกษาไม่เกินปริญญาตรี และผู้มีวุฒิ การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ด้านการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิศากร สุนศิริ (2554, หน้า 2) ได้ศึกษาเรื่อง บรรยากาศองค์การโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) บรรยากาศองค์การ โดยรวมมีลักษณะบรรยากาศองค์การ เป็นแบบควบคุม และเมื่อทำการวิเคราะห์จำแนกแยก ตามขนาดโรงเรียน ตำแหน่งครูผู้สอนและอายุราชการ พบว่า ลักษณะบรรยากาศองค์การเป็นแบบควบคุมเช่นกัน สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ทินกร คลังจินดา (2557, หน้า 3) ได้ศึกษา เรื่อง บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับบรรยากาศองค์การของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ บรรยากาศองค์การด้านความรับผิดชอบ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บรรยากาศองค์การด้านมาตรฐานการ ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนต์ฤทัย สุระนาม (2558, หน้า ข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของ สถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศของสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี มีบรรยากาศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ด้านบรรยากาศอิสระ ด้านบรรยากาศสนับสนุน ด้านบรรยากาศแจ่มใส ด้านบรรยากาศควบคุม ด้านบรรยากาศรวบอำนาจ และด้านบรรยากาศเข้มงวด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิฆมพร วรรณสุทธิ (2558, หน้า ข) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บรรยากาศในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สิ่งบุรี ผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสิ่งบุรีภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านลักษณะของงาน ด้าน โครงสร้างขององค์การ ด้านความสามัคคี และด้านความจงรักภักดี และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลชัย ศรีเชียง (2559, หน้า 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศ องค์การของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ความไว้วางใจ การผนึกกำลัง ความเลื่อมใสต่อกัน การมีขวัญศรัทธาการปรับปรุงสถานศึกษา ความเติบโตทางวิชาการและสังคมอย่างต่อเนื่อง ความยอมรับนับถือ และการมีโอกาสในการทำงาน สรุปได้ว่า บรรยากาศองค์การด้านผลตอบแทน เป็นพื้นฐานที่มีความจำเป็น มีความสำคัญในการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร ครู และบุคลากร ในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งบรรยากาศองค์การด้าน ผลตอบแทนจะช่วยทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้อย่างรวดเร็ว รวดรื่น เกิดความสามัคคีกันในการทำงานร่วมกันได้ดี ทำให้เกิด ประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี

2. จากผลการวิจัย พบว่า การทำงานเป็นทีม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคกลาง โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านติดตามการพัฒนาทีมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการกำหนดเป้าหมาย ที่ชัดเจน ด้านสมาชิกมีการยอมรับซึ่งกันและกัน ด้านความไว้วางใจกันของสมาชิก ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และด้านการสื่อสาร อย่างเปิดเผยตามลำดับ เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปัจจุบัน มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารไปยังโรงเรียนทำให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องประสานความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วม ทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งในการปฏิบัติงานจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทำให้ผู้รับผิดชอบแต่ละด้านมีโอกาสทำงาน ร่วมกันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีความสัมพันธ์อันดี ส่งผลให้มีสภาพการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับ

แนวคิดของ สุดา ทัพสุวรรณ (2550, หน้า 95) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อาจมีสาเหตุมาจากความต้องการพื้นฐาน เช่น ต้องการความมั่นคง และความปลอดภัย ทั้งในด้านส่วนตัวและหน้าที่การงาน มนุษย์จึงมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม ต้องการสถานสภาพทางสังคมต้องการการยกย่องนับถือ ต้องการความรักความผูกพัน ต้องการอำนาจ และต้องการเสรีภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ อำนาจ อีระวนิช (2550, หน้า 431) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม เป็นกลุ่ม ๆ หนึ่งที่สมาชิกใช้ทักษะต่าง ๆ ที่มีอยู่และทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่รับผิดชอบร่วมกัน สำหรับทีมงาน (teamwork) คือ กระบวนการของบุคคลที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุความสำเร็จในเป้าหมายที่มีอยู่ร่วมกัน การทำงานในรูปของทีมงานจะก่อให้เกิดการรวมพลังในเชิงบวก (positive synergy) ดังนั้น ในทีมสมาชิกทีมถือว่ามีผลต่อกันและกันเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของผลงานร่วมกัน ซึ่งเกิดจากการประสานความพยายามร่วมกันและผลลัพธ์นี้ ช่วยยกระดับผลงานให้สูงขึ้นมากกว่าที่แต่ละบุคคลแยกกันทำงาน ทั้งนี้ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา ชุณณะวงศ์ (2553, หน้า 2) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ระวีวรรณ หงษ์กิตติยานนท์ (2557, หน้า 3) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของครูอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กัญญาญญ์ อธิบุญ (2557, หน้า ๙) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ คือ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ บรรยากาศการทำงานที่ปราศจากพิธีรีตอง การมีส่วนร่วม การรับฟังซึ่งกันและกัน ความไม่เห็นด้วยในทางบวก ความเห็นพ้อง การสื่อสารที่เปิดเผย บทบาทและมอบหมายงานที่ชัดเจน ภาวะผู้นำ ให้ความสำคัญสัมพันธ์กับภายนอก รูปแบบการทำงานที่หลากหลาย และการประเมินผลงานของตนเอง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชัยภร สีมาตร (2553, หน้า ๗) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์การทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ดังนี้ องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม องค์ประกอบด้านการจัดการกลุ่ม และองค์ประกอบด้านสมาชิก ตามลำดับ โดยประเด็นเกี่ยวกับมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนของสถานศึกษามีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ การรู้ใช้ความคิดเห็นที่ขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ของผู้ในกลุ่ม และการสนับสนุนให้กำลังใจยกย่องให้เกียรติผู้อื่นในโอกาสที่เหมาะสม ตามลำดับ ส่วนประเด็นเกี่ยวกับการไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคลากร มีความคิดเห็นต่ำที่สุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชาถนี เหมือนโพธิ์ทอง (2554, หน้า ๙) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 พบว่า การทำงานเป็นทีมของพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กับการทำงานเป็นทีมของพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีมด้านติดตามการพัฒนาทีมงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ วิทยาลัยหรือโรงเรียนต่าง ๆ มีการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยทำให้สมาชิกมีความเสียสละความเป็นส่วนตัวเท่าที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงาน ก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ซึ่งได้แก่ ด้านการจัดการความขัดแย้ง ด้านผลตอบแทนด้านความสามัคคีในองค์การ ด้านการสนับสนุนขององค์การ ด้านโครงสร้างองค์การ และด้านความท้าทายความเสี่ยง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถทำนายการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคกลาง ได้ร้อยละ 47.40 ทั้งนี้ เนื่องจากบรรยากาศองค์การถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความสามารถ ความสัมพันธ์กันในสถานศึกษา การเลือกใช้บุคลากร การวางแผนงาน การวิเคราะห์และการบริหารงานให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนต์ฤทัย สุวะนาม (2558, หน้า ๗) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมของบุคลากรใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลชัย ศรีเชียง (2559, หน้า 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) บรรยากาศองค์การของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ความไว้วางใจ ความสามัคคี การผินกักล้าง ความเอื้ออาทรต่อกัน การมีขวัญกำลังใจสูง การปรับปรุงสถานศึกษา ความเติบโตทางวิชาการและสังคมอย่างต่อเนื่อง ความยอมรับนับถือ และการมีโอกาสนในการทำงาน 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวกของนักเรียน ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน 3) บรรยากาศองค์การของโรงเรียนประกอบด้วย การปรับปรุงสถานศึกษา ความไว้วางใจการมีโอกาสนในการทำงานเป็นทีมความเอื้ออาทรต่อกัน และความเติบโตทางวิชาการและสังคมอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยที่ส่งผลของโรงเรียน โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 59 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้การบริหารงานของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ใฝ่ฝันไว้ นั้น บรรยากาศองค์การถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่จะทำให้การบริหารดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การบริหารขับเคลื่อนไปได้อย่างราบรื่นตามเพื่อการพัฒนาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ได้วางไว้กล่าวคือวิทยาลัยที่มีบรรยากาศองค์การที่เป็นเลิศย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานเป็นทีมไปด้วยได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศองค์การในวิทยาลัยเอกชน ด้านผลตอบแทน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับมากที่สุด ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการที่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองได้รับผลตอบแทนหรือรางวัลที่สมภาค ยุติธรรมมีความเพียงพอกับความต้องการ รวมถึงโอกาสที่จะเจริญเติบโต และก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน จึงทำให้เห็นได้ว่าผลตอบแทนจึงมีความสำคัญในการทำให้องค์กรมีบรรยากาศในการทำงานเป็นทีมที่ดีขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศองค์การในวิทยาลัยเอกชน ด้านผลตอบแทน ซึ่งวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นจะได้รับโอกาสความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น จึงทำให้เกิดภาวะของจิตใจหรือทัศนคติ หรือแรงผลักดันของบุคลากรในการทำงาน และยังทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ ๆ อันที่จะนำไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางที่กำหนดไว้

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศองค์การ ด้านความท้าทายความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้สถานศึกษาเข้ามามีความท้าทายในการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในวิทยาลัย มีการดำเนินการให้วัตถุประสงค์ของงานประสบความสำเร็จ ภายใต้การตัดสินใจ งบประมาณ กำหนดเวลา และข้อจำกัดด้านเทคนิคที่เผชิญอยู่ วิทยาลัยจึงมีการวิเคราะห์ปัจจัยถึงความเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นแต่ละหน่วยงาน ต่างก็มีมุมมองเรื่องความเสี่ยงแตกต่างกันไป

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า การทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยเอกชน ในด้านการติดตามพัฒนาที่มงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารหรือหัวหน้าทีมงานควรให้ความสำคัญกับการติดตามพัฒนาที่มงานในการทำงานของทีมงานให้เป็นทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข และทำได้เต็มศักยภาพ หน่วยงานมีความภาคภูมิใจและมีความก้าวหน้าของผลงาน องค์กรมีความมั่นคง

1.5 จากผลการวิจัย พบว่า การทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยเอกชน ในด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเปิดโอกาสให้ผู้รับได้รับข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนปัญหาในการทำงานได้ชัดเจน ตรงไปตรงมาและทั่วถึง ด้วยความจริงใจ ซึ่งผู้รับสามารถซักถาม ได้ตอบ และตรวจสอบข้อสงสัยได้อย่างเปิดเผย

1.6 จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศองค์การ ด้านการจัดการความขัดแย้ง ด้านผลตอบแทน ด้านความสามัคคี ในองค์กร ด้านการสนับสนุนขององค์กร ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านความท้าทายความเสี่ยง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยเอกชน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีบรรยากาศองค์การ ด้านการจัดการความขัดแย้ง ด้านผลตอบแทน ด้านความสามัคคีในองค์กร ด้านการสนับสนุนขององค์กร ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านความท้าทายความเสี่ยง เพื่อให้การดำเนินงานการทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาบรรยากาศในสถานศึกษา อาจใช้วิธีการวิจัยรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งอาจเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์ เป็นต้น
  - 2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคอื่น ๆ
  - 2.3 ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
  - 2.4 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2554). นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กัญญ์วิญญู ธาธิบุญ. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คำเพชร ศิริบุญ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2557). วิจัยวิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ชลชัย ศรีเชียง. (2559). บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ชัยกร สีมাত্র. (2553). ความสัมพันธ์การทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ชาอุณี เหมือนโพธิ์ทอง. (2554). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิชัมพร วรรณสุทธิ์. (2558). บรรยากาศในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทินกร คลังจินดา. (2557). บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แอล เทีย เพรส.
- นิศากร สนศิริ. (2554). บรรยากาศองค์การโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2552). หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนตรี.
- มนต์อุทัย สุระนาม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ระวีวรรณ หงส์กิตติยานนท์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รวิวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2551). จิตวิทยาการบริหาร. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมคิด บางโม. (2550). องค์การและการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สุดา ทักษสุวรรณ. (2550). ปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- อัจฉรา ชุณณะวงศ์. (2553). การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อำนาจ ชีระวนิช. (2550). การจัดการยุคใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มาเธอร์ บอส แพคเกจจิ้ง.
- _____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Brown, W. B. & Moberg, D. J. (1980). *Organizational theory and management: A macro approach*. New York: John Wiley & Sons.
- Davis, K. & Newstrom, J. W. (1981). *Human behavior at work: Organizational behavior*. (7thed.). New York: McGraw-Hill Book Company.
- Dubrin, A. J. (1973). *Fundamental of organization behavior*. New York: Pergamon.
- Gavin, J. H. & Mason, R. O. (2004). The virtuous organization: The value of happiness in the workplace. *Organization Dynamics*, 33(4), 379 - 392.
- Kelly, J. (1980). *Organizational behavior*. Illinois: recharge d. Irwin.
- Likert, S. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.
- Litwin, G. H. & Stringer, R. A. (2002). *Leadership and organizational climate*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Woodcock, M. (1989). *Team development manual*. England: Gower.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
 THE PARENTAL SATISFACTION TOWARD BASIC EDUCATION SCHOOL ADMINISTRATION IN THE
 NAKORNHONG QUALITY GROUP UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ธวัช ราชมณี* และ จักรกฤษณ์ โปตาพล

Thawat Ratchamee* and Chakrit Podapol

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย 42000

Program in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus, Loei 42000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: baansilp@yahoo.com

รับบทความ 10 กรกฎาคม 2561 แก้ไขบทความ 23 มกราคม 2562 ตอรับบทความ 9 กรกฎาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ

2. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของผู้ปกครอง, ความพึงพอใจต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The purposes of the research were: 1) to examine parental satisfaction toward basic education school administration in the Nakornhong Quality Group under Loei Educational Service Area Office 1, and 2) to compare parental satisfaction toward basic education school administration in the Nakornhong Quality Group under Loei Educational Service Area Office 1, classified by educational level, occupation and monthly income. The research population was a total of 320 student parents in basic education schools in the Nakornhong Quality Group under Loei Educational Service Area Office 1, determined by Krejcie and Morgan's sample size determination table. The research instruments included a rating scale questionnaire and a form of semi-structure interview. The data were analyzed through descriptive statistics, comprising frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-Way ANOVA.

The research findings were as follows:

1. The level of student parents' satisfaction as a whole was at a high level. When considering in individual aspects, the academic affairs administration was found at a high level, followed by the general administration. The budgeting administration received the lowest mean score.

2. The comparison result of student parents' satisfaction toward all four aspects of basic education school administration, classified by student parents' educational level, occupation and monthly income, as a whole, showed no difference, which was not in accordance with the set research hypothesis.

Keywords: Parental Satisfaction, Basic Education School Administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า 3) ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยมีการกำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน มุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรอบรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งทัศนคติที่จำเป็นต่อการศึกษ ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 2) โรงเรียนถือว่าเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด การปฏิบัติงานของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งด้านวิชาการ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านสมรรถนะของผู้เรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีปัจจัยในการบริหารที่เป็นตัวสนับสนุนทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป (ผ่องพัทธ์ สุดสวาท, 2554, หน้า 2) ขณะที่ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ย่อมคาดหวังว่า การบริหารโรงเรียนจะทำให้นักเรียนได้ความรู้และความสามารถหรือได้ผลการเรียนดีขึ้น (เสาวภาคย์ ปฐมพฤษภวัช, 2558, หน้า 11 - 12) และผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตเด็ก คือ บ้านและโรงเรียน ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการที่ถูกต้องจากโรงเรียน เมื่อได้รับการส่งเสริมสนับสนุนเป็นการเสริมแรงจากผู้ปกครอง เด็กจะเกิดความพร้อมในการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น ผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ การดำเนินงานและเสนอแนะทางในการจัดการศึกษา เนื่องจากจุดมุ่งหมายของโรงเรียนและจุดมุ่งหมายของผู้ปกครองต่างก็มุ่งที่จะพัฒนาเด็กเป็นสำคัญ (ผุสดี แสงหล่อ, 2555, หน้า 2)

ส่วนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา 1 - 6 และจัดรูปแบบการบริหารงานสถานศึกษา โดยยึดแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเป็นหลัก และได้รับการตอบรับจากผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างดี ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามในช่วงระยะหลังนี้ จำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลงมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1, 2553)

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยทำการศึกษาคความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อจะได้ทราบถึงความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขวางแผนการบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย มีคุณภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนตรงกับคามพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยนำกรอบแนวคิดตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา (2553, หน้า 14) ได้กำหนดให้กระทรวงฯ กระจายอำนาจการบริหารงาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้าน การบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นตัวแปรตาม มากำหนดกรอบแนวคิด ในการวิจัย ดังในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสาน (Mixed methodology) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) กับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,901 คน จากโรงเรียน 15 แห่ง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี จำนวน 320 คน ศึกษาค้นขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607 - 608) จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และทำการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากเพื่อระบุตัว ผู้ตอบแบบสอบถาม (Sample random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (The five-point rating scale questionnaire) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) โดยค่าแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาเขต 1

ในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย 1) ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2) ศึกษาทฤษฎี แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์ 3) วิเคราะห์เนื้อหาของแนวคิดและทฤษฎี นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างแบบสอบถาม 4) นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและพิจารณาแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1997, pp. 49 - 60 อ้างถึงใน ภัทรพร เกษสังข์, 2549, หน้า 138) โดยค่าคะแนนที่ได้ในแต่ละข้ออยู่ในช่วง 0.6 - 1.0 ซึ่งผ่านเกณฑ์และสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ 6) ในการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) (ภัทรพร เกษสังข์, 2549, หน้า 138) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) เท่ากับ 0.98 และ 7) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) ประกอบด้วยคำถามตามประเด็นที่กำหนด (Structure) 4 ประเด็น และประเด็นที่ไม่ได้กำหนดหรือประเด็นที่สร้างขึ้นเพื่อซักถาม (Probe) โดยการศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา รวมทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของข้อคำถามหลักและคำถามขยาย โดยได้ปรับเปลี่ยนคำถามสัมภาษณ์จนสมบูรณ์ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งแล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ทำการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิของแต่ละโรงเรียน

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดย 1) นำหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถึงผู้อำนวยการกลุ่มโรงเรียนกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 ทั้ง 15 โรงเรียน จำนวน 320 คน 2) ชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษากับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) แจกแบบสอบถาม 320 ชุด ให้แก่ผู้ปกครองนักเรียน โดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ 4) เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนตามเวลาที่กำหนด และ 5) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการโดย 1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิในโรงเรียนในสังกัดกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ 2) ติดต่อประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ 3) ดำเนินการสัมภาษณ์โดยยึดหลักการสัมภาษณ์ที่ดี 4) เมื่อสัมภาษณ์ครบและครอบคลุมทุกประเด็น ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ทุกชุดขณะสัมภาษณ์ และ 5) นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (The five-point rating scale questionnaire) ปรับปรุงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 106) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 106)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ดำเนินการทดสอบความแตกต่างด้วยค่าสถิติ (t-test) ส่วนการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนฯ จำแนกตามอาชีพและรายได้ ดำเนินการทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

ส่วนข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. สถิติการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

1.1 สถิติหาคุณภาพเครื่องมือหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective congruence – IOC)

1.2 ค่าอำนาจจำแนก (Distribution)

1.3 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 t-test (Independent samples)

3.2 F-test (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างก็หาความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1” สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอและรวดเร็ว รองลงมาคือ

อุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ตามลำดับ

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนอำนวยความสะดวกกับผู้มาติดต่อราชการและงานอื่นกับโรงเรียน รองลงมา คือ โรงเรียนมีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนและขาดแคลน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรและแหล่งกองทุนจากชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ตามลำดับ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เข้าใจและเข้าถึงนักเรียน มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมา คือ ครูร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น วันเข้าพรรษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและจัดทำผลงานทางวิชาการ ตามลำดับ

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนจัดระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน รองลงมา คือ โรงเรียนจัดระบบการเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาให้ครู บุคลากรและผู้ปกครองทราบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้ดำเนินตามนโยบายใหม่ในการปฏิรูปทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการศึกษา โดยโรงเรียนน่านโยบายไปดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย มุ่งความเป็นเลิศทางการศึกษา นอกจากนี้โรงเรียนมีการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหารเพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัวรวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียนชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จึงทำให้ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรายุทธ แก้วประทุม (2556, หน้า 91) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนบ้านหินแร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนบ้านหินแร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 4 อันดับ คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร และด้านบริหารงานทั่วไป

1. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โรงเรียนรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอและรวดเร็ว มีอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีการส่งเสริมสนับสนุน

งานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา จึงทำให้ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมาก โรงเรียนได้ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีการนิเทศภายใน มีการวัดและประเมินผลการศึกษา มีการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ ฉัตรมงคล (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเมืองพิทยา 6 (วัดธรรมสามัคคี) จำแนกตามอาชีพและระดับช่วงชั้นของนักเรียน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเมืองพิทยา 6 (วัดธรรมสามัคคี) ใน 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาชั้นพื้นฐานกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้อำนวยความสะดวกกับผู้มาติดต่อราชการและงานอื่นกับโรงเรียน มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนและขาดแคลน มีการระดมทรัพยากรและแหล่งกองทุนจากชุมชนและองค์กรภายนอก ซึ่งส่วนมากจะเน้นการร่วมมือจากศิษย์เก่าของโรงเรียน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลิดา ชัยปฏิวัติ (2556, หน้า 65 - 66) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนโพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนโพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร จังหวัดชลบุรี ด้านบริหารงานงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ แก้วประทุม (2556, หน้า 91) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนบ้านหินแร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของโรงเรียนบ้านหินแร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 4 อันดับคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร และด้านบริหารงานทั่วไป

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาชั้นพื้นฐานกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้สนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ครูมีความประพฤติและเป็นแบบอย่างที่ดี ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เข้าใจและเข้าใจถึงนักเรียน มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น วันเข้าพรรษา การส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและจัดทำผลงานทางวิชาการ และยังมีแผนในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพอยู่เสมอ จึงทำให้ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรา เหลืองอุบล และน้ำลิน เทียมแก้ว (2554, หน้า 51) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2554 ผลการวิจัย พบว่า ด้านที่ 1 ทรัพยากรห้องสมุด ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ วารสารและหนังสือพิมพ์ที่บอกรับครอบคลุมกับความต้องการ สื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมกับความต้องการ หนังสือสำหรับผลงานทางวิชาการครอบคลุมกับความต้องการ ด้านที่ 2 กระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สิทธิในการเข้าใช้บริการ มีแบบฟอร์มการขอใช้บริการต่าง ๆ ที่พร้อมให้บริการ มีการจัดบริการอย่างหลากหลาย ด้านที่ 3 เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การตรวจผู้ใช้บริการบริเวณประตูเข้า - ออก การให้บริการด้วยความรวดเร็ว ฉับไว และการให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการใช้บริการ ด้านที่ 4 สถานที่/สิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีแผนป้ายบอกหมวดหมู่ที่ขึ้นหนังสือสะดวกต่อการค้นหา มีที่นั่งจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ เพียงพอ และพร้อมให้บริการ และมีแผนป้ายบอกประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ชัดเจน เป็นระเบียบ และด้านที่ 5 การประชาสัมพันธ์ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เอกสารแนะนำการให้บริการมีความครบถ้วนชัดเจน มีช่องทางในการเสนอแนะข้อคิดเห็นหลากหลาย เว็บไซต์สำนักวิทยบริการมีข้อมูลที่ต้องการชัดเจน

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาชั้นพื้นฐานกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้มีนโยบายการบริหารงานมุ่งเน้นผลงานเป็นหลัก และนำข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มาปรับปรุง

โดยโรงเรียนได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดระบบสารสนเทศ ซึ่งช่วยให้การบริหารเอกสารรวดเร็วขึ้น อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อราชการและงานอื่นกับโรงเรียน มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนและขาดแคลน มีการระดมทรัพยากรและแหล่งกองทุนจากชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา จึงทำให้ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผุสดี แสงหล่อ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานของโรงเรียนสวนป่าอุบลรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของโรงเรียนสวนป่าอุบลรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนก ดังนี้

2.1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอและรวดเร็ว มีอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอทั้งจำนวนนักเรียน มีการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา อีกทั้งครูผู้สอนก็มีความประพฤติดี พุดจาติ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ความสามารถ ไม่ปิดบังความรู้ ตั้งใจสอนไม่ปล่อยให้เด็กนักเรียนเล่นในชั่วโมงเรียน เข้าใจและเข้าใจถึงนักเรียน ดูแลนักเรียนดี มีการเอาใจใส่กับนักเรียนเป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน และให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิภูจิรธรณณ์ วิทยาภรณ์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานของโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อรพิน เจริญวิรุฬห์กิจ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคาดหวังในการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลลานรัก จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคาดหวังในการบริหารงานวิชาการระดับประถมศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนอำนวยความสะดวกผู้มาติดต่อราชการและงานอื่น ๆ กับทางโรงเรียน มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนและขาดแคลน มีการระดมทรัพยากรและแหล่งกองทุนจากชุมชนและองค์กรภายนอก ซึ่งส่วนมากจะเน้นการร่วมมือจากศิษย์เก่าของโรงเรียน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา อีกทั้งผลการเรียนของนักเรียนก็เป็นที่น่าภาคภูมิใจ นักเรียนมีความกระตือรือร้นเอาใจใส่การเรียนมาก และกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุ เกิดในหล้า (2550, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนทัพพระยาพิทยา ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัวและค้าขาย และเกษตรกร/รับจ้าง มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง พบว่า โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนมีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือนักเรียนยากจนและขาดแคลน ทั้งการให้ทุนการศึกษา การจัดซื้อเสื้อผ้า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีการระดมทรัพยากรและแหล่งกองทุนจากชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียน รวมถึงด้านการกีฬา อุปกรณ์กีฬา หนังสือ และด้านโภชนาการและอาหาร นอกจากนี้โรงเรียนยังจัดสรรงบประมาณลงสู่ด้านการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ มีการจัดซื้อสื่อการสอน มีการนำนักเรียนไปทัศนศึกษาทุกปี มีการเน้นความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวีธิดา เนื้อทอง (2550, หน้า 68) ที่ได้ทำการศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการ ศึกษาของโรงเรียนแสงหิรัญ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารและครูควรจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและศึกษาด้วยค้นคว้าด้วยตนเอง ระบบการนิเทศติดตามการสอนของครู และนำมาปรับปรุงแก้ไข ประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามปฏิทินโรงเรียนและการเรียนการสอนภาคเรียนละ 2 ครั้ง

1.2 การบริหารงบประมาณ ผู้บริหารและครูควรจัดระบบการควบคุมภายใน จัดหางบประมาณจากแหล่งภายนอกทั้งจากภาครัฐและเอกชน จัดตั้งระบบการบริหารการเงินให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงการคลังและเปิดเผยต่อชุมชน

1.3 การบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรมีจำนวนครูเพียงพอ ครูมีวุฒิหรือมีความสามารถตรงกับงานที่ได้รับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่เวรยามรักษาความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ และควรมีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

1.4 การบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารและครูควรจัดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ความสะดวกในการให้บริการห้องพยาบาล รวมถึงห้องน้ำ ห้องส้วม มีจำนวนเพียงพอ สะอาดและถูกสุขลักษณะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

2.2 ควรศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนกลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กลุ่มคุณภาพการศึกษานครหงส์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

เอกสารอ้างอิง

เขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1, สำนักงาน. (2553). *สภาพทั่วไป ข้อมูลพื้นฐาน. สพท.เลย 1*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.loe1.go.th/includes/FCKeditor/Upload/File/2553/Datainformation2553no2-doc02-Introduction-generalty.pdf>. 1 มกราคม 2558.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา*

ให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธี การกระจายอำนาจการบริการและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ชลิดา ชัยปฏิวัติ (2556). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนโพธิสัมพันธ์พิทยาคาร จังหวัดชลบุรี*.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2542). *การวิจัยเบื้องต้น*. มหาสารคาม: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม .

ผ่องพักตร์ สุดสวาท. (2554). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อการจัดการศึกษาของ*

โรงเรียนวัดสุทธาวาส อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ผุสดี แสงหล่อ. (2555). *ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานของโรงเรียนสวนป่าอุบลรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่*

การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภัทรพร เกษสังข์. (2549). *การวิจัยทางการศึกษา*. เลย: ภาควิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

รวิธิดา เนื้อทอง. (2550). *ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนแสงหิรัญ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร*.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุจิรา เหลืองอุบล และน้ำลิน เทียมแก้ว. (2554). *ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*

ประจำปีการศึกษา 2554. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. มหาสารคาม: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วราวุธ แก้วประทุม. (2556). *การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานของโรงเรียนบ้านหินแร่*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิษณุ เกิดในหล้า. (2550). *การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อการจัดการศึกษา*

ของโรงเรียนทัพพระยาพิทยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วิสิทธิ์ ฉัตรมงคล. (2550). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 6 (วัดธรรมสามัคคี).
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสาวภาคย์ ปฐมพฤษวงษ์. (2558). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานของโรงเรียนในอำเภอเขาสมิง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรพิน เจียมพิรุฬห์กิจ. (2551). ความคาดหวังในการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน
โรงเรียนอนุบาลหลานรัก จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 608.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49 - 60.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

GUIDELINES FOR STRATEGY DEVELOPMENT BASED ON THE TWELFTH MAHASARAKHAM UNIVERSITY
EDUCATIONAL DEVELOPMENT PLAN (B.E. 2560 - 2564)

แจ่มจันทร์ หลูปรีชาเศรษฐ์

Chamchan Lupreechamate

กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44150

Division of Planning, Mahasarakham University, Mahasarakham 44150, Thailand

*Corresponding author: E-mail: jwangpan@gmail.com

รับบทความ 25 ธันวาคม 2561 แก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2562 ตอรับบทความ 9 กรกฎาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการจัดทำแผน และทบทวน ปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 362 คน ได้มาโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า แผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากโดยมหาวิทยาลัยมีหลักสูตรที่เปิดสอนหลากหลาย แต่มีระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ล้าสมัยและไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยมีความครอบคลุมและเหมาะสม และผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการสื่อสารนโยบายวิธีการปฏิบัติให้ทั่วถึง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์, แผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ABSTRACT

This research aimed to investigate guidelines for planning, reviewing and improving the Twelfth Mahasarakham (MSU) Educational Development Plan (B.E. 2560 - 2564). The samples were 362 MSU personnel, selected through Krejcie and Morgan's sample size determination table. The research instrument was a set of questionnaires. The statistics for data analysis included percentage, mean and standard deviation.

The research results were as follows: The Twelfth MSU Educational Development Plan (B.E. 2560 - 2564) was rated overall at the 'very appropriate' level. MSU has offered a wide range of study programs. However outdated rules and regulations were restricting management administrations. MSU therefore should set comprehensive and appropriate development strategies. In addition, administrators should recognize the importance of communication in terms of policies and procedures at all personnel levels.

Keywords: Guidelines for Strategic Development, Educational Development Plan

บทนำ

ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กำหนดให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการสี่ปี ให้สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน และให้จัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการสี่ปี แล้วนำเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อความเห็นชอบ และใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคำของบประมาณประจำปี โดยให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2549, หน้า 25) ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติราชการของมหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มหาวิทยาลัยจึงได้จัดทำแผนพัฒนา

การศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อเป็นแผนพัฒนาในระยะกลาง และได้แปลงแผนไปสู่การปฏิบัติโดยได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มหาวิทยาลัยได้วางระบบและกลไกให้ทุกคณะ/หน่วยงานจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับมหาวิทยาลัย และให้คณะ/หน่วยงานจัดทำคำรับรองการปฏิบัติการ

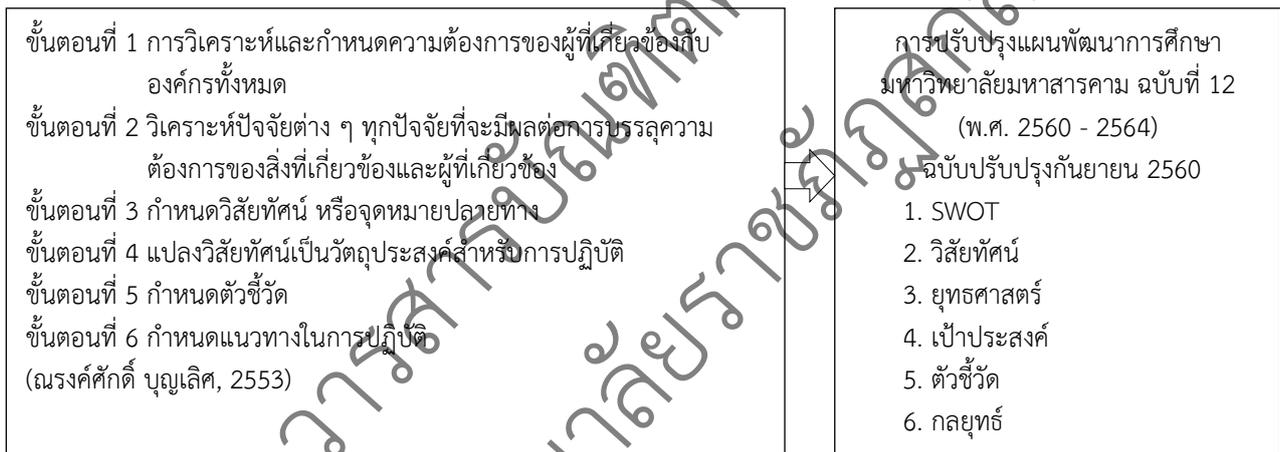
ดังนั้น จากผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษา ที่ผ่านมา พบว่า มหาวิทยาลัยมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านนโยบายใหม่ ๆ เช่น การบูรณาการงานวิจัยจากหลายศาสตร์ การผลิตนวัตกรรมเพื่อรองรับนโยบายของประเทศ และนโยบายการทหารายได้อื่น ๆ นอกเหนือจากค่าหน่วยกิตของนิสิต ทั้งนี้ เพื่อให้แผนพัฒนาการศึกษา สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มหาวิทยาลัยจึงได้ทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ปัจจุบันของมหาวิทยาลัยและประเทศชาติ โดยผู้วิจัยตั้งใจที่จะศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อมหาวิทยาลัยได้ข้อมูลมาใช้ประกอบการทบทวนและปรับปรุงแผนฯ ให้มีความครอบคลุม ครบถ้วน และสามารถนำไปดำเนินการได้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดทำแผน และทบทวน ปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 3,801 คน ข้อมูลจากเว็บไซต์กองการเจ้าหน้าที่ ณ วันที่ 7 มีนาคม 2561

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้มาโดยการเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซีและมอร์แกน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ จำนวน 515 คน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 362 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยค่า IOC ที่ได้มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าข้อคำถาม วัดได้ตรง ครบถ้วน และเป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมดที่ต้องการวัด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

2.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 สอบถามข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

2.3 สอบถามความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังคณบดี/หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 515 ฉบับ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน เมษายน - มิถุนายน 2561 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 362 ชุด คิดเป็นร้อยละ 70.29

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 104) ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD)

เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการพัฒนามหาวิทยาลัย เช่น นโยบายของประเทศ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และนโยบาย เป้าหมายของมหาวิทยาลัยที่จะขับเคลื่อนให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด โดยได้ศึกษาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ที่เหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษา ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

ผลจากการศึกษาความเหมาะสมของแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ฉบับปรับปรุงกันยายน 2560 ในภาพรวมทุกด้านเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายประเด็น ดังนี้

1. ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (SWOT) พบว่า มีค่าเฉลี่ยตามลำดับ ดังตาราง

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (SWOT)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT)	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
จุดแข็ง	3.75	0.60	มาก
จุดอ่อน	3.68	0.60	มาก
โอกาส	3.75	0.64	มาก
ภาวะคุกคาม	3.84	0.64	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (SWOT) ตามลำดับ ดังนี้ ภาวะคุกคาม จุดแข็ง โอกาส และจุดอ่อน

2. ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ สมรรถนะหลัก และค่านิยมองค์กร พบว่า ผลปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ สมรรถนะหลัก และ ค่านิยมองค์กร

กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
วิสัยทัศน์ “เป็นเลิศทางวิชาการ บูรณาการความรู้จากท้องถิ่นสู่สากล”	3.84	0.78	มาก
พันธกิจ	3.93	0.70	มาก
สมรรถนะหลัก “MSU”	3.92	0.72	มาก
อัตลักษณ์ “นิสิตกับการช่วยเหลือสังคมและชุมชน”	4.01	0.77	มาก
เอกลักษณ์ “การเป็นที่พึ่งของสังคมและชุมชน”	4.03	0.76	มาก
ค่านิยมองค์กร “TAKASILA”	3.98	0.71	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ความคิดเห็นต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ สมรรถนะหลัก และค่านิยมองค์กร ความคิดเห็นตามลำดับ ดังนี้ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ค่านิยมองค์กร พันธกิจ สมรรถนะหลัก และวิสัยทัศน์

3. ผลการสอบถามความคิดเห็นยุทธศาสตร์ ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ยุทธศาสตร์	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. พัฒนาการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพภายใต้การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ทันสมัยตามเกณฑ์คุณภาพ และมาตรฐานของชาติและสากล	3.96	0.74	มาก
2. พัฒนาการวิจัยและสร้างสรรค์เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างคุณค่าทางวิชาการและมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและสังคม	3.81	0.79	มาก
3. เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และบริการวิชาการแก่สังคม	3.81	0.77	มาก
4. อนุรักษ์ พัฒนา และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อสังคม	3.83	0.80	มาก
5. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และยกระดับการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล	3.80	0.83	มาก
6. ส่งเสริมภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยให้ได้รับการยอมรับและพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยในระดับสากล	3.86	0.75	มาก
7. พัฒนาสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว และรักษาสีเขียวตลอดไป	3.87	0.77	มาก
รวม	3.85	0.67	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยยุทธศาสตร์มากที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพภายใต้การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ทันสมัยตามเกณฑ์คุณภาพ และมาตรฐานของชาติและสากล และยุทธศาสตร์ที่น้อยที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และยกระดับการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล

เมื่อพิจารณาเป็นรายยุทธศาสตร์ผลปรากฏ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพภายใต้การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ทันสมัยตามเกณฑ์คุณภาพ และมาตรฐานของชาติและสากล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์หลักสูตรได้รับการรับรองเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQR) หลักสูตรวิชาชีพได้รับการรับรองจากองค์กรวิชาชีพระดับชาติ/นานาชาติ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก กลยุทธ์ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และตัวชี้วัด ร้อยละของหลักสูตรที่มีคะแนนผลการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับดีขึ้น (3.01) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุดแต่ละด้าน

ดังนี้ เป้าประสงค์ที่ บัณฑิตเป็นผู้มีทักษะทางด้านวิชาชีพ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัย กลยุทธ์ ส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลศิษย์เก่าของทุกคณะให้เป็นปัจจุบัน และตัวชี้วัด ร้อยละของคณะที่มีนิสิตสอบผ่าน IT Exit Exam ตามเกณฑ์มาตรฐานตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และระดับความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่สะท้อนเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของนิสิตในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หรือในหลักสูตรของคณะ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการวิจัยและสร้างสรรค์เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างคุณค่าทางวิชาการและมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและสังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์ มหาวิทยาลัยมีศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัย มีผลงานวิจัย กลยุทธ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ บุคลากร และนิสิตมีผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ และตัวชี้วัด ระดับความสำเร็จของการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัยผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์ มหาวิทยาลัยมีรายรับจากผลงานวิจัย นวัตกรรม หรืองานสร้างสรรค์ หรือสิ่งประดิษฐ์ กลยุทธ์ แสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และส่งเสริมให้มีการผลิตนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ และตัวชี้วัด ร้อยละของรายรับที่เกิดจากการวิจัยจากหน่วยงานภายนอก และจำนวนนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนหรือชุมชนหรือสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และบริการวิชาการแก่สังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์ มหาวิทยาลัยมีการทำงานเชิงวิชาการร่วมกัน (Engagement) ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนและสังคม กลยุทธ์ ส่งเสริมโครงการบริการวิชาการ และตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการดำเนินงานชุมชนต้นแบบ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ กลยุทธ์ กำหนดนโยบายการบริการวิชาการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะสังคมผู้สูงอายุในอนาคต และตัวชี้วัด ร้อยละของรายรับที่เกิดจากการให้บริการวิชาการจากหน่วยงานภายนอก

ยุทธศาสตร์ที่ 4 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อสังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์ มหาวิทยาลัยอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานวัฒนธรรม ในระดับชาติ และสากลบนฐานการบูรณาการจากการเรียนการสอนและการวิจัย กลยุทธ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดโครงการ/กิจกรรม 1 คณะ 1 ศิลปวัฒนธรรม และโครงการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมอื่น ๆ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และตัวชี้วัด จำนวนผลงาน/โครงการทางด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือคุณค่าให้กับหน่วยงานภาครัฐ หรือชุมชน หรือสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์ มหาวิทยาลัยมีการบูรณาการกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ระหว่างคณะและหน่วยงานภายในและชุมชนที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้กลยุทธ์ สร้างความร่วมมือและภูมิภาค 5 ชาติ อาเซียน CLMVT ด้านการวิจัย บริการวิชาการ และการทำงานนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และตัวชี้วัด จำนวนผลงาน/โครงการทางด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือคุณค่าให้กับหน่วยงานภาครัฐ หรือชุมชน หรือสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อสังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์ มหาวิทยาลัยมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ พัฒนาระบบการบริหารจัดการตามแผนให้สอดคล้องกันอัตลักษณ์และจุดเน้นของมหาวิทยาลัยและนโยบายของชาติ และส่งเสริมอาจารย์ให้มีความรู้ทางวิชาการสูงขึ้น ตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์ มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเอกลักษณ์ตอบสนองต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยโดยบริหารตามหลักธรรมาภิบาล และมหาวิทยาลัยมีระบบพัฒนานุเคราะห์ที่มีคุณภาพ กลยุทธ์ กำหนดนโยบายเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย และตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการจัดทำแผนเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ส่งเสริมภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยให้ได้รับการยอมรับและพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยในระดับสากล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์ มหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับในการจัดอันดับ หรือการประเมินคุณภาพในระดับสากล กลยุทธ์ ส่งเสริมให้มีการตีพิมพ์ผลงานระดับชาติและนานาชาติให้สูงขึ้น และตัวชี้วัด มหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดอันดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 1 ใน 10 ของประเทศ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุดแต่ละด้าน ดังนี้ เป้าประสงค์ มหาวิทยาลัยมีโครงสร้างพื้นฐาน และศักยภาพในการรองรับความเป็นนานาชาติ กลยุทธ์ สร้างความร่วมมือและภูมิภาค 5 ชาติ อาเซียน CLMVT ในการแลกเปลี่ยนนิสิต และตัวชี้วัด ระดับความสำเร็จของการพัฒนาระบบการจัดการศึกษานานาชาติ และมีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการศึกษานานาชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาสู่มหาวิทยาลัยสีเขียวและรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดแต่ลดด้าน ดังนี้ มหาวิทยาลัยมีคุณภาพและมาตรฐานตามเกณฑ์มหาวิทยาลัยสีเขียวและ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกลยุทธ์ ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้บุคลากรและนิสิตให้มีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว และตัวชี้วัด มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวในระดับ 1 ใน 5 ของประเทศ

4. การสอบความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ฉบับปรับปรุงกันยายน 2560 ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อแนวทางกระบวนการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

แนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีการสอบถามหรือสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานเพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	3.84	0.85	มาก
2. มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	3.78	0.87	มาก
3. มีการวิเคราะห์ศักยภาพมหาวิทยาลัย (SWOT) ที่เหมาะสม นำมาเป็นแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยได้จริง	3.78	0.89	มาก
4. มีการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ศักยภาพมหาวิทยาลัย (SWOT) มากำหนดนโยบายในการพัฒนามหาวิทยาลัย	3.81	0.77	มาก
5. การกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยมีความชัดเจน สามารถบอกแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนได้	3.77	0.81	มาก
6. นโยบายและทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยครอบคลุมตามภารกิจของหน่วยงาน	3.81	0.78	มาก
7. มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยมีความครอบคลุมและเหมาะสม	3.86	0.86	มาก
8. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	3.81	0.92	มาก
9. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ส่งผลให้บรรลุวิสัยทัศน์มหาวิทยาลัยได้จริง	3.78	0.87	มาก
10. มีการสื่อสารและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อย่างทั่วถึง	3.65	0.90	มาก
11. มีการมอบหมายและทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย	3.71	0.92	มาก
12. มีการเปิดโอกาสให้สามารถแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามแผนฯ ต่อผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบได้เสมอทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	3.72	0.93	มาก
13. มหาวิทยาลัยมีระบบและกลไกในส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	3.73	0.87	มาก
14. มหาวิทยาลัยมีการกำกับติดตาม แผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อย่างต่อเนื่อง	3.75	0.90	มาก
15. มีการประเมินผลการดำเนินงานตามพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	3.73	0.90	มาก
โดยรวม	3.77	0.73	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นต่อแนวทางกระบวนการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยตามลำดับ ดังนี้ มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยมีความครอบคลุมและเหมาะสม มีการสอบถามหรือสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานเพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มีการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ศักยภาพมหาวิทยาลัย (SWOT) มากำหนดนโยบายในการพัฒนามหาวิทยาลัยนโยบายและทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยครอบคลุมตามภารกิจของหน่วยงาน และ

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการสื่อสารและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อย่างทั่วถึง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อความเหมาะสมของแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (SWOT) พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นว่าเป็นที่เหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ได้จัดทำจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในมหาวิทยาลัย ตั้งแต่การระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนฯ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิเช่น ผู้ปกครอง ผู้ใช้บัณฑิต นิสิต ชุมชน เป็นต้น มีการตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน มีการประชุมสัมมนาพิจารณาแผนฯ สิ้นสุดที่การวิพากษ์แผนฯ และนำแผนไปใช้ปฏิบัติจริงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547, หน้า 27) ที่กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้งานบางอย่างที่ยากสำเร็จขึ้นมาได้ เพิ่มทางเลือกที่ดีเพื่อการตัดสินใจ เกิดความเป็นฉันทามติ ทำให้การดำเนินการเกิดความโปร่งใส เพราะเกิดจากการมีส่วนร่วม และทำให้บุคคลในองค์กรยอมรับโครงการนั้น ๆ ได้

2. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ สมรรถนะหลัก และค่านิยมองค์กร พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ในการจัดทำแผนฯ การกำหนดประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบของแผน อาทิเช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม เป็นต้น มหาวิทยาลัยได้มีการระดมความคิดเห็นจากคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย จากทุกส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย และนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับมหาวิทยาลัย อาทิเช่น ผู้ใช้บัณฑิต ผู้ปกครอง ชุมชน มาประกอบ นอกจากนี้ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และได้มีการประชุมพิจารณา 8 ครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (2554, หน้า 35 - 36) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นและความคาดหวัง/ต้องการของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับกลยุทธ์สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม พันธกิจ และกาวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและขีดสมรรถนะภายใน ของ ปรส.จท มีความเหมาะสมกับสถานการณ์/ความต้องการในปัจจุบัน

3. ยุทธศาสตร์ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นว่าเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายยุทธศาสตร์ ผลปรากฏ ดังนี้

3.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพภายใต้การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ทันสมัยตามเกณฑ์คุณภาพ และมาตรฐานของชาติและสากล เป้าประสงค์ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ บัณฑิตเป็นผู้มีทักษะทางด้านวิชาชีพ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัย เนื่องจากเป้าประสงค์ดังกล่าวเป็นการกล่าวถึงการพัฒนาทักษะของนิสิตซึ่งมีหลายอย่าง แต่ตัวชี้วัดกำหนดเพียงการพัฒนาทักษะทางด้านภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหลักเท่านั้น กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลศิษย์เก่าของทุกคณะให้เป็นปัจจุบัน เนื่องจากการส่งเสริมการดำเนินงานด้านศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยยังไม่เป็นที่ยอมรับ และคณะ/หน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการจริงจัง ซึ่งจะพิจารณาได้จากการได้รับการสนับสนุน หรือความช่วยเหลือจากศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยในรูปของเงินบริจาค หรือการให้ความร่วมมือกิจกรรมต่าง ๆ ยังมีน้อย และการดำเนินงานด้านสมาคมศิษย์เก่า ณ ปัจจุบัน กำลังดำเนินการส่งผลให้กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย และตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมน้อย คือ ร้อยละของคณะที่มีนิสิตสอบผ่าน IT Exit Exam ตามเกณฑ์มาตรฐานตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และระดับความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่สะท้อนเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของนิสิตในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หรือในหลักสูตรของคณะ เนื่องจากการดำเนินงานทดสอบความรู้ด้าน IT Exit Exam นั้น มหาวิทยาลัยกำหนดเป็นตัวชี้วัดที่มีการดำเนินงานมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 โดยปัจจุบันยังคงกำหนดเป็นตัวชี้วัด ซึ่งในปัจจุบันนิสิตมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น และมีผลการทดสอบดีขึ้น (ปี 2559) ร้อยละ 75.40 (ปี 2560) ร้อยละ 84.02 และ (ปี 2561) ร้อยละ 88.44 (กองแผนงาน, 2561 ข, 8 - 9) จึงมีความเหมาะสมน้อยที่จะกำหนดเป็นตัวชี้วัดในปีต่อไป และตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่สะท้อนเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของนิสิตในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หรือในหลักสูตรของคณะ เป็นตัวชี้วัดที่กำหนดให้คณะดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ซึ่งผลการดำเนินงานได้เต็มระดับ 5 ทุกปี จึงมีความเหมาะสมน้อยที่จะกำหนดเป็นตัวชี้วัดในปีต่อไป (กองแผนงาน, 2561 ข, หน้า 42)

3.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการวิจัยและสร้างสรรค์เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างคุณค่าทางวิชาการและมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและสังคม เป้าประสงค์ที่มีความเหมาะสมน้อย คือ มหาวิทยาลัยมีรายรับจากผลงานวิจัย นวัตกรรม หรืองาน

สร้างสรรค์ หรือสิ่งประดิษฐ์ เนื่องจาก มหาวิทยาลัยมีนโยบายในการกำหนดเป้าประสงค์นี้ขึ้นมาใหม่โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อดูรายรับจากแหล่งอื่น ๆ นอกเหนือจากค่าหน่วยกิตนิสิต ดังนั้น ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายใหม่ยังมีน้อย ซึ่งนโยบายดังกล่าวได้กำหนดเป็นปีแรก และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลยังมีปัญหาอยู่บ้างในการดำเนินงานจริง ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมัสดี แวดราแม และคนอื่น ๆ (2556, หน้า 76 - 77) ที่กล่าวไว้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพภายในที่บูรณาการกับงานปกติ คือ ปัจจัยด้านการสื่อสารองค์กร โดยนโยบายใหม่ ๆ ผู้บริหารจะต้องสื่อสารวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนด้วย เพื่อสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย คือ แสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เนื่องจาก การแสวงหาแหล่งทุนจากภายนอกมหาวิทยาลัยยังมีน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นเงินที่ได้รับจัดสรรจากมหาวิทยาลัยและรายได้ของคณะ และตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมน้อย คือ ร้อยละของรายรับที่เกิดจากการวิจัยจากหน่วยงานภายนอก และจำนวนนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนหรือชุมชนหรือสังคม จะสอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่มีความเหมาะสมน้อย เนื่องจากเป็นเป้าประสงค์ใหม่ ความเข้าใจและการจัดเก็บข้อมูลยังมีปัญหาอยู่บ้าง

3.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และบริการวิชาการแก่สังคม เป้าประสงค์มีความเหมาะสมเนื่องจาก มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่ในชุมชน ได้มีนโยบายในการบริการวิชาการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา โดยเริ่มจากโครงการหนึ่งคณะหนึ่งชุมชน และพัฒนามาเป็นหนึ่งหลักสูตรหนึ่งชุมชน ปัจจุบันได้ดำเนินงานจัดตั้งโครงการชุมชนต้นแบบซึ่งได้สร้างชุมชนต้นแบบ คือ บ้านเหล่าดอกไม้ อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม โดยได้ให้หลายคณะจัดโครงการบริการวิชาการลงพัฒนาชุมชนตามศาสตร์ตามความถนัดของคณะหรือสาขาวิชานั้น ๆ กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย คือ กำหนดนโยบายบริการวิชาการเกี่ยวกับผู้สูงอายุเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะสังคมผู้สูงอายุในอนาคต เนื่องจากแนวโน้มในอนาคตของประเทศไทยที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุจะมีอายุยืนและมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ใหม่มหาวิทยาลัยยังไม่มียุทธศาสตร์ที่สนับสนุนเรื่องนี้อย่างจริงจัง และการดำเนินงานเพียงบางคณะเท่านั้น เช่น คณะพยาบาลศาสตร์ที่จัดทำโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ และตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมน้อย ร้อยละของรายรับที่เกิดจากการให้บริการวิชาการจากหน่วยงานภายนอก เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีนโยบายในการกำหนดตัวชี้วัดขึ้นมาใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อดูรายรับจากแหล่งอื่น ๆ นอกเหนือจากค่าหน่วยกิตนิสิต และรองรับนโยบายของประเทศที่จะมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ดังนั้น ความเข้าใจในการดำเนินตามนโยบายของผู้ปฏิบัติ และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลยังมีปัญหาอยู่บ้าง ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เมธา ยุทธนาโยธิน (2550, หน้า 55) ที่กล่าวไว้ว่าการนำนโยบายการจำกัดขยะมูลฝอยไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จได้นั้น คุณสมบัติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องเข้าใจนโยบาย และนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จได้

3.4 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อสังคม เป้าประสงค์ที่มีความเหมาะสมน้อย คือ มหาวิทยาลัยมีการบูรณาการกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ระหว่างคณะ และหน่วยงานภายในและชุมชนที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีการดำเนินการด้านทำนุบำรุงที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้นั้นมีน้อยมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเพิ่มคุณค่าทางวิชาการที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ การเพิ่มมูลค่าเพิ่มจึงเป็นเรื่องที่ใหม่และยากในการปฏิบัติ แต่มหาวิทยาลัยก็ยังคงต้องดำเนินการการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลงานด้านทำนุต่อไป แต่อาจจะต้องมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนในด้านนี้เพิ่มมากขึ้น กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ สร้างความร่วมมือและภูมิภาค 5 ชาติ อาเซียน CLMTV ด้านการวิจัย บริการวิชาการ และการทำงานบูรณาการศิลปะและวัฒนธรรม เนื่องจาก การดำเนินงานในการสร้างความร่วมมือกับประเทศ กัมพูชา พม่า ลาว และเวียดนาม มีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม คือ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ความร่วมมือกับคณะอื่น ๆ มีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ และคนอื่น ๆ (2553, หน้า 108 - 109) ที่กล่าวไว้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของชุมชน โดยการกระตุ้นให้เห็นความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายจะส่งผลให้ธุรกิจสำเร็จได้ และตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ ร้อยละคณะที่มีการดำเนินงานโครงการ หนึ่งคณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากการดำเนินงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพจะดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมได้ยากเพราะบริบทและศาสตร์ของคณะจะไม่มีควมถนัดจึงส่งผลให้มีความเหมาะสมน้อย

3.5 พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และยกระดับการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล เป้าประสงค์ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเอกลักษณ์ตอบสนองต่อการพัฒนาวิทยาลัยโดยบริหารตามหลักธรรมาภิบาล และมหาวิทยาลัยมีระบบพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ เนื่องจากการบริหารจัดการองค์กรให้สอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ กำหนดนโยบายเพิ่มรายได้ลด

รายจ่าย เนื่องจากเป็นนโยบายใหม่ที่มหาวิทยาลัยกำหนดขึ้นเป็นปีที่สอง และการกำหนดนโยบายดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ความเข้าใจและการดำเนินงานของคณะ/หน่วยงานเองยังไม่เข้าใจจึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ยาก และตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ ระดับความสำเร็จของการจัดทำแผนเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย เนื่องจาก เป็นนโยบายใหม่ที่มหาวิทยาลัยกำหนดขึ้นเป็นปีที่สอง และการกำหนดนโยบายดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ความเข้าใจและการดำเนินงานของคณะ/หน่วยงานยังไม่เข้าใจจึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กล้า ทองขาว (2534, หน้า 349 - 354) ที่กล่าวไว้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ความชัดเจนด้านข้อความนโยบายที่ต้องบอกรายละเอียดที่ชัดเจน ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนด้วย

3.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 ส่งเสริมภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยให้ได้รับการยอมรับและพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยในระดับสากล เป้าประสงค์ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยมีโครงสร้างพื้นฐาน และศักยภาพในการรองรับความเป็นนานาชาติ เนื่องจาก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิเช่น อาคารสถานที่หรือหอพักสำหรับนิสิตต่างชาติ มหาวิทยาลัยยังไม่มีมีการดำเนินการจัดทำป้ายบอกทิศทางที่เป็นภาษาอังกฤษก็ยังไม่ทั่วมหาวิทยาลัย การให้บริการต่าง ๆ หรือแบบฟอร์มการให้บริการก็ยังไม่เป็นสองภาษา กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ สร้างความร่วมมือและภูมิภาค 5 ชาติ อาเซียน CLMTV ในการแลกเปลี่ยนนิสิต เนื่องจาก 5 ภูมิภาคอาเซียน ประกอบไปด้วย กัมพูชา ลาว เวียดนาม พม่า และไทย นิสิตที่เข้ามาศึกษามากที่สุดคือ กัมพูชา รองลงมาคือ จีน นิสิตต่างชาติที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยปีการศึกษา พ.ศ. 2560 จำนวน 127 คน (กองแผนงาน, 2560, หน้า 87) ซึ่งการแลกเปลี่ยนนิสิตหรือความร่วมมือด้านอื่น ๆ กับประเทศที่กล่าวมายังมีน้อย และตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมน้อย คือ ระดับความสำเร็จของการพัฒนาระบบการจัดการศึกษานานาชาติ และมีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการศึกษานานาชาติ

3.7 ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาสู่มหาวิทยาลัยสีเขียวและรักษาสีสิ่งแวดล้อม มีเป้าประสงค์เดียว คือ มหาวิทยาลัยมีคุณภาพและมาตรฐานตามเกณฑ์มหาวิทยาลัยสีเขียวและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และกลยุทธ์ คือ ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้บุคลากรและนิสิตให้มีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว และปรับปรุงและพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวตามเกณฑ์มาตรฐาน Green University Ranking และตัวชี้วัด มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวในระดับ 1 ใน 5 ของประเทศ เนื่องจาก มหาวิทยาลัยมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 และดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องจนได้รับการจัดอันดับในระดับสากลจาก Green University Ranking อย่างต่อเนื่อง และได้รับการจัดอันดับในระดับประเทศไทยอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (กองแผนงาน, 2560 ก, 4 - 5) และตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นเป็นการพัฒนามหาวิทยาลัยให้สวยงามและประทับใจของผู้มาเรียนมาติดต่อประสานงาน ซึ่งมีเกณฑ์ประเมินผลการดำเนินงาน ดังนี้ 1) สถานที่ตั้งและระบบสาธารณูปโภค 2) การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ 3) การจัดการขยะ 4) การใช้น้ำ และ 5) การจัดการระบบขนส่ง (กองแผนงาน, 2561 ก, หน้า 77 - 78)

4. ผลการศึกษาแนวทางกระบวนการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อแนวทางกระบวนการพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษาฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามลำดับ คือ มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยมีความครอบคลุมและเหมาะสม เนื่องจาก มหาวิทยาลัยมีกระบวนการจัดทำแผนฯ ที่มีระบบและกลไกการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการกำหนดคู่มือการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดทำ การกำกับติดตาม การประเมินผลแผน (แจ่มจันทร์ วังแพน, 2555, หน้า 24 - 68) สอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการวางแผนของ ณรงค์ศักดิ์ บุญเลิศ (2553) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ประกอบไปด้วย 1) วิเคราะห์และกำหนดความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด การวิเคราะห์ SWOT Analysis การกำหนดวิสัยทัศน์ การแปลงวิสัยทัศน์ การกำหนดตัวชี้วัด การกำหนดแนวทางการปฏิบัติ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการสื่อสารและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อย่างทั่วถึง เนื่องจาก มหาวิทยาลัยมีการจัดโครงการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติทุกปี โดยกลุ่มเป้าหมายหลักที่รับฟังนโยบาย คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะ/หน่วยงาน ประธานหลักสูตร หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้างาน โดยมีวัตถุประสงค์ ให้ผู้บริหารนำนโยบายที่ได้รับฟังไปถ่ายทอดต่อในคณะ/หน่วยงาน เพราะมหาวิทยาลัยไม่สามารถสื่อสารให้บุคลากรประมาณสามพันกว่าคนรับทราบได้ทั่วถึง ซึ่งเมื่อส่งสู่คณะ/หน่วยงานมหาวิทยาลัยไม่ได้มีการติดตามว่ามีการถ่ายทอดจริงเพียงใด และบุคลากรรับทราบและเข้าใจมากเพียงใดซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติตามนโยบายได้จริง ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรศร (2529, หน้า 69) ที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ คือ ปัจจัยด้านข้อความนโยบาย และการสื่อสารลงไปยังผู้ปฏิบัติให้มีความเข้าใจ โอกาสที่นโยบายจะประสบผลสำเร็จในขั้นนำไปปฏิบัติจะมีมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อให้แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ควรพิจารณาผลจากการสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ เพื่อจะได้ปรับปรุงหรือตัดออกจากแผนพัฒนาการศึกษา

1.3 ควรมีการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ในการนำแผนพัฒนาการศึกษา มาปรับใช้ในองค์กรอย่างทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษารูปแบบหรือกระบวนการการถ่ายทอดนโยบายสู่บุคคลระดับคณะ/หน่วยงาน

2.2 การประยุกต์ใช้ SWOT Analysis เพื่อพัฒนาการดำเนินงานมหาวิทยาลัยให้บรรลุวิสัยทัศน์

เอกสารอ้างอิง

- กล้า ทองขาว. (2534). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ : กรณีการศึกษา
นโยบายธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นแห่งชาติด. วิทยานิพนธ์ พ.ด. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
กองแผนงาน. (2561 ข). โฉม : เอกสารประกอบโครงการสัมมนาคณะกรรมการตรวจสอบประจำมหาวิทยาลัยคณะกรรมการ
กำกับความเสี่ยง ร่วมกับผู้บริหารมหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2561 เรื่อง วิฤติ มหาวิทยาลัยกับแนวทางแก้ไข
ปัญหาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ณ โรงแรมน้ำทอง อำเภอเมือง วันที่ 5 - 7 ตุลาคม 2561 น่าน : กองแผนงาน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____ (2561 ค). รายงานสรุปการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ตามแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560
และแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). มหาสารคาม: กองแผนงาน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณรงค์ศักดิ์ บุญเลิศ. (2553). การจัดการสมัยใหม่. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาภิบาล.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นิภาภรณ์ จุงวุฒิวาศย์ และคนอื่น ๆ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(2) 108 - 109.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- มอัสดี แวดราม และคนอื่น ๆ. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพภายในที่บูรณาการกับงานปกติ.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 24(3) 76 - 77.
- เมธา ยุทธนาโยธิน. (2550). การนำนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยไปปฏิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณีเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร.
สารนิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรเดช จันทรศร. (2529). "การนำนโยบายไปปฏิบัติ : การสำรวจกรอบความรู้โดยสังเขป." ใน การบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพฯ:
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กองแผนงาน. (2560). รายงานข้อมูลพื้นฐาน ปี 2560 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม:
กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____ (2561 ก). รายงานผลการบริหารงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. มหาสารคาม:
กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2549). คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตาม แนวทางการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดี เรื่อง การจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการและการประเมินผลการปฏิบัติราชการ. กรุงเทพฯ:
สหมิตรพริ้นติ้ง.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. (2554). รายงานผลการสำรวจ ความคิดเห็นและความคาดหวัง/ต้องการของผู้รับบริการและ
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับกลยุทธ์สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554.
สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร.

รูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

THE CURRICULUM ADMINISTRATIVE MODEL OF MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN EDUCATIONAL
ADMINISTRATION OF RAJABHAT UNIVERSITIES IN THE NORTHEAST

อภิมุข วาริรัช* และ สิริ ถีอาสนา

Apimuke Wareerak* and Siri Thee-asana

สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

Program in Educational Management, Faculty of Education, Rajabhat MahaSarakham University,

MahaSarakham 44000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: apimukwa@gmail.com

รับบทความ 22 ธันวาคม 2561 แก้ไขบทความ 26 มิถุนายน 2562 ตอรับบทความ 9 กรกฎาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาแบบการบริหารหลักสูตร และ 3) ประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารหลักสูตร แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารหลักสูตร โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ระยะที่ 2 การศึกษารูปแบบการบริหารหลักสูตร โดยการสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย คณบดีคณะครุศาสตร์ จำนวน 11 คน ประธานสาขาบริหารการศึกษา จำนวน 11 คน และอาจารย์สาขา แห่งละ 4 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.415 ถึง 0.898 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.990 และระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรโดยกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตร จำนวน 4 คน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร จำนวน 4 คน และผู้บริหารในองค์กรที่บัณฑิตทำงาน จำนวน 4 คน โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.669 ถึง 0.916 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.894 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกระบวนการบริหาร ด้านผู้บริหาร ด้านคณาจารย์ และด้านกระบวนการเรียนการสอน รูปแบบการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 43 ตัวบ่งชี้ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 ด้านกระบวนการบริหารมี 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้บริหาร มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านคณาจารย์ มี 11 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการเรียนการสอน มี 11 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีอรรถประโยชน์มีความ ถูกต้อง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายมาตรฐาน

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, การบริหารหลักสูตร, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to examine the components of curriculum administration of Master of Education Programs in Educational Administration of Rajabhat Universities in the Northeast; 2) to study the curriculum administrative model; and 3) to evaluate and approve the developed curriculum administrative model. The research was divided into three phases: Phase I was related to identifying the components of the curriculum administrative model through ten expert interviews; Phase II concerned a model verification. The instrument used for data collection was a 5-point rating scale questionnaire with the item discriminative power ranged in values from 0.415 to 0.898 and the reliability of 0.990, and was distributed to key informants, including 11 Deans of Faculty of Education, 11 chairmen of Educational Administration programs, and four instructors from

each Rajabhat University; and Phase III concerned the evaluation and confirmation of curriculum administrative model through stakeholders, including four students, four graduates and four employers. A 5-point rating scale questionnaire with the item discriminative power ranged in values from 0.669 to 0.916 and the reliability of 0.894 was administrated for model assessment. Statistics were used for analyzing quantitative data, including mean, and standard deviation. The qualitative data was done through content analysis and presented in forms of descriptive analysis.

The research results revealed that the components of the administrative curriculum of the Master of Education Program in Educational Administration of Rajabhat Universities in the Northeast could be summarized into four aspects: Management Process, Executives, Instructors, and Teaching and Learning Process. The curriculum administrative model consisted of four components with 43 indicators: Management Process with 12 indicators, Executives with nine indicators, Instructors with 11 indicators, and Teaching and Learning Process with 11 indicators. The model verification and confirmation revealed that the quality of the developed curriculum administrative model achieved the mean score at a high level in overall and each aspect in terms of utility, accuracy, propriety, and feasibility.

Keywords: Administrative Model, Curriculum Administration, Master of Education Program

บทนำ

การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education) เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิด เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและสร้างสรรค์กำลังคนทั้งวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงเพื่อการพัฒนาประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อดำรงชีพได้อย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์แก่ชุมชน สังคม ประเทศชาติโดยส่วนรวม ซึ่งภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งต้องดำเนินการ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการค้นคว้าวิจัย ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ ความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) ความมีอิสรภาพในทางวิชาการ (Academic Freedom) และความทัดเทียมในโอกาสทางการศึกษา (Equal Opportunity) (จารุพร พงศ์ศรีวัฒน์, 2542, หน้า 2) การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ ตลอดจนเป็นปัจจัย ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมที่พึงปรารถนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับชาติ, 2542, หน้า 1)

หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาเป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วยประสบการณ์ทางวิชาการเฉพาะด้าน ขั้นสูงที่ลุ่มลึก เพื่อความเป็นนักวิชาการชั้นสูงในสาขาวิชานั้น ๆ ของผู้เรียน โดยมุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับนี้ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง จากการค้นคว้าวิจัย และสามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมประเทศชาติ แต่ในปัจจุบันนี้คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของประเทศที่ทุกระดับมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อย ๆ จนน่าเป็นห่วง ในขณะที่ความก้าวหน้าทางวิชาการในโลกรวดเร็ว ไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาถือเป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตนักวิชาการและนักปฏิบัติ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับมืออาชีพ เพื่อมาเสริมสร้างและผลักดันกระบวนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ให้ก้าวหน้าในท่ามกลางกระแสของการแข่งขันกันทั่วโลกอย่างรุนแรง เพราะฉะนั้น การพิจารณาหาแนวทางที่เป็นไปได้และมีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญมากและเป็นเรื่องที่รอช้าไม่ได้ (อุทัย ดุลยเกษม, 2557, หน้า 93) ซึ่งบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันนอกจากจะมีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ แล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีภารกิจทางด้านการศึกษา ซึ่งถือเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา (รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร, 2560, ออนไลน์) เพื่อสร้างและผลิตองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อีกทั้งบุคลากรของสถาบันการศึกษายังได้มีโอกาสเพิ่มพูนและพัฒนาความรู้ ความสามารถ และนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ตรงตามความต้องการของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 59 - 60) ซึ่งการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีวัตถุประสงค์ในการผลิตนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูงที่มีความลุ่มลึกในศาสตร์ของตน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสามารถนำความรู้ และความสามารถของตนไปประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนา และการแก้ปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับนี้จึงต้องมีหลักสูตรที่ดี ยืดหยุ่น และมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของวิชาชีพนั้น ๆ อยู่ตลอดเวลา หลักสูตรปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นหลักสูตรที่ใช้เปิดสอนตั้งแต่ พ.ศ. 2540 และเป็นหลักสูตรกลางที่ใช้ร่วมกันทั่วประเทศ มีการแก้ไขปรับปรุงบางส่วนใน

ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งก็ยังมีบางส่วนที่จำเป็นต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนไป อย่างรวดเร็วตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ชูศักดิ์ เอกเพชร, หน้า 2550, หน้า 26) การเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาในระยะแรก ๆ การแข่งขันยังไม่รุนแรงมากนัก แต่ละสถาบันก็พยายามรักษาคุณภาพไว้ แต่เมื่อสถาบันอุดมศึกษาหลาย ๆ แห่งทั้งของรัฐและเอกชนเห็นเป็นโอกาสที่จะเปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะหลักสูตรภาคพิเศษเพราะไม่ต้องลงทุนมากแต่มีความต้องการสูง จึงต่างเปิดสอนกันอย่างหลากหลายทั้งรูปแบบและปริมาณ แม้ว่าหลาย ๆ สถาบันจะไม่มีความพร้อมทางด้านอาจารย์แต่ก็อาศัยอาจารย์จากสถาบันอื่น ๆ ผลัดกันมาสอน หรือแม้กระทั่งให้อาจารย์ที่ไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมมาสอน จนทำให้การแข่งขันระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการแข่งขันที่ไม่มีคุณภาพ เพราะอาศัยโอกาสที่สังคมยังมีความต้องการสูง ประกอบกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานไม่ได้ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบอย่างจริงจัง จึงส่งผลให้บัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาที่จบออกไปจากสถาบันหลาย ๆ แห่งถูกสังคมมองว่าไม่มีคุณภาพ ในขณะที่การขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นไปอย่างกว้างขวางจนนำวิกฤต สิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กันและเป็นคำถามของสังคมอยู่ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน นั่นคือ เรื่องของคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นข้อกังวลที่หลายคนมองว่า ผู้เรียนไม่ได้รับความรู้และประโยชน์มากไปกว่าการได้คุณวุฒิที่เพิ่มขึ้น และสถาบันที่จัดการศึกษามีการจัดการศึกษาในเชิงพาณิชย์ (พาณิชย์บัณฑิตศึกษาหรือธุรกิจบัณฑิตศึกษา) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญในเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ จนเกิดคำกล่าวที่ว่า “จ่ายครบจบแน่” โดยปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อต่าง ๆ การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันจึงอาจถือได้ว่าอยู่ในภาวะวิกฤต โดยเฉพาะวิกฤตในเชิงคุณภาพ (ประดิษฐ์ มีสุข, 2551, หน้า 119 - 143)

สถาบันวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษาไทย - จีน - อาเซียน เป็นสถาบันที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศและเจตนารมณ์ของคณะกรรมการธิการต่างประเทศสภาผู้แทนราษฎร ฉบับที่ 1/2555 ลงวันที่ 12 มกราคม 2555 ที่ให้คณะกรรมการความสัมพันธเศรษฐกิจ การศึกษาไทย - จีน - อาเซียน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษาในทุกระดับ ดังนั้นการพัฒนาวิชาการจึงมุ่งไปที่การพัฒนาหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอน ฝึกอบรมและสัมมนาต้องผ่านการวิเคราะห์วิจัยและจัดหาอาจารย์ วิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละด้านมาให้ความรู้และประสาทวิชาให้กับบุคลากรที่เข้ามาศึกษาฝึกอบรมสัมมนา และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพในทุกระดับ ซึ่งทางสถาบันได้เล็งเห็นความสำคัญในการสร้างความตระหนัก และสร้างความพร้อมให้กับคนไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ตามนโยบาย 5 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินการตามปฏิญญาอาเซียนด้านการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอาเซียนด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำนันทักข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการ และการดำเนินการตามแผนงานตามกรอบนโยบายหลักของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ การพัฒนาหลักสูตรที่เป็นความต้องการทางด้านการพัฒนาบุคลากรของประเทศในการเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน ซึ่งหลักสูตรในระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา เป็นหนึ่งในหลักสูตรเป้าหมายที่ทางสถาบันมีความต้องการที่จะเปิดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การดำเนินการดังกล่าวจะต้องอาศัยข้อมูล สารสนเทศจากรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสถาบันราชภัฏถือว่าเป็นต้นแบบด้านการจัดการศึกษาในสาขาด้านการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วเกี่ยวกับวิชาชีพครูและการบริหารการศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษารูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การได้มาซึ่งรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และสามารถใช้เป็นแนวทางการประกอบการเปิดสอนในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาของสถาบันวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษาไทย-จีน-อาเซียน ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏให้มีประสิทธิภาพต่อไป

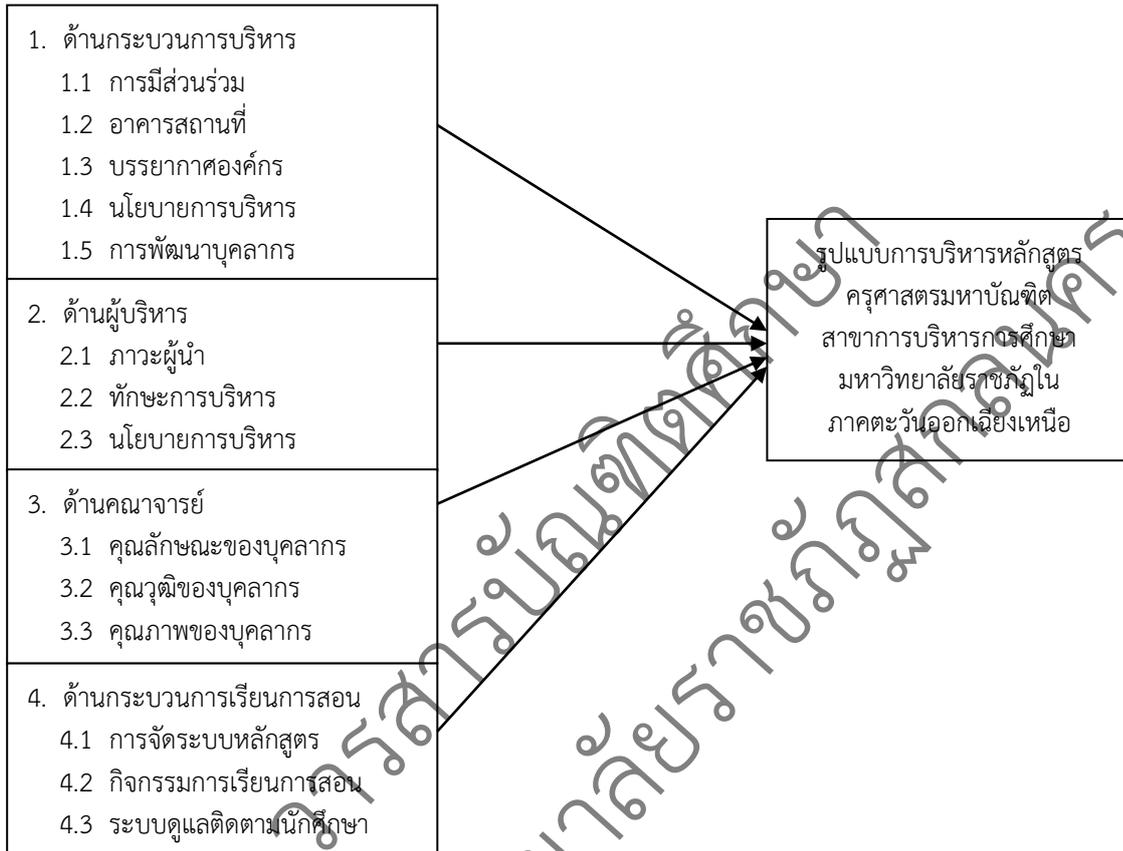
จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณด้านการบริหารการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) เรื่อง รูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จำนวน 10 คน ได้มาโดยการกำหนดคุณสมบัติแล้วเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การศึกษารูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคณบดีคณะครุศาสตร์ จำนวน 11 คน ประธานสาขาบริหาร การศึกษา จำนวน 11 คน และอาจารย์สาขาการบริหารการศึกษา แห่งละ 4 คน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 66 คน ได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยแบบตรวจรายการ (Checklist) แบบเติมคำ (Completion) และแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความ สำคัญ ขององค์ประกอบ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ซึ่งแบบสอบถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.415 ถึง 0.898 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.990

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือมาจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึง อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 11 แห่ง เพื่อ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปล ความหมายของค่าเฉลี่ย ข้อมูลจากการตรวจสอบรายการวิเคราะห์โดยหาความถี่ แบบเติมคำทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการบริหารการศึกษา จำนวน 12 คน ได้มาโดยการกำหนดคุณสมบัติแล้วทำการเลือก ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตร จำนวน 4 คน บัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาตามหลักสูตร จำนวน 4 คน และผู้บริหารในองค์กรที่บัณฑิตทำงาน จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.669 ถึง 0.916 และ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.894

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือมาจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึง ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 คน เพื่อขอความร่วมมือใน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

นำแบบประเมินฯ พร้อมรูปแบบฯ ที่สร้างและพัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 คน ประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ นัด หมายวันเวลาในการรับแบบประเมินคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย และทำการวิเคราะห์เนื้อหากรณีเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกระบวนการบริหาร 2) ด้านผู้บริหาร 3) ด้านคณาจารย์ 4) ด้านกระบวนการเรียน การสอน
2. รูปแบบการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 43 ตัวบ่งชี้ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 ด้านกระบวนการบริหาร มี 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้บริหาร มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านคณาจารย์ มี 11 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 ด้าน กระบวนการเรียนการสอน มี 11 ตัวบ่งชี้
3. ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณภาพของรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทุกมาตรฐานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นมาตรฐาน พบว่าทุกมาตรฐานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความถูกต้อง รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสม และ ด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกระบวนการบริหาร 2) ด้านผู้บริหาร 3) ด้านคณาจารย์ 4) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา เป็นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งเป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วยประสบการณ์ทางวิชาการเฉพาะด้าน ขั้นสูงที่ลุ่มลึก เพื่อความเป็นนักวิชาการชั้นสูงในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับนี้ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองจากการค้นคว้าวิจัย และสามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมประเทศชาติ ดังนั้น หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาจึงมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาในระดับอื่น โดยเป็นการพัฒนาผู้เรียนและสร้างกำลังคน ที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ ทั้งยังสอดคล้องกับการพัฒนาคน และวุฒิภาวะของผู้เรียนอีกด้วย (เรณูมาศ มาอ่อน, 2559, หน้า 170) สอดคล้องกับที่ความมุ่งหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education) เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิด เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและสร้างสรรค์กำลังคนทั้งวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงเพื่อการพัฒนาประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรู้ ความเข้าใจทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อดำรงชีพได้อย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์แก่ชุมชน สังคม ประเทศชาติโดยส่วนรวม ซึ่งภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งต้องดำเนินการ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการค้นคว้าวิจัย ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ ความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) ความมีอิสรภาพในทางวิชาการ (Academic Freedom) และความทัดเทียมในโอกาสทางการศึกษา (Equal Opportunity) (จรรุพร พงศ์ศรีรัตน์, 2542, หน้า 2)

ดังนั้น องค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อบัณฑิต จึงต้องประกอบด้วยกระบวนการบริหารที่ดี มีผู้บริหารหลักสูตร และคณาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีความเป็นมืออาชีพ และมีกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาให้นักศึกษาเกิดทักษะกระบวนการคิด มีสื่อ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สำคัญต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน จากผลการวิจัยที่กล่าวมานั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดาพร ทองสวัสดิ์และสุจิตรา จรจิตร (2556, หน้า 339 – 340) ที่ได้วิจัยโดยการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ผลงานวิจัยระดับคุณวุฒิในหัวข้อเรื่องรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา จำนวน 14 เรื่อง โดยใช้รูปแบบการสังเคราะห์ด้วยกรวยวิเคราะห์เนื้อหา ติความ และสรุปตาม พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยปัจจัย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร ปัจจัยด้านครูที่มีประสิทธิภาพ และ ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Steers (1985) ได้เสนอตัวปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งจำแนกออกตามลักษณะได้ 4 ประเภท คือ ลักษณะขององค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคลากร และลักษณะนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ สอดคล้องกับ Milton (1981 อ้างถึงใน นงลักษณ์ เรือนทอง, 2550) ได้เสนอองค์ประกอบการบริหารองค์การที่มีประสิทธิภาพไว้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) ลักษณะเฉพาะของบุคลากร (individual characteristics) ซึ่งประกอบด้วยความสนใจเจตคติความสามารถในการปฏิบัติงานความต้องการทักษะความชำนาญ 2) ลักษณะของงาน (characteristics of the job) ประกอบด้วยความหลากหลายของงานข้อมูลย้อนกลับรางวัลความชัดเจนของบทบาท 3) ลักษณะสิ่งแวดล้อมของงาน (characteristics of work environment) ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมปัจจุบันและบรรยากาศองค์การและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นงลักษณ์ เรือนทอง (2550, หน้า 164) วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลโดยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลและรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ การประกันคุณภาพการตรวจสอบได้และความน่าเชื่อถือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน เน้นการเรียนการสอน และมีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง

2. รูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 43 ตัวบ่งชี้ และระดับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านผู้บริหาร ด้านคณาจารย์ ด้านกระบวนการบริหาร และ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ตามลำดับ ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ผู้บริหาร รองลงมา คือ คณาจารย์ กระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะการบริหารจัดการศึกษานั้น “ผู้บริหาร” นับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา คำว่า “ผู้บริหาร” ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน การจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ตามนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา ซึ่งสิ่งที่นักบริหารการศึกษา และบุคคลทั่วไปมีความคาดหวังต่อการเป็นผู้บริหาร คือการเป็น “ผู้บริหารมืออาชีพ” นั่นเอง ทั้งนี้เพราะการบริหารงานในทุกองค์การในยุคปัจจุบันต้องการนักบริหารมืออาชีพมาทำหน้าที่ผู้บริหารจัดการให้ก้าวทันโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากความเจริญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกองค์การ อันเป็นภาวะการณ์ที่ก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจฐานความรู้เพื่อการแข่งขันและความร่วมมือ นักบริหารมืออาชีพเท่านั้นจึงจะสามารถนำองค์การไปสู่ความสำเร็จได้ สอดคล้องกับที่ สุรัตน์ ดวงชาทม (2549, หน้า 24) ให้ความเห็นว่า “ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร องค์การทุกองค์การ ไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐ หรือเอกชนจึงปรารถนาที่จะให้มี หรือได้มาซึ่งนักบริหารมืออาชีพเพื่อบริหารองค์การ ซึ่งนักบริหารมืออาชีพ คือ ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการบริหาร มีผลงานที่ประสบความสำเร็จจนเป็นหลักประกันถึงความเป็นผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูง มีคุณภาพและมีมาตรฐานจนเป็นที่ยอมรับ” ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารอย่างมืออาชีพจำนวนมาก พบว่า ผู้บริหารเหล่านั้นจะมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่โดดเด่นในเรื่องต่อไปนี้ คือมีบุคลิกภาพที่ดี (Personality) มีความรู้ดี (Knowledge) มีวิสัยทัศน์ (Vision) มีมนุษยสัมพันธ์ (Human relationship) มีภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (chief change officer) มีคุณธรรมจริยธรรม (Moral & Ethics) บริหารจัดการดี (Administration & Management) มีความสามารถพิเศษรอบด้าน (Talent) และเป็นผู้นำวิชาชีพ (Professional leader)

นอกจากนั้นในมุมมองของนักพฤติกรรมศาสตร์ นักบริหารจัดการจะต้องเรียนรู้วิวัฒนาการของการบริหารจัดการทรัพยากรในองค์การที่มีการพัฒนาการรูปแบบการบริหารจัดการต่าง ๆ จากมุมมองของการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ มุมมองการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นมนุษยสัมพันธ์และพฤติกรรมศาสตร์ (Hoy, 1991) ในแง่ที่จะเติมเต็มแนวคิดของมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารงานในการพิจารณาถึงผลกระทบของความสัมพันธ์ทางสังคมและโครงสร้างที่เป็นทางการขององค์การ มักจะมีการวิเคราะห์องค์การในรูปแบบของระบบ เช่น ระบบเหตุผล ระบบวางแผน และระบบกำกับ เป็นต้น ซึ่งแต่ละระบบตอบสนองแนวคิดว่าผู้บริหารมององค์การในแง่ของโครงสร้างอย่างเป็นทางการมากกว่าระบบที่เป็นตัวนำการปฏิบัติหรือมองทรัพยากรบุคคลสำคัญ และสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นางลักษณ์ เรือนทอง (2550, หน้า 164 - 165) ได้วิจัยรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่า ผู้บริหารและครูเป็นครูมืออาชีพ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล สอดคล้องกับโครงสร้าง 7-S ของ Mckinsey (Mckinsey 7-S Frameworks) เกี่ยวกับพื้นฐานของปัจจัยความสำเร็จของกลยุทธ์องค์การต้องประกอบด้วยทักษะฝีมือผู้นำองค์การจึงมีบทบาทที่สำคัญต่อการนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยจะต้องเป็นผู้สร้างวิสัยทัศน์ ระดมความคิดของทุกคน และจะต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมกลยุทธ์ ผ่านกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์การ คือ ระบบการให้รางวัลการจัดโครงสร้างขององค์การที่สอดคล้องกับเป้าหมายกลยุทธ์การสร้างวัฒนธรรมองค์การที่สนับสนุนการควบคุมกลยุทธ์ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อการสนับสนุนและควบคุม (รุจา รอดเข็ม, 2547, หน้า 68) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Herzog (1990, p. 2582) และ Shepherd (1990, p. 2227) ทำการศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมในปี 1990 พบว่า ภาวะผู้นำและบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน และยังสอดคล้องกับที่ Glickman and others (2001, p. 49) ได้สรุปคุณลักษณะของโรงเรียน ประสิทธิภาพหรือโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารงานที่ปรับปรุงแล้วว่ามี 12 ประการ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ ผู้บริหารที่มีความหลากหลายของภาวะผู้นำ

3. ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โดยรวมและทุกมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะในกระบวนการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากบทความเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ มีการสอบถาม และสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย

ผู้ทรงคุณด้านการบริหารการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จำนวน 10 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนล้วนมีคุณสมบัติที่หลากหลาย เช่น ประธานสาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ อาจารย์ผู้สอน สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และอาจารย์ผู้สอนสาขาการบริหารการศึกษา สำเร็จการศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิต และมีตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ระดับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป ทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพื่อนำมาจัดทำเป็นร่างรูปแบบ และยังผ่านกระบวนการประเมินคุณภาพของตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบแต่ละด้านจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยตรง ซึ่งประกอบด้วยคณบดีคณะครุศาสตร์ ประธานสาขาการบริหารการศึกษา และอาจารย์สาขาการบริหารการศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้รูปแบบที่มีความถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

นอกจากนั้นแล้วผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินคุณภาพของรูปแบบ ตามมาตรฐานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) ล้วนแล้วเป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการบริหารการศึกษาทั้งสิ้น ประกอบด้วย นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตร บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และผู้บริหารในองค์กรที่บัณฑิตทำงาน ทำให้สามารถตัดสินใจที่จะประเมินออกมาได้ว่ารูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมานั้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่มาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพชริน สงค์ประเสริฐ (2551, หน้า 48 - 49) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังการทดลองยืนยัน รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม 4 องค์ประกอบ ที่พัฒนาขึ้นมา มีความเป็นไปได้และเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดต่อรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ด้านผู้บริหาร ดังนั้น ในกระบวนการสรรหาผู้บริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับคุณสมบัติดังกล่าวด้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านคณาจารย์ คือ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความเป็นครูมืออาชีพ และมีความรอบรู้ในองค์ความรู้สาขาวิชาที่สอน ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุน ส่งเสริมในการพัฒนาคณาจารย์ เพื่อให้มีความรู้ และเกิดทักษะในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

1.3 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการบริหาร ดังนั้น คณะครุศาสตร์ควรให้ความสำคัญกับการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการตลอดจนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนเกิดทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพิจารณาเกี่ยวกับการนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปทดลองใช้จริง

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 ควรวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ทฤษฎีฐานรากเพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความเป็นเลิศเพื่อให้ได้สารสนเทศและองค์ความรู้ที่แตกต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- จารุพร พงศ์ศรีวัฒน์. (2542). *ห้องสมุดมหาวิทยาลัย*. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- ชูศักดิ์ เอกเพชร. (2550). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประดิษฐ์ มีสุข. (2551). “วิกฤตคุณภาพบัณฑิตศึกษากับบทบาทมหาวิทยาลัย,” ใน มหาวิทยาลัยทักษิณทางแก้วิกฤตของชาติ (ในรวมบทความงานทักษิณวิชาการ’51) วันที่ 16 – 19 สิงหาคม 2551 มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา, หน้า 119 – 143.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2551). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการดำเนินงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เรณูมาศ มาอ่อน. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(21), 169 – 176.
- รุจา รอดเข็ม. (2547). การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์การของวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขประยุกต์ตามแนวทางการประเมินองค์การแบบสมดุล. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2560). *วันนี้ที่ราชภัฏ*. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/article/news_766749. 5 ธันวาคม 2560.
- สุดาพร ทองสวัสดิ์และสุจิตรา จรจิตร. (2556). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา. การประชุมมหาดไทยวิชาการ ครั้งที่ 4. เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย”. หน้า 338 – 348.
- สุรัตน์ ดวงชาทม. (2549). การพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ : กรณีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *แนวทางการนำนโยบายปฎิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2557). แนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 7(1), 93 – 97.

การเปรียบเทียบผลการเพิ่มความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ

COMPARISON OF ATTENTION ENHANCEMENT AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS BY USING A SACCADIC EYE MOVEMENT COMPUTER PROGRAM

เพ็ญประภา นาคเคน* สิริกรานต์ จันทเปรมจิตต์ และ Poliny Ung

Penprapa Naken*, Sirikran Juntapremjit and Poliny Ung

สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131
Program in Research and Statistics in Cognitive Science, College of Research Methodology and Cognitive Science,
Burapha University, Chon Buri 20131, Thailand

*Corresponding author: Email: nidnoi103@hotmail.com

รับบทความ 18 ธันวาคม 2561 แก้ไขบทความ 17 เมษายน 2562 ตอรับบทความ 23 เมษายน 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความใส่ใจระหว่างเพศและระหว่างระดับชั้นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ และเพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อคะแนนความใส่ใจหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอาสาสมัครจากโรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๓ ฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 40 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ และแบบทดสอบความใส่ใจ Conners Continuous Performance Task (CCPT) จากชุดโปรแกรม Psychology Experiment Building Language (PEBL) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง

ผลการวิจัย พบว่า หลังการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ นักเรียน เพศหญิง และเพศชาย มีค่าเฉลี่ยคะแนนความใส่ใจไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยคะแนนความใส่ใจไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อคะแนนความใส่ใจหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นต่อคะแนนความใส่ใจของนักเรียนหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้น สรุปได้ว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุมีความเหมาะสมในการเพิ่มความใส่ใจทั้งเพศชายและเพศหญิงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

คำสำคัญ: ความใส่ใจ, โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวทางตา, จินตภาพเพื่อความผ่อนคลาย

ABSTRACT

The purposes of this research were to compare the attention scores of secondary school students, classified by gender and class level after training with the saccadic eye movement computer program, and to analyze the interaction between gender and class level toward the attention scores after the training. The participants were 40 volunteer secondary school students from Matthayomsiriwanwaree 3 Chachoengsao in the first semester of academic year 2018. The research instruments were saccadic eye movement computer program, and the Conners Continuous Performance Task (CCPT) from Psychology Experiment Building Language (PEBL) program. Data were analyzed by using t-test and two-way ANOVA.

The research results revealed that both genders showed no difference on mean scores of attention after training through the saccadic eye movement computer program. In addition, the mean scores of attention did not differ among students at the lower secondary school and the upper secondary school levels. The data analysis also found that after the training, there was no interaction between genders and class levels in relation

to the mean scores of attention. It could be concluded that the saccadic eye movement computer program was suitable for enhancing attention in both genders of secondary school students.

Keywords: Attention, Saccadic Eye Movement Computer Program, Imagery Relaxation

บทนำ

ความใส่ใจ (Attention) มีความสำคัญต่อการทำงานของสมองชั้นสูงที่มีความเกี่ยวข้องกับการประมวลผลทางปัญญา (Cognitive Processing) โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลต่อความจำ และการเรียนรู้ ซึ่งความใส่ใจนั้นทำหน้าที่ในการปรับสภาพการเข้ารหัส เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกักเก็บความจำ (Chun, Golomb, & Turk-Browne, 2011) โดยหากเกิดความล้มเหลวของความใส่ใจจะส่งต่อการเข้ารหัส ทำให้ความสามารถของความจำขณะทำงานต่ำลง จากการศึกษาของ Neokleous and Shcizas (2011) พบว่า ความสมดุลของการกระตุ้นความใส่ใจทั้งจากภายนอกและภายในนั้นมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์มาก เพราะหากเกิดความไม่สมดุลขึ้น อาจนำไปสู่การเกิดความผิดปกติของจิตพยาธิวิทยา เช่น โรคสมาธิสั้น ซึ่งกล่าวได้ว่าความใส่ใจนั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาของมนุษย์ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย โดยสามารถคาดการณ์ได้ว่า นักเรียนที่มีความใส่ใจสูง จะสามารถเรียนรู้และจดจำ สิ่งต่าง ๆ ได้ดี โดยความใส่ใจมีกลไกการทำงานที่สำคัญ ได้แก่ 1) กลไกภายนอกหรือจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up) และ 2) กลไกภายในหรือบนลงล่าง (Top-Down) โดยกลไกเหล่านี้มีความเชื่อมโยงต่อกันและส่งผลทำให้เกิดความสมดุลของการกระตุ้นความใส่ใจทั้งจากภายนอกและภายใน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ (Pinto, Stigle, Shapiro, & Lamme, 2013)

การเพิ่มความใส่ใจ สามารถใช้กิจกรรมที่แตกต่างกันไปตามแนวคิดหรือแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา ยกตัวอย่างเช่น การเพิ่มความใส่ใจของนักเรียนด้วยการออกกำลังกายร่วมกับการกลอกตาไปมาใช้ฝึกเด็กที่มีอายุระหว่าง 17 - 19 ปี จำนวน 1,000 คน โดยการออกกำลังกายประมาณ 30 นาที ร่วมกับการกลอกตาไปมาเป็นจำนวน 8 ครั้ง ใช้เวลาฝึกทั้งสิ้น 2 สัปดาห์ ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีผลการสอบในชั้นเรียนดีขึ้น (Organ, 2010) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติสมาธิ โดย MacLean et al. (2010) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 18 - 30 ปี โดยให้ปฏิบัติสมาธิ 3 ชั่วโมงต่อวัน จำนวน 10 วัน หลังจากนั้นให้ทำแบบทดสอบความใส่ใจ (Attention Network Test) ด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีอัตราการตอบสนองได้เร็ว (Respond Time) และมีความถูกต้อง (Accuracy) มากกว่ากลุ่มควบคุม และในงานวิจัยของ Tang et al. (2007) ใช้วิธีการ Integrative Body-Mind Training (IBMT) ซึ่งเป็นนอร์เจอร์ริสติ (Mindfulness Training) ร่วมกับการใช้เสียงดนตรี โดยผู้ควบคุมการฝึกที่เชี่ยวชาญตามหลักวิถีเต๋าขงจื้อ (Taoism and Confucianism) และหลักการแพทย์ขงจื้อ ในการฝึกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน โดยฝึกเป็นเวลา 5 วัน ๆ ละ 20 นาที หลังจากนั้นทำแบบทดสอบความใส่ใจ สรุปได้ว่า การปฏิบัติสมาธิ และการ กลอกตา สามารถเพิ่มความใส่ใจได้ในกระบวนการเคลื่อนไหวของตาหรือการกลอกตาก็เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับความใส่ใจและการเรียนรู้ โดยการกลอกตานั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญ เนื่องจากมนุษย์มีการรับรู้ผ่านทาง การมองเห็นได้มากที่สุด โดยพบว่า มนุษย์นั้นมีการรับรู้ผ่านทาง การมองเห็น (Visual Perception) ประมาณ ร้อยละ 70 ของระบบประสาทรับความรู้สึก (ราตรี สุตทรง และวีระชัย สิงห์นิยม, 2550) ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถด้านการเรียนรู้ การแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ จากการมองเห็น การรับรู้ทางการมองเห็นจึงต้องใช้การพัฒนาความสมดุลของสมองร่วมกับประสบการณ์จากการเรียนรู้ (นันทิชา ถาวรบุตร 2555, หน้า 25) ซึ่งพบว่า วัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่มีการรับรู้ของกระบวนการทางจิตกับกระบวนการทางกาย (Psychophysics) ผ่านการมองเห็นได้ดีกว่าการรับรู้ทางการได้ยินและมีการตอบสนองต่อการกระตุ้นจากภาพได้ดีกว่าการกระตุ้นจากเสียงซึ่ง พบว่า ในปัจจุบันนั้นปัญหาการรับรู้ และความใส่ใจนั้นมักจะพบได้บ่อยในกลุ่มวัยรุ่น เนื่องจากปัจจุบันวัยรุ่นมีการรับรู้จากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความใส่ใจ เช่น การดูโทรทัศน์มากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งมีความเสี่ยงสูงต่อปัญหาด้านความใส่ใจ (Johnson, Cohen, Kasen, & Brook, 2007) นอกจากนี้การดูโทรทัศน์และเล่นวิดีโอเกมยังเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความใส่ใจและการเรียนรู้ (Swing, Gentile, Anderson, & Walsh, 2010; Gentile, Swing, Lim, & Khoo, 2012) โดยเฉพาะเนื้อหาของเกมที่มีความรุนแรง และระยะเวลาที่อยู่กับการเล่นเกมเป็นเวลานาน นั้นจะส่งผลกระทบต่อมากขึ้นกับปัญหาความใส่ใจและการเรียนรู้ (Gentile et al., 2012) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระหว่างปี 2556 - 2560 พบว่า กลุ่มวัยรุ่นไทยที่มีอายุระหว่าง 15 - 19 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่ากลุ่มอื่นโดยใช้อินเทอร์เน็ตสูงถึง 3.1 ชั่วโมงต่อวัน และร้อยละ 94.0 ใช้เพื่อการเล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง ผ่านทางคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560, หน้า 6) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความใส่ใจและการเรียนรู้

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจัดเป็นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development) (Ernst, Daniele, & Frantz, 2011) รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนและสารเคมี

ในสมอง (Casey, Jones, & Hare, 2008) และมีความเสี่ยงสูงต่อปัญหาความใส่ใจจากการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการเล่นเกมที่มีความรุนแรง นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความเครียด ความกดดัน และความวิตกกังวลในระหว่างการเรียน การสอบ และการเตรียมตัวเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่บั่นทอนสภาพจิตใจและมีผลเสียต่อสภาพร่างกายตามมา ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนตั้งในงานวิจัยของ ดุสิต โพธิ์พันธ์ และ เสรี ชัดแจ้ง (2559) ได้ใช้แนวคิดการเคลื่อนไหวของตาที่เป็นการเคลื่อนไหวแบบจดจ่อและมีเป้าหมายภายใต้อำนาจจิตใจ (Goal Directed Voluntary Movement) (Schall, Sato, Thompson, Vaughn, & Juan, 2004) มาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ สำหรับเพิ่มความใส่ใจของนักเรียนจำนวนวีกโยธิน เพศชาย ที่มีอายุระหว่าง 17 - 22 ปี จำนวน 44 คน โดยมีกิจกรรมหลักในการฝึกจำนวน 2 กิจกรรม คือ 1) การฝึกการจินตภาพเพื่อการผ่อนคลาย ซึ่งประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย คือการจินตภาพ และการหายใจแบบลึก และ 2) การฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุโดยใช้เวลาในการฝึกครั้งละ 29 นาที เป็นระยะเวลา 14 วัน หลังจากนั้นให้ทำแบบทดสอบความใส่ใจ (Attention Network Test) ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความใส่ใจหลังใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ โดยมีคะแนนความถูกต้องของการตอบสนองมากกว่าและมีเวลาปฏิกริยาน้อยกว่าก่อนใช้โปรแกรมและกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้โปรแกรม

โดยจากงานวิจัยข้างต้น ได้ทดลองฝึกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักเรียนเพศชาย ที่มีอายุระหว่าง 17 - 22 ปี เท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มความใส่ใจ จากการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ได้แก่ เพศ และระดับชั้น นอกจากนี้ยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และระดับชั้น ทั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการหาวิธีการฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ เพื่อที่จะนำไปใช้กับนักเรียนให้เกิดการพัฒนาความใส่ใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการทางปัญญาขั้นสูงต่อไป

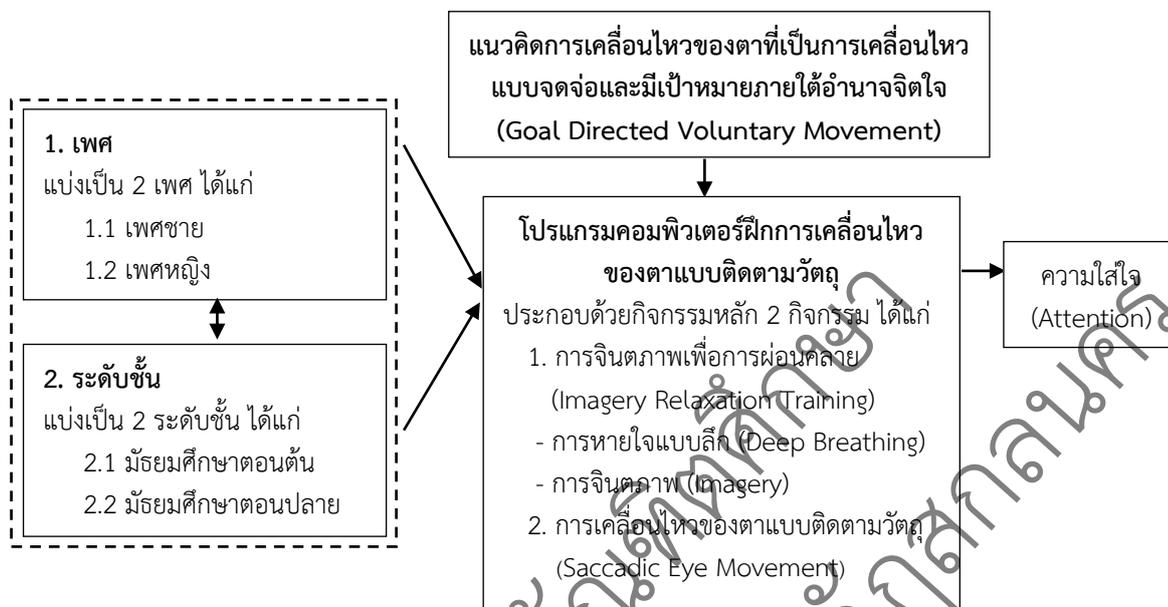
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ จำแนกตามเพศ
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ จำแนกตามระดับชั้น
3. เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นที่มีต่อคะแนนความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ที่พัฒนาโดย ดุสิต โพธิ์พันธ์ และ เสรี ชัดแจ้ง (2559) ประกอบด้วย กิจกรรมหลักในการฝึก 2 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมการฝึกจินตภาพเพื่อการผ่อนคลาย (Imagery Relaxation Training) ซึ่งประกอบไปด้วย การหายใจแบบลึก (Deep Breathing) และการจินตภาพ (Imagery) และ 2) การเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ โดยโปรแกรมฯ ได้พัฒนามาจากแนวคิดการเคลื่อนไหวของตาที่เป็นการเคลื่อนไหวแบบจดจ่อและมีเป้าหมายภายใต้อำนาจจิตใจ (Goal Directed Voluntary Movement) ทำให้ผู้ฝึกเกิดความตั้งใจ ในการเคลื่อนไหวตาทั้งสองข้างไปในทิศทางเดียวกันที่เป็นการกระทำอย่างจดจ่อ (Concentrate) ไปยังภาพรูปร่างเรขาคณิต (Geometric Shape) ที่มีสีและลักษณะที่แตกต่างกันทำให้สมองทั้งสองซีกถูกกระตุ้นในด้านตรงข้ามกัน ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการทำงานของสมองในส่วนของคอร์ปัสคัลโลซัม (Corpus Callosum) (Christman & Propper, 2010) ซึ่งช่วยเพิ่มการทำงานของระบบประสาทระหว่างสมองสองซีก นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มการหลั่งสารสื่อประสาทอะซิติลโคลีน (Acetylcholine) และโดปามีน (Dopamine) ซึ่งเป็นสารสื่อประสาทที่มีบทบาทสำคัญต่อความใส่ใจ การเรียนรู้ และความจำ (Blokland, 2005; Poe, Wash, & Bjorness, 2010) นอกจากนี้การฝึกจินตภาพเพื่อการผ่อนคลายนั้น ส่งผลทำให้เกิดการรวมตัวของเซลล์ประสาทในบริเวณพื้นที่สมองบริเวณ Parietal Lobe ซึ่งจะให้ความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้านั้นลดลง ทำให้มีสมาธิที่ดีขึ้นและมีการเพิ่มขึ้นของออกซิเจน (Kato, Watanabe, Muraoka, & Kanosue, 2015) โดยเมื่อนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ไปฝึกกับนักเรียนจำนวนวีกโยธิน (เพศชาย, อายุ 17 - 22 ปี) ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความใส่ใจหลังใช้โปรแกรมฯ มากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยข้างต้น ยังขาดผลการฝึกในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง และช่วงอายุของผู้ฝึกที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ได้แก่ เพศ และระดับชั้น นอกจากนี้ยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และระดับชั้น ซึ่งการฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ นั้นจะช่วยให้ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของความใส่ใจ (Attention) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Processing) ที่ซับซ้อนรวมไปถึงกระบวนการทำงานของสมองขั้นสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ความสามารถในการเรียนรู้เพิ่มสูงขึ้นด้วย แสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ จำแนกตามเพศ และระดับชั้น และเพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นที่มีต่อคะแนนความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๓ ฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 927 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2561) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๓ ฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่อาสาสมัครเข้ากลุ่มการทดลองจำนวนทั้งสิ้น 40 คน โดยมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

1. สมัครใจเข้าร่วมการทดลอง
2. มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ประเมินโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล
3. มีภาวะการมองเห็นปกติ หรือแก้ไขให้เป็นปกติด้วยการสวมแว่นสายตา ประเมินการมองเห็นด้วยการประเมินสายตาระยะใกล้ (Near Vision) ชนิด Jaeger's Chart
4. มีการรับรู้สีที่ปกติ ประเมินการรับรู้สีด้วยแบบคัดกรองตาบอดสีเบื้องต้น อิชิฮาระ (Ishihara)
5. มีภาวะการได้ยินเป็นปกติ ประเมินโดยใช้แบบคัดกรองความบกพร่องทางการได้ยิน
6. เป็นนักเรียนที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเพิ่มความใส่ใจมาก่อน
7. ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยทางจิต การใช้ยาทางจิตเวชหรือสารเสพติดที่มีผลต่อระบบประสาท

8. ไม่มีประวัติการบาดเจ็บที่ศีรษะหรือการเจ็บป่วยทางระบบประสาทและไม่เป็นโรคเกี่ยวกับกล้ามเนื้อตาสามารถใช้ตาทั้งสองข้างได้ตามปกติ

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

1. ไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยได้ต่อเนื่อง
2. ขอดอนตัวไม่เข้าร่วมการทดลอง
3. เจ็บป่วยขณะเข้าร่วมการทดลอง

โดยอาสาสมัครที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์การคัดเลือก และเกณฑ์การคัดออก มีการคัดเลือกเข้ากลุ่มทดลองแสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 การเลือกตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลอง

เพศ (A)	ระดับชั้น (B)	
	มัธยมศึกษาตอนต้น (B ₁)	มัธยมศึกษาตอนปลาย (B ₂)
ชาย (A ₁)	A ₁ B ₁	A ₁ B ₂
หญิง (A ₂)	A ₂ B ₁	A ₂ B ₂

2. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ดำเนินการวิจัยตามแผนการทดลองแบบ 2 x 2 Factorial Pretest and Posttest Design (Between Subjects) (Edmonds & Kennedy, 2017, p. 77) มีแบบแผนการทดลองแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการวิจัยแบบ 2 x 2 Factorial Pretest and Posttest Design (Between Subjects) (Edmonds & Kennedy, 2017, p. 77)

กลุ่ม (Group)	วัดก่อนทดลอง (Pretest)	ทดลอง (Treatment)	วัดหลังทดลอง (Posttest)
1	O ₁	X _{A₁B₁}	O ₂
2	O ₁	X _{A₁B₂}	O ₂
3	O ₁	X _{A₂B₁}	O ₂
4	O ₁	X _{A₂B₂}	O ₂

Time ----->

การอธิบายความหมายของสัญลักษณ์

A₁ หมายถึง นักเรียนเพศชาย

A₂ หมายถึง นักเรียนเพศหญิง

B₁ หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

B₂ หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

O₁ หมายถึง การทดสอบความใส่ใจก่อนการทดลอง

O₂ หมายถึง การทดสอบความใส่ใจหลังการทดลอง

X หมายถึง การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ประกอบด้วย

3.1.1 เพศ แบ่งเป็น เพศชาย และเพศหญิง

3.1.2 ระดับชั้น แบ่งเป็น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความใส่ใจ (Attention) มีหน่วยวัดเป็นคะแนน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้คัดกรองกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1 เครื่องมือที่ใช้คัดกรองกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประวัติการบาดเจ็บที่ศีรษะหรือการได้รับอุบัติเหตุอย่างรุนแรง ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ การได้ยิน การมองเห็น และประสบการณ์การฝึกกิจกรรมเพื่อเพิ่มความสนใจ

4.1.2 แบบประเมินสายตาระยะใกล้ (Near Vision) ด้วยเจเกอร์ชาร์ต (Jaeger's Chart) มีลักษณะเป็นแผ่นป้ายที่มีตัวเลขเขียนเรียงกันลงมาเป็นแถว ๆ จากแถวบนสุดซึ่งมีขนาดใหญ่ สุดจนถึงแถวล่างสุดซึ่งมีขนาดเล็กสุด ใช้การวัดสายตาทีละข้างและทำในที่มีแสงสว่างเพียงพอ

โดยให้อ่านตั้งแต่แถวที่อยู่บนสุดจนถึงแถวล่างที่มีขนาดตัวเลขตัวเล็กสุด ค่าที่อ่านได้แล้วบันทึกค่าไว้ โดยแต่ละแถวจะมีตัวเลขกำกับ เช่น เจ 1 (J1) เจ 2 (J2) เป็นต้น เพื่อบอกระดับของสายตา โดยผู้ที่อ่านได้ระดับ "J1" ถือว่าเป็นผู้มีสายตปกติ

4.1.3 แบบคัดกรองตาบอดสีเบื้องต้น อิชิฮาระ (Ishihara) พัฒนาขึ้นโดย ดร. Shinobu Ishihara ชาวญี่ปุ่น ซึ่งเป็นแผ่นกระดาษแบนราบและมีวงกลมเป็นพื้นที่จุดสีแดง ตัวเลขจุดสีเขียว หรือพื้นที่จุดสีเขียวตัวเลขจุดสีแดง มีแผ่นทดสอบทั้งหมด 24 แผ่น แต่การคัดกรองครั้งนี้ ใช้การทดสอบเบื้องต้นเพียง 6 แผ่น ได้แก่ 1, 4, 8, 12, 16 และ 20 โดยให้อ่านแบบทดสอบตาบอดสีทีละแผ่น ถ้าอ่านได้ถูกต้องทั้งหมดถือว่าเป็นผู้มีสายตปกติ

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ (ดุสิต โพธิ์พันธุ์ และเสรี ชัดรัมย์, 2559) เป็นลักษณะไฟล์นามสกุล .py ขนาด 28.3 MB ที่ประกอบไปด้วยการกำหนดรูปร่างเรขาคณิตและสีจากโปรแกรมอะโดบี เวอร์ชัน CS5 (Adobe Photoshop CS5) และโปรแกรมเพนท์ (Paint Brush) จากนั้นกำหนดลักษณะการเคลื่อนที่ความเร็ว ระยะเวลาและจำนวนของภาพที่แสดงจากการเขียนด้วยภาษาไพทอน (Python Programming Language) ใช้สำหรับฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุร่วมกับการฝึกการจินตภาพเพื่อการผ่อนคลาย (Imagery Relaxation Training) เพื่อกระตุ้นบริหารสมองทั้งสองข้างช่วยการเพิ่มความสนใจใช้เวลาในการฝึกครั้งละ 29 นาที โดยมีกิจกรรมหลักแบ่งเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่

4.2.1 กิจกรรมฝึกจินตภาพเพื่อการผ่อนคลาย (Imagery Relaxation Training) ประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย คือ 1) การหายใจแบบลึก (Deep Breathing) และ 2) การจินตภาพ (Imagery) จากการศึกษาของ เทียนชัย ชาญณรงค์ศักดิ์ (2556), Tang et al. (2007) และ Ng et al. (2014)

4.2.2 กิจกรรมฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ซึ่งมีลักษณะเป็นไฟล์ข้อมูลที่สร้างด้วยโปรแกรมไพทอน (Python) สำหรับการเปิดกับเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ได้รับการติดตั้งโปรแกรม Python เท่านั้น ประกอบด้วย ภาพรูปร่างเรขาคณิตจำนวน 10 ภาพ และมีสีที่แตกต่างกัน จำนวน 10 สี แสดงบนหน้าจอคอมพิวเตอร์แบบสองมิติและมีการเคลื่อนที่อย่างอิสระ

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบทดสอบความสนใจต่อเนื่อง (Continuous Performance Task: CPT) ใช้ในการทดสอบความสนใจประเภท Sustained Attention ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุดโปรแกรม The Psychology Experiment Building Language: PEBL ที่พัฒนาโดย Mueller and Piper (2014) ซึ่งเป็นแบบทดสอบความสนใจผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ ในชุดกิจกรรม Conners Continuous Performance Task (CCPT) ที่มีชุดของสิ่งเร้าคงที่เป็นตัวอักษร จะปรากฏบนหน้าจอ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมทดสอบตอบสนองต่อสิ่งเร้าทุกตัวยกเว้นตัวอักษร X กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 14 นาที สำหรับการทดสอบแบบทดสอบ CPT ฉบับนี้ได้รับการยอมรับ และใช้กันอย่างแพร่หลายในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการวัด Neuropsychological สำหรับวัดความสนใจ ในเด็กและผู้ใหญ่ และวัดความสนใจต่อเนื่อง (Sustained Attention)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ขอนหนังสือจากวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนโรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๓ ฉะเชิงเทรา ตำบลคลองตะเกรา อำเภอกาตาปะทะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอเข้าคัดกรองอาสาสมัคร และประเมินการมองเห็น ระหว่างวันที่ 15 - 24 สิงหาคม พ.ศ. 2561

5.2 คัดกรองกลุ่มอาสาสมัครด้วยแบบคัดกรองการมองเห็น การได้ยินปกติ การมีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง เป็นนักเรียนที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่ม ความใส่ใจมาก่อน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เข้ากลุ่มทดลอง

5.3 เข้าพบนักเรียน เพื่อชี้แจงการทดสอบนักเรียนก่อนฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ด้วยแบบวัดความใส่ใจกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม

5.4 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความใส่ใจของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ โดยใช้แบบทดสอบ Continuous Performance Task (CPT) จากโปรแกรม PEBL

5.5 ดำเนินการฝึกกลุ่มทดลอง โดยใช้เวลาในการฝึกเป็นระยะเวลารวมทั้งสิ้น 14 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 29 นาที

5.6 ทดสอบนักเรียนหลังการฝึกด้วยแบบทดสอบ Continuous Performance Task (CPT) จากโปรแกรม PEBL

5.7 เก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

6.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เพศ และระดับชั้น ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) คะแนนสูงสุด (Maximum) คะแนนต่ำสุด (Minimum) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 เปรียบเทียบคะแนนความใส่ใจระหว่างเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุด้วยสถิติ Independent samples t-test

6.3 เปรียบเทียบคะแนนความใส่ใจระหว่างระดับชั้นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุด้วยสถิติ Independent samples t-test

6.4 วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อความใส่ใจเมื่อฝึกด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุด้วยสถิติ Two-way ANOVA

สรุปผลการวิจัย

การเปรียบเทียบผลการเพิ่มความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๓ ฉะเชิงเทรา เพศชาย ร้อยละ 50 และเพศหญิง ร้อยละ 50 กลุ่มตัวอย่างทุกคน (ร้อยละ 100) ไม่มีประวัติการเป็นโรคเกี่ยวกับกล้ามเนื้อตา มีการมองเห็นปกติ สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ และไม่มีประสบการณ์การฝึกโดยกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเพิ่มความใส่ใจ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุจำแนกตามเพศ ปรากฏว่า หลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพศหญิงและเพศชายมีค่าเฉลี่ยคะแนนความใส่ใจไม่แตกต่างกัน ($t = -1.85, p = .15$)

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุจำแนกตามระดับชั้น ปรากฏว่า หลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยคะแนนความใส่ใจ ไม่แตกต่างกัน ($t = -2.76, df = 38, p = .09$)

3. ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อความใส่ใจหลังการฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นต่อคะแนนความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ($F = 2.43, p = .08$)

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 2 ประเด็น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การเปรียบเทียบผลการเพิ่มความใส่ใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุจำแนกตามเพศและระดับชั้น

จากสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพศหญิงมีคะแนนความใส่ใจหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุสูงกว่าเพศชาย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนหญิงมีผลการเพิ่มความใส่ใจหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ไม่แตกต่างกันกับนักเรียนชาย สรุปได้ว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุนี้ ตัวแปรเพศไม่มีผลต่อการเพิ่มความใส่ใจ โดยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ความแตกต่างระหว่างเพศไม่มีผลต่อการเพิ่มความใส่ใจ ถึงแม้ว่านักเรียนหญิงจะมีผลการเพิ่มความใส่ใจสูงกว่านักเรียนชายเล็กน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Neokleus and Schizas (2011) และ Gentile, Swing, Lim, and Khoo (2012) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศในด้านความใส่ใจ ด้วยการศึกษากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความใส่ใจในกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุระหว่าง 8 - 18 ปี พบว่า ความแตกต่างด้านความใส่ใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเพศหญิงจะมีความใส่ใจที่ค่อนข้างดีกว่าเพศชาย เพราะจากการศึกษาลักษณะของพฤติกรรมที่เกิดจากความผิดปกติของความใส่ใจ พบว่า เพศชายที่มีอายุ ระหว่าง 8 - 11 ปี มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคสมาธิสั้นซึ่งเป็นอาการที่เกิดจากความล้มเหลวของความใส่ใจ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในเพศชายมากกว่าเพศหญิง 4 - 6 เท่า และจะค่อย ๆ ลดลงเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นอายุประมาณ 12 - 18 ปี แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 ซึ่งมีอายุระหว่าง 12 - 19 ปี ทำให้ไม่พบความแตกต่าง

จากสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีคะแนนความใส่ใจหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุสูงกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลการเพิ่มความใส่ใจหลังการฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ความแตกต่างระหว่างระดับชั้นไม่มีผลต่อการเพิ่มความใส่ใจ โดยถึงแม้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีผลการเพิ่มความใส่ใจสูงกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเล็กน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุสิต โพธิ์พันธุ์ และ เสรี ชัดรัมย์ (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลการเพิ่มความใส่ใจในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนจำนวนวิทย์อินที่มีอายุระหว่าง 17 - 22 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยเดียวกันกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งพบว่า การฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุนั้น สามารถเพิ่มความใส่ใจของกลุ่มตัวอย่างได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา วัฒนรัตน์ และสุชาดา กรเพชรปณี (2555) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มความใส่ใจของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10 - 12 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และโดยช่วงวัยที่ใกล้เคียงกันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้มีผลการเพิ่มความใส่ใจที่ไม่แตกต่างกันมากนัก อย่างไรก็ตามผลการเพิ่มความใส่ใจโดยการฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยในการเพิ่มความใส่ใจที่ถือว่าเพิ่มขึ้นทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประเด็นที่ 2 ผลการศึกษานักศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

จากสมมติฐาน ข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลังฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ

ผลการทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้น พบว่า เพศและระดับชั้น มีค่าสถิติทดสอบ F เท่ากับ 2.43 ค่า p เท่ากับ .08 ดังนั้น เพศและระดับชั้นไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน นั่นคือ เพศและระดับชั้นไม่มีผลต่อการเพิ่มความใส่ใจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากตัวแปรเพศมีผลการเพิ่มความใส่ใจที่ไม่แตกต่างกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิง จึงส่งผลกระทบต่อปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรระดับชั้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fang et al. (2007) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการฝึกสมาธิระยะสั้นเพื่อเพิ่มความใส่ใจในกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิง พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศต่อการเพิ่มความใส่ใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยกลุ่มทดลองมีคะแนนความใส่ใจเพิ่มขึ้น หลังการฝึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ ดังนั้น ควรจัดอบรมวิทยากร แกนนำ เพื่อเป็นการเผยแพร่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ และเป็นการขยายผลการใช้โปรแกรมในการส่งเสริมสมรรถนะของสมองในเรื่องความใส่ใจ เพื่อเป็นแนวทางสู่การพัฒนากระบวนการทางปัญญาด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.2 สถาบันการศึกษาสามารถนำผลของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุไปใช้ประกอบการเรียนการสอน การวิจัย และการบริหารในการเพิ่มสมรรถนะของสมองของผู้เรียน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ สามารถนำผลการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการเรียนการสอน

1.4 นักวิจัยหรือผู้ที่สนใจ นำผลของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถทางปัญญาในด้านอื่น ๆ เช่นด้านความจำและการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ควรมีการการศึกษผลของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุในระดับประถมศึกษา หรือในระดับการศึกษาอื่น ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบศักยภาพของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุให้ครอบคลุมต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุแยกตามอายุและสาขาวิชา

เอกสารอ้างอิง

ดลิต โปธิ์พันธุ์ และเสรี ชัดเข้ม. (2559). การเพิ่มความใส่ใจของนักเรียนจำนวนวิโยธินโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ฝึกการเคลื่อนไหวของตาแบบติดตามวัตถุ: การศึกษาศึกย์ไฟฟ้าสมองสัมพันธ์กับเหตุการณ์. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 14(2), 1 - 18.

เทียนชัย ชาญณรงค์ศักดิ์. (2556). ผลการฝึกจินตภาพเพื่อการผ่อนคลายที่มีต่อความแปรปรวนของอัตราการเต้นของหัวใจ.

วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ, 14(2), 37 - 46.

นนทিকা ถาวรไพบูลย์บุตร. (2555). กรอบอ้างอิงการรับรู้ทางสายตา. *บทความพินิจวิชา*, 17(3), 25 - 29

พนิดา วิมานรัตน์ และสุชาดา กรเพชรปาณี. (2555). การเพิ่มการเลือกสนใจภาพและเสียงของนักเรียนด้วยการออกกำลังกายแบบผสมผสานด้วยไม้พลอง: การศึกษาคลื่นไฟฟ้าสมอง. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 11(2), 19 - 32.

ราตรี สุดทรวง และวีระ สิงห์นิยม. (2550). *ประสาทสรีรวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *การสำรวจการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในครัวเรือน*. เข้าถึงได้จาก

http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/news_internet_teen.jsp. 16 มีนาคม 2560.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *ข้อมูลนักเรียน โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี 3 ฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2561*.

เข้าถึงได้จาก https://data.boppobec.info/emis/schooldataview_student.php?School_ID=1024070351&Area_CODE=101706. 20 กรกฎาคม 2561.

Blokland, A. (2005). Acetylcholine: A neurotransmitter for learning and memory. *Brain Res Brain Res Rev*, 21(3), 285 - 300.

Casey, B. J., Jones, R. M., & Hare, T. A. (2008). The adolescent brain. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1124, 111 - 126.

Chun, M. M., Golomb, J. D., & Turk-Browne, N. B. (2011). A taxonomy of external and internal attention. *Annual Review of Psychology*, 62, 73 - 101.

Edmonds, W. A., & Kennedy, T. D. (2017). *An applied guide to research designs: Quantitative, qualitative, and mixed methods*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Ernst, M., Daniele, T., & Frantz, K. (2011). New perspectives on adolescent motivated behavior: attention and conditioning. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 1(4), 377 - 389.

Gentile, D. A., Swing, E. L., Lim, C. G., & Khoo, A. (2012). Video game playing, attention problems, and impulsiveness: Evidence of bidirectional causality. *Psychology of Popular Media Culture*, 1(1), 62 - 70.

Kato, K., Watanabe, J., Muraoka, T., & Kanosue, K. (2015). Motor imagery of voluntary muscle relaxation induces temporal reduction of corticospinal excitability. *Neuroscience Research*, 92, 39 - 45.

Mueller, S. T., & Piper, B. J. (2014). The psychology experiment building language (PEBL) and PEBL test battery. *Journal of Neuroscience Methods*, 222, 250 - 259.

Neokleous, K. C., & Schizas, C. N. (2011). Computational modeling of visual selective attention. *Procedia Computer Science*, 7, 244 - 245.

- Ng, A. S., Abbott, M. J., & Hunt, C. (2014). The effect of self-imagery on symptoms and processes in social anxiety: A systematic review. *Clinical Psychology Review, 34*(8), 620 - 633.
- Organ, P. A. (2010). Exercise in schools can help children pay attention in the classroom. *Journal Developmental Medicine and Child Neurology, 19*(8), 220 - 245.
- Pinto, Y., Sligte, I. G., Shapiro, K. L., & Lamme, V. A. (2013). Fragile visual short-term memory is an object-based and location-specific store. *Psychonomic Bulletin & Review, 20*(4), 732 - 739.
- Poe, G. R., Walsh, C. M., & Bjorness, T. E. (2010). Cognitive neuroscience of sleep. *Prog Brain Res, 185*(8), 1 - 19.
- Schall, J. D., Sato, T. R., Thompson, K. G., Vaughn, A. A., & Juan, C. H. (2004). Effects of search efficiency on Surround suppression during visual selection in frontal eye field. *J Neurophysiol, 91*(6), 2765 - 2769.
- Swing, E. L., Gentile, D. A., Anderson, C. A., & Walsh, D. A. (2010). Television and video game exposure and the development of attention problems. *Pediatrics, 126*(2), 214 - 221.
- Tang, Y. Y. and others. (2007). Short-term meditation training improves attention and self-regulation. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 104*(43), 17152-17156.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
 การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 EFFECTS OF CONSTRUCTIVIST WEB-BASED LEARNING ENVIRONMENT IN C PROGRAMMING ON THE TOPIC
 OF CONTROL STRUCTURE TO ENHANCE ANALYTICAL THINKING FOR MATHAYOMSUKSA 5

สุระ น้อยสิม^{1*} และ สุชาติ วัฒนชัย²

Sura Noisim^{1*} and Suchat Wattanachai²

¹สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

²ภาควิชาศัลยศาสตร์และวิทยาการสืบพันธุ์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 4002

¹Program in Educational Technology, Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

²Department of Surgery and Theriogenology, Faculty of Veterinary Medicine, Khon Kaen University, Khon Kaen 4002, Thailand

*Corresponding author: Email: s.noisim2555@gmail.com

รับบทความ 26 ธันวาคม 2561 แก้ไขบทความ 26 เมษายน 2562 ตอรับบทความ 12 พฤษภาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ศึกษาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 39 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยใช้รูปแบบ การวิจัยก่อนการทดลอง (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบหลังเรียน (One-Shot Case Study) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสัมภาษณ์การคิดวิเคราะห์ และแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์โปรโตคอล (Protocol Analysis) และการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) และความคิดเห็นของผู้เรียน และการประเมินประสิทธิภาพของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสรุปตีความ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่องคำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ออกแบบและพัฒนาโดยนำแนวคิดและหลักการสำคัญของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ผสมผสานร่วมกับการจัดการเรียนรู้บนเครือข่าย ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) ธนาการความรู้ 3) ชุมชนการเรียนรู้ 4) ฐานการช่วยเหลือ ได้แก่ ฐานการช่วยเหลือด้านความคิดรวบยอด ฐานการช่วยเหลือด้านความคิด ฐานการช่วยเหลือด้านกลยุทธ์ และฐานการช่วยเหลือด้านกระบวนการ 5) การโค้ช และ 6) ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
2. การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยในภาพรวม เท่ากับ 11.61 คิดเป็นร้อยละ 77.43 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากคะแนน ทดสอบหลังเรียน พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 100 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่กำหนด
4. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า ผู้เรียนมีความเห็นสอดคล้องกับแบบประเมินทั้งทางด้านเนื้อหา ด้านสื่อบนเครือข่าย และด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้

คำสำคัญ: การคิดวิเคราะห์, สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย

ABSTRACT

The objectives of this research were to design and develop a constructivist web-based learning environment to enhance analytical thinking, to examine students' analytical thinking, to investigate students' learning achievement, and to explore students' opinions toward learning environment through network. The target group of this study consisted of 39 Mathayomsuksa 5 students during the second semester of 2017 academic year. The research methodology employed the pre-experimental design as One-Shot Case Study. The research tools comprised a form of student analytical thinking, a learning achievement test, a form of interview on analytical thinking, and a student opinion survey. The quantitative data was done through percentage, mean and standard deviation for analyzing student learning achievement, whilst the qualitative data involved analyzing student analytical thinking through protocol analysis, analytical description, and students' opinions. The evaluation results concerning the effectiveness of the developed learning environment were retrieved from data interpretation.

The research findings were as follows:

1. The constructivist web-based learning environment in C programming on the topic of control structure to enhance analytical thinking for Mathayomsuksa 5 was designed and developed based on concepts and principles of constructivist theory integrated with web - based learning management, consisting of 1) Problem Base, 2) Knowledge Bank, 3) Collaboration, 4) Scaffolding, including the conceptual scaffolding, meta-cognition scaffolding, strategic scaffolding, and procedural scaffolding, 5) Coaching, and 6) Analytical Thinking Center.
2. In terms of students' analytical thinking, the students' analytical thinking as a whole were 11.61 with 77.43 percent, which was higher than the set criterion of 70 percent of full scores.
3. In terms of students' learning achievement, a quantitative analysis was done through posttest scores, and revealed that 100 percent of students had scores passing the set criterion of 70% of full scores.
4. Students' opinions after learning through the constructivist web-based learning environment agreed upon the assessment in terms of contents, network media, and design of constructivist learning environment.

Keywords: Analytical Thinking, Web-based Learning Environment

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศได้มีบทบาทที่สำคัญต่อวิถีชีวิตและสังคมของมนุษย์ เป็นตัวแปรที่สำคัญในทุก ๆ ด้าน ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ศิลธรรม การศึกษา เศรษฐกิจและการเมืองได้อย่างมาก ดังนั้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพื่อเป็นการเตรียมคนให้พร้อมที่จะรับกับการเปลี่ยนแปลงและก้าวสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้ทันโลก ซึ่งกลไกพื้นฐานในการพัฒนาคนที่สำคัญ ก็คือการศึกษา โดยการศึกษาจะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คิดเป็น ทำเป็นและมีวิธีคิดอย่างมีเหตุผล ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่บอกว่า คนไทยยุคใหม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทยและสามารถก้าวทันโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ได้เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการยึดทักษะกระบวนการคิด การประยุกต์ใช้ความรู้ การแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ฝึกให้คิดเป็น รักการอ่าน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมดุลและสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งในการปลูกฝังทักษะการคิดนั้น ทักษะการคิดที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ซึ่งเป็นความสามารถและทักษะที่สูงกว่าความเข้าใจและการนำไปใช้ โดยมีลักษณะเป็นการจำแนกการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ การจัดหมวดหมู่ และการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้นได้ (สุมาลี ชัยเจริญ, 2550) ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน ข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่มากมายในปัจจุบันผู้เรียนต้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากวารวิเคราะห์ไปหาคำตอบและแก้ไขปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญอยู่ได้

การจัดการเรียนในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรของโรงเรียนจะเป็นแบบยึดโครงการเป็นฐาน (project-based curriculum) เป็นหลักสูตรที่ให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ ภาพของโรงเรียนจะเปลี่ยนจาก

การเป็นสิ่งก่อสร้างเป็นภาพของการเป็นศูนย์รวมประสาท (nerve centers) ที่ไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน แต่จะเชื่อมโยงครู นักเรียน และชุมชน เข้าสู่ขุมคลังแห่งความรู้ทั่วโลก ครูจะเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถเปลี่ยนสารสนเทศเป็นความรู้ และนำความรู้เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติและให้เป็นประโยชน์ เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ และต้องมีการสร้างวัฒนธรรมการสืบค้น (create a culture of inquiry) การให้การศึกษาจะเปลี่ยนไป เน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นที่สูงขึ้น (higher order learning skills) โดยเฉพาะทักษะการประเมินค่า (evaluating skills) จะถูกแทนที่โดยทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (ability to use new knowledge in a creative way) ในอดีตที่ผ่านมา นักเรียนไปโรงเรียนเพื่อใช้เวลาในการเรียน รายวิชาต่าง ๆ เพื่อรับเกรด และเพื่อให้จบการศึกษา แต่ในปัจจุบันจะพบปรากฏการณ์ใหม่ที่แตกต่างไป เช่น การเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (life in the real world) เน้นการศึกษาตลอดชีวิต (lifelong learning) ด้วยวิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น (flexible in how we teach) มีการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนมีความเป็นคนที่มีความคิดเข้าปัญหา (resourceful) ที่ยังคงแสวงหาการเรียนรู้แม้จะจบการศึกษาออกไป ดังนั้น การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนกรเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือ ความสามารถใช้อย่างสร้างสรรค์ (the ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนานักเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก (optimism) ที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556)

แนวการจัดการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องอย่างยิ่งกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยสร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้เดิมที่มีมาก่อน ซึ่งครูผู้สอนต้องเปลี่ยนจากผู้ควบคุมการเรียนมาเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้เหมาะสม เพื่อชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นพบ และสร้างองค์ความรู้ โดยการจัดให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำจากสถานการณ์ที่สร้างให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากคิดแก้ปัญหา ร่วมมือกันเรียน โดยมีแหล่งข้อมูลที่จัดเตรียมไว้ให้ผู้เรียนแสวงหาหรือสืบค้นหาข้อมูล (Search) ด้วยตนเองอย่างอิสระ มีกรณีใกล้เคียง มีฐานการช่วยเหลือที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาและนำข้อมูลที่ได้อธิบายร่วมกันทั้งระหว่างเพื่อนในกลุ่มเพื่อนต่างกลุ่ม และอาจารย์ผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญ และสรุปร่วมกันอีกครั้งในท้ายชั่วโมง เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของความรู้ที่ได้รับ ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์นี้ก่อให้เกิดกระบวนกรคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง (สุมาลี ชัยเจริญ, 2545) ซึ่งจากหลักการทฤษฎีดังกล่าว สามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ ที่เรียกว่า หลักการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning Environments : OLEs) หลักการนี้เป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวทางคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งออกแบบและพัฒนาโดย Michael Hannafin เป็นทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยสามารถแสดงออกได้หลายแบบ และหลายวิธี และแนวคิดที่หลากหลาย (Multiple Perspective) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่เป็นการแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาที่มีโครงสร้างซับซ้อน (Hannafin, 1999) ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการออกแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบเปิดนั้น จะสนับสนุนความพยายามในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้และศึกษาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้เช่น สื่อบนเครือข่าย (web based) ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่มีคุณลักษณะที่สนองต่อการสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการเรียนแบบร่วมมือกันแก้ปัญหา

เทคโนโลยีบนเครือข่ายถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันอย่างแพร่หลายและเริ่มเป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้นเพราะคุณลักษณะของสื่อสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู ผู้เรียนกับผู้เรียนได้ และยังสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะของสื่อ (Media Attribution) และระบบสัญลักษณ์ (Media Symbol System) ในลักษณะการนำเสนอสารสนเทศและความรู้ที่เป็นข้อความหลายมิติ (Hypertext) ที่ประกอบด้วยข้อมูลเป็นโนดหลักและโนดย่อย รวมทั้งการเชื่อมโยงแต่ละโนดซึ่งกันและกัน ที่เรียกว่าการเชื่อมโยงหลายมิติ (Hyperlink) เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนให้เชื่อมโยงและปูพื้นฐานความรู้ที่ช่วยในการสร้างความรู้ที่มีประสิทธิภาพและยังมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไปทั่วโลก ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้มีแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นและคุณลักษณะด้านการสื่อสารที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ช่วยเอื้อต่อการขยายกระบวนกรคิดของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (สุมาลี ชัยเจริญ, 2551) จาก

คุณลักษณะของสื่อบนเครือข่ายดังกล่าว เมื่อนำมาประสานทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์และหลักการเรียนรู้แบบเปิด ก็จะสามารถช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การเรียนรู้บนเครือข่ายยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้เรียน อันจะส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้ต่อไป

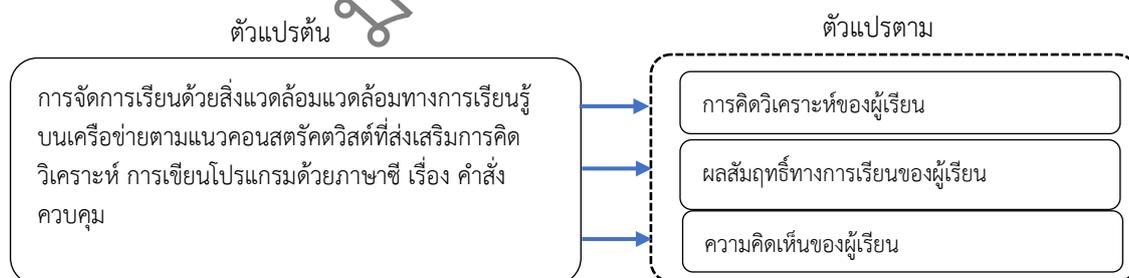
จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี ปีการศึกษา 2558 เฉลี่ยร้อยละ 67.12 (ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม, 2559) ซึ่งน้อยกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 และจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 4 ปีการศึกษา 2559 ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.10 (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ, 2559) ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ ระดับประเทศ (ระดับโรงเรียนร้อยละ 47.10, ระดับจังหวัดร้อยละ 47.89 ระดับเขตพื้นที่ 47.98 ระดับประเทศ ร้อยละ 49.01) โดยเฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่ 3.1 สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การแก้ปัญหาหรือ การสร้างงาน คุณค่าและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จากปัญหาและความสำคัญในด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการนำสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่องคำสั่งควบคุม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนำแนวคิดตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ดังกล่าวมาข้างต้น มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบ โดยออกแบบให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่มีสภาพบริบทจริง และร่วมกันหาคำตอบ โดยสืบค้นเสาะหา และค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จากสารสนเทศในสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ และสารสนเทศอื่น ๆ ที่หลากหลายในสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายจนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดการรับความรู้ขึ้นอย่างมีความหมาย สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ตอบสนองความต้องการ การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคการเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าข้อมูลในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องการให้เด็กและเยาวชนมีความสามารถ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ สร้างสรรค์ เกิดทักษะการดำรงชีวิต พร้อมทั้งจะเผชิญกับสิ่งใหม่ ๆ ในสังคมต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยก่อนการทดลอง (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียว ทดสอบหลังเรียน (One Shot Case Study)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 39 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาประกอบด้วย 3 กระบวนการตามลำดับ คือ กระบวนการออกแบบ กระบวนการพัฒนา และกระบวนการประเมินผล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบวัดการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยอาศัยกรอบแนวคิดของสมาลี ชัยเจริญ (2550) มี 3 ด้านคือ ความสามารถในการจำแนกแยกแยะ ความสามารถในการระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และความสามารถในการจัดหมวดหมู่ ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 3 ข้อ

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบอัตนัย พร้อมเขียนแนวทางการให้คะแนนโดยบรรยายถึงคุณภาพในภาพรวม ซึ่งประยุกต์มาจากแนวทางการให้คะแนนแบบรูปรีด (สมศักดิ์ ภาวิภาตาวรรณ, 2544) ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 5 ข้อ

2.3 แบบสัมภาษณ์การคิดวิเคราะห์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ประเภทไม่มีโครงสร้างที่นำไปใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.4 แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก คือ เนื้อหาการเรียนรู้นบนเครือข่าย และการออกแบบที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 57 ข้อ และแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ พร้อมทั้งเขียนแสดงความคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเอกสาร โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับพื้นฐานบริบท หลักการทฤษฎี ด้านเทคโนโลยีและระบบสัญลักษณ์ของสื่อการเรียนรู้นบนเครือข่าย การคิดวิเคราะห์ ด้านศาสตร์การสอน เพื่อนำมาขึ้นพื้นฐานในการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีสำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมฯ

2. ศึกษาสภาพบริบทเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 39 คน ทำแบบวัดการคิดวิเคราะห์ตามกรอบการคิดวิเคราะห์ของ สมาลี ชัยเจริญ (2550) เพื่อศึกษาพื้นฐานเดิมเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่มีมาก่อน และนำผลดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมฯ

3. สังเคราะห์กรอบแนวคิดในการออกแบบ โดยศึกษาวิเคราะห์พื้นฐานบริบท หลักการทฤษฎี งานวิจัย และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมฯ

4. สร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้นบนเครือข่ายที่อาศัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดในการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้น

5. นำสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้นบนเครือข่าย เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินตามแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้น ด้านสื่อบนเครือข่าย และด้านการวัดและประเมินผล และนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะเพื่อมาปรับปรุง

6. นำสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้นบนเครือข่าย ใ้กับผู้เรียนในบริบทจริง เพื่อตรวจสอบคุณภาพและนำมาปรับปรุงแก้ไข และหลังจากเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้นบนเครือข่ายฯ จึงให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 39 คน ทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดการคิดวิเคราะห์ และแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การตรวจสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้นบนเครือข่าย โดยผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากแบบประเมินสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้นบนเครือข่ายที่มีลักษณะปลายเปิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสรุปตีความ

2. การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ที่ได้จากแบบวัดการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีลักษณะปลายเปิดทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสรุปตีความ

สรุปผลการวิจัย

ผลของการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1.1 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี พบว่า องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย ประกอบด้วยพื้นฐานทฤษฎีที่สำคัญ 6 พื้นฐาน ประกอบด้วย พื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) ได้แก่ ทฤษฎี Cognitive Constructivist และ Social Constructivist พื้นฐานทางด้านศาสตร์การสอน (Pedagogies base) ได้แก่ Situated Learning, SOI Model, Open Learning Environment Model, Cognitive Apprenticeship พื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี (Technology) ได้แก่ Web-based learning พื้นฐานด้านบริบท (Contextual base) พื้นฐานด้านทฤษฎีสื่อ (Media symbol system) และพื้นฐานด้านการคิดวิเคราะห์ (Analysis Thinking)

1.2 ผลการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้พบว่า สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ที่ได้ถูกออกแบบและพัฒนา มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ สถานการณ์ปัญหา อนาคตความรู้ ชุมชนการเรียนรู้ ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ฐานการช่วยเหลือ และการโค้ช

1.3 ผลการประเมินประสิทธิภาพและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ตามหลักการของ สุมาลี ชัยเจริญ และคณะ (2550) พบว่า สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ มีประสิทธิภาพ 5 ด้าน คือ ด้านผลผลิต ด้านบริบทการใช้ ด้านความคิดเห็นของผู้เรียน ด้านการคิดวิเคราะห์ และด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2. ผลการศึกษาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ฯ ได้ผลการทดสอบดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าคะแนนจากแบบวัดการคิดวิเคราะห์

การวัดความสามารถทางปัญญา	จำนวนนักเรียน (คน)	จำนวนนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 (คน)	ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
การคิดวิเคราะห์	39	34	11.61 (คิดเป็นร้อยละ 77.43)	0.99

จากตาราง 1 พบว่า ค่าคะแนนที่ได้จากแบบวัดการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ จำนวน 39 คน มีคะแนนเต็มจากการวัด 15 คะแนน โดยค่าเฉลี่ยของการคิดวิเคราะห์เท่ากับ 11.61 คิดเป็นร้อยละ 77.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 ซึ่งจะเห็นได้ว่า จากค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบวัดการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนร้อยละ 100 ที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่กำหนดไว้

จากผลการศึกษาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง คำสั่งควบคุม ข้างต้น พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ 1) ความสามารถในการจำแนกองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ที่ว่า “คำสั่งควบคุมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) คำสั่งควบคุมแบบเรียงลำดับ (2) คำสั่งควบคุมแบบเลือกทำ (3) คำสั่งควบคุมแบบวนซ้ำ” ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกคำสั่งควบคุม “จำแนกตามลักษณะการใช้งาน” 2) ความสามารถระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนที่ว่า “เมื่อกำหนดโจทย์ปัญหาให้นักเรียนสามารถระบุความสัมพันธ์ระหว่างโจทย์ปัญหากับประเภทของคำสั่งควบคุมที่ใช้ในการแก้ปัญหา โดยดูจากรูปแบบการทำงาน และลักษณะของผังงานของโจทย์ในข้อนั้น ๆ” 3) ความสามารถจัดหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ หรือประเด็นต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนที่ว่า “โจทย์ปัญหาต่อไปนี้ นักเรียนสามารถจัดหมวดหมู่ตามรูปแบบของคำสั่งควบคุมประเภทใด ซึ่งผู้เรียนจัดหมวดหมู่ของโจทย์ปัญหามารูปแบบของคำสั่ง

ควบคุมที่ใช้ในการเขียนโปรแกรมได้อย่างถูกต้อง จากข้อมูลและเหตุผลเชิงประจักษ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ หรือประเด็นต่าง ๆ

3. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ฯ ได้ผลการทดสอบดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	จำนวนนักเรียน (คน)	จำนวนนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 (คน)	ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	39	39	16.87 (คิดเป็นร้อยละ 84.36)	0.99

จากตาราง 2 พบว่า จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จำนวน 39 คน โดยมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีนักเรียนจำนวน 39 คน ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 14 คะแนนขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้เรียนทั้งหมด มีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็น 16.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ฯ ทั้ง 3 ด้าน โดยประยุกต์จากการประเมินด้านความคิดเห็นของผู้เรียนของ สุมาลี ชัยเจริญ (2557) ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านสื่อบนเครือข่าย และ 3) ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อม ผลปรากฏว่า

4.1 ด้านเนื้อหา พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า 1) ลักษณะของเนื้อหา มีความถูกต้องน่าสนใจ ทันสมัย ครอบคลุม และชัดเจน แต่เนื้อหาบางส่วนมีความยากในการเรียนรู้ 2) รูปแบบการนำเสนอที่ใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่มีความกะทัดรัด และหลากหลายรูปแบบ เข้าถึงง่ายและมีความน่าสนใจ เนื้อหาที่มีความกะทัดรัด ได้ใจความ อ่านแล้วเข้าใจง่าย มีการเน้นข้อความ สำคัญสำคัญโดยการใช้สี ตัวหนา หรือขีดเส้นใต้ 3) ความเหมาะสมของเนื้อหา เรียงเนื้อหาเป็นลำดับ ส่งเสริมให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ตัวอักษรมีการเน้นให้โดดเด่นน่าอ่าน ภาพประกอบสวยงาม เข้าใจง่าย มีภาพนิ่งที่สื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น และ 4) ปริมาณเนื้อหา เนื้อหาปริมาณพอเพียง ครอบคลุมและสามารถนำมาสู่การแก้ปัญหาและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา สามารถตอบสนองความต้องการสารสนเทศได้ดี และสามารถนำข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการตอบภารกิจการเรียนรู้ หรือแก้ไขปัญหาได้

4.2 ด้านสื่อบนเครือข่าย พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า 1) การนำเสนอสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย มีการออกแบบสารและสารสนเทศ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นหาสารสนเทศได้ง่ายและตรงตามความต้องการ 2) การออกแบบเครื่องมือทางที่ช่วยให้ผู้เรียนสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศและตรงตามความต้องการ สะดวกรวดเร็ว มีสัญลักษณ์ที่เป็นสัญลักษณ์ (Icon) สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ได้เหมาะสม มีการเชื่อมโยงทำให้เข้าถึงสารสนเทศต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และตรงต่อความต้องการ 3) การออกแบบองค์ประกอบศิลป์ การออกแบบหน้าจอดีความเหมาะสม สะดุดตาน่าสนใจ ใช้ขนาดตัวอักษรเหมาะกับผู้อ่าน และขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมช่วยให้อ่านเข้าใจง่าย อ่านได้ง่าย ชัดเจน การใช้สีมีความเหมาะสม กลมกลืน สะดุดตา สวยงาม ง่ายต่อการจดจำ สีเส้นสวยงามดึงดูดความสนใจได้ดี 4) การออกแบบรูปแบบการสนทนาบนเครือข่าย มีการสนทนาถาม-ตอบผ่านเครือข่าย ทำให้ง่ายต่อการใช้งานบนเครือข่ายโดยผ่านข้อความทาง กลุ่มออนไลน์ (Facebook Group) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ตลอดเวลาทำให้ช่วยในการเรียนรู้ให้ สะดวก รวดเร็ว

4.3 ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมฯ พบว่า 1) สถานการณ์ปัญหา การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหานำผู้เรียนเข้าสู่บริบทการเรียนรู้และกระตุ้นให้ค้นหาคำตอบอย่างต่อเนื่อง 2) ธนาคารความรู้ สามารถสนับสนุนข้อมูลให้ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบจากสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ได้ 3) ชุมชนการเรียนรู้ ช่วยสนับสนุนการเรียนแบบร่วมมือกัน และการทำงานแบบเป็นกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาพร้อมกัน 4) ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ มีการออกแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ การจำแนกแยกแยะ การระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และการจัดหมวดหมู่ 5) ธนาคารช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ และ 6) การโค้ชให้คำแนะนำ มีผู้สอนที่สามารถสื่อสารและให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดค้นหาคำตอบรวมถึงการกระทำภารกิจการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อมูลการวิจัยเบื้องต้น สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง คำสั่งควบคุม วิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ

- 1) สถานการณ์ปัญหา (Problem base) เป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการพื้นฐานของ Cognitive Constructivist ของ Piaget เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้โดยการลงมือกระทำ Situated learning model และ Authentic Context มุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นกิจกรรม บริบท และวัฒนธรรมตามสภาพจริงที่เหมาะสม สถานการณ์ปัญหาจะเป็นเสมือนประตูที่ผู้เรียนจะเข้าสู่เนื้อหาที่จะเรียนรู้ มีการกำหนดภารกิจการเรียนรู้ที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์
- 2) ธนาคารความรู้ (Knowledge Bank) ซึ่งนำทฤษฎี Information Processing Theory, SOI Model และ Social constructivist มาเป็นฐานในการออกแบบแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นที่รวบรวมข้อมูล เนื้อหา สารสนเทศ ที่ผู้เรียนจะใช้ค้นหาคำตอบในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหา
- 3) ชุมชนการเรียนรู้ (Community of Learning) จากแนวคิดของ Social constructivism ของ Vygotsky (1978) เป็นเครื่องมือในการสนทนาและการร่วมมือกันแก้ปัญหา เพื่อที่จะสนับสนุนให้เกิดการร่วมมือกันแก้ปัญหา ระหว่างชุมชนของผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน
- 4) ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking center) มาจากความต้องการในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าได้นำกรอบแนวคิดการคิดวิเคราะห์ของ สุมาลี ชัยเจริญ (2550) ที่มีองค์ประกอบ คือ ความสามารถในการจำแนกองค์ประกอบต่าง ๆ ความสามารถในการระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และความสามารถในการจัดหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบซึ่งเป็นการส่งเสริมการขยายโครงสร้างทางปัญญาและการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน
- 5) ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ของ Social Constructivist ตามหลักการ Zone of Proximal Development ของ Vygotsky ซึ่งมีแนวคิดสำคัญที่ว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญา รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญาที่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับช่วงของการพัฒนาที่เรียกว่า Zone of Proximal Development ผู้เรียนที่อยู่ต่ำกว่า Zone จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือในการเรียนรู้ที่เรียกว่า Scaffolding โดยแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ ฐานการช่วยเหลือด้านกลยุทธ์ (Strategic Scaffolding) ฐานการช่วยเหลือด้านกระบวนการ (Procedural Scaffolding) ฐานการช่วยเหลือด้านการคิด (Meta Cognitive Scaffolding) และฐานการช่วยเหลือด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Scaffolding) และ
- 6) การโค้ช (Coaching) องค์ประกอบนี้มาจากหลักการของ Cognitive apprenticeship (สุมาลี ชัยเจริญ, 2545) ได้กล่าวถึงลักษณะของการโค้ชที่มีประสิทธิภาพ คือ การติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียนเพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน แต่จะให้เวลาผู้เรียนในการสำรวจและแก้ปัญหาในชั้นเรียน การช่วยให้ผู้เรียนในการสะท้อนการปฏิบัติของตนเองและเปรียบเทียบการปฏิบัติของตนเองกับผู้อื่นได้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ รุณี ศรีบุญเรือง (2557) ที่พบว่า ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบที่สำคัญสำคัญ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) แหล่งทรัพยากร 3) ตัวช่วยคิด 4) ผู้เชี่ยวชาญ 5) ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ 6) เครื่องมือช่วยเหลือ 7) กระดานถามตอบ ซึ่งองค์ประกอบ 6 ใน 7 องค์ประกอบดังกล่าวมีความใกล้เคียงกับองค์ประกอบที่ผู้วิจัยพบ คือ สถานการณ์ปัญหา แหล่งทรัพยากร ตัวช่วยคิด ผู้เชี่ยวชาญ ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เครื่องมือช่วยเหลือ สอดคล้องกับ จีรวัดน์ พันสีหุม (2557) ที่พบว่า ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พืช มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ คือ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) ธนาคารความรู้ 3) การร่วมมือกันแก้ปัญหา 4) ฐานความช่วยเหลือ 5) การโค้ช 6) ศูนย์ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ 7) เครื่องมือ (Tool) ซึ่ง 6 ใน 7 องค์ประกอบมีความใกล้เคียงกับองค์ประกอบที่ผู้วิจัยพบ คือ สถานการณ์ปัญหา ธนาคารความรู้ การร่วมมือกันแก้ปัญหา ฐานความช่วยเหลือ การโค้ช ศูนย์ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุรพัฒน์ คชลัย (2556) ที่พบว่า ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ไวรัสคอมพิวเตอร์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) แหล่งการเรียนรู้ 3) การร่วมมือกันแก้ปัญหา 4) ฐานความช่วยเหลือ 5) การโค้ช 6) เครื่องมือ 7) ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ซึ่ง 6 ใน 7 องค์ประกอบมีความใกล้เคียงกับองค์ประกอบที่ผู้วิจัยพบ คือ สถานการณ์ปัญหา แหล่งการเรียนรู้ การร่วมมือกันแก้ปัญหา ฐานความช่วยเหลือ การโค้ช และศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ผลการออกแบบและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกันอาจเนื่องมาจากการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้มีกระบวนการในการออกแบบที่มีรากฐานมาจากการนำสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สื่อบนเครือข่าย มัลติมีเดีย มาออกแบบในลักษณะสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีการประสานร่วมกันระหว่างสื่อและวิธีการ เช่น การนำทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ ทฤษฎีกลุ่มพุทธิปัญญา ทฤษฎีประมวลสารสนเทศ ศาสตร์การสอน ทฤษฎีสื่อเทคโนโลยีสื่อ การคิดวิเคราะห์ รวมถึงผลการศึกษาด้านบริบท มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework)

และนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่าย ๆ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ สถานการณ์ปัญหา (Problem Base) แหล่งการเรียนรู้ (Resource) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Collaboration) ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) และ การโค้ช (Coaching) และจะมีองค์ประกอบที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เช่น ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ (Analysis Thinking Center) และจะมีความแตกต่างกันในส่วนขอเนื้อหาที่นำมาใช้ในการออกแบบ ส่วนการประเมินคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้อาจมีความสอดคล้องกันเนื่องจากการใช้หลักการประเมินที่สอดคล้องกันที่มีมาจากพื้นฐานของ สุมาลี ชัยเจริญ (2557) ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านสื่อบนเครือข่าย และ 3) ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ตนเองกำหนดและสนใจได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และสร้างความรู้ รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์

2. การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลจากการศึกษาการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ปรากฏว่า นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยในภาพรวม เท่ากับ 11.61 คิดเป็นร้อยละ 77.43 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และยังพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ 1) ความสามารถในการจำแนกองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Analysis of Element) ซึ่งหมายถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ที่จะต้องตีความและทำความเข้าใจเพื่อแจกแจงรายละเอียดของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งเหล่านั้นเพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งหมด กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถจำแนกรูปแบบของคำสั่งควบคุมที่ใช้ในการเขียนโปรแกรมได้อย่างถูกต้อง 2) ความสามารถในการระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น (Analysis of Relationship) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการค้นหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่าง ๆ โดยระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิดความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลเพื่อหาคำตอบของสิ่งที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถระบุความสัมพันธ์ระหว่างโจทย์ปัญหาที่รูปแบบของคำสั่งควบคุมได้ 3) ความสามารถในการจัดหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ หรือประเด็นต่าง ๆ (Analysis of classifications) ซึ่งหมายถึงการแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งหนึ่งกับสิ่งอื่น ๆ ท่ามกลางสิ่งต่าง ๆ ที่คล้ายกันหรือมีความคลุมเครือดูไม่ออกว่าเป็นอะไรจึงต้องมีการวิเคราะห์เพื่อจำแนกความแตกต่าง กล่าวคือ ผู้เรียนเมื่อกำหนดโจทย์ปัญหาให้ผู้เรียนสามารถจัดหมวดหมู่ของโจทย์ปัญหาที่มีลักษณะการทำงานที่เหมือนกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เอมอร์ เกิดไทย (2554) ที่ศึกษาเรื่อง ผลของชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง พี่ชรอบตัวเรา ธนศิษฐ์ ศรีเมือง (2556) ที่ศึกษาเรื่อง ผลของบทเรียนบนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาดนตรี รมณี ศรีบุญเรือง (2557) ที่ศึกษาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมูจรินทร์ โยวะบุตร (2556) ที่ศึกษาผลของสิ่งแวดล้อมบนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เสรอาหาร โดยใช้กรอบแนวคิดของ สุมาลี ชัยเจริญ (2550) มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายและการศึกษาการคิดวิเคราะห์ ที่ผลการศึกษาเกิดขึ้นในลักษณะนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบที่เป็นการนำทฤษฎีมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบ โดยนำหลักการทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นการสร้างความรู้ของผู้เรียนมาออกแบบในลักษณะที่เป็นสถานการณ์ปัญหา ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดภาวะเสียดสมดุลขึ้น ผู้เรียนต้องมีการปรับเข้าสู่ภาวะสมดุล ซึ่งก็คือการสร้างเป็นความรู้ใหม่หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเองร่วมกับการออกแบบภารกิจการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกลงมือปฏิบัติการคิดวิเคราะห์ทั้ง 3 ด้านโดยใช้กรอบแนวคิดของ สุมาลี ชัยเจริญ (2550) เช่น เมื่อกำหนดโจทย์ปัญหาไปแล้วนักเรียนสามารถจำแนกได้ว่า โจทย์ปัญหาในข้อนี้ เลือกใช้คำสั่งควบคุมแบบไหน ซึ่งจะทำให้สามารถสร้างผังงาน และอัลกอริทึม เพื่อง่ายต่อการเขียนโปรแกรม (อาศัยพื้นฐานความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ) ให้นักเรียนเขียนผังงาน อัลกอริทึม และชุดคำสั่งเพื่อระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับโจทย์ปัญหาเพื่อเลือกใช้คำสั่งควบคุมที่เหมาะสมกับการเขียนโปรแกรม (อาศัยพื้นฐานความสามารถในการระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น ซึ่งหมายถึงความสามารถในการค้นหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่าง ๆ โดยระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิดความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลเพื่อหาคำตอบของสิ่งที่เกิดขึ้น) ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของโจทย์ปัญหาที่มีลักษณะการใช้คำสั่งควบคุม แบบเดียวกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ (อาศัยพื้นฐานความสามารถในการจัดหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ หรือประเด็นต่าง ๆ ซึ่งหมายถึงการแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งหนึ่งกับสิ่งอื่น ๆ ท่ามกลางสิ่งต่าง ๆ ที่คล้ายกันหรือมีความคลุมเครือดูไม่ออกว่าเป็นอะไรจึงต้องมีการวิเคราะห์เพื่อจำแนกความแตกต่าง) รวมทั้งมีการออกแบบให้ผู้เรียนเข้าไปฝึกการคิดวิเคราะห์ในห้องศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่ออกแบบโดยใช้กรอบแนวคิดของ สุมาลี ชัยเจริญ (2550) ทั้ง 3 องค์ประกอบ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือกระทำภารกิจและฝึกฝนด้วยตนเองตลอดจนลักษณะของเนื้อหา เรื่องคำสั่งควบคุม

ที่ต้องอาศัยกระบวนการคิดวิเคราะห์ จึงจะทำให้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ และสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนแต่ละคน นักเรียนพยายามหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่พบเห็นระหว่างเรียน มาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา ใช้สถานการณ์ใหม่ที่พบ ซึ่งมีวิธีการที่แตกต่างกันไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ทั้งจากการเชื่อมโยงความรู้เดิม และจากสารสนเทศทางการเรียนรู้ที่จัดไว้ในสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ไม่ใช่การท่องจำแล้วนำไปสอบ ทำให้เกิดความมั่นใจในการสื่อสาร สังเกตได้จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน และการวัดการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน จากข้อค้นพบดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง คำสั่งควบคุม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เป็นผู้สร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงบริบทจริงของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และอาจเนื่องมาจากการออกแบบที่อาศัยพื้นฐานเชิงทฤษฎีและมีองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียนได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังได้กำหนดภารกิจการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้เรียนสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนร้อยละ 100 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จากคะแนนเต็มที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับ มุจรินทร์ โยวะบุตร (2556) ที่ศึกษาผลของสิ่งแวดล้อมบนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารอาหาร เอมอร์ เกิดไทย (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลของชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง พี่ชรอบตัวเรา ธนศิษฐ์ ศรีเมือง (2556) ที่ศึกษาเรื่อง ผลของบทเรียนบนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาดนตรี และ อนุพงศ์ วงษ์ประการ (2556) ที่ศึกษาเรื่อง ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์ ที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งการที่ผู้เรียนมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอาจเนื่องมาจากการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีการออกแบบให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่มีการออกแบบให้นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติการเรียนรู้ในการสร้างความรู้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่ม (Collaboration) ในการแก้ปัญหา และสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งผู้เรียนจะต้องทำการวิเคราะห์ปัญหา รวมถึงการทำภารกิจการออกแบบที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การได้ฝึกปฏิบัติในศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ดังนั้น จากการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในขณะที่เรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย และกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบที่หลากหลาย การต่อยอดความรู้จากคำตอบ การประเมินคำตอบ ทำให้ผู้เรียนได้รับโครงสร้างทางปัญญา (Schema) เพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับหลักการของเพียเจต์ ที่เชื่อว่าสติปัญญาและความคิดเริ่มต้นพัฒนามาจากการมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการปรับตัวเองของอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก

4. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

จากผลการศึกษาคำความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายบนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี เรื่อง คำสั่งควบคุม พบว่า ผู้เรียนมีความเห็นสอดคล้องกับแบบประเมินทั้งทางด้านเนื้อหา ด้านสื่อบนเครือข่าย และด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายฯ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปะยณันท์ ปลื้มโชค (2554) ที่ศึกษาเรื่อง ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ เรื่องนักวิเคราะห์ระบบและการวิเคราะห์ระบบ สุรพัฒน์ คชลัย (2556) ที่ศึกษาเรื่อง ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ไวรัสคอมพิวเตอร์ มุจรินทร์ โยวะบุตร (2556) ที่ศึกษาผลของสิ่งแวดล้อมบนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารอาหาร แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ เห็นด้วยในทุก ๆ ด้าน สามารถสรุปได้ดังรายละเอียดของความคิดเห็นของผู้เรียน ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เนื้อหาที่ได้จัดเตรียมไว้มีอย่างพอเพียงและสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาได้ รวมทั้งภาษาที่อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย มีความเหมาะสม 2) ด้านสื่อบนเครือข่าย ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า

ง่ายต่อการใช้งาน การออกแบบสื่อช่วยชี้นำมีลักษณะที่คงที่ คล้ายคลึงกัน ใช้สัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศได้ดี 3) ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการออกแบบเว็บเพจมีความเหมาะสม สะดุดตา น่าสนใจ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้โดยการปฏิบัติจริง มีการออกแบบสถานการณ์ปัญหาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ และภารกิจที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ การที่ผู้เรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องในด้านเนื้อหา ด้านสื่อบนเครือข่าย และด้านการออกแบบอาจเนื่องมาจากการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่เป็นการประสานร่วมกันระหว่างสื่อและวิธีการ โดยการนำทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ ทฤษฎีประมวลสารสนเทศ ศาสตร์การสอน ทฤษฎีสื่อ เทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ รวมถึงผลการศึกษาด้านบริบท มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) และนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายฯ และองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ คือ สถานการณ์ปัญหา (Problem Base) ธนาคารความรู้ (Knowledge Bank) ชุมชนการเรียนรู้ (Community of Learning) ศูนย์ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) และการโค้ช (Coaching) รวมถึงมีการประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อบนเครือข่าย และด้านการออกแบบ ด้วยกระบวนการออกแบบและพัฒนาดังกล่าว อาจทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องในทุก ๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะ

การนำสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ไปใช้ ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพบริบทของผู้เรียน และเนื้อหาวิชาที่เหมาะสม นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการสร้างการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในเชิงลึก เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จิรวัดน์ พันสีทุม. (2557). ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. รายงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ศึกษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนศิษฐ์ ศรีเมือง. (2556). ผลของบทเรียนบนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาดนตรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 (ยรมราชสามัคคี) จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ศึกษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พยะนันท์ ปลื้มโชค. (2554). ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ เรื่อง นักวิเคราะห์ระบบและการวิเคราะห์ระบบ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. รายงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ศึกษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มูจรินทร์ โยวะบุตร. (2556). ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารอาหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. รายงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ศึกษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รมณี ศรีบุญเรือง. (2557). สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. รายงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ศึกษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม. (2559). เอกสารสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ขอนแก่น: โรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม (อัดสำเนา).
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา : กรณีนานาชาติและการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิทยวิสุทธ์.
- สถาบันทางการทดสอบแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2559). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. เข้าถึงได้จาก <http://www.niets.or.th>. 19 ธันวาคม 2559.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาบรรณ. (2554). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2545). ผลของการใช้สื่อบนเครือข่ายร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ วิชา 212 501 เทคโนโลยีการสอนของนักศึกษา ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สุมาลี ชัยเจริญ. (2550). *ศึกษาศักยภาพด้านการคิดของผู้เรียน ที่เรียนจากนวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะที่ส่งเสริมศักยภาพด้านการคิด*. (รายงานการวิจัย). ขอนแก่น: โครงการวิจัยประเภททุนอุดหนุนทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2551). *เทคโนโลยีการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ*. ขอนแก่น: สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2557). *การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต.
- สุรพัฒน์ คชลัย. (2556). *ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ไวรัสคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. รายงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)*. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>. 19 ธันวาคม 2559.
- อนุพงศ์ วงษ์ประการ. (2556). *ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. รายงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอมอร เกิดไทย. (2554). *ผลของชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์ เรื่อง พี่ชรอบตัวเราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. รายงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Hannafin, M., Susan, L., and Kevin, O. (1999). Open Learning Environments: Foundations, Methods, and Models. In Charles M. Reigeluth (ED), *Instructional Design Theories and Models: A New Paradigm of Instructional Theory (Volume II)*. pp. 372-389. New Jersey: Erlbaum.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society. The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา
ของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองกระบี่

A STUDY OF PARENTAL NEEDS FOR PARTICIPATION IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
IN MUNICIPALITY NETWORK SCHOOL UNDER MUEANG KRABI MUNICIPALITY

ชนิดา บุญแก้ว^{1*}, นพรัตน์ ชัยเรือง¹ และ ประยงค์ ชูรักษ์²

Chanida boonkaew^{1*}, Nopparat Chairueang¹ and Prayong Churak²

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช 80190

¹Program in Educational Administration, The Graduate School of Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Nakhon Si Thammarat 80280, Thailand

²Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, Nakhon Si Thammarat 80190, Thailand

*Corresponding author: E-mail: bew_chanidaboonkaew@hotmail.com

รับบทความ 25 มกราคม 2562 แก้ไขบทความ 22 มิถุนายน 2562 ตอรับบทความ 8 สิงหาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 334 คน โดยใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ ได้แก่ สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านบริหารงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนผลการเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน พบว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายได้ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, การจัดการการศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to examine and compare parental needs for participation in educational administration in municipality network schools under Mueang Krabi Municipality. Data were collected from 334 parents using a set of questionnaires with the reliability of 0.98. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean, and standard deviation. Statistical hypothesis testing included t-test and One-Way ANOVA.

The findings revealed that parental needs for participation in educational administration in municipality network schools under Mueang Krabi Municipality as a whole and each aspect were at a high level, ranging from the following high to low mean scores: academic administration, followed by school-community relationship, personnel management, general administration and budget administration management with the least mean score. The comparison results found that the opinions of parents toward needs for participation in educational administration, classified by different age, educational and occupation levels were significant at the .05 level, whilst monthly income showed no difference.

Keywords: Parental Needs for Participation, Educational Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 22 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 29 กำหนดว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาาระหว่างชุมชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2553, หน้า 8 - 10)

สาเหตุของปัญหาในระบบการศึกษาไทยคือการขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ระบบการศึกษาไทยจำกัดตัวหรือปิดตัวอยู่กับโรงเรียนเท่านั้น ขาดการมีส่วนร่วมอันหลากหลายของสังคมทำให้การศึกษาของไทยขาดพลัง ขาดคุณภาพ ขาดความศรัทธา ขาดความสนุกและมีปัญหามากมาย (ประเวศ วะสี, 2547, หน้า 40) การมีส่วนร่วมของประชาชนได้รับการกล่าวถึงและนำไปปฏิบัติมากขึ้นในประเทศไทยจากแรงกดดันและความต้องการของภาคประชาชน หากนับจากอดีตถึงปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศไทยยังประสบปัญหาในทางปฏิบัติ ทำให้กระบวนการและผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนมักไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ดังนั้น การศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมถึงแนวทางการพัฒนากระบวนการดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จ จึงนับว่ามีความจำเป็นต่อสังคมไทย การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียได้เข้ามามีส่วนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การประสานความร่วมมือ การติดตามตรวจสอบ ผลกระทบของการดำเนินการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องหนึ่งเรื่องใด อันเป็นการแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือท้องถิ่นของตน เพื่อให้บรรลุตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ เพื่อให้เกิดการป้องกัน แก้ไข และจัดการได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (สุพารัตน์ ชมพันธ์, 2555, หน้า 123) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจก็เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ผู้ปกครองมีฐานะยากจนไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนรู้เท่าเทียมผู้อื่น และยังส่งผลให้สภาพอนามัยของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร หน่วยงานส่วนท้องถิ่นของรัฐให้การสนับสนุนงบประมาณอาหารกลางวันแก่โรงเรียน แต่ไม่สามารถสนับสนุนการเรียนได้มากเท่าที่ควรส่วนงบประมาณที่ทางโรงเรียนได้รับจากทางราชการก็ไม่เพียงพอ ทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างไม่สามารถทำได้ ทั้ง ๆ ที่มีปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมายที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของโรงเรียน (ชูเดช เฟื่องฟู, 2549, หน้า 2 - 3) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนในขั้นพื้นฐาน 12 ปี ประกอบกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลที่กำหนดประเด็นหลักในการจัดการศึกษาไว้ 4 ประการ กล่าวคือ การประกันคุณภาพการศึกษา การประกันโอกาสทางการศึกษา การประกันความปลอดภัยและการประกันประสิทธิภาพ ซึ่งน่าจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐานและยังเปิดโอกาสให้ทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแต่ก็มีอุปสรรคคือความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ แผนงาน และขั้นตอนของการกระจายอำนาจ ทำให้โรงเรียนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนด้านการศึกษาน้อย ปัญหาอีกประการหนึ่ง ก็คือ กฎหมายไม่สามารถบังคับผู้ปกครองปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เช่น การเกณฑ์เด็กเข้าเรียน ปัญหาเด็กออกกลางคัน นักเรียนบางส่วนขาดหลักฐานทางทะเบียนราษฎร จึงทำให้ขาดโอกาสที่จะได้รับวุฒิทางการศึกษาและขาดโอกาสที่จะเรียนในระดับที่สูงขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, หน้า 15 - 15)

แต่อย่างไรก็ตามปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนยังไม่เป็นที่ยอมรับ และไม่สนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้ปกครอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ พบว่า ผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน ผู้ปกครองต้องการให้ดูแลนักเรียนด้วยกฎระเบียบที่เคร่งครัด (ประเสริฐ วิเศษกิจ, 2547, หน้า 30 - 31) อีกทั้งยังต้องการให้โรงเรียนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริการนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียน จากข้อมูลข่าวสาร ติดต่อประสานงาน และร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองชุมชนโรงเรียนครูที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักถึงความจำเป็นถึงความสำคัญที่จะต้องการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งร่วมกันวางแผน ดำเนินการ ประเมินและพัฒนางาน ตลอดจนชื่นชมและภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้นร่วมกัน ผู้ปกครองต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากเดิม ทั้งในลักษณะการให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้จัดการเรียนรู้ในบางส่วนที่เพิ่มเติม หรือในบางกรณีก็อาจจะจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กเอง ส่วนครูก็ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและต้องดำเนินการหลายลักษณะทั้งการแจ้งข้อมูลข่าวสารบางประการให้ทราบเพื่อขอความร่วมมือ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ และร่วมวางแผนการพัฒนาผู้เรียนการจัดการสถานการณ์ให้ผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่งมาให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้จริง ๆ การให้ความรู้บางประการเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนให้เหมาะสมแก่ผู้ปกครอง (มนัส พลายุ้ม, 2547, หน้า 72 - 73)

การบริหารโรงเรียนจะสัมฤทธิ์ผลนั้นต้องมาจากพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือชุมชนในทุก ๆ ด้านทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาโรงเรียนและการสนับสนุนงบประมาณ เพราะว่ามีชุมชนมีทรัพยากรต่าง ๆ มากมายที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุน วัฒนธรรม บุคลากร ทั้งนี้ การที่โรงเรียนสามารถให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารนั้น โรงเรียนต้องสามารถจัดกิจกรรมสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ จรุง อานนท์ (2554, หน้า 3)

จากสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนมักจะห่างเหินกัน ดังนั้น ช่องว่างระหว่างบ้านกับโรงเรียนจึงมีอยู่เสมอ ในการขาดการสื่อสารเชิงข้อมูลในความคิดเห็นของนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถรับรู้และไม่ได้เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมกับทางโรงเรียน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะไม่มีเวลาไม่มีแรงจูงใจ ไม่มีความรู้และรู้สึกไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา รวมทั้งขาดความเข้าใจในบทบาทของผู้ปกครองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้ปกครองต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพราะการศึกษาที่ดีจะต้องจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและต้องเปิดโอกาสในการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ เพื่อศึกษาว่าความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำผลจากการศึกษาดังกล่าวมาเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางบริหารโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ และนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาตามหลักการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ที่ยึดหลักการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ เอกสิงห์ ชัยยศ (2551, หน้า 78 - 80); กิตติ กรทอง (2552, หน้า 61); สนธยา จันผง (2553, หน้า 119 - 121); สมพงษ์ ศรีสินท์ (2553, หน้า 55 - 58); จรุง อานนท์ (2554, หน้า 77 - 78) ซึ่งมีหลักการบริหารโดยยึดรูปแบบของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 29 ว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2,562 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน พิสนุ พงศ์ศรี, 2552, หน้า 109) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 334 คน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวของวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ เป็นตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced Choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล แบบสอบถามในส่วนนี้ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ของ Likert (method of summated rating the Likert scale) ผู้วิจัยได้กำหนดระดับคะแนนไว้ 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยมุ่งเน้นการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอหนังสือขอข้อมูลจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2. ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงต่อกลุ่มตัวอย่างให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบแบบสอบถาม

4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเองเมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยทำการลงรหัส (Coding) ในแบบสอบถามทุกชุดที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้ จะเป็นการนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบที (t-test) สำหรับวิเคราะห์ตัวแปรเพศ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับวิเคราะห์ตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ หากพบความแตกต่างกันจะทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method))

สรุปผลการวิจัย

1. ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ โดยรวม

ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.05	0.57	มาก
2	ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.97	0.59	มาก
3	ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.91	0.61	มาก
4	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.72	0.77	มาก
5	ด้านการบริหารงานบุคคล	3.96	0.64	มาก
โดยรวม		3.92	0.54	มาก

จากตาราง 1 พอสรุปได้ว่าความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .54) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ต้องการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้โรงเรียนได้นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านวิชาการนอกสถานที่ เช่น การแข่งขันทักษะทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางการเรียนของนักเรียน และต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ต้องการมีส่วนร่วมในการเข้ามาใช้บริการสถานที่ในโรงเรียน เช่น สถานที่เล่น กีฬาหรือออกกำลังกาย เข้าสถานที่จัดงานเลี้ยงต่าง ๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศผู้ปกครอง เมื่อเปิดภาคเรียน และต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. ด้านการบริหารงานทั่วไป

ระดับการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ต้องการมีส่วนร่วมช่วยเหลืองานกิจกรรมนักเรียนและ การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมวันเข้าพรรษา วันแม่ และกีฬา และต้องการมีส่วนร่วมในการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4. ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและบำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการออกกระเป๋ยบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวทางปฏิบัติด้านการเงินของโรงเรียน และต้องการมีส่วนร่วมในการพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

5. ด้านการบริหารงานบุคคล

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้โรงเรียนนำบุคลากรในท้องถิ่นเข้ามาช่วยสอนในสาขาที่ขาดแคลน และต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการครู และบุคลากรตรงตามวุฒิการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.78	2	0.39	1.21	0.30
	ภายในกลุ่ม	106.69	331	0.32		
	รวม	107.47	333			
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	3.46	2	1.73	5.17	0.01
	ภายในกลุ่ม	110.79	331	0.34		
	รวม	114.25	333			
3. ด้านการบริหารงานทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	1.93	2	0.96	2.64	0.07
	ภายในกลุ่ม	120.71	331	0.37		
	รวม	122.64	333			
4. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	5.93	2	2.97	5.18	0.01
	ภายในกลุ่ม	189.60	331	0.57		
	รวม	195.53	333			
5. ด้านการบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.47	2	0.23	0.57	0.56
	ภายในกลุ่ม	134.80	331	0.41		
	รวม	135.26	333			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.05	2	1.03	3.57	0.03
	ภายในกลุ่ม	95.18	331	0.29		
	รวม	97.23	333			

*นัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านผู้ปกครองมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการศึกษาระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีประเด็นในการนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน คือ

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า การบริหารงานด้านวิชาการ เป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพและวิธีการจัดการหรือบริหารงานวิชาการ มักนิยมกระจายอำนาจและความ รับผิดชอบให้แก่ผู้ทำหน้าที่ทางงานวิชาการอย่างเต็มที่เพื่อให้มีเสรีภาพทางวิชาการ อันเป็นผลให้เกิดความรู้และวิธีการใหม่ ๆ ทำให้โรงเรียนก้าวหน้าต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2547, หน้า 25) ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติขององค์กร ผู้บริหารต้องสร้างทักษะในการบริหาร เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศผู้ปกครองเมื่อเปิดภาคเรียน และต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการ

ดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กัน อย่างไม่ใกล้ชิด จะต้องพึ่งพาอาศัยกันทั้งสองฝ่าย เพื่อประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาใน โรงเรียนซึ่งการที่โรงเรียนและชุมชนมีบทบาทต่อกัน เพื่อให้การสนับสนุนในด้านการจัดการศึกษาและเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อชุมชน เอง และต่อโรงเรียน ในส่วนโรงเรียนก็จะได้รับความร่วมมือจากชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งคน ทรัพยากรต่าง ๆ ในส่วนของชุมชนก็จะได้ การศึกษาการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 249 – 250) ที่กล่าวถึงความมุ่งหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมี ความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียนซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือความสะดวกในการดำเนินงาน สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ในชุมชน คือ บุคคล วัสดุสิ่งแวดลอม ฯลฯ

1.2 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และ องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 103) ที่กล่าวว่า งานด้าน การบริหารทั่วไป เป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐาน การศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า การบริหารงานงบประมาณมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำเองงบประมาณมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งงบประมาณที่ดีควรจะดำเนินการ จัดสรรโดยยึดหลักการพัฒนาเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าเป็นหลักทั้งนี้เนื่องจากมีงบประมาณจำกัด จึงควรมีการพิจารณาจัดสรร งบประมาณตามหลักการพัฒนาที่ว่าด้านไหนควรมาก่อนหลัง ตามสถานการณ์และความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 39 - 40) ที่กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการ บริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทาง การศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุชิน เรืองบุญส่ง (2551, หน้า 19) ที่เห็นว่า งานงบประมาณเป็นการบริหาร การเงินของสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องการกระจาย อำนาจ มีขอบข่ายตามภารกิจที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติ ดังนี้ การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหาร พัสดุและสินทรัพย์ ซาโพสกา (Shaposka, 1997, pp. 101 - 120) ที่กล่าวว่า โครงสร้างทางครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจและเชื้อ ขาดอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงระดับความร่วมมือของชุมชนที่มีให้โรงเรียน โดยมีลักษณะที่เด่นชัด คือ กลุ่มโรงเรียนที่มีคุณภาพชีวิตใน โรงเรียนสูงจะมีความร่วมมือต่อชุมชนน้อยแต่กลุ่มโรงเรียนที่มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนต่ำ จะมีความร่วมมือต่อชุมชนสูง

1.4 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า งานบุคลากรเป็นกำลังสำคัญในการบริหารงานด้านอื่น ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นหัวใจของการบริหาร เพราะความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งก่อสร้าง อาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และเงิน แม้จะมีบริบูรณ์สักเพียงใด จะไม่มีความหมายเลย ถ้าคนที่ใช้สิ่งเหล่านี้ ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะใช้ หรือขาด ขวัญและกำลังใจที่จะร่วมมือในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ นาวิกาน (2547, หน้า 2) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติ เกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรหนึ่ง ตั้งแต่การสรรหาคนเข้าทำงาน การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโอน และการย้าย การฝึกอบรม การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การปกครองบังคับบัญชา การดำเนินการทางวินัย การให้พ้นจากงานและการจ่ายบำนาญ บำนาญ เมื่อออกจากงานไปแล้ว และสอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภชัย ยาวะประภาส (2548, หน้า 9) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีความสำคัญมากกว่าการเป็นทรัพยากรแต่มนุษย์เป็นสินทรัพย์ หรือเป็นทุนให้แก่องค์กร องค์กรใดจะ สามารถทำให้มนุษย์เป็นสินทรัพย์ที่ทรงค่าได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการมนุษย์ในองค์กร หรือที่เรียก ง่าย ๆ ว่า “การบริหารงานบุคคล” นั่นเอง

2. การเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่าย เทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ปกครองที่มีเพศ และรายได้ ต่างกันมีความ ต้องการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง และโรงเรียนในการจัดการศึกษานับว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความสำคัญ สำหรับผู้ปกครองในฐานะที่เป็นผู้ให้การศึกษาและ

ความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ต้องการให้ผู้เรียนมีอนาคตที่ดีและดำเนินอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้น อันจะส่งผลไปสู่การเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ปกครองได้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนอีกด้วย การมีส่วนร่วมจะช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจตรงกันและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญณภัทร์ เตือนกลาง (2552, หน้า 85 – 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุ และอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา สยามประโคน (2552, หน้า 75 – 77) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอนองบุญมากจังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ของผู้ปกครองต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา จันผง (2553, หน้า 119 – 121) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนบ้านจันทเขลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนบ้านจันทเขลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามอาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพ ระดับการศึกษา ต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนบ้านจันทเขลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brittle (1995, p. 88) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทศนคติของผู้บริหารต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ผู้บริหารมีความเชื่อถืออย่างมากต่อการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนและผู้บริหารรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตนที่ต้องสร้างสิ่งนี้ให้เกิดขึ้น เพศของผู้บริหารไม่มีผลต่อทัศนคติเรื่องนี้ ผู้บริหารที่มีอายุน้อยจะสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้สอนพิเศษที่บ้าน (Home Teachers) และเป็นผู้ร่วมเรียน (Co-learners) กับเด็กในปกครอง มากกว่าผู้บริหารกลุ่มที่มีอายุมากกว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับประถม มีความเชื่อถือต่อผู้ปกครองทั้งที่มีฐานะต่ำ กลาง และสูง ว่ามีความสามารถในการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง (Involvement) ได้เท่าเทียมกัน และผลวิจัยของ Brittingham (1998, p. 20) ได้พบว่า ผู้ปกครองมีความสำคัญ ต่อการจัดการศึกษาที่จะทำให้ห้องเรียนมีคุณภาพและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ครูจะต้อง ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนว่าจะสอนอะไร สอนอย่างไรและผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งสิ่งที่ผู้ปกครองและชุมชนจะต้องตระหนัก คือการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านสังคม อารมณ์และความก้าวหน้าทางด้านวิชาการของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โรงเรียนควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารงานจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โรงเรียนควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสนอชื่อหรือแนะนำผู้เชี่ยวชาญทางภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรในโรงเรียน เนื่องจากผู้ปกครองมีความใกล้ชิดและใช้ชีวิตอยู่กับท้องถิ่นนั้นมานาน ย่อมจะมีประสบการณ์ และความรอบรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นอย่างดี หากโรงเรียนขอความร่วมมือโดยแจ้งวัตถุประสงค์หรือหลักสูตรของเรื่องที่จะให้วิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ ผู้ปกครองจะเป็นผู้ร่วมแนะนำรายชื่อวิทยากรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โรงเรียนพยายามสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการให้ผู้ปกครองร่วมในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงเรียน โดยอาจจะเป็นวิธีเสียงตามสายหรือตามงานประเพณีของท้องถิ่น

1.3 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ต้องการมีส่วนร่วมในการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โรงเรียนควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประสานงานพัฒนางานธุรการของโรงเรียน ช่วยตัดสินใจในเรื่องสำคัญของโรงเรียน เช่น การจัดสรรงบประมาณของโรงเรียน โดยเชิญผู้ปกครองร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อให้มีความสำคัญกับผู้ปกครอง และผู้ปกครองจะเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน

1.4 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า ต้องการมีส่วนร่วมในการพิจารณาการใช้จ่าย งบประมาณที่ได้รับจัดสรร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แผนนโยบาย และพิจารณาการใช้งบประมาณ โดยให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองในการจัดทำแผนการใช้จ่ายแต่ละปี และจัดทำงบประมาณโครงการพัฒนาการของผู้เรียน

1.5 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการครู และบุคลากรตรงตามวุฒิการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงการปฏิบัติงาน และรายงานผลการดำเนินงานของบุคลากรให้ผู้ปกครองทราบ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาในปีต่อไป การดำเนินการจัดหาคณาจารย์ที่ตรงกับสายงาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กมล ภู่งประเสริฐ. (2547). *การบริหารงานวิชาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- กิตติ กรทอง. (2552). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เกตุสุดช ก้างแก้ว. (2547). *การศึกษากิจกรรมรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม*. ปริญญาโท ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรุง อานนท์. (2554). *การศึกษากิจกรรมมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านย่านดินแดง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3*. ภาคนิพนธ์ ค.ม. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2556). การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน “The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement” ในบริบทประเทศไทย. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, 8(1), 123 – 141.
- ชูเดช เฟื่องฟู. (2549). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แย้มเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา. (2547). *การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษาสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- บุญณภัทร์ เดือนกลาง. (2552). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ประเวศ วะสี. (2547). *ปฏิรูปการศึกษา ในทัศนะของ ศ.น.พ. ประเวศ วะสี*. กรุงเทพฯ: โพร พรินติง.
- ประเสริฐ วิเศษกิจ. (2547). *การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)*. สุรนินพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2552). *วิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พอเพอร์ตี.
- มนัส พลายนุ่ม. (2547). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญ จังหวัดอ่างทอง*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550*. 24 สิงหาคม 2550. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. เล่ม 127/ตอนที่ 45 ก/หน้า 1/22 กรกฎาคม 2553.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2548). *การบริหารงานบุคคลภาครัฐไทย : กระแสใหม่และสิ่งที่ท้าทาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฑทอง.
- สุชิน เรืองบุญส่ง. (2551). *การศึกษากิจกรรมบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สนธยา จันผิง. (2553). *ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนบ้านจันทเขลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมพงษ์ ศรีสินิต. (2553). *สภาพปัจจุบันและความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- สุกัญญา สยามประโคน. (2552). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- เอกสิงห์ ชัยยศ. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านคลองหา-นาเตี๋ยะ) สังกัดเทศบาลเมืองนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- Brittle, L. V. (1995). *Attitude of Elementary Principals Toward Parent Involvement in School in the Commonwealth of Virginia*. Abstract from ProQuest File: Dissertation Abstracts Item: AAC 9513887.
- Shaposka, Harry Melvin. (1997). *Community Involvement Economic Status, and The Quality of School Life: A Multi - site Case Study of School Districts in the Mon Valley Education Consortium (Pennsylvania)*. Education Administration, University of Pittsburgh.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

**การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**

**THE DEVELOPMENT GUIDELINES OF KNOWLEDGE MANAGEMENT OF PRIVATE SCHOOLS
UNDER ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3**

วิศรุจ สารจุม* และ ธัชชัย จิตรนันท์

Wisarut Sarajoom* and Thatchai Chittranun

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

Program in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University,

Mahasarakham 44000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: wisaruj@outlook.com

รับบทความ 19 มีนาคม 2562 แก้ไขบทความ 24 มิถุนายน 2562 ตอรับบทความ 9 กรกฎาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการความรู้ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ 3) พัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ซึ่งผ่านการพิจารณาความเหมาะสมโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ซึ่งผ่านการพิจารณาความเหมาะสมโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การบ่งชี้ประเด็นความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มี 4 ตัวชี้วัด 4) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 5) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 6) การบันทึกและจัดเก็บความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด และ 7) การนำความรู้สู่การปฏิบัติ มี 5 ตัวชี้วัด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. แนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด และ 69 แนวทาง ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 13 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 9 แนวทาง องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มี 4 ตัวชี้วัด 8 แนวทาง องค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง องค์ประกอบที่ 5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 8 แนวทาง องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 10 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 7 การนำความรู้สู่การปฏิบัติ มี 5 ตัวชี้วัด 10 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการความรู้, การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) investigate the components and indicators of knowledge management, 2) examine current and desirable conditions of knowledge management, and 3) develop guidelines

of knowledge management of private schools under Roi-Et Primary Educational Service Area Office 3 (PESAO 3). The research was divided into two phases: The first phase was to examine components and indicators of knowledge management of private schools. The research instrument was a form of suitability assessment of indicators and components, which achieved the appropriate level of evaluation criteria, as determined by a panel of experts and thesis advisors. The session ended with the participants responding to a set of questionnaires for identifying current and desirable conditions of knowledge management of private schools under Roi-Et PESAO 3. The second phase was related to the development guidelines of knowledge management of private schools under Roi-Et PESAO 3. Research tools, obtained the appropriate level of evaluation criteria as determined by a panel of experts and thesis advisors, consisted of a form of interview and an assessment form to verify the suitability and feasibility of the developed guidelines. Descriptive statistics were employed including mean, percentage and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

The findings were as follows:

1. The components of knowledge management of private schools comprised seven components 31 indicators: 1) Identification of Knowledge Subject with five indicators, 2) Knowledge Creation and Seeking with four indicators, 3) Systematic Knowledge Management with four indicators, 4) Knowledge Sharing with five indicators, 5) Knowledge Processing and Screening with four indicators, 6) Knowledge Recording and Storing with four indicators, and 7) Knowledge to Practice with five indicators.

2. The current conditions of knowledge management of private schools under Roi Et PESAO 3 as whole were at moderate level, whilst the desirable conditions as a whole were at a high level.

3. Knowledge management guidelines for private schools under Roi Et PESAO 3 consisted of seven components, 31 indicators and 69 guidelines as follows: 1) Identification of Knowledge Subject with five indicators and 13 guidelines, 2) Knowledge Creation and Seeking with four indicators and nine guidelines, 3) Systematic Knowledge Management with four indicators and eight guidelines, 4) Knowledge Sharing with five indicators and 11 guidelines, 5) Knowledge Processing and Screening with four indicators and eight guidelines, 6) Knowledge Recording and Storing with four indicators and ten guidelines, and 7) Knowledge to Practice with five indicators and ten guidelines.

Keywords: Knowledge Management Guidelines, Knowledge Management of Private Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม จึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ความคิด ความประพฤติ เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศที่ย่อมทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว” (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559) ในภาพรวมของประเทศช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้บุคคลและสังคมปรับตัวตามไม่ทันส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาในหลายลักษณะ ปัจจุบันปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอและขาดความเป็นตัวของตัวเองของสังคมไทย อันเนื่องมาจากการขาดความสมดุลแห่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย เพราะถูกรอบงำจากภูมิปัญญาสากล การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีเนื้อหาด้านภูมิปัญญาสากลมากกว่าภูมิปัญญาไทย ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในระบบโรงเรียนน้อยลง คนไทยไม่สนใจศึกษาภูมิปัญญาไทย เป็นผลทำให้สังคมไทยต้องเผชิญกับวิกฤตทางปัญญา ซึ่งเห็นได้ชัดเจนคือพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาไม่ได้ ต้องยอมรับว่าขณะนี้ภูมิปัญญาไทยมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในวงกว้าง (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2555)

การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จึงถือว่ามีสำคัญและจำเป็น ทุกองค์กรจะต้องสร้างเสริมความเข้มแข็ง ความสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรทุกคน เพราะพลังแห่งความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจะทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ในสภาพสังคมปัจจุบัน การจัดการความรู้ (Knowledge Management) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า

KM เป็นเครื่องมือในการบริหารองค์กร นั่นก็คือแนวทางการบริหารแนวทางการทำงานภายในองค์กรเพื่อทำให้เกิดการนิยามความรู้ขององค์กรขึ้น และทำการรวบรวม สร้าง และกระจายความรู้ขององค์กร ไปให้ทั่วทั้งองค์กรเพื่อให้เกิดการต่อยอดของความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมถึงก่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในองค์กรขึ้น คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างภูมิปัญญาขององค์กรที่ตืออย่างหนึ่ง (คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559) การจัดการความรู้คือเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน โดยใช้การจัดการความรู้เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาติญาณของแต่ละบุคคลในการทำ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม 2) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม (คณะวารสารและสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559) การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้คนรู้จักหาความรู้ และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ การจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) อยู่ตลอดเวลา เพราะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะทำให้เป็นคนที่มีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รู้ว่าควรทำอะไรไม่ควรทำอะไรในช่วงเวลาไหน รับรู้ถึงข้อดีข้อเสียจากการเลือกปฏิบัติในแนวทางใดทางหนึ่ง ซึ่งความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้เองที่จะสะท้อนถึงคุณค่า (Value) ของตนเองในฐานะผู้ปฏิบัติงาน และช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานในตำแหน่งงานที่สูงขึ้นต่อไป (อารักษ์ ภูวิทย์พันธ์, 2559)

การจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีการทำความเข้าใจและมอบหมายนโยบายเรื่องการจัดการความรู้ให้สถานศึกษาเอกชนในสังกัดได้นำไปดำเนินการเพื่อพัฒนาองค์กร โดยให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่ ผู้จัดการความรู้และคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาก่อนเป็นอันดับแรก สถานศึกษาควรได้มีการทำความเข้าใจในเรื่องของการจัดการความรู้ เรื่องคุณภาพการศึกษาการพัฒนาคุณภาพ การศึกษามาตรฐานการศึกษา และจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้องค์กรพร้อมในการจัดการศึกษาและเป็นแนวทางไปสู่การจัดการความรู้ในสถานศึกษาทั้งที่เป็นความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกในตัวตน (Tacit Knowledge) สถานศึกษาในสังกัดมีการดำเนินงานในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำในการจัดการความรู้ ด้านวัฒนธรรมการจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้ และด้านมาตรการการจัดการความรู้ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ในการดำเนินงานของสถานศึกษาที่นำการจัดการความรู้เข้ามาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษานั้น มาจากการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้และขาดความเข้าใจในการจัดการความรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการความรู้ของและพบข้อค้นพบที่สำคัญที่ว่า การจัดการความรู้ช่วยพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังเช่นการศึกษาของ Wheeler (2003, pp. 2438 - A) ศึกษาเรื่อง Building a Learning Organization: A Native American Experience โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อสำรวจการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน ระบบการศึกษาแบบอเมริกัน โดยใช้แนวคิดของ Senge ผลการวิจัยพบว่า (1) ครูเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง (2) การนำวินัย 5 ประการไปใช้ ทำให้เกิดการพัฒนารับปรุงแผนของโรงเรียนเป็นอย่างมาก และ (3) การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มุ่งไปที่ วินัย 5 ประการ ซึ่งครูจะให้ความร่วมมือและสามารถพัฒนาพันธกิจของโรงเรียนร่วมกันได้ โดยการศึกษาครั้งนี้ยังได้เสนอแนะว่า คุณค่าของรูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะเป็นพื้นฐานสำหรับสนับสนุนสถาบันการศึกษาให้มีความสมดุลต่อไป ดังนั้น บุคคลอื่น ๆ สามารถ นำผลของการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนการเรียนรู้ของครูและนักเรียนที่ประสบความสำเร็จมาใช้ให้เกิดผลสำเร็จต่อไปได้ และผลการศึกษาของ ปารีชาติ ปรียาโชติ (2558, หน้า 47 - 62) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนเอกชน กรณีศึกษาโรงเรียนปรียาโชติ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนเอกชน กรณีศึกษาโรงเรียนปรียาโชติ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์กร ส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาการบริหารงานอื่นให้ประสบผลสำเร็จ

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนว่ามีการบริหารจัดการและได้มีการจัดการความรู้หรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จะเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการความรู้ให้กับผู้บริหารองค์กร สถานศึกษา รวมถึงผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร และการนำข้อมูลมาต่อยอดในการดำเนินการจัดการความรู้ การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ของสถานศึกษา หน่วยงาน และองค์กร เพื่อใช้เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศผ่านการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ดำเนินการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการความรู้ของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549, หน้า 54); ประมวล ศรีขวัญใจ (2550, หน้า 7); สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2553, หน้า 27 - 28); ศิริลักษณ์ เสงี่ยม (2555, หน้า 11 - 12); พวงพรรณ แสงนาโก (2559, หน้า 4) มาสังเคราะห์องค์ประกอบ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การบ่งชี้ประเด็นความรู้
2. การสร้างและแสวงหาความรู้
3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ
4. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้
5. การประมวลและกลั่นกรองความรู้
6. การบันทึกและจัดเก็บความรู้
7. การนำความรู้สู่การปฏิบัติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน และศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ให้ 5 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
ให้ 4 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับมาก
ให้ 3 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
ให้ 2 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับน้อย
ให้ 1 คะแนน	หมายถึง	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อนำไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำกับข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับกลับคืนมาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการจัดเรียงแบบประเมินให้พร้อมสำหรับนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลคะแนนประเมินตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 124)

ค่าเฉลี่ย

4.51 – 5.00	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

หลังจากที่ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน จนได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดแล้ว ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้มาใช้เป็นข้อคำถามของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 และดำเนินการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2560 จำนวนโรงเรียน 24 โรง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และ ครู จำนวน 424 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 448 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2560 จำนวนโรงเรียน 24 โรง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และ ครู จำนวน 182 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 206 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณตามสูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม 2 ชุด คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการจัดการ ความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 และ 2) แบบสอบถามสภาพที่ พึ่งประสงค์ของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดย แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด และได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ให้ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ให้ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับมาก

ให้ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง

ให้ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับน้อย

ให้ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ระหว่าง 0.60 – 1.00 ทุกข้อ ผลการทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มทดลองซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) 0.331 – 0.861 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (∞)

เท่ากับ 0.911

2. แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) 0.326 – 0.642 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

(∞) เท่ากับ 0.903

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและจัดส่งทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้น 182 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.35

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำกับข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจาก กลุ่มตัวอย่าง ทำการจัดเรียงแบบสอบถามให้พร้อมสำหรับนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 124) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 และได้ทราบผลของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการความรู้จากโรงเรียนต้นแบบ 2 โรงเรียน และได้นำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 วิธีดำเนินการในระยะที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 2 ดำเนินการศึกษาโดยศึกษาวิธีการจัดการความรู้ที่ดีจากโรงเรียนต้นแบบที่มีการปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) จำนวน 2 โรงเรียน ทำการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน และการประเมินแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. การศึกษาวิธีการจัดการความรู้ที่ดีจากโรงเรียนต้นแบบ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 1 จำนวน 3 คน และโรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 2 จำนวน 4 คน รวม 7 คน

2. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ คือ แบบสัมภาษณ์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 แบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

- ให้ 5 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
- ให้ 4 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
- ให้ 3 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
- ให้ 2 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
- ให้ 1 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำกับข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับกลับคืนมา ทำการจัดเรียงแบบประเมินให้พร้อมสำหรับนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดหลักเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 124) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยการสรุปประเด็นและนำไปใช้
2. การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินแนวทาง โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการสำรวจหรือรวบรวมประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาการปฏิบัติงานในปัจจุบัน 2) มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา 3) มีการวิเคราะห์ส่วนที่ได้รับผลกระทบของปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อกำหนดกรอบของการปฏิบัติ 4) มีการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนด Best Practice และกลุ่มเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงาน 5) มีการกำหนดวิธีการจัดเก็บและการนำองค์ความรู้ไปใช้

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการวางแผน กำหนดเป้าหมายและประเด็นสำคัญในการสร้างและแสวงหาความรู้ 2) มีการดำเนินการสร้างและแสวงหาความรู้ตามแผน 3) มีการตรวจสอบผลการสร้างและแสวงหาความรู้ 4) มีการสะท้อนผลการสร้างและแสวงหาความรู้

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน 2) มีการจัดเตรียมสถานที่สำหรับปฏิบัติกิจกรรม 3) มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติกิจกรรม 4) มีการจัดเตรียมงบประมาณสำหรับการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเพียงพอและเหมาะสม

1.4 องค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณอำนวย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ตัวชี้วัดที่ 2) ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณกิจ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม 3) ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณลิขิต ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม 4) คุณกิจที่เป็น Best Practice ให้ความรู้อย่างชัดเจนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ 5) การดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามประเด็นที่กำหนดบรรลุผลตามเป้าหมาย

1.5 องค์ประกอบที่ 5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการสรุปประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา 2) มีการสรุปวิธีแก้ไขปัญหาหรือวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงาน 3) องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงานได้ 4) องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้ต่อยอดความรู้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้

1.6 องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการจัดหมวดหมู่ องค์ความรู้อย่างเป็นระบบ 2) มีการบันทึกข้อมูลองค์ความรู้อย่างครบถ้วน 3) มีระบบสืบค้นและรายงานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ง่ายและสะดวกต่อการใช้ 4) มีการยกย่องเชิดชูผู้นำแนวคิด (Best Practice) เพื่อเป็นเกียรติประวัติและความภาคภูมิใจ

1.7 องค์ประกอบที่ 7 การนำความรู้สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการตรวจสอบและติดตามผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาโดยใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ 2) มีการร่วมอภิปรายผลการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาการปฏิบัติงาน 3) มีการต่อยอดการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาการปฏิบัติงานไปอย่างต่อเนื่อง 4) มีการประเมินผลที่เกิดจากการนำความรู้สู่การปฏิบัติ 5) มีการจัดเก็บข้อมูลการนำความรู้สู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

ผลการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรกได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ และองค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรกได้ ดังนี้ ด้านการบันทึกและจัดเก็บความรู้ ($\bar{X} = 3.22$) ด้านการนำความรู้สู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.13$) และด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ($\bar{X} = 3.02$) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้ดังนี้ ด้านการบันทึกและจัดเก็บความรู้ ($\bar{X} = 4.55$) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ($\bar{X} = 4.35$) และด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ($\bar{X} = 4.30$)

3. ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

แนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด และ 69 แนวทาง คือ องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 13 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 9 แนวทาง องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มี 4 ตัวชี้วัด 8 แนวทาง องค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง องค์ประกอบที่ 5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 8 แนวทาง องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด 10 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 7 การนำความรู้สู่การปฏิบัติ มี 5 ตัวชี้วัด 10 แนวทาง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่เป็นข้อค้นพบสามารถนำสู่การอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การบ่งชี้ประเด็นความรู้ 5 ตัวชี้วัด 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 4 ตัวชี้วัด 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4 ตัวชี้วัด 4) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 5 ตัวชี้วัด 5) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 4 ตัวชี้วัด 6) การบันทึกและจัดเก็บความรู้ 4 ตัวชี้วัด 7) การนำความรู้สู่การปฏิบัติ 5 ตัวชี้วัด ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ สอดคล้องกับ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549, หน้า 54) ที่ได้พัฒนาขั้นตอนของการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ และผลการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมยังมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน ที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ มีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยในขั้นตอนต่อไป

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และมีสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 มีการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ไม่มากนักและมีความต้องการให้เกิดการพัฒนาด้านการจัดการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย วรรณสาร (2556) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ซึ่งผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า สภาพการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับน้อย และต้องการให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ให้เป็นระบบโดยผ่านการมีส่วนร่วมของครูและการสนับสนุนของผู้บริหาร

3. ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

แนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด และ 69 แนวทาง สามารถนำสู่การอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1.1 มีการสำรวจหรือรวบรวมประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาการปฏิบัติงานในปัจจุบัน โดยวางแผนงานด้านการจัดการความรู้ ทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการจัดการความรู้ในทุกกลุ่มงาน กำหนดระยะเวลาการสำรวจหรือรวบรวมประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดที่ 1.2 มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา โดยนำโจทย์ที่เป็นประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนามาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาตัวชี้วัดที่ 1.3 มีการวิเคราะห์ส่วนที่ได้รับผลกระทบของปัญหาหรือสิ่งที่

ต้องการพัฒนาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อกำหนดกรอบของการปฏิบัติ โดยบันทึกส่วนที่ได้รับผลกระทบ และพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนา เพื่อกำหนดกรอบ/ขอบเขตของการปฏิบัติ ตัวชี้วัดที่ 1.4 มีการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนด Best Practice และกลุ่มเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงาน โดยวิเคราะห์แหล่งข้อมูลที่จะให้คำตอบ แล้วกำหนดกลุ่มเป้าหมายของการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดที่ 1.5 มีการกำหนดวิธีการจัดเก็บและการนำองค์ความรู้ไปใช้ โดยกำหนดวิธีการ/ขั้นตอนการเข้าถึง Tacit Knowledge กำหนดวิธีการจัดเก็บข้อมูลที่สะดวกต่อการค้นหาและการนำไปใช้ และกำหนดลักษณะหรือแนวทางการนำข้อมูลไปใช้ เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดและแนวทางการปฏิบัติขององค์ประกอบที่ 1 การบ่งชี้ประเด็นความรู้ พบว่า เป็นการกำหนดโจทย์ที่ต้องการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มให้ทุกคนมีส่วนร่วมและลงมติสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือต้องการพัฒนา ซึ่งกระบวนการบ่งชี้ประเด็นความรู้ มีความสอดคล้องกับเทคนิคกลุ่มสมมติ (Nominal Group Technique) ซึ่งเป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นโดย Andre L. Delbecq และ Andrew H. Van Deven ใน ค.ศ. 1968 (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2550, หน้า 181) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมแนวความคิดที่หลากหลายในเวลาอันสั้น ใช้การประชุมแบบมีโครงสร้าง ให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มประมาณ 7 – 10 คน เขียนแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นคำถามที่ชัดเจน นำความคิดเห็นเหล่านั้นเข้าสู่กลุ่มเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนและทำความเข้าใจในความคิดเห็นของแต่ละบุคคล แล้วลงมติโดยการประมาณค่า (Rating) หรือจัดเรียงลำดับความสำคัญ ส่วนจะตัดสินใจเลือกใช้วิธีใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่ามีความคิดที่ต้องการหาฉันทามติจำนวนมากหรือน้อย ถ้ามีจำนวนน้อยเพียงไม่กี่ข้อวิธีที่เหมาะสมก็คือ วิธีจัดเรียงลำดับความสำคัญ แต่ถ้ามีจำนวนมากหรืออาจจะมากกว่า 10 ข้อ วิธีที่เหมาะสมคือ วิธีประเมินค่า

องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2.1 มีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และประเด็นสำคัญในการสร้างและแสวงหาความรู้ โดยวางแผนการปฏิบัติ วางแผนวิธีการเข้าถึง Tacit Knowledge และกำหนดเป้าหมายและประเด็นสำคัญที่คาดหวัง ตัวชี้วัดที่ 2.2 มีการดำเนินการสร้างและแสวงหาความรู้ตามแผน โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามแผน แบบยืดหยุ่น ภายใต้ความเข้าใจและสัมพันธ์ภายในองค์กร ตัวชี้วัดที่ 2.3 มีการตรวจสอบผลการสร้างและแสวงหาความรู้ และตัวชี้วัดที่ 2.4 มีการสะท้อนผลการสร้างและแสวงหาความรู้ โดยแนวทางการปฏิบัติสำหรับองค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่การวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีเข้าถึงความรู้ และมีการตรวจสอบและสะท้อนผลการสร้างและแสวงหาความรู้ ซึ่งขั้นตอนของแนวทางการจัดการความรู้สำหรับองค์ประกอบที่ 2 นี้ มีส่วนของการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการความรู้ว่าได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ วิธีการที่ใช้เหมาะสมหรือต้องมีการปรับปรุงอย่างไร เพื่อนำสู่การปรับปรุงรูปแบบการจัดการความรู้ให้เหมาะสมตรงประเด็นและสอดคล้องกับบริบทของงานมากขึ้น สอดคล้องกับ บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ (2548) ได้นำเสนอปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จด้านการวัดผลไว้ว่า องค์กรจะไม่สามารถพัฒนาปรับปรุงได้เลย ถ้าไม่ทราบถึงสถานะปัจจุบัน และองค์กรจะไม่มีทางทราบถึงสถานะปัจจุบันถ้าไม่มีการวัดผล ดังนั้น การวัดผลของการจัดการความรู้จะช่วยให้องค์กรสามารถหาบทเรียน ประเมินผล และทำการปรับปรุงกลยุทธ์และกิจกรรมต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 3.1 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โดยจัดทำคำสั่งและกำหนดบทบาทหน้าที่ด้านการจัดการความรู้อย่างชัดเจน ตัวชี้วัดที่ 3.2 มีการจัดเตรียมสถานที่สำหรับการปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้สถานที่ที่ไม่เป็นทางการมากเกินไป และกำหนดวันเวลาที่แน่นอนในการใช้สถานที่เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เข้าถึงวิธีการดำเนินงานของหน่วยงาน ตัวชี้วัดที่ 3.3 มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติกิจกรรม และตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการจัดเตรียมงบประมาณสำหรับการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเพียงพอและเหมาะสม โดยแนวทางการดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ 3 การจัดการความรู้เป็นระบบนี้ ประเด็นสำคัญของระบบประกอบด้วย คน สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ซึ่งการจัดระบบองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้ จะทำให้เกิดกิจกรรมด้านการจัดการความรู้ขึ้นในองค์กรได้อย่างเป็นระบบซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนผังก้างปลา หรือเรียกว่าแผนผังอิชิกาวา (Ishikawa Diagram) ตามชื่อผู้พัฒนาแผนผังก้างปลาได้รับการพัฒนาครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) โดย ศาสตราจารย์คาโอริ อิชิกาวา แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียวที่ได้แสดงความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างสาเหตุหลายสาเหตุที่เป็นไปได้ ที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาหนึ่งปัญหาไว้ว่า ประกอบด้วย 4M 1E ได้แก่ 1) Man คนงาน หรือพนักงาน หรือบุคลากร 2) Machine เครื่องจักรหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก 3) Material วัตถุดิบหรืออะไหล่ อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในกระบวนการ 4) Method กระบวนการทำงาน 5) Environment อากาศ สถานที่ ความสว่าง และบรรยากาศการทำงาน (บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, 2548) สำหรับส่วนประกอบด้านกระบวนการทำงาน (Method) ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในแนวทางการปฏิบัติ องค์ประกอบที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ และองค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

องค์ประกอบที่ 4 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 4.1 ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณอำนวย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม โดยมีมนุษยสัมพันธ์ มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถดึงความรู้และควบคุมการจัดกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและเหมาะสม ตัวชี้วัดที่ 4.2 ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณกิจ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม โดยมีความตั้งใจและสนใจร่วม

กิจกรรมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตัวชี้วัดที่ 4.3 ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุณลิขิต ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถจดบันทึก และสรุปประเด็นสำคัญได้ดี ตัวชี้วัดที่ 4.4 คุณกิจที่เป็น Best Practice ให้ความรู้อย่างชัดเจนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ และตัวชี้วัดที่ 4.5 การดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามประเด็นที่กำหนดบรรลุผลตามเป้าหมาย ผลการวิจัย ในองค์ประกอบที่ 4 นี้ ให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการความรู้ในหน้าที่คุณอำนวย คุณกิจ คุณลิขิต ซึ่งมีบทบาทสำคัญในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งทั้ง 3 บุคคลนี้ ทุกคนต่างรับนโยบายจากผู้บริหารหรือ คุณเอื้อ ซึ่งจะเป็นผู้กำกับดูแล ให้การจัดการความรู้ที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ (2548) ซึ่งได้นำเสนอเกี่ยวกับบุคคลผู้มีส่วนสำคัญในการจัดการความรู้ไว้ว่า ได้แก่ คุณเอื้อ คุณอำนวย คุณกิจ คุณประสาน โดยคุณเอื้อ หมายถึง ผู้บริหารสูงสุด (CEO) คุณอำนวย (Knowledge Facilitator, KF) เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการจัดการความรู้ ความสำเร็จของ “คุณอำนวย” อยู่ที่ การเป็นนักจุดประกายความคิดและการเป็นนักเชื่อมโยง โดยต้องเชื่อมโยงระหว่างผู้ปฏิบัติ (“คุณกิจ”) กับผู้บริหาร (“คุณเอื้อ”) เชื่อมโยงระหว่าง “คุณกิจ” ต่างกลุ่มภายในองค์กร, และเชื่อมโยงการจัดการความรู้ภายในองค์กรกับภายนอกองค์กรโดยหน้าที่ที่ คุณกิจ (Knowledge Practitioner, KP) “คุณกิจ” หรือผู้ปฏิบัติงาน และคุณประสาน (Network Manager) เป็นผู้ที่ยคอยประสาน เชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการความรู้ระหว่างหน่วยงาน ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงที่กว้างขึ้น เกิดพลังร่วมมือทางเครือข่ายในการเรียนรู้และยกระดับความรู้แบบทวีคูณ

องค์ประกอบที่ 5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 5.1 มีการสรุปประเด็น ปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา ตัวชี้วัดที่ 5.2 มีการสรุปวิธีแก้ไขปัญหาหรือวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดที่ 5.3 องค์ความรู้ ที่ได้สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงานได้ และตัวชี้วัดที่ 5.4 องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้ต่อยอดความรู้ ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อองค์กรได้ แนวทางการจัดการความรู้ในองค์ประกอบประมวลและกลั่นกรองความรู้ ใช้วิธีการประมวลภาษาและ กลั่นกรองเพื่อรวบรวมองค์ความรู้และนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้มา สอดคล้องกับ พวงพรรณ แสงนาโก (2559, หน้า 6 - 7) ได้นำเสนอ ความหมายเกี่ยวกับการประมวลและกลั่นกรองความรู้ไว้ว่าหมายถึง โรงเรียนต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย และสามารถใช้ได้ง่าย ซึ่งอาจทำให้หลายลักษณะ คือ การจัดทำรูปแบบ ปรับปรุงรูปแบบ เรียบเรียงตัดต่อและปรับปรุงเนื้อหาเอกสาร ให้มีคุณภาพดี และเป็นมาตรฐานเดียวกันในแง่ต่าง ๆ ทั้งทั้งโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอนก ไชโย (2556, หน้า 1) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1” การ วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและแสวงหาความรู้ ขั้นตอนที่ 2 การเข้าถึงความรู้มีขั้นตอนที่ 3 การแลกเปลี่ยนความรู้ ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ขั้นตอนที่ 5 การจัดเก็บความรู้ ขั้นตอนที่ 6 การนำความรู้ไปใช้

องค์ประกอบที่ 6 การบันทึกและจัดเก็บความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 6.1 มีการจัดหมวดหมู่องค์ ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยจัดหมวดหมู่ขององค์ความรู้ จำแนกตามกลุ่มงานแต่ละกลุ่ม จัดเรียงชื่อเรื่องขององค์ความรู้อย่างเป็นระบบ และกำหนดคำสำคัญขององค์ความรู้แต่ละเรื่อง ตัวชี้วัดที่ 6.2 มีการบันทึกข้อมูลองค์ความรู้อย่างครบถ้วน โดยมีการบันทึกข้อมูลองค์ ความรู้ ข้อมูลผู้เข้าร่วมกิจกรรมและบทบาทหน้าที่อย่างครบถ้วน ตัวชี้วัดที่ 6.3 มีระบบสืบค้นและรายงานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ง่าย และสะดวกต่อการใช้ และตัวชี้วัดที่ 6.4 มีการยกย่องเชิดชูผู้นำแนวคิด (Best Practice) เพื่อเป็นเกียรติประวัติและความภาคภูมิใจ โดยพิจารณาตามความเหมาะสม องค์ประกอบกรบันทึกและจัดเก็บความรู้นี้ มีความสำคัญสำหรับหน่วยงานเป็นอย่างมาก เพราะ หลังจากที่ได้องค์ความรู้มาแล้ว ต้องนำมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบเพื่อให้สะดวกต่อการสืบค้นเพื่อใช้งานและการเก็บเป็นข้อมูลอ้างอิง สอดคล้องกับ Sohlussel (2009) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการความรู้ไว้ว่า ทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการสร้างความรู้ ถ่ายโอนความรู้ และจัดเก็บความรู้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุธาสนี พรหมแดง และคณะ (2557, หน้า 232) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41” ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มี องค์ประกอบในส่วนของกระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วยกระบวนการในการจัดการความรู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการจัดการความรู้ มีองค์ประกอบการจัดการความรู้ 6 ด้าน คือ การระบุนโยบาย การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ และขั้นตอนที่ 3 การกำกับ ติดตามและประเมินผล

องค์ประกอบที่ 7 การนำความรู้สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 7.1 มีการตรวจสอบและ ติดตามผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาโดยใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ ตัวชี้วัดที่ 7.2 มีการร่วมมืออภิปรายผลการแก้ไข

ปัญหาหรือการพัฒนาการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดที่ 7.3 มีการต่อยอดการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาการปฏิบัติงานไปอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดที่ 7.4 มีการประเมินผลที่เกิดจากการนำความรู้สู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัดที่ 7.5 มีการจัดเก็บข้อมูลการนำความรู้สู่การปฏิบัติ อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงกระบวนการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ ประเมินผลการใช้ และจัดเก็บองค์ความรู้ โดยมีการ ร่วมตรวจสอบและอภิปรายผลการแก้ไขหรือพัฒนานั้นเพื่อนำสู่การปรับปรุงต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัณฑิต ศึกษารีวิว (2550) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด มีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการ การจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ และ การประเมินผลตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารควรมีการวางแผนการจัดการความรู้ในองค์กรอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การ ปรับเปลี่ยนนโยบายขององค์กร การเสริมสร้างความร่วมมือของทุกคนในองค์กร การดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ และทุกชั้น กระบวนการ ควรมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ

1.2 ในการจัดกิจกรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นกิจกรรมสำคัญที่ใช้ในการสกัดความรู้จากตัวบุคคล ผู้ทำหน้าที่ คุณอำนวยต้องมีความสามารถและมีจิตวิทยาในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปอย่างผ่อนคลายและควบคุมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ที่ตรงประเด็นและสอดคล้องกับประเด็นเป้าหมายที่ต้องการให้ และต้องควบคุมการสนทนาให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับระยะเวลา ที่มีอยู่ ดังนั้น กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงควรได้มีการซักซ้อมความเข้าใจและเตรียมตัวก่อนการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุผล สำเร็จ

1.3 การนำผลการวิจัยไปใช้ ควรปรับปรุงตัวชี้วัดและแนวทางให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทของ สถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนเพิ่มเติม โดยพัฒนาทีละกลุ่มงานให้เกิดความสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีความชัดเจนในการปฏิบัติ และเกิดการพัฒนาด้านการจัดการความรู้ในโรงเรียนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2559). *พระบรมราชโองการ/พระราชดำรัส ของในหลวง ร.9 ในด้านการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก http://portal.edu.chula.ac.th/edu58/index.php?main_id=28&sub_id=34&news_id=444. 10 สิงหาคม 2561.
- คณะวารสารและสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *การจัดการความรู้ในองค์กร*. เข้าถึงได้จาก <http://blogs.jc.tu.ac.th/km/>. 10 สิงหาคม 2561.
- คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *KM คืออะไร*. เข้าถึงได้จาก <http://203.131.210.88/km01/index.php/2014-07-05-11-21-31/km>. 10 สิงหาคม 2561
- เฉลิมชัย วรรณสาร. (2556). *การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บัณฑิต ศึกษารีวิว. (2550). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของ นักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2548). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จิรวัดมน เอ็กชเพรส.
- ประมวล ศรีขวัญใจ. (2550). *การจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระนคร ศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปาริชาติ ปรีโยโชติ. (2558). *รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนเอกชนกรณีศึกษา : โรงเรียนปรีโยโชติ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์*. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 9(2), 47 - 62.

- พวงพรรณ แสงนาโก. (2559). *การจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2550). *หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2555). *ภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=27231&Key=news_research. 10 สิงหาคม 2561.
- ศิริลักษณ์ เส็งมี. (2555). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2549). *กรณีศึกษา Best Practices การสร้างความพึงพอใจและความสัมพันธ์กับลูกค้า*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เรดเฟิร์น ครีเอชั่น.
- สุธาสินี พรหมแดง และคณะ. (2557). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. การวัดผลการศึกษา*, 20(1), 232 - 246.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2553). *ชุดเครื่องมือการเรียนรู้เรื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2559). *การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 Workplace Learning and Performance (WLP)*. เข้าถึงได้จาก http://www.hrcenter.co.th/column_detail.php?column_id=528&page=1. 25 กรกฎาคม 2561.
- เอนก ไชโย. (2556). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- Sohlussel, Art. (2009). *What is Knowledge Management? And why we should care*. เข้าถึงได้จาก <http://www.slideshare.net/artschlussel/what-is-knowledge-management-2979169>. 30 กันยายน 2561.
- Wheeler, L. L. (2003). *Building a Learning Organization: A Native American Experience*. *Dissertation Abstract International*, 63(7), 2438 - A.

การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES OF INCLUSIVE EDUCATION MANAGEMENT FOR SCHOOLS UNDER THE
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN ROI-ET PROVINCE

เตื่อนจิต มุลอินทร์* และ จิระพร ชะโน

Tuanjit Moolin* and Jiraporn Chano

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

Program in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University,

Mahasarakham 44000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: krutuan2011@gmail.com

รับบทความ 28 มีนาคม 2562 แก้ไขบทความ 14 มิถุนายน 2562 ตอรับบทความ 8 สิงหาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และเครื่องมือ คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2560 จำนวน 377 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 7 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และเครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ 2) แบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}).

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 20 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการ มี 6 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 การสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 6 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 2 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 2 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการ มี 4 ตัวชี้วัด
2. สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
3. แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 49 แนวทาง 51 กิจกรรม ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการ มี 17 แนวทาง 17 กิจกรรม องค์ประกอบที่ 2 การสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 16 แนวทาง 16 กิจกรรม องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 4 แนวทาง 6 กิจกรรม องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 5 แนวทาง 5 กิจกรรม และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการ มี 7 แนวทาง 7 กิจกรรม ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

ABSTRACT

The purposes of this research aimed to: 1) investigate components and indicators of inclusive education management, 2) examine current and desirable conditions of inclusive education management, 3) develop the guidelines of inclusive education management for schools under Educational Service Area Office (ESAO) in Roi-Et province. The study was divided into three phases: Phase I identified components and indicators of inclusive education management. Key informants consisted of seven luminaries. Research tool included a suitability assessment form of components and indicators. Phase II involved a study of current and desirable conditions of inclusive education management. The sample was a total of 377 participants, including administrators and teachers at inclusive schools under ESAO in Roi-Et province in academic year 2017. The research tool for data collection was a set of questionnaires concerning current and desirable conditions of inclusive education management. Phase III involved guideline development for inclusive education management. Key informants included seven experts using focus group and seven experts for guideline assessment, selected through purposive sampling. Research tools were 1) a focus group recording form, and 2) a guideline assessment form. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and the Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The findings revealed that:

1. The components and indicators of inclusive education management comprised five components with 20 indicators as follows: 1) Preparation with six indicators, 2) Exploration and Separation of children with six indicators, 3) Preparation of Individual Education Plan (IEP) and Individual Implementation Plan (IIP) with two indicators, 4) Teaching and Learning Management with two indicators, and 5) Operational Evaluation with four indicators.

2. Current conditions of inclusive education in schools under ESAO in Roi-Et province as a whole were at moderate level, whilst desirable conditions as whole were at the highest level.

3. The developed guidelines of inclusive education management included five components with 49 guidelines and 51 activities comprised: 1) Preparation with 17 guidelines and 17 activities, 2) Exploration and Separation of Children with 16 guidelines and 16 activities, 3) Preparation of Individual Education Plan (IEP) and Individual Implementation Plan (IIP) with four guidelines and six activities, 4) Teaching and Learning Management with five guidelines and five activities, and 5) Operational Evaluation with seven guidelines and save activities. The assessment result of inclusive education management guidelines showed that the overall suitability and possibilities were at the highest levels.

Keyword: Guideline Development for Inclusive Education Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่แสดงเจตนารมณ์ในการยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น โดยกำหนดสิทธิโอกาสของประชาชน ในการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เด็กและเยาวชนพิการทุกประเภทมีสิทธิและโอกาสได้รับเงินการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ที่กล่าวถึงสิทธิทางการศึกษาของคนพิการในการได้รับโอกาสและบริการทางการศึกษาในระบบและทุกรูปแบบที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพและมาตรา 19 ที่กล่าวว่าให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนรวม การนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามกฎหมายกำหนด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาในรูปแบบของการจัดการเรียนร่วมและพัฒนาสู่การเรียนรวม เพื่อเด็กและเยาวชนพิการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลได้มีนโยบายในการสร้างโอกาสทางการศึกษากระจายโอกาสทางการศึกษาไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นการให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1990 หรือ พ.ศ. 2533 แนวคิดทางการศึกษาอย่างที่เรียกว่า การเรียนรวม (Inclusion) หรือการจัดการแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กทั่วไปหรือเด็กคนใดเป็นเด็กพิการ เด็กทุกคนที่ผู้ปกครองนำมาเข้าเรียนทางโรงเรียนจะต้องรับและจะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสม การเรียนรวมยังมีความหมายไปถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกระดับชั้น เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคม เมื่อสำเร็จการศึกษาจะต้องดำเนินไปในลักษณะ “รวมกัน” ที่ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนยอมรับซึ่งกันและกัน ทุกคนยอมรับว่ามี “ผู้พิการ” อยู่ในสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันกับคนปกติโดยไม่มีการแบ่งแยก ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาสากลและองค์การการศึกษาและวัฒนธรรมของสหประชาชาติ (UNESCO) ที่นิยามการเรียนรวมว่า หมายถึงการศึกษาเพื่อทุกคน (Education for all) แนวคิดการเรียนรวม จึงได้แพร่กระจายไปยังไปประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก (UNES) ซึ่งแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้กำหนดว่าเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดมรรคผลสำหรับคนพิการอย่างแท้จริง โดยมีเจตนารมณ์ให้คนพิการทุกประเภทมีสิทธิได้รับการศึกษาและได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือ แรกพบความพิการ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาและ การจัดบริการทางการศึกษาให้กับเด็กพิการ ต้องจัดให้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

การจัดการเรียนรวมมีความสำคัญและประโยชน์ทั้งต่อตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติ เป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาจะเป็นการช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่แตกต่างไปจากเด็กปกติให้มีสมรรถภาพที่เข้มแข็ง เพื่อชดเชยสิ่งที่บกพร่องในตัวเอง (สุรินทร์ ยอดคำแปง, 2542) ซึ่งการจัดการเรียนรวมที่ดีจะส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่มียกเว้น ถ้าเรียนในชั้นเรียนพิเศษครูก็มักจะให้ความพิเศษแก่เด็กมากเกินไปหรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ครูก็มักจะปล่อย เพราะถือว่ามี ความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็ต้องปฏิบัติตามนักเรียนทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543) การจัดการเรียนรวมมีหลายรูปแบบ ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาได้จัดการเรียนรวม 3 รูปแบบ คือ จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนรวมชั้นเรียนปกติเต็มเวลา จัดเป็นชั้นเรียนพิเศษเฉพาะ และเข้ารับการเรียนรวมกับเด็กปกติ บางวิชาจัดเป็นชั้นเรียนเฉพาะ แต่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีกิจกรรมทางสังคมร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543) กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามนำนโยบายผู้พิการ ทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เด็กพิการในวัยเรียนได้รับการศึกษามากที่สุด โดยเต็มออบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเจ้าภาพหลักจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้ได้มากที่สุด ได้กำหนดให้สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ รับผิดชอบงานและประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ เพื่อดำเนินการขยายผลการจัดการศึกษาให้เด็กพิการสู่โรงเรียนต่าง ๆ โดยมีศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 ศูนย์ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศเป็นหน่วยประสานงานและดูแล ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ วิชาการ ด้านอื่น ๆ ตามบทบาทภารกิจที่ได้รับมอบหมายในทั่วประเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนที่มีการดำเนินและพัฒนากิจการการศึกษาแบบเรียนรวมมานานอย่างต่อเนื่อง และเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการศึกษาเรียนรวม จำนวน 5,026 โรงเรียน และมีโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม จำนวน 445 โรงเรียน เข้าร่วมโครงการโรงเรียนต้นแบบเรียนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

จากรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมและเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2558 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยแบ่งเป็นด้านผู้เรียน นักเรียนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกัน มีความหลากหลายของประเภทความพิการ และมีระดับความบกพร่องที่ต่างกัน ที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่ยากต่อความสามารถของครู นักเรียนบางคนไม่สามารถเข้าสู่ระบบคัดกรองวินิจฉัยโดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีปัญหาในกระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคล (IEP) ความไม่เสถียรของโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ ข้อจำกัดในการขอรับการสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และงบประมาณไม่เพียงพอ ด้านบริหารจัดการ พบผู้บริหารขาดประสบการณ์ งบประมาณในการบริหารจัดการไม่พอเพียง ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ พบปัญหาในการสร้างความเข้าใจ เจตคติ ต่อการดำเนินการจัดการเรียนรวมเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) และจากการสังเคราะห์รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2559 ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 เขต 2 เขต 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 4 เขต ยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการในหลายประเด็น ได้แก่ ด้านการบริหาร ผู้บริหาร ไม่เข้าใจ

ปัญหาการจัดการเรียนรวม และไม่เข้าใจว่าความพิการแต่ละประเภทเป็นอย่างไร ทั้งที่มีความสนใจแต่ไม่รู้จะจัดการอย่างไร อีกทั้งงบประมาณไม่เพียงพอ จึงทำได้เพียงการเชิญครูผู้ดูแลงานการจัดการเรียนรวมมาประชุมและรับนโยบายเท่านั้น และงบบุคลากรก็นำเงินไปใช้บริหารอย่างอื่นส่วนอื่นที่ไม่ตรงเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการ 9 ประเภท สถานศึกษาไม่มีครูที่จบการศึกษาทางด้านการศึกษาพิเศษโดยตรงทำให้ไม่มีความชำนาญ และครูยังใช้การจัดการเรียนการสอนแบบเดิมไม่ปรับเปลี่ยนวิธีสอนแบบที่เหมาะสม เช่น กระบวนการสอนสำหรับเด็กพิเศษอย่างไร ครูมักแยกเด็กออกเป็นกลุ่มเฉพาะ ไม่รู้ว่าจะใช้สื่ออย่างไร วัดและประเมินผลอย่างไร ไม่มีบุคคลที่รับผิดชอบโดยตรง ด้านครอบครัว ผู้ปกครองไม่รู้ว่าบุตรหลานของตนเองมีปัญหาหรือไม่ยอมรับว่าบุตรหลานตนเองมีความบกพร่อง จึงทำให้ไม่มีการปรึกษาร่วมกัน ไม่รู้จะช่วยเหลืออย่างไร โทษบุญกรรมแต่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังเมื่อลูกพิการแล้ว และด้านผู้เรียน นักเรียนร่วมชั้นนักเรียนเรียนรวม มีเจตคติที่ไม่ดีต่อนักเรียนเรียนรวม อาจมีการรังเกียจ มักจะถูกไม่ให้อ่านร่วมกิจกรรม แยกเป็นการเฉพาะ ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการชั้นเรียน การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมจึงยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีความจำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในภาพรวมอย่างจริงจัง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2560; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2560; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2560; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27, 2560)

จากปัญหาและเหตุผลทางวิชาการดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ได้เล็งเห็นปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดและสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจัดการศึกษาสำหรับ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

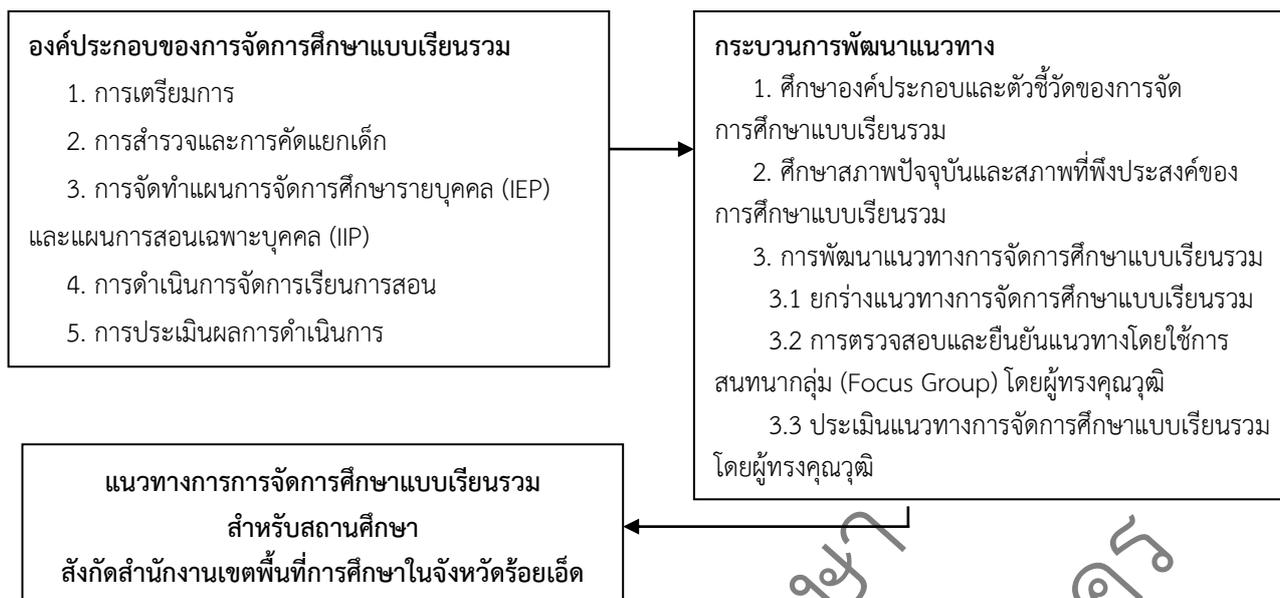
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการและหรือประกาศของหน่วยงานด้านการศึกษา คือ Lewis and Doorlag (1995); Wang, Reynolds and Walberg (1990); Chris Forlin และคนอื่น ๆ (2013); สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545); เบญจา ชลธารินทร์ (2546); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548); สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต (2557) ทว่าการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรวม คือ องค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การสำรวจและการคัดแยกเด็ก 3) การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) 4) การดำเนินการจัดการเรียนการสอน และ 5) การประเมินผลการดำเนินการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีสำหรับยกร่างแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ดำเนินการศึกษา ดังนี้ 1) ศึกษาตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) การสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 3) การตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
2. นำผลการศึกษาที่ได้จากข้อ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
3. นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ที่ได้จากการสังเคราะห์มาสร้างเป็นแบบประเมินเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินจำนวน 7 คน
4. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล

- ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้
1. ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิด หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
  2. บันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในแบบบันทึก
  3. ทำการวิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา
  4. นำสาระสำคัญที่สรุปได้มาทำการสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
  5. นำแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน
  6. นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยดำเนินการแยกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 719 คน และครู จำนวน 11,199 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 11,918 คน จาก 853 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู ของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 24 คน และครู จำนวน 353 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 377 คน จาก 43 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรกับตารางสำเร็จรูป Krejcie และ Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร 24 คน จาก 43 โรงเรียน ตามการกำหนดสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยบทที่ 3 และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นชอบและอนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ตอนที่ 1 คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

2. นำผลการศึกษาที่ได้จากข้อ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

3. นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ที่ได้จากการสังเคราะห์มาสร้างเป็นแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ประกอบด้วย อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินผล 1 คน ทำการพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการพิจารณา พบว่า แบบสอบถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 และผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขการสะกดคำและรูปแบบการพิมพ์ให้เรียบร้อยสวยงาม

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครู สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จาก 5 โรงเรียน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้การหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ซึ่งได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.89 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

6. จัดเตรียมแบบสอบถามให้พร้อมสำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ตอนที่ 1 โดยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการแจกแบบสอบถามพร้อมนัดวัน เวลาในการรับเครื่องมือในการวิจัยคืนด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์แล้วแต่กรณี ได้รับแบบสอบถามคืนรวมทั้งสิ้น จำนวน 377 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น ซึ่งคำนวณจากสูตรต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

$$PNI_{modified} = \frac{I - D}{D}$$

เมื่อ I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพการณ์จัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่คาดหวัง

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพการณ์จัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เป็นจริง

กรณีที่ค่าค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เท่ากัน จะพิจารณาจากค่า PNI ประกอบ ซึ่งคำนวณจากสูตรต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

$$PNI = (I - D) \times I$$

เมื่อ I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพการณ์จัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่คาดหวัง

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพการณ์จัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เป็นจริง

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 ยกร่างแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และข้อมูลการตอบแบบสอบถามปลายเปิดจากระยะที่ 2 มายกร่างแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 2 ตรวจสอบและยืนยันแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้มีส่วนร่วมให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม

วิธีรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ และศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

ตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 3 นี้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เพื่อกำหนดกรอบประเด็นข้อคำถามในแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ ของแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

2. กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

3. สร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จำนวน 82 ข้อ

4. นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความตรงในเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะให้ตรวจสอบความถูกต้องของการสะกดคำ การเรียบเรียงข้อคำถามให้สละสลวย และรูปแบบการพิมพ์เอกสารให้สวยงาม ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. จัดพิมพ์แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางให้พร้อมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และ ร่าง แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางให้มีความถูกต้องสมบูรณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำสู่การสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 20 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการ มี 6 ตัวชี้วัด คือ 1) การเตรียมสิ่งแวดล้อม 2) การเตรียมบุคลากร 3) การเตรียมเด็ก 4) การเตรียมผู้ปกครอง 5) การเตรียมแผนการจัดการศึกษารายบุคคล และ 6) การเตรียมการวัดผลประเมินผล องค์ประกอบที่ 2 การสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 6 ตัวชี้วัด คือ 1) ครูประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง 2) ครูและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ช่วยกันรวบรวมข้อมูลความผิดปกติของเด็กอย่างละเอียด โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ 3) คณะทำงานประเมินว่าข้อมูลที่ได้มาเพียงพอหรือไม่ 4) การวินิจฉัยและประเมินลักษณะความต้องการจำเป็นพิเศษ 5) การส่งต่อและการขอรับบริการพิเศษ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 6) การศึกษาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) แผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และ 2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) การปฏิบัติตามแผนการสอน (Implementation of the Teaching Plan) และ 2) การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring the Students' Progress) และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการ มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) กำหนดลำดับขั้นตอนของทักษะ 2) กำหนดวิธีการประเมิน 3) การให้เกรด และ 4) การนิเทศ/ติดตาม ซึ่งผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การเตรียมการ การประเมินผลการดำเนินการ การสำรวจและการคัดแยกเด็ก และการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

3. แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้คู่มือแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เหมาะสม และส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเรียนร่วมเกิดประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 49 แนวทาง 51 กิจกรรม ดังนี้

3.1 การเตรียมการ มีแนวทางดังนี้

3.1.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประชุมวางแผน 2) การสร้างความรู้ ความเข้าใจ 3) แสวงหาการมีส่วนร่วม และเครือข่าย 4) สร้างเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 5) กำหนดกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ 6) สร้างเครื่องมือในการดำเนินการ

3.1.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) ร่วมกันออกแบบการใช้พื้นที่และสิ่งแวดล้อม 2) จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับสิ่งแวดล้อม 3) ดำเนินการประเมินการใช้พื้นที่ 4) ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ 5) ดำเนินการประชุมหรืออบรมหรือศึกษาต่อ 6) ประชุมชี้แจงเพื่อให้ครูมีความเข้าใจ 7) มีการเตรียมเด็กปกติ 8) มีการเตรียมเด็กเรียนรวม 9) ฝึกกิจกรรมให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความพิการได้อยู่ร่วมกัน 10) จัดกิจกรรมเพื่อเป็นกิจกรรมสร้างเจตคติที่ดีต่อความพิการ 11) ร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด โดยใช้เครือข่ายการทำงานร่วมกัน 12) แต่งตั้งคณะกรรมการการคัดกรอง 13) ร่วมกันวางแผน IEP และแผน IIP 14) ร่วมกันทบทวนแผน IEP เพื่อพัฒนาในอนาคตอย่างต่อเนื่อง 15) จัดให้มีการศึกษาดูงาน 16) แต่งตั้งคณะกรรมการและมีการวางแผนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ 17) ดำเนินการสร้างเครื่องมือการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

3.2 การสำรวจและคัดแยกเด็ก มีแนวทางดังนี้

3.2.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสังเกต 2) การสัมภาษณ์ 3) การทดสอบ 4) การจัดกิจกรรม และ 5) การจัดทำและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ

3.2.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) ดำเนินการสังเกต 2) ดำเนินการสังเกตหลายครั้ง หลาย ๆ สถานการณ์แล้วนำมาประมวลผล 3) ดำเนินการเยี่ยมบ้าน 4) จัดประชุมเพื่อสร้างเครือข่ายและวางแผนการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น 5) ร่วมกันวิเคราะห์เด็ก ติดตาม ประเมินความก้าวหน้า และรายงานผลอย่างเป็นระบบ 6) คณะทำงานประชุมและพิจารณาอย่างรอบคอบ

7) จัดทำเอกสารหลักฐานยืนยันข้อมูลตามหลักวิชาการ 8) เมื่อพิจารณาว่าข้อมูลเพียงพอให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป แต่หากไม่เพียงพอให้มีการสังเกต รวบรวมซ้ำอีกรอบและคัดกรองอย่างละเอียด 9) ร่วมกันวินิจฉัยและประเมินลักษณะความต้องการ 10) ครอบครัวยุคใหม่ ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือและร่วมวางแผนการช่วยเหลืออย่างจริงจัง 11) จัดให้มีครูที่มีความเข้าใจ มีสัมพันธภาพของครูต่อครอบครัวที่ดี มีจิตวิทยาในการโน้มน้าวผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือที่ดี 12) ดำเนินการส่งต่อภายในโรงเรียน 13) ดำเนินการส่งต่อภายนอกโรงเรียน 14) ดำเนินการปรับหลักสูตรตามความเหมาะสม 15) ใช้หลักสูตรตามปกติแต่ปรับเปลี่ยนการสอน วิธีการประเมิน และจัดการศึกษาโดยใช้แผน IEP และแผน IIP 16) ปรับระบบการสอน โดยใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนา

3.3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มีแนวทางดังนี้

3.3.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน IEP และ IIP 2) ศึกษาข้อมูลนักเรียนเรียนรวม 3) ศึกษาหลักสูตร 4) ศึกษารูปแบบการจัดทำแผน IEP และ IIP และ 5) ดำเนินการจัดทำแผน IEP และ IIP

3.3.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการ 2) ตรวจสอบหรือการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน 3) จัดให้เด็กได้ใช้ความสามารถหรือศักยภาพปัจจุบันที่ผู้เรียนสามารถทำได้ 4) หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ผู้เรียนไม่สามารถทำได้ 5) ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล 6) นำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) เป็นฐานในการพิจารณาการเขียนแผน IIP

3.4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางดังนี้

3.4.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ ดำเนินกิจกรรมตามแผนแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) โดยมีความยืดหยุ่นและปรับแผนตามสถานการณ์หรือความเหมาะสม

3.4.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) มีการลำดับขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ไว้เป็นอย่างดี 2) สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบให้ครู 3) การบันทึกผลการจัดการเรียนการสอนและความก้าวหน้าของนักเรียน 4) มีการประชุมเพื่อสะท้อนผล และ 5) การเยี่ยมบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง

3.5 การประเมินผลการดำเนินการ มีแนวทางดังนี้

3.5.1 วิธีการ/ขั้นตอน ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 2) การประสานหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันประเมินผล 3) วางแผนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 4) กำหนดปฏิทินการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 5) จัดทำเครื่องมือการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 6) วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ 7) รายงานผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

3.5.2 กิจกรรม ได้แก่ 1) ดำเนินการนิเทศโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ดำเนินการประเมินโดยคณะกรรมการ 3) ดำเนินการประเมินจากสภาพจริง 4) ดำเนินการตัดสินผลการเรียน 5) นักเรียนที่มีความพิการอื่น ประเมินโดยใช้ IEP เป็นเกณฑ์ 6) สร้างความเข้มแข็งด้านการนิเทศติดตาม และ 7) ดำเนินการให้มีการนิเทศติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานทางด้านการศึกษาพิเศษ

ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.44) และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 20 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการ มี 6 ตัวชี้วัด คือ 1) การเตรียมสิ่งแวดล้อม 2) การเตรียมบุคลากร 3) การเตรียมเด็ก 4) การเตรียมผู้ปกครอง 5) การเตรียมแผนการจัดการศึกษารายบุคคล และ 6) การเตรียมการวัดผลประเมินผล องค์ประกอบที่ 2 การสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 6 ตัวชี้วัด คือ 1) ครูประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง 2) ครูและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ช่วยกันรวบรวมข้อมูลความผิดปกติของเด็กอย่างละเอียด โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ 3) คณะทำงานประเมินว่าข้อมูลที่ได้อาจเพียงพอหรือไม่ 4) การวินิจฉัยและประเมินลักษณะความต้องการจำเป็นพิเศษ 5) การส่งต่อและการขอรับบริการพิเศษ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 6) การศึกษาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) แผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และ 2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)

องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) การปฏิบัติตามแผนการสอน (Implementation of the Teaching Plan) และ 2) การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring the Students' Progress) และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการ มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) กำหนดลำดับขั้นตอนของทักษะ 2) กำหนดวิธีการประเมิน 3) การให้เกรด และ 4) การนิเทศ/ติดตาม ซึ่งผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากองค์ประกอบและตัวชี้วัดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วประเมินยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมมีระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ถือว่ากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่างค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรวมมีความสำคัญและประโยชน์ทั้งต่อตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาจะเป็นการช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่แตกต่างไปจากเด็กปกติให้มีสมรรถภาพที่เข้มแข็งเพื่อชดเชยสิ่งที่บกพร่องในตัวเอง (สุรินทร์ ยอดคำแปง, 2542) ซึ่งการจัดการเรียนรวมที่ดีจะส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่แยกแยะ ถ้าเรียนในชั้นเรียนพิเศษครูก็มักจะให้ความพิเศษแก่เด็กมากเกินไปหรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ครูก็มักจะปล่อย เพราะถือว่ามีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็จะต้องปฏิบัติตามนักเรียนทั่วไป เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนคนอื่น เด็กจะได้ฝึกทักษะต่าง ๆ มากขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้น ไม่มีเฉพาะเพื่อนพิการเท่านั้น เพื่อนบ้านจะเข้าใจเด็กพิการดีขึ้น ยินยอมให้ลูกของตนเองเล่นด้วยเพราะเด็กอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ทำให้นักเรียนทั่วไปมีความเคยชินกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกันเรียนรวมกัน จึงไม่เห็นว่ามีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ขวนขวาย อีกต่อไป นอกจากนี้นักเรียนทั่วไปยังเรียนรู้ว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น และเมื่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สามารถเรียนรวมในโรงเรียนปกติได้ ซึ่งองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ Chris Forlin et al. (2013) ที่ปรึกษาด้านการศึกษา พันธมิตรด้านการวิจัยสำหรับเด็กและเยาวชน ออสเตรเลีย (ARACY) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมี 10 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ระบบสารสนเทศข้อมูลข่าวสาร 2) ปัจจัยทางกายภาพ 3) นโยบายการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 4) โปรแกรมการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคล 5) การปฏิสัมพันธ์ของเด็ก 6) บุคลากร และผู้เชี่ยวชาญนอก 7) องค์กรเครือข่าย 8) การประเมินความสำเร็จ 9) หลักสูตร และ 10) ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กำหนดกระบวนการขั้นตอนในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมซึ่งมี 4 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การคัดแยกเด็ก 3) การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผน การสอนเฉพาะบุคคล (IIP) และ 4) การประเมินผลการเรียนเด็กเรียนรวม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การคัดแยกเด็ก 3) การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) 4) การประเมินการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม และ 5) การสอบ เบญจา ชลธารันนท์ (2546) ได้กำหนดองค์ประกอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ได้แก่ 1) นักเรียน (Students: S) 2) สภาพแวดล้อม (Environment: E) 3) กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities: A) และ 4) เครื่องมือ (Tools: T) และสถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต (2557) ได้เสนอ กระบวนการและขั้นตอนการจัดการเรียนรวม สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การรับสมัคร 2) ดำเนินการคัดเลือก 3) เตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนรวม 4) การเตรียมครูการศึกษาพิเศษ/พี่เลี้ยง 5) ปฐมนิเทศผู้ปกครอง 6) ดำเนินการคัดกรอง 7) วางแผนการสอนตาม IEP 8) ดำเนินการสอนตาม IEP 9) นิเทศ/ติดตามโดยผู้บริหารหรือคณะกรรมการโรงเรียน และ 10) ประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏพร ศุภสมุทร์ และคณะ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงสร้างซีท สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูการศึกษาพิเศษที่สอนในโรงเรียนเรียนรวม มีระดับการปฏิบัติมาก ได้แก่ 1) การรับสมัคร 2) ดำเนินการคัดเลือก 3) การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน และ 4) การดำเนินการคัดกรอง

2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอธิบาย

ได้ว่า ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และมีความต้องการอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งสถานศึกษาไม่อาจปฏิเสธการรับนักเรียนได้ จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษา ในรูปแบบของการจัดการเรียนรวม และพัฒนาสู่การเรียนรวม เพื่อเด็กและเยาวชนพิการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลได้มีนโยบายในการสร้างโอกาสทางการศึกษากระจายโอกาสทางการศึกษาไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการทั้งที่สถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติยังมีความต้องการให้เกิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติญา บุญสินชัย (2557) ได้ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมภายใต้โครงสร้างซีท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียน แกนนำจัดการเรียนรวมภายใต้โครงสร้างซีท อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน และด้านเครื่องมือ ศุภณัฐ ทองฉายา (2557) ได้ศึกษาการบริหารจัดการเรียนรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารจัดการเรียนรวมในโรงเรียนแกนนำ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน ด้านเครื่องมือในการบริหารจัดการ และด้านสภาพแวดล้อม จาตุรงค์ เจริญนำ (2558) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนจัดการเรียนรวมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า สภาพการบริหารจัดการเรียนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tjokrowardogo (1989) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความต้องการจำเป็นและปัญหาของโรงเรียนเรียนรวม ระดับประถมศึกษาในจาการ์ตา และจอร์จจาการ์ตา ในเกาะชวา และความเป็นไปได้ในการใช้การนิเทศการสอนตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการรวบรวม พบว่า ปัญหาและความต้องการจำเป็น มีดังนี้ 1) หลักสูตร 2) แหล่งทรัพยากรเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนและครู 3) สื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม 4) งบประมาณ 5) ความรู้และทักษะของครูผู้สอนในโครงการเรียนรวม และ 6) การติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารระดับสูง ที่รับผิดชอบการดำเนินงานการเรียนรวม ควรจัดโดยผ่านการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นิเทศทางการศึกษาในโครงการเรียนรวม/ผ่านการเยี่ยมโรงเรียนและชั้นเรียน/ ผ่านการประชุมประจำเดือนของบุคลากรในโรงเรียน/ผ่านบรรยากาศการทำงานร่วมกันในโรงเรียน

2.2 การศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่สุดคือ ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) รองลงมาคือ ด้านการเตรียมการ ด้านการประเมินผลการดำเนินการ ด้านการสำรวจและการคัดแยกเด็ก และด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างเครื่องมือและวางแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยมีการกำหนด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งจะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของนักเรียนเรียนรวมแต่ละคน และสอดคล้องตามหลักสูตร ดังนั้น การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งถ้าแผนที่วางไว้มีความสมบูรณ์ สอดคล้อง ยืดหยุ่น และครอบคลุมในทุกมิติแล้วก็จะยอมทำให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ แต่ถ้าหากแผนที่วางไว้ไม่สมบูรณ์ ไม่ยืดหยุ่นและไม่ครอบคลุมในมิติใดมิติหนึ่ง ก็จะทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการได้ นอกจากนี้ ไม่เพียงแต่การจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เท่านั้น ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ คือ การเตรียมการ การประเมินผลการดำเนินการ การสำรวจและการคัดแยกเด็ก และการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ล้วนมีความต้องการจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการ ซึ่งจำเป็นต้องหาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เหมาะสมและเป็นไปได้ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือ

พบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kauffman, Gottlieb, Agard และ Kucic (1975) การเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษและเด็กปกติ เรียนรวมกันตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพิจารณาตามแผนการศึกษารายบุคคล และกระบวนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดหน้าที่ที่รับผิดชอบของบุคลากรบริหาร สอนและสนับสนุนทั้งการศึกษาปกติและการศึกษาพิเศษซึ่งสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา การเรียนรวมยังเป็นรูปแบบในการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วมเรียนรวมใช้ชีวิตกับเด็กปกติในระบบโรงเรียน เพื่อให้เขาได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และใช้ความสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข

3. การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า แนวทางแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ 49 แนวทาง 51 กิจกรรม ประกอบด้วย

3.1 ด้านการเตรียมการ มี 17 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครองของนักเรียนพิการ มีส่วนร่วมในการออกแบบการใช้พื้นที่และสิ่งแวดล้อม ตามอารยสถาปัตย์ (Universal Design) ให้สัมพันธ์และบริบทความต้องการเดียวกันและมีการเชื่อมโยงและสอดคล้องกับแผนการศึกษารายบุคคล IEP และแผนการสอนเฉพาะบุคคล IIP 2) จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับสิ่งแวดล้อมให้มีความร่มรื่นและมีความปลอดภัยของเด็กคำนึงถึงความต้องการจำเป็นของเด็กทุกคน 3) มีการประเมินการใช้พื้นที่ นำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน โดยเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก 4) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ส่งเสริมสนับสนุนการเตรียมบุคลากรทุกคนในการให้บริการ ไม่ใช่เพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่รับผิดชอบ เพื่อให้โอกาสแก่เด็กพิการได้เข้ารับการศึกษาศาสนสถานศึกษา 5) ครูหรือเจ้าหน้าที่ผู้ดูแล ควรมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาของคนที่พิการหรือจบการศึกษาพิเศษ 6) ครูควรมีความเข้าใจธรรมชาติของคนที่พิการและยอมรับความพิการของเด็กได้ 7) มีการเตรียมเด็กปกติโดยการจัดอาสาเพื่อนช่วยเพื่อนและช่วยครู 8) มีการเตรียมเด็กเรียนรวมโดยการฝึกทักษะเพิ่มเติมที่จำเป็นเฉพาะ 9) ฝึกกิจกรรมให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความพิการได้อยู่ร่วมกันเพื่อการปรับตัวให้มีปฏิสัมพันธ์กันน้อย ๆ 10) การสร้างเจตคติที่ดีต่อความพิการ จากเป็นเรื่องจริงที่จะต้องยอมรับ ซึ่งสามารถเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส และเชื่อมั่นว่าเราพัฒนาได้ 11) การประชุมหรืออบรมสัมมนาร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด สสำรวจประเด็นปัญหาสาเหตุ แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาาร่วมกัน โดยใช้เครือข่ายการทำงานร่วมกัน 12) แต่งตั้งคณะกรรมการคัดกรองโดยทีมสหวิชาชีพ 13) วางแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) ระยะเวลา 1 ปี และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) 14) การทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อพัฒนาในอนาคตอย่างต่อเนื่อง 15) การศึกษาดูงาน พัฒนาบุคลากรที่ทำงานได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งในและต่างประเทศ 16) แต่งตั้งคณะกรรมการและมีการวางแผนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ที่มีความยืดหยุ่น และ 17) สร้างเครื่องมือการนิเทศ ติดตามและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินและตัวบ่งชี้ความสำเร็จ จากแนวทางที่ได้นำเสนอ พบว่า มีการเตรียมการสำหรับการจัดการเรียนรวมที่รอบด้านเพื่อให้เกิดความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนรวม ซึ่งการเตรียมการที่ดีจะช่วยลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะการเตรียมนักเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้เด็กเรียนปกติและนักเรียนพิการ สามารถเข้ากันได้ดี เกิดการยอมรับและดูแลช่วยเหลือกันได้อย่างสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฏพร ศุภสมุทร์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรวม โดยใช้โครงสร้างชี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมศึกษาโรงเรียนวัดอุทัยธาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ด้านนักเรียน มีการปรับพื้นฐานก่อนเรียน 1 – 2 สัปดาห์ นำข้อมูลมาประชุมและจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ด้านสภาพแวดล้อม มีการปรับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทำงานประสานกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ของสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษากับศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการปรับหลักสูตรและจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) จัดสอนเสริมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญาเป็นรายบุคคล ผู้บริหารเน้นให้ครูทุกคนให้ความสำคัญและร่วมมือในการจัดการเรียนรวม

3.2 ด้านการสำรวจและการคัดแยกเด็ก มี 16 แนวทาง ได้แก่ 1) การสังเกต แบบไม่บันทึก และมีการบันทึก ในช่วงระยะเวลาที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง 2) การสังเกตหลายครั้ง หลาย ๆ สถานการณ์แล้วนำมาประมวลผลการช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องแม่นยำ 3) โครงการเยี่ยมบ้าน เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงของครอบครัว เด็ก ชุมชน หน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือ 4) การสร้างเครือข่ายในการทำงานและวางแผนการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น เช่น ผู้นำชุมชน โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่ดูแลโดยตรง เพื่อวางแผนการส่งต่อที่เป็นระบบและมีคุณภาพ

5) วิเคราะห์เด็กร่วมกัน มีระบบติดตามประเมินความก้าวหน้าและรายงานผลอย่างเป็นระบบ และจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนเรียนรวมอย่างละเอียดครบถ้วน 6) คณะทำงานมีการประชุมและพิจารณาอย่างรอบคอบ 7) การจัดทำเอกสารหลักฐานยืนยันข้อมูลตามหลักวิชาการ 8) เมื่อพิจารณาว่าข้อมูลเพียงพอในการคัดแยกเด็กเรียนรวม ให้ดำเนินการตามขั้นต่อไป แต่หากพบว่าข้อมูลไม่เพียงพอให้มีการสังเกต รวบรวมข้อข้อข้อข้อและคัดกรองอย่างละเอียด 9) การวินิจฉัยและประเมินลักษณะความต้องการ ต้องดำเนินการจากข้อมูลที่มาจกจากหลายฝ่าย มีสหวิชาชีพเข้าร่วมดำเนินการ 10) ครอบครัวยุคใหม่ ผู้ปกครอง ควรให้ความร่วมมือและวางแผนการช่วยเหลืออย่างจริงจัง 11) ควรมีครูที่มีความเข้าใจ สัมพันธภาพของครูต่อครอบครัวที่ดี มีจิตวิทยาในการโน้มน้าวผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือที่ดี ซึ่งทำให้เกิดความร่วมมือโดยอัตโนมัติ 12) การส่งต่อภายในโรงเรียน เป็นการส่งต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องระหว่างครูกับครู หรือระหว่างครูกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นการส่งต่อระหว่างชั้นเรียน 13) การส่งต่อภายนอกโรงเรียน เป็นการส่งต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงข้อมูลการส่งต่อของคนที่พิการประเภทความพิการ ระดับความสามารถ คุณสมบัติของผู้พิการพิการ 14) หลักสูตรปรับตามความเหมาะสมกับประเภทความพิการ และเน้นทักษะจำเป็นเพิ่มเติมให้ 15) ใช้หลักสูตรตามปกติ แต่ปรับเปลี่ยนการสอน วิธีการประเมิน และจัดการศึกษาโดยใช้แผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เป็นเกณฑ์ และ 16) มีการปรับระบบการสอนโดยใช้กระบวนการ PLC ผลการวิจัยแนวทางการคัดแยกเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถเรียนรู้ได้ เช่นเดียวกับเด็กปกติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Lewis and Doorlag (1995) และ Wang, Reynolds and Walberg (1990) ได้เสนอกระบวนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม การสำรวจและคัดแยกเด็ก ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อระบุว่าเด็กคนใดมีความต้องการจำเป็นที่จะได้รับการจัดการศึกษาเป็นพิเศษ ตามแนวคิดในปัจจุบันจะไม่มีการระบุว่าเป็นเด็กพิการประเภทใด แต่จะระบุลักษณะความ ต้องการการศึกษาพิเศษ

3.3 ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทน บิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลคนพิการ และครูประจำชั้น หรือครูแนะแนว หรือครูการศึกษาพิเศษ หรือครูที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษ ที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ และหรือคณะสหวิชาชีพ ตามความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน 2) ตรวจสอบหรือการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้/ทักษะการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบ 2.1) จุดเด่น คือ ความสามารถหรือศักยภาพปัจจุบันที่ผู้เรียนสามารถทำได้ในสาระการเรียนรู้/ทักษะการเรียนรู้ 2.2) จุดด้อย คือ สิ่งที่ผู้เรียนไม่สามารถทำได้ในสาระการเรียนรู้/ทักษะการเรียนรู้ 3) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552 และ 4) นำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) เป็นฐานในการพิจารณาการเขียนแผน IIP ประกอบด้วย 4.1) สาระสำคัญ 4.2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4.3) เนื้อหา 4.4) กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน 4.5) สื่อการเรียนการสอน และ 4.6) การวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งแนวทางมีความสอดคล้องกับ Lewis และ Doorlag (1995) และ Wang, Reynolds และ Walberg (1990) ซึ่งได้ศึกษาและนำเสนอเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan = IEP) หรือโปรแกรมการศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Education Program = IEP) ไว้ว่า เป็นขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างครู บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กพิการ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษา วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล เป็นแผนการศึกษาสำหรับเด็กพิการแต่ละคน

3.4 ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) มีการลำดับขั้นตอนและเตรียมอุปกรณ์ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ไว้เป็นอย่างดี 2) สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบให้ครูมีความเอาใจใส่ ทุ่มเทและเสียสละ 3) การบันทึกผลการจัดการเรียนการสอนและการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน 4) มีการประชุมเพื่อสะท้อนผล และ 5) การเยี่ยมบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง จากแนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรวมจะเห็นว่า มีการให้ความสำคัญการดูแลเอาใจใส่นักเรียนของครู ซึ่งต้องมีความทุ่มเท และเสียสละในการดูแลนักเรียน และใส่ใจนักเรียนมากกว่าปกติและในการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีการเตรียมสื่อการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้ให้พร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอน แนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรวม มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tjokrowadogo (1989) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความต้องการจำเป็นและปัญหาของโรงเรียนเรียนรวม ผลการวิจัยพบปัญหาและความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนและครู สื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม ความรู้และทักษะของครูผู้สอนในโครงการเรียนรวม ซึ่งควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

3.5 ด้านการประเมินผลการดำเนินการ มี 7 แนวทาง ได้แก่ 1) คำนิยามถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลตามสภาพความพิการ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่การเรียนรู้รวมของสถานศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดมีนักเรียนที่มีความพิการทางการเรียนรู้ ออทิสติก และนักเรียนตาบอดแต่ละความพิการจะทักษะที่เน้นแตกต่างกัน 2) ดำเนินการประเมินโดยคณะกรรมการ 3) ประเมินจากสภาพจริง โดยยึดแผนการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคลเป็นหลัก และมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม 4) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และนักเรียนตาบอดมีการ ออกเกรดเช่นเดียวกับนักเรียนปกติ เนื่องจากได้มีการเตรียมความพร้อม การศึกษาระดับสูงขึ้น สามารถไปศึกษาต่อได้ตามปกติ 5) นักเรียนที่มีความพิการอื่น ประเมินโดยใช้ไอไอพีเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ต้องวิเคราะห์นักเรียนว่ามีความมีความรุนแรง หรือพิการในลักษณะใด จำเป็นต้องส่งต่อหรือฟื้นฟูต่อไป 6) ควรมีการสร้างความเข้มแข็ง ด้านการนิเทศติดตาม โดยมีกระบวนการนิเทศที่ติดตามที่ชัดเจน เน้นการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นหลัก และ 7) มีการนิเทศติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานทางด้านการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็น โดยสำหรับนักเรียนพิการนั้น แนวทางได้นำเสนอให้มีการแยกเด็กพิการออกจากเด็กปกติ และให้ใช้การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนการสอนของเด็กพิการแต่ละคน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้นำเสนอการเตรียมการวัดผลประเมินผลสำหรับการเรียนรวมไว้ว่า ควรแยกเด็กที่มีความต้องการ พิเศษออกจากเด็กปกติ และทำการวัดให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนของเด็กพิเศษแต่ละคน โดยไม่นำคะแนนและจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปรวมกับเด็กที่ปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สถานศึกษาจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ สิ่งสำคัญ คือ ผู้ปกครองต้องยอมรับและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา
- 1.2 การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะซึ่งมีข้อจำกัดมากมาย จำเป็นต้องศึกษาและวางแผน อย่างรอบด้าน ต้องมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคลที่ดี มีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ได้ตามความเหมาะสม
- 1.3 สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายในการทำงาน โดยมีการกำหนดแผนการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น ผู้นำชุมชน โรงเรียน สถาบันการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่ดูแลโดยตรง เฉพาะความพิการ เพื่อวางแผนการส่งต่อที่เป็นระบบและมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรพัฒนารูปแบบเฉพาะในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา
- 2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ
- 2.3 ควรมีการศึกษาเจตคติของครูที่มีต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
- 2.4 ควรศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551*. (2551, 5 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก. หน้า 3-9.
- กฤติญา บุญสินชัย. (2557). *สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีที สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จาดุรงค์ เจริญนำ. (2558). *การศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีที (SEAT) และแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานของโรงเรียนจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณัชพร ศุภสมุทร์ และคณะ. (2557). *การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงสร้างซีที สำหรับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- เบญจมา ชลธารนนท์. (2546). *คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีที*. กรุงเทพฯ: เพทายการพิมพ์.

- ศุภณัฐ ทองฉายา. (2557). การบริหารจัดการเรียนร่วมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนแกนนำ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. (2557). คู่มือแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงสร้างซีท สำหรับเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต.
- สุรินทร์ ยอดคำแปง. (2542). สังคมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. นครราชสีมา: โปรแกรมวิซงการศึกษาพิเศษ
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สุกิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. (2560). รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา
แบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2559. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2560). รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา
แบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2559. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2560). รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา
แบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2559. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2560). รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
ปีการศึกษา 2559. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). การประกันคุณภาพการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม เล่ม 2. กรุงเทพฯ:
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำนโยบายการจัด
การศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). รายงานผลการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนต้นแบบการเรียน
รวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักการบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม เล่ม 2. กรุงเทพฯ:
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- Chris F. et al. (2013). *Inclusive Education for Students with Disability A Review of the Best Evidence in Relation
to Theory and Practice*. The Australian Research Alliance for Children and Youth (ARACY) Australian.
- Kaufman, M. J., Gottlieb, J., Agard, J. A., and Kucic, M. B. (1975). *Mainstreaming: Toward and Application of the
Construct' Focus on Exceptional Children*. Bostob: The Council for Exceptional Children.
- Lewis, R. B. and Doorlag, D. H. (1995). *Teaching Special Student in the Mainstream*. (4th ed). Engle Wood Cliffs,
New Jersey: Merrill.
- Tjokwardogo, E. E. (1989). A Model for Community Participation in Local School District Decision Making.
Dissertation Abstract International, 42(4), 1481.
- Wang, M. C., Reynolds, M. C. and Walberg, H. J. (1990). *Special Education: Research and Practice: Synthesis and
Findings*. Oxford: Pergamon Press.

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGY FOR ADMINISTRATION OF PRIMARY SCHOOLS
 UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ฤทัยรัตน์ ทุมรัตน์^{1*} อโนทัย ประสาน² และ ปรีชา สามัคคี²

Ruethairat Thumrat^{1*}, Anotai Prasan² and Preecha Samakkhi²

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80820

¹Program in Educational Administration, Graduate School of Nakhon Si Thammarat Rajabhat University,
 Nakhon Si Thammarat 80280, Thailand

²Faculty Of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat 80280, Thailand

*Corresponding author: Email: yayart2016@gmail.com

รับบทความ 31 มีนาคม 2562 แก้ไขบทความ 28 มิถุนายน 2562 ตอรับบทความ 9 กรกฎาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน และศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 132 คน ครู 333 คน และบุคลากร 80 คน รวมทั้งสิ้น 545 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประเภทกรรมการทำงาน โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ดังนี้
  1. ด้านการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนควรจัดหาสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอต่อการใช้งานสำหรับครูและนักเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
  2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนควรจัดหางบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและโปรแกรมประยุกต์ใช้งานที่สะดวก ทันสมัย และมีความเหมาะสมกับโรงเรียน
  3. ด้านการบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรด้านการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง
  4. ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรวางแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยและติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงพร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอ

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารโรงเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were to examine conditions and problems, to compare the utilization of information technology (IT) for school administration, and to establish the guidelines of IT utilization for primary school administration under Nakhon Si Thammarat Primary Education Area Office 2. The sample group consisted of 132 school administrators, 333 teachers, and 80 personnel, yielding a total of 545 participants. The research tools for data collection included a 5-level rating scale questionnaire. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and One-Way ANOVA.

The research findings were as follows:

1. Conditions and problems of IT utilization for primary school administration were overall at a high level.

2. The comparison results revealed that IT utilization for primary school administration under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, classified by status showed no difference. When considering each aspect, personnel management was significantly different at the level of .05. In terms of work experiences, there was no difference in overall. Personnel management was significantly different at the level of .05, whilst there was no difference in overall and each aspect in terms of school sizes.

3. The guidelines for IT utilization in primary schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 were proposed as follows:

1. In terms of academic affairs administration, schools should provide adequate IT equipment for teachers and students for more effective teaching and learning management

2. In terms of budget administration, schools should provide budget for purchasing IT equipment and applications with convenient, modern and suitable capabilities for schools

3. In terms of personnel administration, schools should organize personnel training concerning ongoing IT utilization

4. In terms of general administration, schools should plan for IT utilization for administrative management, provide supplies of modern equipment, high-speed internet system installment, and adequate IT equipment.

Keywords: Information Technology Utilization, School Administration

บทนำ

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการสนองต่อนโยบายการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังจะเห็นได้จาก หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของรัฐในการสนับสนุนให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่ดีต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในสถานศึกษา ต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ การประกันคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถตอบสนองความเจริญก้าวหน้าในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ด้วยเหตุนี้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ถ้าผู้บริหารมีวิธีการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีก็จะสามารถนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ไม่ยากเพราะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญของการบริหารในทุกด้านสำหรับผู้บริหารเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ในการบริหารโรงเรียน

จากการศึกษาที่ผ่านมาวิจัยหลายฉบับที่แสดงให้เห็นว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งมีสาเหตุมาจากงบประมาณที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดินมีไม่เพียงพอในการจัดซื้อเครื่องมือและชุดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ส่วนงบประมาณสนับสนุนในการสร้างห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและวัสดุครุภัณฑ์สำนักงานยังต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวนเพียงพอ ปัญหาในเรื่องความพร้อมของ

ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนซอฟต์แวร์ที่จะใช้งาน รวมทั้งจำนวนบุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนน้อย จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช 2 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง แก้ไขการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนตามภารกิจการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 200 คน ครู จำนวน 2,500 คน และบุคลากร จำนวน 100 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2561 รวมประชากรทั้งสิ้น 2,800 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 132 คน ครู จำนวน 333 คน และบุคลากร จำนวน 80 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2561 รวมกลุ่มตัวอย่าง

ทั้งสิ้น 545 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ลักษณะคำถามเป็นความคิดเห็นที่เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อให้ผู้ตอบได้พิจารณาตามความเป็นจริงว่ามีระดับสภาพของการปฏิบัติงานในระดับใดและมีปัญหาระดับการใช้ระดับใด โดยมีความหมายแต่ละระดับ ดังนี้

- 5 หมายความว่า มีสภาพหรือปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายความว่า มีสภาพหรือปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับ มาก
- 3 หมายความว่า มีสภาพหรือปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายความว่า มีสภาพหรือปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับ น้อย
- 1 หมายความว่า มีสภาพหรือปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อทำหนังสือราชการถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ส่งหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 545 ชุด พร้อมกำหนดนัดหมายวันเวลาส่งแบบสอบถามคืน
3. รับแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ สำหรับโรงเรียนที่ส่งแบบสอบถามคืนไม่ทันตามกำหนดผู้วิจัยติดตามทางถามทางโทรศัพท์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การหาอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item-total Correlation) ของเพียร์สัน
2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปดำเนินการ ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของแบบสอบถามแต่ละรายการแล้วนำมาเปรียบเทียบเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121)
2. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ตอนที่ 3 สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคลตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน (n = 545)

สภาพปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	สภาพการใช้
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.65	0.48	มาก
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.55	0.50	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.57	0.65	มาก
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.09	0.21	มาก
รวม	3.72	0.46	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.65$) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.57$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 3.55$)

1.1 ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา กิจกรรมชุมชน กิจกรรมในสถานศึกษา ข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ ของสถานศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ ที่จัดการศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่องานบริการสาธารณะ เช่น จัดทำป้ายนิเทศแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายในสถานศึกษา และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดทำสาระโนประชากรวัยเรียนที่เข้ารับบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

1.2 ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในสืบค้นข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสืบค้นข้อมูลและจัดทำสารสนเทศเพื่อแนะแนวการศึกษาของนักเรียน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดทำระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศในงานด้านวิชาการให้กับชุมชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสืบค้นข้อมูลและจัดทำสารสนเทศเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดทำระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายใน ค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดได้แก่ การสนับสนุนให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดทำสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทำแผนงานและโครงการพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาการมีความรู้และประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

1.4 ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการรายงานงบประมาณหน่วยงานต้นสังกัดทุกสิ้นปีงบประมาณ

2. ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคลตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากร เกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน (n = 545)

ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.73	0.51	มาก
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.57	0.49	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.61	0.65	มาก
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.82	0.33	มาก
รวม	3.68	0.43	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เรียงตามลำดับ คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.73$) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.61$) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 3.57$)

2.1 ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก ได้แก่ การรายงานผลการรับนักเรียนเข้าเรียนให้เขตพื้นที่ทราบโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รองลงมา ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษาและการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา ส่วนระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดทำสำมะโนประชากรวัยเรียนที่เข้ารับบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสืบค้นข้อมูลและจัดทำสารสนเทศเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสืบค้นข้อมูลและจัดทำสารสนเทศเพื่อแนะนำการศึกษาต่อของนักเรียน ส่วนระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการร่วมกับสถานศึกษาอื่น

2.3 ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศวางแผนงานและโครงการพัฒนาบุคลากร รองลงมา ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น มีการใช้ซอฟต์แวร์ร่วมกันและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ส่วนระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในการสื่อสารระหว่างกันทั้งในและนอกสถานศึกษา

2.4 ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการบริหารงานงบประมาณด้านการเงิน การบัญชีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณ ส่วนระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการรายงานงบประมาณต่อหน่วยงานต้นสังกัดทุกสิ้นปีงบประมาณ

3. การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามตัวแปร ดังนี้

3.1 สถานภาพของผู้ใช้สารสนเทศ พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามสถานภาพโดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
ด้านการบริหารงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	.45	2	.252	0.67	0.51
	ภายในกลุ่ม	49.10	240	.310		
	รวม	49.65	242			
ด้านการบริหารงานงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	.561	2	.264	1.44	0.24
	ภายในกลุ่ม	72.110	240	.320		
	รวม	72.671	242			
ด้านการบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	.410	2	.624	-1.64	0.03*
	ภายในกลุ่ม	92.600	240	.329		
	รวม	93.010	242			
ด้านการบริหารงานทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	1.220	2	.202	0.26	0.77
	ภายในกลุ่ม	81.000	240	.390		
	รวม	82.220	242			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.660	2	.336	0.82	0.44
	ภายในกลุ่ม	73.703	240	.337		
	รวม	74.368	242			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเกี่ยวกับระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามสถานภาพโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ประสพการณ์ในการทำงาน พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเกี่ยวกับระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามประสพการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
ด้านการบริหารงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	.540	2	.264	0.67	0.51
	ภายในกลุ่ม	48.212	240	.210		
	รวม	48.752	242			
ด้านการบริหารงานงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	.564	2	.264	1.44	0.24
	ภายในกลุ่ม	69.420	240	.290		
	รวม	69.784	242			

ตาราง 4 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
ด้านการบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	.402	2	.202	-1.64	0.02*
	ภายในกลุ่ม	94.620	240	.410		
	รวม	95.022	242			
ด้านการบริหารงานทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	1.210	2	.628	0.26	0.77
	ภายในกลุ่ม	78.710	240	.340		
	รวม	79.920	242			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.697	2	.340	0.82	0.44
	ภายในกลุ่ม	72.741	240	.313		
	รวม	73.438	242			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ขนาดของโรงเรียน พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเกี่ยวกับระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
ด้านการบริหารงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	1.925	2	.670	0.641	0.522
	ภายในกลุ่ม	222.040	240	.761		
	รวม	223.965	242			
ด้านการบริหารงานงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	.361	2	.166	.118	0.986
	ภายในกลุ่ม	180.941	240	.802		
	รวม	181.302	242			
ด้านการบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	1.233	2	.702	1.992	0.502
	ภายในกลุ่ม	212.054	240	.942		
	รวม	213.287	242			
ด้านการบริหารงานทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	1.042	2	.601	1.023	0.307
	ภายในกลุ่ม	212.732	240	.950		
	รวม	213.774	242			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.779	2	.535	0.943	.579
	ภายในกลุ่ม	206.942	240	.864		
	รวม	832.328	242			

จากตาราง 5 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ดังนี้

4.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับเรื่องวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเพื่อใช้ในการบริหารงาน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนงาน ซึ่งจะมีผลต่อความรวดเร็วในการบริหารงาน ปัจจุบันหลายโรงเรียนมีอุปกรณ์การสื่อสารที่ล้ำหลังไม่รองรับกับซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีรุ่นใหม่ ๆ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ช้า คือ อุปสรรคหนึ่งที่ทำให้การบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดความล่าช้าและไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าว ซึ่งส่งผลต่อการใช้งานสำหรับครูและนักเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

4.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนควรวางแผนจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพียงพอในการบำรุงรักษาเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งระบบ การใช้งานระบบเป็นเวลานานติดต่อกันทำให้เกิดการชำรุดเสียหายได้ ดังนั้น งบประมาณคือสิ่งสำคัญที่ต้องมีสำรองไว้ เพื่อแก้ปัญหาได้ตลอดและทันเวลาที่ ส่งผลให้ระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศใช้งานได้สะดวกทันสมัย

4.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถใช้งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้มีประสิทธิภาพ ป้องกันความผิดพลาดและความล่าช้าในการสื่อสารรายงานระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด

4.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรวางแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน จัดหาสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอ ควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงานเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารงานสารสนเทศมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลตามความต้องการของผู้บริหาร โรงเรียนสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในการทำงานด้านสารสนเทศ ได้แก่ ห้องทำงานที่เหมาะสม ควรเป็นห้องที่ป้องกันสิ่งรบกวนจากภายนอก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัย หลักการ แนวคิด เอกสารและตำราทางวิชาการมาอภิปรายผลสนับสนุน ดังนี้

1. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปรากฏผล ดังนี้

1.1 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากร พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินกรรณ์ แก้วรักษา (2554) ที่ได้วิจัยเรื่องสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ในปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างมากประกอบกับสถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการใช้โปรแกรมหรือระบบการจัดการฐานข้อมูลในงานทะเบียนวัดผลและประเมินผล ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียน สังคม ชุมชน และท้องถิ่นเพื่อใช้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สนับสนุนให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดทำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดทำระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก จัดทำระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อรองรับการประกัน

คุณภาพภายใน ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศในงานด้านวิชาการให้กับชุมชน ประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนางาน วิชาการร่วมกับสถานศึกษาอื่น ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา จึงทำให้สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาพร มีอาษา (2555) ได้วิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา อำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ บริหารงานวิชาการ ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ชุตติกาญจน์ นกเด่น (2554) ที่ศึกษาเรื่องสภาพ ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อศึกษาในรายด้านพบว่าส่วนใหญ่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการบริหารงานวิชาการ

1.3 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศจัดทำแผนปฏิบัติการด้านงบประมาณในการประเมินผลและรายงานผลการใช้งบประมาณและผลการดำเนินงานในการ วิเคราะห์และแปลผลด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณ มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการบริหารงานงบประมาณด้าน การเงินและการบัญชี มีการใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูลแบบออนไลน์ (B-Obec) ในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับที่ดิน และสิ่งก่อสร้างของสถานศึกษา มีการใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูลแบบออนไลน์ (M-Obec) ในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เกี่ยวกับครุภัณฑ์ของสถานศึกษา มีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการรายงานงบประมาณต่อหน่วยงานต้นสังกัดทุกสิ้นปีงบประมาณ จึงทำให้สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สลุงอยู่ (2554) ได้วิจัยเรื่องการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา สรุปในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารวิชาการตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา สีหาวัฒน์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับปฏิบัติการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ

1.4 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากจากสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการวางแผนอัตราค่าจ้างและกำหนดตำแหน่ง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลบุคลากรครูในการสรรหาและ บรรจุ แต่งตั้ง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการลา วินัย การรักษาวินัย และการออกจากราชการ การทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น มีการใช้ซอฟต์แวร์ร่วมกัน การมีความรู้และประสบการณ์ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในสถานศึกษา จึงทำให้สภาพปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินกรณ์ แก้วรักษา (2554) ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา สีหาวัฒน์ (2553) ทำการศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารงาน ทั่วไป รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานวิชาการตามลำดับ

1.5 สภาพการณ์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานธุรการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประสานและพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ ที่จัดการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลเพื่อจัดระบบการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา การใช้เว็บไซต์ของสถานศึกษาในการรับสมัครนักเรียนเข้าศึกษาต่อ จึงทำให้สภาพการณ์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธาชาติประสพ (2557) ได้วิจัยเรื่องสภาพการณ์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการณ์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานธุรการโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา สีหาวัฒน์ (2553) ศึกษาเรื่องการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป

2. ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาให้ใช้งานยังไม่เพียงพอต่อจำนวนครูและบุคลากรเพราะทุกคนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ทำให้ต้องมีการพัฒนาความรู้ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น และยังได้รับการอบรมพัฒนาด้านเองอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินกรณ์ แก้วรักษา (2554) ทำการศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการณ์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2. ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เมื่อพิจารณาโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่มีขนาดตัวกันมีสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามตัวแปรมีดังนี้

จำแนกตามสถานภาพของผู้ใช้สารสนเทศ พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานิศรา คล้ายเจริญ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการใช้ระบบสารสนเทศงานบุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบปัญหาการใช้ระบบสารสนเทศงานบุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามสถานภาพของผู้ใช้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานบุคลากรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจุบันผู้บริหาร ครู และบุคลากรต่างให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการงานทั้ง 4 ด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน สร้างความสะดวกรวดเร็วและเกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในทุกรูปแบบเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ทักษะ และประสิทธิภาพ ให้ทันต่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรเกี่ยวกับระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมพบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชฌวงค์ พรวนตันไทร (2556) ทำการศึกษาเรื่องสภาพการณ์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่าการเปรียบเทียบสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงานที่ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาเพื่อให้ทันต่อการใช้งานตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเกี่ยวกับระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ หอมรักษา (2557) ได้วิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่าการเปรียบเทียบสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษาต่าง ๆ ได้นำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากการใช้ระบบออนไลน์ เช่น การรับสมัครนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา การรายงานผลการรับนักเรียน การรายงานผลการเรียน การจัดทำงบประมาณจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น ตลอดจนผู้บริหารได้ให้ความสำคัญแก่บุคลากรในการ สนับสนุนพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากรอยู่ตลอดเวลา

4. แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า

4.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับเรื่องวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเพื่อใช้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนงาน ซึ่งจะมีผลต่อความรวดเร็วในการบริหารงาน ปัจจุบันหลายโรงเรียนมีอุปกรณ์การสื่อสารที่ล้าหลังไม่รองรับกับซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีรุ่นใหม่ ๆ เครื่องช่วยอินเทอร์เน็ตที่ช้า คือ อุปสรรคหนึ่งที่ทำให้การบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดความล่าช้าและไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าว ซึ่งส่งผลต่อการใช้งานสำหรับครูและนักเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

4.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนควรวางแผนจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพียงพอในการบำรุงรักษา งานเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งระบบ การใช้งานระบบเป็นเวลานานติดต่อกันทำให้เกิดการชำรุดเสียหายได้ ดังนั้น งบประมาณคือสิ่งสำคัญที่ต้องมีสำรองไว้เพื่อแก้ปัญหาได้ตลอดและทันเวลาที่ ส่งผลให้ระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศใช้งานได้สะดวกทันสมัย

4.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถใช้งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้มีประสิทธิภาพป้องกันความผิดพลาดและความล่าช้าในการสื่อสารรายงานระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด

4.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรวางแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอ ควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงานเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารงานสารสนเทศมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลตามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน สิ่งแวดล้อมที่สำคัญในการทำงานด้านสารสนเทศ ได้แก่ ห้องทำงานที่เหมาะสมควร เป็นห้องที่ป้องกันสิ่งรบกวนจากภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่ได้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ควรนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร มาใช้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

1.2 ควรให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษามาใช้ภายในสถานศึกษาให้มากขึ้นเนื่องจากปัจจุบันอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว สามารถนำมาใช้ในสถานศึกษาได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการติดตามการนำผลการดำเนินงานมาปฏิบัติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำผลการดำเนินงานมาพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณหอมรักษา. (2557). *สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชินกรณ แก้วรักษา. (2554). *การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- ชิษณุพงศ์ พรวนตันไทร. (2556). *สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ชุติกัญจน์ นกเด่น. (2554). *การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปานิศรา คล้ายเจริญ. (2554). *การศึกษาปัญหาการใช้ระบบสารสนเทศงานบุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรทิพย์ สลุงอยู่. (2554). *การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- รัชฎาพร มีอาษา. (2555). *การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุทธา ขาติประสพ. (2557). *สภาพการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานศึกษาแห่งชาติ : การออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล* (ฉบับทดลองใช้) เล่ม 3 และเล่ม 4, หน้า 37.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2554). *คู่มือปฏิบัติงานของสถานศึกษา*. (เอกสารอัดสำเนา) : หน้า 2 – 6.
- อนุชา สีหาวัฒน์. (2553). *การศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es)
 ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนรู้ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

EFFECTS OF THE INQUIRY CYCLE (5Es) LEARNING METHOD WITH THE STUDENT TEAMS ACHIEVEMENT
 DIVISION ON THE TOPIC OF THE FUNCTION OF HUMAN AND ANIMAL BODY SYSTEM TOWARD LEARNING
 ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL THINKING ABILITIES OF MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS

เอกชัย เอี่ยมสุขมงคล^{1*}, สิริวรรณ จรัสรวีวัฒน์² และ สมศิริ สิงห์ลพ²

Ekachai Eiamsukmingkol^{1*}, Sirawan Jaradrawiwat² and Somsiri Singlop²

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

²ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

¹Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Burapha University, Chonburi, 20131, Thailand

²Department of Learning Mangement, Faculty of Education, Burapha University, Chonburi, 20131, Thailand

*Corresponding auther: E-mail: ekacom2@windowslive.com

รับบทความ 1 เมษายน 2562 แก้ไขบทความ 30 พฤษภาคม 2562 ตอรับบทความ 9 กรกฎาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนดาราสุมทร ศรีราชา ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (Dependent Samples t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es), เทคนิค STAD, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ABSTRACT

The purposes of this research were to compare learning achievement and analytical thinking abilities of Mathayomsuksa 2 students before and after learning through the inquiry cycle (5Es) learning method integrated with the Student Teams Achievement Division (STAD). The samples, obtained through cluster random sampling, consisted of 45 Mathayomsuksa 2 students studying in the second semester of academic year 2018 at Darasamutr Sriracha School, Chonburi Province. The research instruments were lesson plans based on 5Es integrated with STAD on the topic of functions in human and animal body system, a learning achievement test, and an analytical

thinking abilities test. The data was analyzed through mean, percentage, standard deviation and Dependent Samples t-test.

The research results were as follows:

1. The post-test scores of students' learning achievement were significantly higher than the pre-test scores at .05 level.
2. The post-test scores of students' analytical thinking abilities were significantly higher than the pre-test scores at .05 level.

Keywords: Inquiry Cycle (5Es), Student Teams Achievement Division, Analytical Thinking Abilities

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดทางด้านของวิทยาศาสตร์ ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาวิคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย และได้กำหนดทางด้านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้จักปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบาย และตรวจสอบได้ภายใต้ข้อมูล และเครื่องมือที่มีอยู่ในเวลานั้น ๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 6 - 10) โดยเฉพาะธรรมชาติเป็นปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา มนุษย์มักจะคุ้นเคยกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเหล่านั้น จึงมีความพยายามที่จะเสาะแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่จะอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ เพื่อให้มนุษย์ได้ดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สุขสบายอีกด้วย โดยการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้เป็นประโยชน์ (ภพ เลาห์ไพบูลย์, 2542, หน้า 1) ซึ่งกระบวนการที่จะนำไปสู่สิ่งที่จะพัฒนาควรเริ่มจากทางด้านความคิดของผู้เรียนควรจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิด มีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปลูกฝังทางด้านทักษะกระบวนการคิด (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ, 2554, หน้า 8)

การคิดเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในปัจจุบัน และอนาคต เป็นคุณลักษณะสำคัญยิ่งที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็กไทยเพื่อให้เป็นผู้ที่มีทักษะกระบวนการคิด และนำการคิดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านดี ซึ่งการคิดนั้นเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนกันได้ (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ, 2554, หน้า 8) ทักษะการคิดที่สำคัญที่ต้องให้นักเรียนพัฒนา คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) โดยเป็นการคิดที่ใช้ทำนาย การตั้งสมมติฐาน การหาข้อสรุป การให้เหตุผล การแยกแยะความจริงกับความคิดเห็น การหาอคติ การหาหลักฐานเพื่อยืนยันความเชื่อมั่น การหาความเป็นเหตุเป็นผล และการหาข้อเท็จจริง (สุกัญญา ศรีสืบสาย, 2554, หน้า 6) มีข้อมูลต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่อาจมีการชี้แจงให้เกิดความเข้าใจที่เกิดความผิดพลาดได้ ไม่ว่าจะเป็นการรับข้อมูลจากข่าวสารต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด หรือตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาด บุคคลจึงต้องรู้จักกระบวนการคิดวิเคราะห์ รู้จักการแยกแยะส่วนที่เป็นจริงออกจากในส่วนที่เป็นข้อมูลที่ผิดพลาด เพื่อจะได้ใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในชีวิตปัจจุบัน (วนิช สุธารัตน์, 2547, หน้า 123)

จากผลทางการทดสอบ โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) ที่มีการดำเนินการสอบกับนักเรียนอายุ 15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในการศึกษาภาคบังคับจากทั่วโลก โดยมีการประเมินทุก ๆ สามปี จากผลการสอบ PISA ปี 2015 ปรากฏว่า เด็กไทยอยู่อันดับที่ 55 ซึ่งลดลงจากครั้งก่อน (ปี 2012) 6 - 7 อันดับ ในการประเมินผลนักเรียนจะวัดความรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ วิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ โดยในปี 2015 เน้นด้านวิทยาศาสตร์ (น้ำหนักข้อสอบด้านวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 60 ส่วนด้านการอ่าน และคณิตศาสตร์อย่างละ ร้อยละ 20) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559, หน้า 1) ในแบบทดสอบของ PISA จะประเมินสมรรถนะของนักเรียนว่าสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้มากน้อยเพียงใด การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ การประเมิน และออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การแปลความหมายข้อมูล และประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ (นันทวัน นันทวนิช, 2557, หน้า 40 - 41) ผลการประเมินของ PISA พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านวิทยาศาสตร์ 421 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มต่ำ เพราะมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยขององค์การเพื่อความร่วมมือ และพัฒนาเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ค่าเฉลี่ย OECD อยู่ที่ 493 คะแนน ในขณะที่ สิงคโปร์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในกลุ่ม รองลงมา คือ ญี่ปุ่น และเอสโตเนีย โดยมีคะแนนเฉลี่ยวิทยาศาสตร์ 556, 537 และ 534 คะแนน ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงจุดอ่อนในสองประเด็นสำคัญคือ 1) สังคมไทยยังคงมีความ

เหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างมากในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้น และ 2) การศึกษาของไทยประสบผลสำเร็จในการตอบสนองต่อหลักสูตร แต่ล้มเหลวต่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงของเด็กไทย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559, หน้า 2) รวมถึงผลทางการประเมินคุณภาพการศึกษา สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2559, หน้า 1) พบว่า ผลทางการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของระดับประเทศในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2556 - 2559 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 30.35, 38.62 37.63 และ 34.99 ตามลำดับ รวมถึงผลทางการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556-2559 ของโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.04, 41.60, 38.81 และ 38.02 ตามลำดับ ซึ่งมีผลการทดสอบในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50

จากการสังเกตของผู้วิจัยและข้อมูลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชา วิทยาศาสตร์ของ ศิริลักษณ์ วชิรวงษ์ และสรिता สุนทรภัก (สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561) ได้กล่าวถึงปัญหาของนักเรียนในการเรียนไว้ ดังนี้ นักเรียนมีพื้นฐานทางด้านการคิดในระดับที่ต่ำ จึงส่งผลให้นักเรียนในบางกลุ่มไม่สามารถแยกแยะเนื้อหาที่สำคัญของแต่ละบทเรียนได้ รวมถึงนักเรียนไม่สามารถจับประเด็นในบางเนื้อเรื่องที่มีความสอดคล้องทางด้านของเนื้อหา ซึ่งส่งผลต่อบางหน่วยการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะเนื้อหาบางหน่วยการเรียนรู้ มีความสอดคล้อง และสัมพันธ์กัน จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนบางกลุ่มขาดความสนใจทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ จึงส่งผลทางด้านของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชานี้

สกุล มุลแสดง (2554, หน้า 67) กล่าวว่า คุณภาพการศึกษาของไทยมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับคุณภาพมาตรฐานของอีกหลายประเทศในระดับเดียวกัน ซึ่งเยาวชนไทยไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพราะวิธีการสอนของครูยังใช้วิธีการสอนที่ใช้การบอกความรู้ ยึดวิชาเป็นที่ตั้ง ไม่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงไม่ทำให้นักเรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและแก้ปัญหาได้ ดังนั้น การศึกษาไทยจึงต้องหันมามุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการให้มีคุณภาพมากขึ้นโดยเน้นทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของชาติที่กำหนดไว้ ลักษณะ สรวีวัฒน์ (2549, อ้างถึงใน พิรดา ช่วงกรุด; สมชาย กฤตพลวิวัฒน์ และวาริรัตน์ แก้วไธโร, 2558, หน้า 125) แนวทางสำคัญในการทำให้เกิดการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กไทย คือ การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการทางด้านของสติปัญญา และ สกุล มุลแสดง (2554, หน้า 55) กล่าวว่า แนวทางที่ช่วยส่งเสริมการเพิ่มทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กไทย คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิด รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์

จากข้อมูลที่กล่าวมา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการทางด้านของสติปัญญา รวมถึงทักษะสำคัญในการค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) มีรากฐานแนวคิดมาจาก รากฐานทางปัญญา และรากฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ โดยบทบาทของครูตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ คือ ถือว่าครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู (Interactive Teaching Approach) ด้วยวิธีการสอนแบบนี้ถือว่าครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ครูต้องจัดหาข้อมูลให้นักเรียนมากกว่า การถามคำถามกลับไปทีตัวนักเรียนในฐานะที่เป็น ผู้สืบเสาะหาความรู้ที่ไม่เคยมีความรู้หรือไม่เคยมีประสบการณ์ในการสืบเสาะหาความรู้มาก่อน ครูจะดำเนินการเป็นผู้ที่รู้เกี่ยวกับคำอธิบายหรือไม่รู้เกี่ยวกับสถานการณ์นั้นเพื่อช่วยให้นักเรียนหาคำตอบด้วยตนเอง และในฐานะที่เป็นผู้ท้าทายความคิดของนักเรียน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559, หน้า 74 - 76)

จากการได้ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎี รูปแบบทางการสอนและเทคนิคการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Method) เป็นการสอนที่ส่งเสริมหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้ที่ผู้เรียนยังไม่เคยมีความรู้นั้นมาก่อน การสอนวิทยาศาสตร์มีหลากหลายวิธี การจะสอนโดยวิธีใดนั้นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่จะทำให้เกิดความรู้ทางด้านใด การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนวิธีหนึ่งซึ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ และค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเอง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559, หน้า 343) ซึ่งดำเนินการอย่างเป็นระเบียบ และต่อเนื่องจนเกิดผลสำเร็จ ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหา และหลักการ (แสงสุริพร ศรีพา, 2554, หน้า 14 - 16) โดยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry) หรือเรียกอีกอย่างว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5Es) ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นตอนที่ 3 การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นตอนที่ 4 การขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) โดยมีงานวิจัยที่สนับสนุนทางด้านของการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ที่สนับสนุนทางด้านของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของ กรองกาญจน์ วิไลศร, สิริวารรณ จรัสรวีวัฒน์ และวิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2559, หน้า 407) ซึ่งศึกษาในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ หลังเรียน เรื่องอาหารและการดำรงชีวิต สูงกว่าการ

จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าการจัดกิจกรรมแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงงานวิจัยของ ศศิวิมล สนิทบุญ (2559, หน้า 107) ได้ทำการศึกษาโมทัศน์และการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่องฟิสิกส์อะตอม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) พบว่า ผู้เรียนมีโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีพัฒนาการอยู่ในระดับกลางเฉลี่ยร้อยละ 40.37 และ 49.09 ตามลำดับ และงานวิจัยของ มณฑิรา ประดิษฐ์อารีกุล (2560, หน้า 77) ได้ศึกษาการพัฒนาการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวัฏจักร 5E พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น สามารถช่วยพัฒนาทางด้านของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น แต่การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ยังมีข้อจำกัดทางด้านของนักเรียน คือ นักเรียนที่ไม่พร้อมในการเรียน หรือไม่มีการกระตุ้นที่มากพอ อาจส่งผลต่อการจัดการเรียนในชั้นเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ที่ยังพบข้อจำกัดทางด้านของผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีข้อดีที่สามารถลดข้อจำกัดของผู้เรียนได้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีข้อดี คือ ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือกัน เด็กที่เรียนเก่งช่วยเหลือเด็กที่เรียนอ่อนกว่า รวมทั้งยังเป็นอีกเทคนิคที่มีการค้น พบว่า สามารถพัฒนาในเรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การแก้ปัญหา ความพึงพอใจในการทำงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการคิด และเจตคติต่อวิชาที่เรียน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559, หน้า 188 - 189) โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนร่วมมือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ โดยจะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จำนวน 4 - 5 คน ที่สมาชิกภายในกลุ่มมีความสามารถที่แตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน สมาชิกภายในกลุ่มจะมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยสมาชิกต่างได้รับผลสำเร็จร่วมกัน เนื่องจากสมาชิกจะมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน คือ เป้าหมายของกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบ STAD (Student Teams Achievement Divisions) เป็นเทคนิคการสอนที่ครบวงจร เน้นให้มีการแบ่งงานกันทำ ช่วยเหลือกันร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ในกลุ่มหนึ่งๆ ประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน ในขณะที่เรียนสมาชิกในกลุ่มสามารถช่วยเหลือกันในการทำงานในเรื่องนั้นๆ แต่เมื่อจบบทเรียนจะทดสอบเป็นรายบุคคลแล้วนำคะแนนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม มีการประกาศคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดมีคะแนนเฉลี่ยถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล แนวทางในการจัดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การนำเสนอข้อมูล 2) การทำงานร่วมกัน 3) การทดสอบ 4) การปรับปรุงคะแนน และ 5) การตัดสินผลงานของกลุ่ม จากการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีข้อค้นพบในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559, หน้า 200 - 206) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตตานุช โสภาก (2559, หน้า 99) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ STAD ซึ่งพบว่า การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ STAD ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติต่อวิชาเคมีจุลศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปว่าควรมีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ STAD ในวิชาเคมีจุลศาสตร์

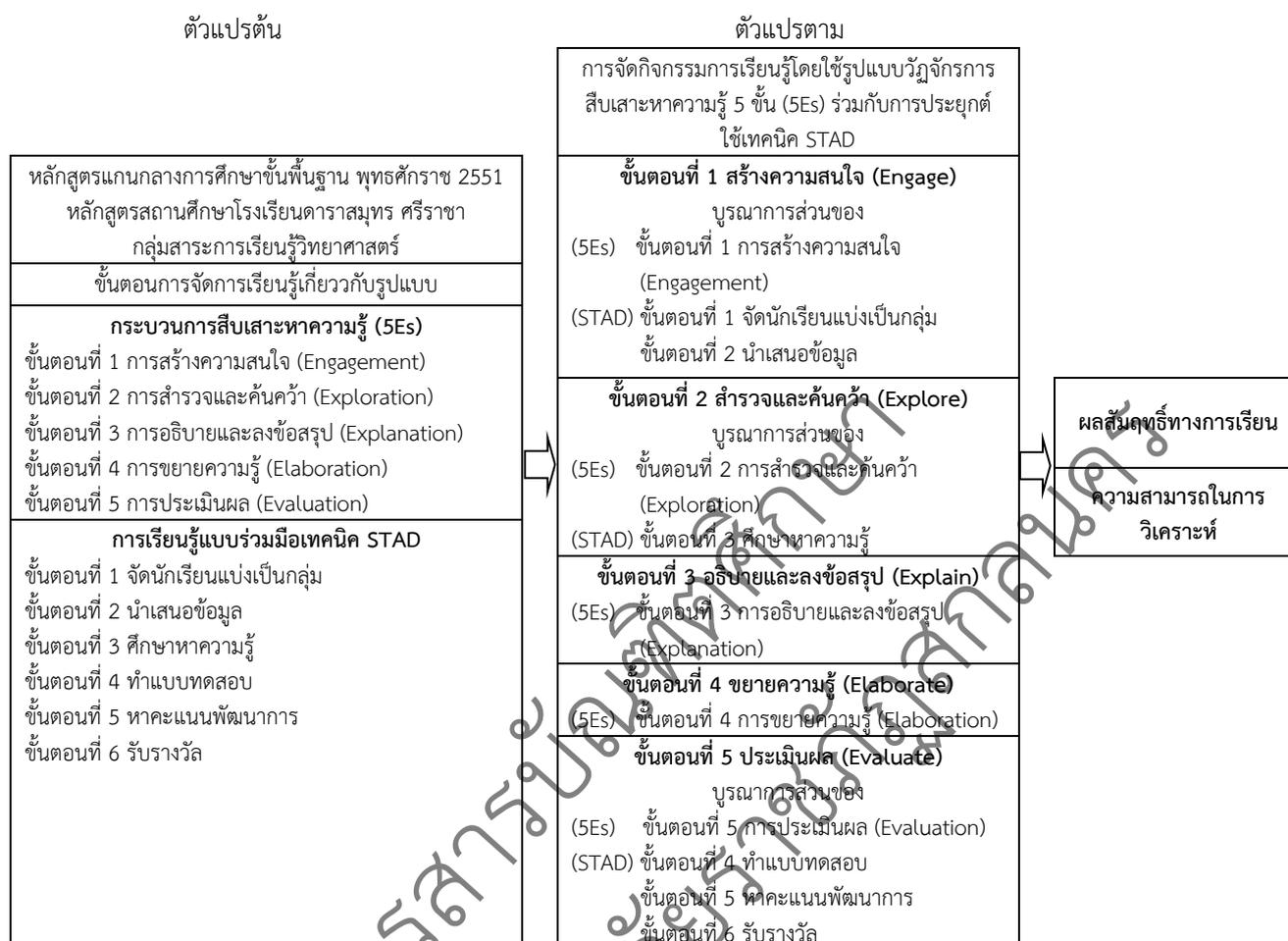
ดังนั้น จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้า และตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการวางแผนออกแบบการวิจัย และสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2552, หน้า 9) โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD เป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียวโดยทดสอบก่อน และหลังการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามรูปแบบการวิจัยแบบ One group pretest-posttest design (สุทธิ ชัตติยะ และวิไลลักษณ์ สุวจิตานนท์, 2553, หน้า 322)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนดาราศาสตร์ ศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวนทั้งหมด 8 ห้องเรียน จำนวน 346 คน ซึ่งแต่ละห้องเรียนจะประกอบด้วยนักเรียนที่ความสามารถ และแต่ละห้องจะมีลักษณะที่คล้ายกัน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนดาราศาสตร์ ศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรในการนำมาศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์ และสัตว์ ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD รายวิชา วิทยาศาสตร์ 4 (ว 22102) จำนวน 6 แผน รวม 14 คาบ (คาบละ 50 นาที) โดยมีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความสนใจ (Engage) ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและค้นหา (Explore) ขั้นตอนที่ 3 อธิบายและลงข้อสรุป (Explain) ขั้นตอนที่ 4 ขยายความรู้ (Elabore) และ ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผล (Evaluate) ผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 4.28 คือ แผนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมมาก

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ รายวิชา วิทยาศาสตร์ 4 (ว 22102) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน พบว่า แบบทดสอบที่คัดเลือกมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.21-0.79 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.24 - 0.52 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน พบว่า แบบทดสอบที่คัดเลือกมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.36-0.79 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.24 - 0.67 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. แนะนำขั้นตอนการทำกิจกรรม และบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอน

2. ทดสอบก่อนเรียน (pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

3. ดำเนินการสอนตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ โดยใช้เทคนิค STAD อยู่ในขั้นตอนตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ใช้เวลาสอน 14 คาบ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนดาราสุมทร ศรีราชา จำนวน 45 คน

4. เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้วจึงทำการทดสอบหลังเรียน (post-test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (ฉบับเดิม)

5. นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent sample (ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1)

2. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent sample (ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557, หน้า 149) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557, หน้า 163)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้สูตร (สมโภชน์ อเนกสุข, 2559, หน้า 108)

2.2 หาค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้สูตร (สมนึก ภัททิยธนี, หน้า 2549, หน้า 199)

2.3 หาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้สูตร (สมนึก ภัททิยธนี, หน้า 2549, หน้า 199)

2.4 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้สูตรของ (Kuder Richardson 20) K.R.20 (สมโภชน์ อเนกสุข, 2559, หน้า 108)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent sample เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐาน (สมโภชน์ อเนกสุข, 2559, หน้า 120)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD ได้ผลดังตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD

กลุ่มทดลอง	ค่าสถิติ					
	n	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	45	13.29	5.49	44	9.60*	.00
หลังเรียน	45	19.22	4.45			

* $p < .05$

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD ได้ผลดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD

กลุ่มทดลอง	ค่าสถิติ					
	n	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	45	14.62	6.43	44	7.92*	.00
หลังเรียน	45	21.98	4.10			

* $p < .05$

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยได้ว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD สามารถสรุปผลการวิจัย และมีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ที่ผู้เรียนยังไม่เคยเรียนรู้มาก่อน ซึ่งเป็นกรค้นหาคำรู้ด้วยตนเอง มีการวางแผนสรุปเนื้อหาพร้อมกันช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา และสามารถสรุปเป็นความรู้ของตนเองได้ สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2560, หน้า 249 - 250) และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2559, หน้า 343 - 347) อธิบายว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนหาคำรู้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้ที่ผู้เรียนยังไม่เคยรู้มาก่อน ผู้เรียนนั้นต้องเป็นผู้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ความคิดหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่พบเห็น จึงทำให้ผู้เรียนสามารถสืบเสาะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองเกิดความใฝ่รู้ และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น แต่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ยังมีข้อจำกัดทางด้านของผู้เรียน คือ ผู้เรียนที่อยู่ระดับอ่อน หรือผู้เรียนไม่มีการกระตุ้นที่มากพอ ซึ่งเป็นปัญหาต่อการจัดการเรียนในชั้นเรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เพื่อลดข้อจำกัดทางด้านของผู้เรียนดังกล่าว โดยเทคนิค STAD มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้วางแผนการแบ่งหน้าที่แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมถึงได้ช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มที่มีความรู้ในระดับที่อ่อนได้ จึงสอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547, หน้า 175) ชนัท ธาตุทอง (2550, หน้า 183) และชวลิต ชูกำแหง (2559, หน้า 127) ได้อธิบายประโยชน์ของเทคนิค STAD ว่า เทคนิค STAD ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการเรียนรู้ทักษะทางสังคม เช่น การเป็นผู้นำ และผู้ตาม ส่งเสริมให้ผู้เรียนภายในกลุ่มเกิดการช่วยเหลือกัน ช่วยสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยผู้เรียนมีความเอาใจใส่ รับผิดชอบตนเอง และสมาชิกภายในกลุ่ม รวมถึงเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข ศรีวิไล (2556, หน้า 116) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชรินทร์ ศรีผล (2556, หน้า 102) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับมาก (ระดับ 4)

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้สามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เป็น

การจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะต้องมีการสังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล และลงข้อสรุป ซึ่งผู้สอนจะมีการใช้คำถาม หรือสถานการณ์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดในการค้นหา คำตอบ จึงเป็นจุดสำคัญให้เกิดการวิเคราะห์ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พรพิมล พรพิริขันธ์ (2551, หน้า 27) และสกุล มูลแสดง (2554, หน้า 112) อธิบายว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น (5Es) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียน ค้นหาคำตอบ โดยใช้ทักษะทางการคิด และหาเหตุผล ซึ่งการเรียนรู้นั้นผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้จากกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และช่วยให้มีพัฒนาการด้านกระบวนการคิดที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑิรา ประดิษฐ์อารีกุล (2560, หน้า 77) ได้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ตามวัฏจักร 5E ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชา วิทยาศาสตร์ ผลปรากฏว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ ศศิวิมล สนิทบุญ (2559, หน้า 107) ได้จัดการกิจกรรม กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ฟิสิกส์อะตอม พบว่า ผู้เรียนมีมีโนทัศน์ทาง วิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีพัฒนาการ อยู่ในระดับกลาง เฉลี่ยร้อยละ 40.37 และ 49.09 ตามลำดับ รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้ลงมือ ปฏิบัติ ช่วยเหลือกันในการทำงาน รวมถึงภายในกลุ่มต้องแสดงความคิดเห็นร่วมกันตัดสินใจ และแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดย ครูผู้สอนจะใช้เทคนิคการเสริมแรงเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การใช้เทคนิค STAD นี้จะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักการ ระดมความคิดเห็นเพื่อเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2560, หน้า 265-266) และชัยวัฒน์ สุทธิธรรม (2559, หน้า 200 - 201) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นเทคนิคหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อขจัดปัญหาทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นทาง ด้านทักษะการคิด การเรียนที่เป็นระบบ และเป็นการสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเอง และด้วยความร่วมมือความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งพัฒนาทางด้านทักษะทางสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จิตตนาช ไสภา (2559, หน้า 99) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD สามารถส่งผลให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย พบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้ เทคนิค STAD ช่วยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้ เทคนิค STAD ครูผู้สอนควรทำการปฐมนิเทศนักเรียนให้เกิดความรู้ และแนะนำขั้นตอนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ เกิดความเข้าใจให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รวมถึงควรชี้แจงถึงคะแนนพัฒนาการของตนเอง และคะแนนพัฒนาการกลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจถึงผลต่างของคะแนนที่ได้เทียบกับคะแนนพื้นฐาน

1.2 ควรเตรียมอุปกรณ์ เอกสารประกอบการสอน ใบงานกิจกรรม และจัดห้องเรียนให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม เพื่อจะได้ไม่เสียเวลาในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD เป็นรูปแบบการจัดการกิจกรรมที่มีขั้นตอน สืบค้นและค้นคว้าของข้อมูล ต้องอาศัยเวลาให้นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเอง ดังนั้น ครูผู้สอนควรจัดสรรเวลาให้เพียงพอเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

1.4 ครูผู้สอนควรเตรียมเนื้อหาให้เหมาะสมต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

1.5 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้ เทคนิค STAD ครูผู้สอนควรเน้นให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม

1.6 กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มเดียวกัน อาจมีการวัดผลก่อนเรียน และหลังเรียนในแต่ละแผนย่อย เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD ในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ เช่น อาหารและการดำรงชีวิต เทคโนโลยีชีวภาพ แสง ซึ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เรียนในภาคเรียนเดียวกัน เพื่อจะทำให้เห็นนักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยเทคนิคดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคนิค STAD มาศึกษาร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น สัมพันธภาพระหว่างผู้เรียน ความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคงทนในการเรียนรู้ หรือความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรองกาญจน์ วิไลศร, สิริวารรณ จรัสวีวัฒน์ และวิมลรัตน์ จตุรานนท์. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการใช้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง อาหารและการดำรงชีวิตที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์. *Veridian E-Journal, Silapakorn University*, 9(2), 407 - 423.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). เชียงใหม่: ครองช้างพริ้นท์.
- ชนัท ธาตุทอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จิตตनुช โสภกา. (2559). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบแผนผังความคิด (Mind Mapping)*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตเปอร์เซ็น.
- ทิตนา ขมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิเซนเซอร์แอนดี.
- นันทวัน นันทนิช. (2557). การประเมินการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ของ PISA 2015. *นิตยสาร สสวท.*, 42(186), 40 - 43.
- พรพิมล พรพิชชนม์. (2551). *การจัดกระบวนการเรียนรู้*. สงขลา: เทมการพิมพ์สงขลา.
- พัชรินทร์ ศรีพล. (2556). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พริดา ช่วงกรุด, สมชาย กฤตพลวิวัฒน์ และวาริรัตน์ แก้วอุไร. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการ เรื่อง โมเมนตัมและการชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครศรีธรรมราช*, 17(2), 123 - 134.
- ภพ เลหาไฟบูลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- มณฑิรา ประดิษฐ์อร่ากุล. (2560). *การพัฒนาบทเรียนบนเว็บโดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวัฏจักร 5E ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วินิช สุภารัตน์. (2547). *ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- วันวิสาข์ ศรีวีไล. (2556). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD. *วารสารการศึกษาและพัฒนากการสังคม*, 9(2), 116 -1 26.
- ศศิวิมล สนิทบุญ. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการใช้คำถามเชิงวิเคราะห์ ที่มีต่อมโนทัศน์และการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ฟิสิกส์อะตอม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริลักษณ์ วชิรขจรวงษ์ และสรिता สุนทรภัก. (2561). ครู. สัมภาษณ์.
- สกุล มูลแสดง. (2554). *สัมมนาการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2559). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขึ้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. เข้าถึงได้จาก <http://www.niets.or.th>. 26 เมษายน 2560.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท). (2559). *การแถลงข่าว ผลการประเมินในโครงการ PISA 2015*. เข้าถึงได้จาก <http://pisathailand.ipst.ac.th/news/pisa2015result>. 26 เมษายน 2560.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2549). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม: ประสานการพิมพ์.
- สมโภชน์ อเนกสุข. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). ชลบุรี: ภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุกัญญา ศรีสืบสาย. (2554). *การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการอ่านและการคิด*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- สุทธิดี ชัตติยะ และวีไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์. (2553). *แบบแผนการวิจัยและสถิติ*. กรุงเทพฯ: เปเปอร์เฮาส์.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2554). *การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. กรุงเทพฯ: อี เค บุ๊คส์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ภาพการพิมพ์.
- แสงสุริพร ศรีผา. (2554). *ผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น เรื่อง ตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Adesoji, A. F., & Ibraheem, L. T. (2009). Effects of Student Teams-Achievement Divisions strategy and mathematics knowledge on learning outcomes in chemical kinetics. *The Journal of International social Research*, 2(6), 15 - 25.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

FACTORS AFFECTING ACADEMIC ADMINISTRATIVE BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 18

สุธิตา แก้วโสนด* ธนวิน ทองแพง และ ประยูร อิมสวาสดี

Sutida Kaewsanod*, Thanawin Thongpang and Prayoon Imsawasdi

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20130

¹Program in Educational Administration, Faculty of Education, Burapha University, Chonburi 20130, Thailand

*Corresponding author: Email: ammiisutida@gmail.com

รับบทความ 1 พฤษภาคม 2562 แก้ไขบทความ 6 มิถุนายน 2562 ตอรับบทความ 8 สิงหาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 4) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 5) สร้างสมการพยากรณ์พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 349 คน จากนั้นดำเนินการโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ปัจจัยด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. สมการพยากรณ์พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้แก่ ปัจจัยด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า (X_0) ปัจจัยด้านผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก (X_1) ปัจจัยด้านทักษะทางความคิดรวบยอด (X_2) ปัจจัยด้านความต้องการดำรงชีวิต (X_3) และปัจจัยด้านทักษะทางเทคนิค (X_4) สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้ร้อยละ 80.10 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .246 + .329 (X_9) + .209 (X_4) + .130 (X_3) + .174 (X_7) + .105 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .363 (Z_9) + .221 (Z_4) + .148 (Z_3) + .177 (Z_7) + .112 (Z_1)$$

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) examine following factors: administrative skill, leadership, administrative motivation of school administrators; 2) study academic administrative behavior of school administrators; 3) determine the relationship between factors concerning administrative skill, leadership, and administrative motivation of school administrators with the academic administrative behavior of school administrators; 4) to identify factors affecting of academic administrative behavior of school administrators; and 5) to create an equation that could predict the academic administrative behavior of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office 18 (SESAO 18). The samples were teachers in schools under the SESAO 18. The sample size, determined by using the Krejcie & Morgan table, composed of 349 teachers, and selected by stratified random sampling. The instrument for data collection was a 5-rating scale questionnaire, which was divided into four parts: administrative skill, leadership, administrative motivation, and academic administrative behavior of school administrators in schools under the SESAO 18. The statistics for data collection included mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation, and Stepwise multiple regression analysis.

The findings were as follows:

1. The factors concerning administrative skill, leadership, administrative motivation of school administrators under the SESAO 18 as a whole and each aspect were at a high level.
2. The academic administrative behavior of school administrators under the SESAO 18 as a whole and each aspect was at a high level.
3. The factors concerning administrative skill, leadership, administrative motivation had positive relationship with the academic administrative behavior of school administrators under the SESAO 18 at a statistically significant level of .01.
4. The factors concerning administrative skill, leadership, administrative motivation of school administrators affected the academic administrative behavior of school administrators under the SESAO 18 showed a statistically significant level of .05.
5. The prediction scores of the academic administrative behavior of school administrators under the SESAO 18 comprised the growth needs (X_9), nomothetic leader (X_4), conceptual skill (X_3), existence needs (X_3), and technical skill (X_1) which could predict the academic administrative behavior of school administrators at 80.10 %. The regression equations of points could be written as follows:

The regression equations of the raw scores

$$\hat{Y} = .246 + .329 (X_9) + .209 (X_4) + .130 (X_3) + .174 (X_7) + .105 (X_1)$$

The regression equations of points in the form of standard scores

$$\hat{Z} = .363 (Z_9) + .221 (Z_4) + .148 (Z_3) + .177 (Z_7) + .112 (Z_1)$$

Keyword: Academic Administrative Behavior

บทนำ

องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรือแม้แต่มหาวิทยาลัย การบริหารงานวิชาการนับว่าเป็นงานบริหารที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกของการบริหารงานทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 40 งานบริหารบุคคลคิดเป็นร้อยละ 20 งานกิจการนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 20 งานบริหารเงินคิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารอาคารสถานที่คิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนคิดเป็นร้อยละ 5 และงานบริหารทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 5 (Smith, 1961 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, หน้า 1) ซึ่งมิลเลอร์ (Miller, 1965, p. 175) ได้กล่าวเน้นความสำคัญของงานวิชาการว่างานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ รวมถึงครูในโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามเป็นอันดับแรกเพราะวิชาการจะช่วยพัฒนาสติปัญญา ความนึกคิดของผู้เรียนเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของตน อันเป็นเป้าหมายตามภารกิจของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการเป็นลำดับแรก มาตรฐานและคุณภาพของการบริหารสถานศึกษาจะต้องพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเป็นลำดับแรกเช่นกัน เนื่องจากการดำเนินงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การที่จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพต้องอาศัยกระบวนการบริหารให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารงานในโรงเรียน (สรราวุฒิ ศักดิ์, 2557, หน้า 3)

เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคมาตลอด ทั้งในแง่การปฏิบัติงานภายในโรงเรียนของผู้บริหารและในแง่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กล่าวคือ ปัญหาการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนของผู้บริหาร ในขอบข่ายการบริหารงาน 4 ด้าน มีดังนี้ ด้านบริหารงานวิชาการ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การนิเทศการเรียนรู้อยู่ไม่ประสบความสำเร็จ การจัดการเรียนรู้อยู่ไม่เป็นระบบ นักเรียนมีการย้ายติดตามผู้ปกครองบ่อย ในแต่ละโรงเรียนการจัดการเรียนการสอนบางรายวิชาไม่ตรงกัน ทำให้นักเรียนเกิดปัญหาในการเรียนรู้ ด้านบริหารงบประมาณ คือ มีความล่าช้าในการเบิกจ่าย งบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการในการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน งานบางด้านซ้ำซ้อนกัน ด้านการบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารไม่ตรงต่อเวลา ผู้บริหารไม่เป็นธรรม การจัดทำหลักฐานต่าง ๆ ไม่ชัดเจน บุคลากรมีไม่เพียงพอ ด้านการบริหารทั่วไป คือ การจัดระบบการปฏิบัติงานยังไม่ชัดเจน ไม่กระจายงาน การประชาสัมพันธ์ข่าวสารสู่ชุมชนน้อย และการประสานงานกับภาครัฐและเอกชนยังไม่เป็นระบบ (ปิยกฤษ ยุทธไชยมิ่ง, 2555, หน้า 2) และในแง่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยพบว่าจากสภาพปัญหาผลคะแนนทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดระดับชั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2560 มีคะแนนทดสอบ O - NET ลดลงเมื่อเทียบกับปีการศึกษาที่ผ่านมาโดยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย ปีการศึกษา 2559 เท่ากับ 37.47 ปีการศึกษา 2560 เท่ากับ 46.98 วิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2559 เท่ากับ 40.67 ปีการศึกษา 2560 เท่ากับ 38.58 วิชาวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2559 เท่ากับ 35.22 ปีการศึกษา 2560 เท่ากับ 39.84 วิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2559 เท่ากับ 30.00 ปีการศึกษา 2560 เท่ากับ 34.58 วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2559 เท่ากับ 45.29 ปีการศึกษา 2560 เท่ากับ 46.75 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย ปีการศึกษา 2559 เท่ากับ 50.27 ปีการศึกษา 2560 เท่ากับ 52.11 วิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2559 เท่ากับ 33.80 ปีการศึกษา 2560 เท่ากับ 30.38 วิชาวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2559 เท่ากับ 37.44 ปีการศึกษา 2560 เท่ากับ 35.37 วิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2559 เท่ากับ 35.21 ปีการศึกษา 2560 เท่ากับ 32.95 จากที่กล่าวมาข้างต้นปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการ เป็นปัญหาที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารโดยตรงและมีส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมากที่สุด เนื่องจากการบริหารการจัดการศึกษาของผู้เรียนนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารและพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก ซึ่งปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารและแรงจูงใจในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะทำให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีคุณภาพเชื่อมโยงไปถึงคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18, 2553, หน้า 2)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบว่ามี

ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 อันจะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลของการวิจัยนี้ ไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารและพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา ตลอดจนการใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปพัฒนาตนเองด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการเพื่อให้เกิดผลดีในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
5. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จากปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

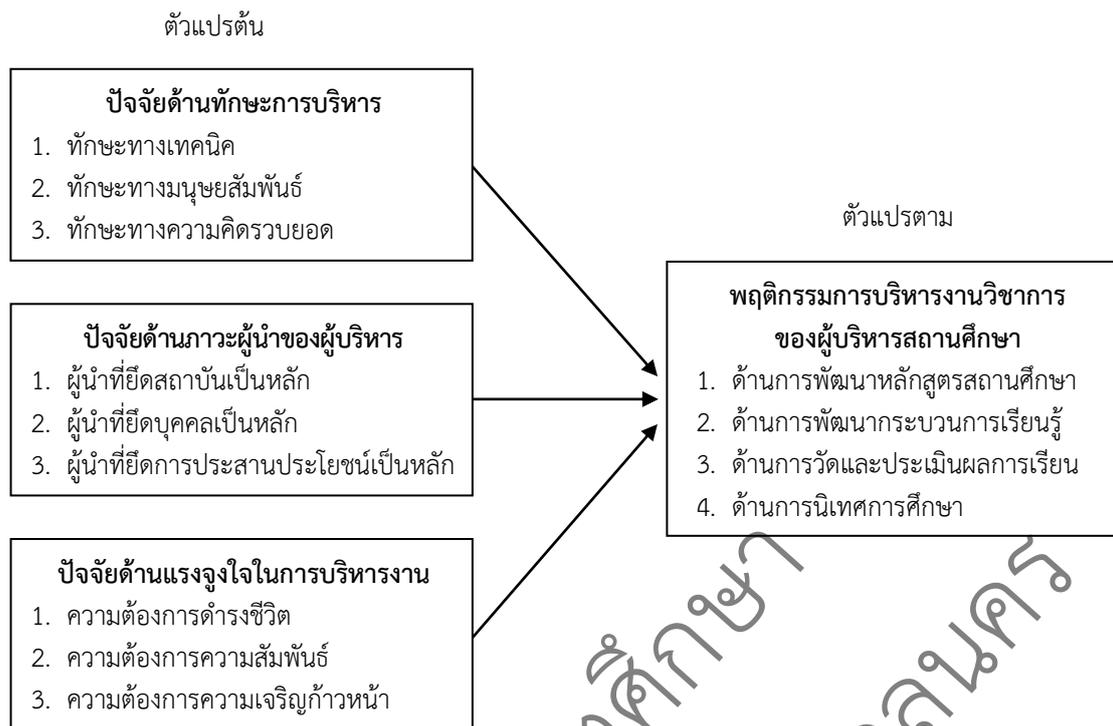
ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามกรอบแนวคิดของคู่มือการใช้หลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา

ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรเข้ามาศึกษา โดยคำนึงถึงตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้าน ดังนี้

ปัจจัยด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ แคทซ์ (Katz, 1955, pp. 33 - 42) ได้จำแนก ทักษะการบริหารออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะทางเทคนิค ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ด้านทักษะทางความคิดรวบยอด

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาตามทฤษฎีของเกตเซลส์ และกูบา (Getzels & Guba, 1975, p. 423) ได้จำแนกภาวะผู้นำออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ ผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก ผู้นำที่ยึดบุคคลเป็นหลัก และผู้นำที่ยึดการประสานประโยชน์เป็นหลัก

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ E.R.G. (Existence-Relatedness-Growth Theory) ของอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1972, p. 33) ได้จำแนกแรงจูงใจในการบริหารงาน ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการดำรงชีวิต (Existence need) ด้านความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness need) ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth need) สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวินิจฉัย ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3,795 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607 – 610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 349 คน จากนั้นดำเนินการโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม กรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยสร้างขึ้นจากแนวคิดของแคทซ์ (Katz, 1955, pp. 33 - 42) จำแนกทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านทักษะทางเทคนิค 2) ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ 3) ด้านทักษะทางความคิดรวบยอด ซึ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, 1967, pp. 90 - 95) จำนวน 23 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยสร้างขึ้นจากแนวคิดของเกตเซลส์ และกูบา (Getzels & Guba, 1975, p. 423) จำแนกภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก 2) ด้านผู้นำที่ยึดบุคคลเป็นหลัก 3) ด้านผู้นำที่ยึดการประสานประโยชน์เป็นหลัก ซึ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, 1967, pp. 90 - 95) จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ E.R.G. (Existence-Relatedness-Growth Theory) ของ อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1972, p. 33) จำแนกแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านความต้องการดำรงชีวิต 2) ด้านความต้องการความสัมพันธ์ 3) ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า ซึ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 90 - 95) จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดของคู่มือการใช้หลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ 3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน 4) ด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 90 - 95) จำนวน 30 ข้อ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

2. ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence : IOC) ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ระหว่าง .80 - 1.00, .60 - 1.00, .60 - 1.00 และ .60 - 1.00 ตามลำดับ

5. นำแบบสอบถาม เสนอประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) ผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .69 - .85, .77 - .87, .77 - .89 และ .77 - .88 ตามลำดับ

7. นำแบบสอบถามทุกฉบับมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202 - 204) ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91, .95, .96 และ .96 ตามลำดับ

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และหาความเชื่อมั่นแล้วไปเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาถึงผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 349 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามคืนเป็นจำนวนทั้งสิ้น 349 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนแต่ละฉบับ เพื่อนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

2. วิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

3. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สถิติที่ใช้ คือ ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

4. วิเคราะห์ปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ คือ ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

5. สร้างสมการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จากปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อเลือกสมการพยากรณ์ที่ดีที่สุด

6. สามารถใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยได้โดยทุกตัวแปรไม่เกิดภาวะความสัมพันธ์ร่วมกันเอง มีค่าความคงทน (Tolerance) ไม่น้อยกว่า .10 และมีค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (VIF) น้อยกว่า 10

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สรุปผลได้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทักษะทางความคิดรวบยอด ด้านทักษะทางมนุษย์สัมพันธ์ และด้านทักษะทางเทคนิค ตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก ด้านผู้นำที่ยึดบุคคลเป็นหลัก และด้านผู้นำที่ยึดการประสานประโยชน์เป็นหลัก ตามลำดับ

3. ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า ด้านความต้องการความสัมพันธ์ และด้านความต้องการดำรงชีวิต ตามลำดับ

4. พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

5. ปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหารของผู้บริหาร และแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ความแปรปรวนในการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ปัจจัยด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า ปัจจัยด้านผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก ปัจจัยด้าน ทักษะทางความคิดรวบยอด ปัจจัยด้านความต้องการดำรงชีวิต และปัจจัยด้านทักษะทางเทคนิค สามารถพยากรณ์พฤติกรรม กรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

8. ปัจจัยที่ใช้พยากรณ์พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยพบว่า มี 5 ปัจจัยเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด เรียงตามลำดับ ดังนี้ ปัจจัยด้านความต้องการความ เจริญก้าวหน้า ปัจจัยด้านผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก ปัจจัยด้านทักษะทางความคิดรวบยอด ปัจจัยด้านความต้องการดำรงชีวิต และ ปัจจัยด้านทักษะทางเทคนิค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ปัจจัย เท่ากับ .90 และสามารถ พยากรณ์พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้ร้อยละ 80.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อนำค่าสถิติตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดมาสร้างสมการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการบริหาร งานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ในรูปคะแนนดิบและสมการพยากรณ์ใน รูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .246 + .329 (X_9) + .209 (X_4) + .130 (X_3) + .174 (X_7) + .105 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .363 (Z_9) + .221 (Z_4) + .148 (Z_3) + .177 (Z_7) + .112 (Z_1)$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทักษะทางความคิด รวบยอด ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ และด้านทักษะทางเทคนิค ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญในการที่จะ แสวงหาความรู้ความชำนาญในการที่จะพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของตนเองเพื่อให้มีศักยภาพในการที่จะบริหารโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ ดังที่ แคทซ์ (Katz, 1955) กล่าวว่าทักษะด้านเทคนิควิธี ทักษะด้านมนุษย และทักษะด้านความคิดรวบยอด มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและ กัน ดังนั้น จึงเป็นการยุ่งยากในการจะแยกแยะเป็นแต่ละด้านในเวลาปฏิบัติงานจริง และเห็นว่าผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะทั้ง 3 ด้าน และสมควรจะพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูขมา เทพวรสุข (2553, หน้า 52 - 53) ได้ศึกษาทักษะการบริหาร ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมษาม ขังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมษาม ขังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา เจริญผล (2554) ได้ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่าย การศึกษากรมหลวงชุมพรฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหาร วิทยาลัยครูเครือข่ายการศึกษากรมหลวงชุมพรฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและ รายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก ด้านผู้นำที่ยึดบุคคลเป็นหลัก และ ด้านผู้นำที่ยึดการประสานประโยชน์เป็นหลัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษานี้ ได้รับการส่งเสริมและ สนับสนุนให้อบรมพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีความเห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อ ความสำเร็จลุล่วงของงานหรือโครงการต่าง ๆ ทางการศึกษา ความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น อย่างยิ่ง ดังที่ เกียมแมทเทียว (Giammatteo, 1981, p. 2) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำ ได้แก่ พลังใน สภาพแวดล้อมเป็นพลังที่เกี่ยวเนื่องกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น นโยบาย แนวคิดของกลุ่มนักวิชาการ เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองที่มีผลต่อปฏิบัติงานของผู้นำ ดังนั้น ผู้นำจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ไม่ยึดแบบภาวะผู้นำ แบบใดแบบหนึ่งโดยตายตัว สอดคล้องกับการวิจัยของ ศิวีโล ไจหาญ (2552) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ญัฐนิช ไพรเชียว (2555) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบ้านค่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบ้านค่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลักอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า ด้านความต้องการความสัมพันธ์ และด้านความต้องการดำรงชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากการจูงใจเป็นกระบวนการของการกระตุ้นให้เกิดการกระทำที่สนับสนุนความก้าวหน้า และกำหนดแบบแผนของกิจกรรมที่กระทำโดยความต้องการของแต่ละบุคคลจะเป็นแรงขับนำไปสู่การกระทำ หรือการปฏิบัติเพื่อเป็นทางที่นำไปสู่ความพึงพอใจหรือเพื่อบรรลุความต้องการเดิมของเขา นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานขององค์กรเพราะแรงจูงใจหรือการจูงใจจะช่วยบำบัดความต้องการ ความจำเป็นและความเดือดร้อนของบุคคลในองค์กรได้ จะทำให้ขวัญ ในการปฏิบัติงานของบุคคลดีขึ้น มีกำลังใจในการปฏิบัติงานและเกิดประโยชน์ต่อการบริหารงาน ดังที่ สมุทธ ชำนาญ (2556, หน้า 279) กล่าวว่า ความต้องการในการทำงานของมนุษย์มาจากปัจจัยที่ทำให้เกิดความพอใจในงาน ความต้องการในการทำงานของมนุษย์มาจากปัจจัยแรงจูงใจ ซึ่งก่อให้เกิดแรงจูงใจในงานโดยตรง การบริหารเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจในการทำงาน มีความจงรักภักดีต่อองค์กรมีความรับผิดชอบ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือน้อยลงขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่อยู่ในองค์กรนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาวาวิ ยามา (2553) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มงานการบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านรายได้ที่อยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุรภัทร ประทุม (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

4. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านกรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพราะเป็นกระบวนการที่มีระบบความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งเปรียบเทียบเสมือนสมอง แขน ขา และพลังกำลังของผู้บริหารที่ผู้บริหารทุกวงการจะต้องใช้เป็นวิถีทางไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 2) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ กมล (2554) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรภพ ไพรวัลย์ (2557) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

5. ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านทักษะการบริหารภาวะผู้นำของผู้บริหารของ ผู้บริหาร และแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหาร ซึ่งเป็นบทบาทอันสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หากผู้บริหารมีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารงานเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปโดยราบรื่น นอกจากนี้การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการเป็นผู้นำ ย่อมจะโน้มน้าวให้สมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรคล้อยตาม ยอมรับที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุ ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งการมีแรงจูงใจในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมมีส่วนสำคัญที่ผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้พลังความสามารถและแสดงการกระทำออกมาเพื่อเอาชนะอุปสรรคในการทำงานที่ยากให้สำเร็จ

และเป็นแรงผลักดันโน้มน้าวให้ผู้บริหารใช้ความสามารถหรือพัฒนาทักษะของตนให้ดีขึ้น มีความพยายามที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น เพื่อสามารถทำงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์กร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร แรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสุธา ปะบุตร (2550) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า แบบภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี เมืองมา (2553) ได้ศึกษาปัจจัยจูงใจที่สัมพันธ์กับการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยจูงใจด้านความต้องการดำรงอยู่ ปัจจัยจูงใจด้านความต้องการความสัมพันธ์ และปัจจัยจูงใจด้านความต้องการความก้าวหน้า มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล สุขทนารักษ์ (2554) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ คาวี เจริญจิตต์ (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหาร วิชาการของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุรภัทร ประทุม (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านการบริหารงานวิชาการ และปัจจัยด้านแรงจูงใจของ ผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาใน ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มีทักษะในการบริหารสถานศึกษา สามารถแก้ไข้ปัญหาและปรับปรุงงานในหน้าที่ให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียน รวมทั้งมีทักษะในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย การที่ผู้บริหาร สถานศึกษามีภาวะผู้นำที่ดีก็ย่อมจะ โน้มน้าว กระตุ้น ผลักดันและชี้แนะให้บุคคลเกิดการคล้อยตาม ยอมรับที่จะทุ่มเทความพยายาม อย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน รวมถึงการที่ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการบริหารงาน ก็จะไปสู่การปฏิบัติงานตามหน้าที่และสามารถ บริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงทำให้ร่วมกันส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Knezevich (1975, p. 5) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมการบริหารงานเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงาน ของผู้บริหารเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งเปรียบเสมือนสมอแกนและพลังกำลังของผู้บริหาร ที่ผู้บริหารจะต้องใช้เป็นวิธีทางไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน นอกจากนี้ Kijai (1987, p. 239) ได้ศึกษาคุณลักษณะของโรงเรียนที่ ประสบความสำเร็จจากปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน ภาพพจน์ของโรงเรียน ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความสามารถในการคิดคำนวณ และความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนสูงกว่าปัจจัยด้านอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ งามตา ธานีวรรณ (2553) พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำ แรงจูงใจและการสื่อสาร ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ยโสธร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพ สอนสระคู (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น พื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 7 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ การตรวจสอบและถ่วงดุล การตัดสินใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ปฏิสัมพันธ์ อิทธิพล และการกระจายอำนาจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา เหล่าลาด (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้าน ผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .74 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนชนก พุ่มเพชร (2559) ได้ศึกษากระบวนการบริหาร

ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 ปัจจัย ได้แก่ การอำนวยความสะดวก การควบคุมและการสั่งการ การจัดทีมงาน การจัดองค์การ และการวางแผน

7. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านทักษะการบริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหารและแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า (X_9) ปัจจัยด้านผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก (X_4) ปัจจัยด้านทักษะทางความคิดรวบยอด (X_3) ปัจจัยด้านความต้องการดำรงชีวิต (X_7) และปัจจัยด้านทักษะทางเทคนิค (X_1) สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรม การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้ร้อยละ 80.10 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียนและมีความสำคัญยิ่งที่จะต้องทำให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพของชาติ ผู้บริหารจึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการบริหาร งานวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารจำต้องมีทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ รวมถึงการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำในการบริหารงานวิชาการในการที่จะโน้มน้าว กระตุ้น ผลักดันและชี้แนะให้บุคคลเกิดการคล้อยตามยอมรับที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงมีแรงจูงใจในการบริหารงาน อันจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้บริหารปฏิบัติงานตามหน้าที่และบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการนำไปสู่การแสดงออกถึงพฤติกรรม การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ดังที่ อัญญา บุญช่วย (2537, หน้า 3) กล่าวว่า งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทและพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารว่าจะเอาจริงเอาจังกับการบริหารงานวิชาการเพียงใด และบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงานมากน้อยเพียงใด จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการเตรียมบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดความพร้อม ให้ความร่วมมือและปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิโชค ตีศรี (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่เน้นทักษะการคิดสำหรับนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_4) และด้านภาวะผู้นำ (X_1) สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่เน้นทักษะการคิดสำหรับนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 56.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ งามตา ธาณิวรรณ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อิสสระ จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำ แรงจูงใจและการสื่อสาร สามารถพยากรณ์ร่วมกันได้ร้อยละ 34.90 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร อินนะระ (2557) ได้ศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ผลการวิจัย พบว่า สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ได้ร้อยละ 10.40 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์นรินทร์ วงษ์ศรีแก้ว (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดยโสธร พบว่า ปัจจัยด้านสารสนเทศ ด้านแผนกลยุทธ์ ด้านครูและบุคลากร และด้านการจูงใจ พบว่า สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดยโสธร ได้ร้อยละ 35.80

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมด้านทักษะทางเทคนิค โดยผู้บริหารควรใช้ความรู้ความสามารถและความชำนาญเฉพาะอย่าง รวมถึงแสวงหาวิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน แก้ไขปัญหา และปรับปรุงงานในหน้าที่ให้สอดคล้องกับการบริหารงานในสถานศึกษา เพื่อให้งานสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมด้านผู้นำที่ยึดการประสานประโยชน์เป็นหลัก โดยผู้บริหารควรประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อให้การบริหารงานในองค์กรมีประสิทธิภาพ รวมทั้งบริหารงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของเพื่อนร่วมงานไปพร้อม ๆ กับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่โรงเรียนเพื่อให้การบริหารงานทั้งสองฝ่าย เกิดความสมดุลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่องค์กร

1.3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมด้านความต้องการดำรงชีวิต โดยผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจในการบริหารงานด้านการดำรงชีวิตเพื่อเป็นพลังผลักดันให้สามารถบริหารงานด้วยความรัก ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารควรวางแผนหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้เข้ากับท้องถิ่น รวมทั้งหาแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรและนำผลการกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรมาปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

2.2 ควรศึกษาปัจจัยทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

2.3 ควรศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

2.4 ควรศึกษาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและเพิ่มระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

เอกสารอ้างอิง

- คาวี เจริญจิตต์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- งามตา ธาณิวรรณ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จตุรภัทร ประทุม. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จารุณี เมืองมา. (2553). ปัจจัยจูงใจที่สัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- นาวาวี ยามา. (2553). แรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปวีณา เหล่าลาด. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- ปิยกฤษ ยุทธไชยมิ่ง. (2555). ผลการปฏิบัติงานในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 18. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วราภพ ไพรวัลย์. (2557). พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- วสุธา ปะบุตร. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริพร อินนระ. (2557). แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สมุทรา ชำนาญ. (2556). ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ระยอง: พี.เอส.การพิมพ์.
- สิทธิโชค ดีศรี. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่เน้นทักษะการคิดสำหรับนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาพ สอนสระคู. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. (2561). แผนปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.

Alderfer, C. P. (1972). *Existence: Relatedness and growth, human needs in organizational setting*. New York: Free Press.

Cronbach, L.J. (1990). *Essential of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.

Getzels, J. W., & Guba, E. G. (1975). Social behavior and administrative process. *School Review*, 65(4), 423 - 441.

Giammatteo, M. C. (1981) *Forces on Leadership*. Reston, VA: National Association of Secondary School Principal.

House, R. J., & Mitchell, T.R. (1974). Path-Goal Theory of Leadership. *Journal of Contemporary Business*, 3(122), 81 - 97.

Hoy, W., & Miskel, C.G. (1991). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. New York: McGraw - Hill.

Katz, R. L. (1995, January-February). Skill of an effective Administrator. *Harvard Business Review*, 33(1), 33.

Kijai, J. (1987). School effectiveness characteristics and school incentive reward. *Dissertation Abstracts International*, 48(4), 329 - A.

Knezevich, F.N. (1975). *Foundations of Behavioral Research*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.

Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.

Miller, V.W. (1965). *The public administration of American school system*. New York: Harper, Brace & World.

Russell, D (1987). Job relation stress, social support and burnout among classroom teachers. *Journal of Applied Psychology*. 72(2), 269 - 274.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น โดยใช้รูปแบบการสอน
ตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

A CLASSROOM ACTION RESEARCH ON DATA ANALYSIS AND PROBABILITY USING CONSTRUCTIVISM
TEACHING MODEL WITH PROBLEM SOLVING TEACHING METHOD FOR LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

วิวัฒน์ ลีมงคล¹ สมคิด อินเทพ^{2*} และ จุฑาพร เนียมวงษ์²

Wissawat Leemongkol¹, Somkid Intep^{2*} and Jutaporn Neamwong²

¹สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

²ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

¹Program in Mathematics Education, Faculty of Science Burapha University, Chonburi 20131, Thailand

²Department of Mathematics, Faculty of Science Burapha University Chonburi 20131, Thailand

*Corresponding author: Email: intep@buu.ac.th

รับบทความ 8 พฤษภาคม 2562 แก้ไขบทความ 3 มิถุนายน 2562 ตอรับบทความ 9 กรกฎาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา สาธการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ 3) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ 4) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research) มีทั้งหมด 3 วงจร ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น 2) ความน่าจะเป็น และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแต่ละวงจรประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผน (plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (act) 3) การสังเกต (observe) และ 4) การสะท้อนผล (reflect) โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่สมัครใจเรียนในคาบชุมนุม ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนชลบุรี "สุขบท" อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 33 คน เก็บข้อมูลโดยใช้ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา จำนวน 9 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา สาธการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E_1/E_2) 70/70 ในวงจรที่ 1 มีค่าเป็น 70.51/69.70 ในขณะที่วงจรที่ 2 และ 3 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์โดยมีค่าเป็น 83.60/79.29 และ 80.88/81.57 ตามลำดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าดัชนีประสิทธิผลรายกลุ่มเท่ากับ 0.69 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.5 ความสามารถในการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมีค่าดัชนีประสิทธิผลรายกลุ่มของวงจรที่ 1 - 3 เท่ากับ 0.69, 0.76 และ 0.79 ตามลำดับซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.5 เจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยในวงจรที่ 1 - 3 คือ 2.77, 3.01 และ 3.16 คะแนน ตามลำดับซึ่งสูงกว่า 2.50 คะแนน และอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

คำสำคัญ: การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน, คอนสตรัคติวิสต์, การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น, การสอนกระบวนการแก้ปัญหา

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) develop a model for mathematics learning activities based on a constructivist teaching model integrated with a problem-solving teaching method on the topic of data analysis and probability for lower secondary school students, 2) examine student mathematics learning achievement, 3) explore student abilities to solve mathematical problems, and 4) examine student attitudes toward learning mathematics. This research employed action research comprising three spirals: 1) basic knowledge on data analysis and probability, 2) probability, and 3) data analysis. Each spiral consisted of four steps: plan, act, observe, and reflect. The target samples were 33 lower secondary school students who voluntarily participated in school club activity period in the academic year 2018 at Chonburi "Sukkhobot" School, Mueang Chonburi

District, Chonburi Province. The research tools for data collection were nine lesson plans of a constructivist teaching model based on a constructivist teaching model integrated with a problem-solving teaching method, a learning achievement test, a test of mathematical problem-solving ability, and an attitude test toward learning mathematics.

The results revealed that the developed teaching model had an efficiency of 70.51/69.70 in the first spiral whilst the second and third spiral achieved efficiencies higher than the set criteria of 70/70, which were 83.60/79.29 and 80.88/81.57 respectively. For students' learning achievement, the effectiveness index equaled 0.69, which was greater than the criteria of 0.5. For the student abilities to solve mathematical problems, the effectiveness index of the first to the third spiral were 0.69, 0.76 and 0.79 respectively, which were greater than the criteria of 0.5. The student attitudes toward mathematics learning in the first to third spiral were 2.77, 3.01 and 3.16 respectively, which were higher than 2.50 points and could be defined as a quite high level.

Keywords: Classroom Action Research, Constructivism, Data Analysis and Probability, Problem-Solving Teaching Method

บทนำ

หนึ่งในเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งในยุค ประเทศไทย 4.0 ได้แก่ วิชาทางด้านสถิติ และความน่าจะเป็น ดังที่ Joshua Mitteldorf (2002) ได้กล่าวไว้ว่าสถิติ และ ความน่าจะเป็น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของทุกคน ซึ่งในชีวิตของเราทุกคนการตัดสินใจมักจะมีความเสี่ยง และอาจทำให้เราเกิดความผิดพลาดได้เมื่อเราตัดสินใจผิด ดังนั้น ทฤษฎีความน่าจะเป็นจึงเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เราตัดสินใจถึงสิ่งที่เราต้องการ อิงไปกว่านั้นในชีวิตการทำงานผู้คนใช้สถิติและความน่าจะเป็นมากกว่าสาขาอื่น ๆ ในคณิตศาสตร์ การทดลองของนักวิทยาศาสตร์ใช้สถิติทุกครั้งที่ต้องรายงานผลการทดลอง เพื่อแสดงความถูกต้องของการตรวจวัดและความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้น นักวิจัยทางการแพทย์ใช้สถิติเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของยาและการรักษาโรค นักสังคมศาสตร์ใช้สถิติเพื่อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้คน นักการตลาดและนักสำรวจความคิดเห็นใช้สถิติในการทำงานเพื่อประโยชน์ของลูกค้าของพวกเขา บริษัทประกันภัยใช้แผนธุรกิจที่ยึดหลักตามทฤษฎีความน่าจะเป็น แต่จากการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติชั้นพื้นฐาน (O-net) ที่เป็นการประเมินการศึกษาในระดับชาติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลบุรี “สุขบท” ในปี พ.ศ. 2557 - 2559 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.70, 27.00 และ 14.45 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)) ซึ่งพบว่า วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม และมีแนวโน้มที่ไม่สูงขึ้น โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น ที่ทั้งคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศและคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำลงทุกปี ซึ่งจากประสบการณ์การสอนและการสัมภาษณ์ครูประจำรายวิชาคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชลบุรี “สุขบท” พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อสาระการเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น เนื่องจากในส่วนของเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนต้องจำสูตรเยอะ นำไปใช้ในการแก้ปัญหาไม่เป็น และก่อให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

จากปัญหาที่กล่าวมานั้นสามารถแก้ไขได้โดยการใช้แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เป็นแนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเติมตามศักยภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รักการเรียนรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (อนุชา โสมาบุตร, 2556) โดยที่แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Piaget ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ด้วยการลงมือกระทำ เพราะ Piaget เชื่อว่าถ้าผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา ผู้เรียนต้องเชื่อมโยงโครงสร้างทางปัญญาเดิม หรือความรู้เดิมที่มีมาก่อนกับข้อมูลใหม่ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุล หรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง และ Vygotsky ที่เชื่อว่าผู้เรียนสร้างความรู้โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครู เพื่อน รวมทั้งบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง จึงต้องจัดสถานการณ์ปัญหาที่ทำให้เกิดการคิดหาทางในการแก้ปัญหา โดยนำความรู้ใหม่และความรู้เดิมมาสัมพันธ์กันจนเกิดความรู้ ความคิดใหม่ ได้มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเองจึงเป็นความรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน โดยเฉพาะ (ณัฐพรหม อินทุยศ, 2553)

โรงเรียนชลบุรี “สุขบท” มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยนำกิจกรรมชุมนุมซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดตามความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งทางโรงเรียนจัดกิจกรรมชุมนุมให้นักเรียนได้เรียนทุกระดับชั้น ในการเรียนกิจกรรมชุมนุมจะมีชั่วโมงชุมนุมสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อศึกษาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา สาระการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น สำหรับ

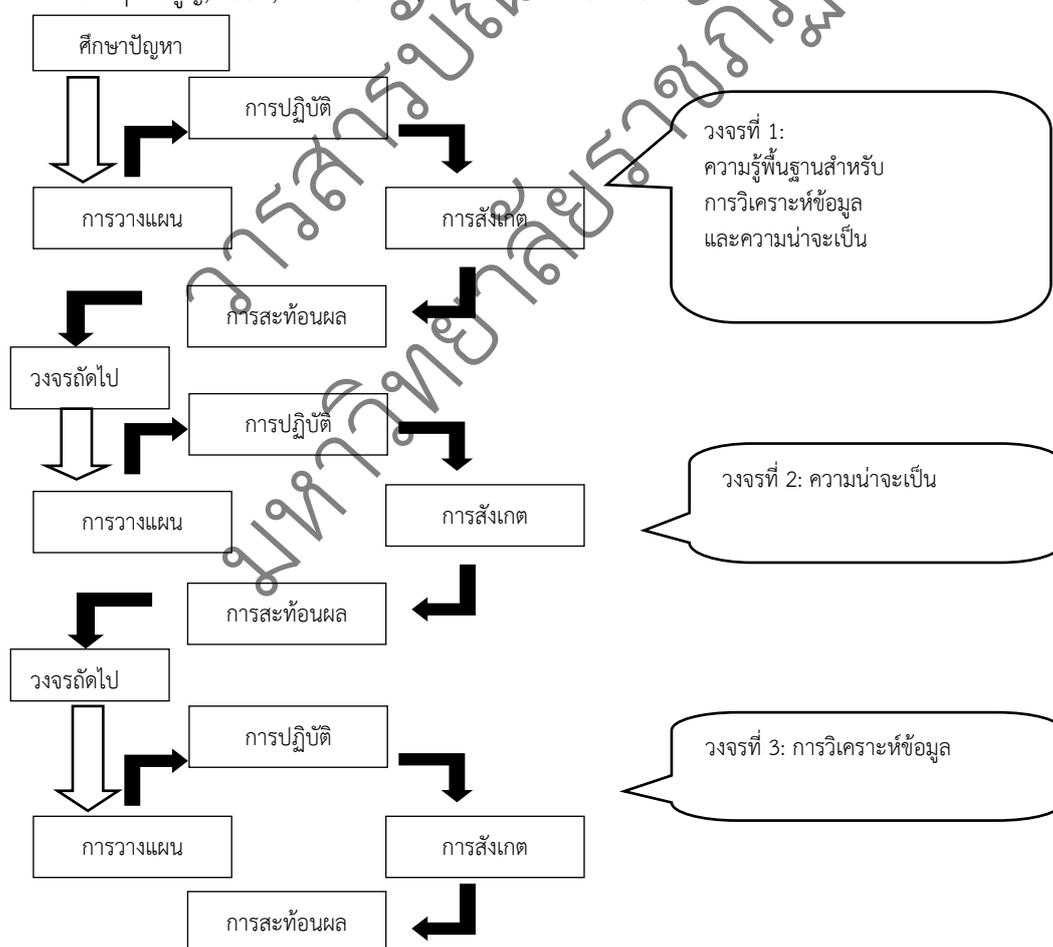
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติในชั้นเรียนแบบวงจร Plan – Act – Observe - Reflect (PAOR) ของ Kemmis และ McTaggart (1988, pp. 10 - 14) เพื่อศึกษาสำรวจสภาพปัญหาของการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา แล้วกำหนดแนวทาง วิธีการแก้ปัญหา สรุปผลการแก้ปัญหา และสะท้อนผลต่อการปฏิบัติการแก้ปัญหาว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ มีแนวทางหรือวิธีการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในระยะต่อไปอย่างไร ต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ เป็นวงจร เพื่อพัฒนา และแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ สาระการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สาระการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา
4. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหลังรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดำเนินงานในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยใช้วงจร PAOR ของ Kemmis และ McTaggart (1988 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2559, หน้า 38 - 40) แสดงได้ดังภาพประกอบ 1 และ 2

ภาพประกอบ 1 การดำเนินงานในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยใช้วงจร PAOR

ภาพประกอบ 2 การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยใช้วงจร PAOR

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่สมัครใจเรียนในคาบชุมนุม ในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนชลบุรี “สุขบท” อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 33 คน แบ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 9 แผน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และ หลังเรียน เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ
3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
4. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ที่วัดองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ 1. ทัศนคติในคุณค่าหรือประโยชน์ของคณิตศาสตร์ 2. ความรู้สึกต่อคณิตศาสตร์ 3. ความพร้อมที่จะกระทำหรือเรียนคณิตศาสตร์ ด้านละ 4 ข้อ รวม 12 ข้อ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ก่อนเข้าสู่ขั้นการปฏิบัติตามแผน ผู้วิจัยทดสอบนักเรียนกลุ่มเป้าหมายด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) และให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายตอบแบบวัดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนวงจรที่ 1 ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพปรับปรุงแก้ไขแล้ว จากนั้นดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การวางแผน (plan) การปฏิบัติตามแผน (action) สังเกตและรวบรวมข้อมูล ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผน (observe) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (reflect) ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง ใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง จำนวน 9 แผนดังตาราง 1

ตาราง 1 ตารางแสดงเนื้อหารายวิชา

วงจรที่	ชั่วโมงที่	เนื้อหา
ก่อนเริ่มวงจรที่ 1	1	ทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบก่อนเรียนวงจรที่ 1
	2	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 : การเขียนเซตเบื้องต้น
	3	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 : การดำเนินการบนเซต
	4	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 : โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกในเซต
	5	ทำแบบทดสอบท้ายวงจรที่ 1 และแบบทดสอบก่อนเรียนวงจรที่ 2
2	6	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 : กฎการคูณ
	7	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 : กฎการบวก
	8	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 : ความน่าจะเป็น
	9	ทำแบบทดสอบท้ายวงจรที่ 2 และแบบทดสอบก่อนเรียนวงจรที่ 3
3	10	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 : ความหมายของข้อมูล
	11	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 : ค่ากลางของข้อมูล
	12	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 : การใช้ค่ากลางของข้อมูล
	13	ทำแบบทดสอบท้ายวงจรที่ 3
หลังจบวงจรที่ 3	14	ทำแบบทดสอบหลังเรียน

โดยผู้วิจัยจะดำเนินการในแต่ละวงจรถัดไปนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan)

ผู้วิจัยพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหาที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) รวมถึงสิ่งที่ได้จากการสะท้อนผลในวงจรก่อนหน้า (ในกรณีวงจรที่ 2 และ 3) ควบคู่กับการพิจารณาผลจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) และการตอบแบบวัดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนแต่ละวงจรถัดไป เพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขจากปัญหาที่พบก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้มาใช้ในแต่ละวงจร

2. ขั้นปฏิบัติการตามแผน (Act)

ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหากับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละวงจร เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวงจรถัดไป ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ท้ายวงจร และทำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์

3. ขั้นสังเกตและรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผน (Observe)

ผู้วิจัยสังเกตผลการจัดกิจกรรมใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1. ด้านความรู้ 2. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3. ด้านเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ และ 4. ด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน การสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล การทำใบกิจกรรมและแบบฝึกหัด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียน และเขียนบันทึกหลังใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ควบคู่กับการพิจารณากลยุทธ์ในการแก้ปัญหาที่นักเรียนเลือกใช้ และคะแนนสอบที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ท้ายวงจร และการตอบแบบวัดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ในแต่ละวงจร

4. ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect)

ผู้วิจัย และนักเรียน ร่วมกันสรุปปัญหาที่เกิดขึ้น พิจารณาหาจุดดีและจุดด้อยจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหาในวงจรแต่ละวงจร เพื่อนำไปวางแผนการจัดการเรียนรู้ในวงจรต่อไป เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในวงจรที่ 3 ผู้วิจัย และนักเรียน ร่วมกันสรุปปัญหาที่เกิดขึ้น หาจุดดีและจุดด้อยจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ในวงจรที่ และผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) และบันทึกผลการทดสอบไว้สำหรับการวิเคราะห์ผล และสรุปผลการวิจัย

จากนั้นผู้วิจัยพิจารณาจากคะแนนจากการทำใบกิจกรรมและแบบฝึกหัดในแต่ละครั้ง (E_1) ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (E_2) เพื่อหาประสิทธิภาพของกระบวนการ คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในแต่ละวงจร และคะแนนจากการทำแบบบันทึกเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เพื่ออธิบายปัญหาต่าง ๆ ที่ควรปรับปรุง และพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา สารระการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1/E_2 ที่ 70/70 ในวงจรที่ 1 ในขณะที่วงจรที่ 2 และ 3 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ดังเห็นได้จากตาราง 2

ตาราง 2 ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยรายกลุ่มของนักเรียนในแต่ละวงจร

	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยรายกลุ่มของนักเรียนในวงจรที่ 1				
	ก่อนเรียน วงจร 1	แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	หลังเรียน วงจร 1
ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)	5.54	59.09	79.12	73.32	69.70
ประสิทธิภาพ (Effective) ของกระบวนการ					70.51
E_1/E_2					70.51/69.70
	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยรายกลุ่มของนักเรียนในวงจรที่ 2				
	ก่อนเรียน วงจร 2	แผนที่ 4	แผนที่ 5	แผนที่ 6	หลังเรียน วงจร 2
ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)	14.90	83.52	90.53	76.74	79.29
ประสิทธิภาพ (Effective) ของกระบวนการ					83.60
E_1/E_2					83.60/79.29
	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยรายกลุ่มของนักเรียนในวงจรที่ 3				
	ก่อนเรียน วงจร 3	แผนที่ 7	แผนที่ 8	แผนที่ 9	หลังเรียน วงจร 3
ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)	13.89	89.70	77.39	75.56	81.57
ประสิทธิภาพ (Effective) ของกระบวนการ					80.88
E_1/E_2					80.88/81.57

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา สารเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น มีค่าดัชนีประสิทธิผลรวมมากกว่าเกณฑ์ 0.5 ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

คะแนนรวมก่อนเรียน (เต็ม 825 คะแนน)	คะแนนรวมหลังเรียน (เต็ม 825 คะแนน)	ค่าดัชนีประสิทธิผล
199	631	0.69

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา สารเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น มีค่าดัชนีประสิทธิผลรายกลุ่มของวงจรถี 1 - 3 มากกว่าเกณฑ์ 0.5 ดังแสดงให้เห็นในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

	คะแนนก่อนเรียน (12)		คะแนนหลังเรียน (12)		ค่าดัชนีประสิทธิผล
	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
วงจรถี 1	0.42	0.60	8.36	1.48	0.69
วงจรถี 2	1.79	1.81	9.52	2.73	0.76
วงจรถี 3	1.67	1.25	9.79	2.00	0.79

4. เจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา สารเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น โดยเทียบกับเกณฑ์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (2555) ที่มีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยไว้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.00 คะแนน หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 คะแนน หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ระดับค่อนข้างมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 คะแนน หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ระดับค่อนข้างน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 คะแนน หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ระดับน้อยที่สุด

พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยในวงจรถี 1 - 3 สูงกว่า 2.50 คะแนน และอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ดังแสดงให้เห็นในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน

	ค่าเฉลี่ยระดับเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)			
	ก่อนเรียน	หลังจบวงจรถี 1	หลังจบวงจรถี 2	หลังจบวงจรถี 3
คะแนนเฉลี่ย	2.49	2.77	3.01	3.16
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.33	0.28	0.26	0.23

อภิปรายผลการวิจัย

จากการนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา มาใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปผลการวิจัยและมีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนเฉลี่ย 19.12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.48 ถือว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี และมีค่าดัชนี

ประสิทธิผลรายกลุ่ม เท่ากับ 0.69 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.5 โดยผลที่ได้นั้นมาจากการที่ผู้วิจัยได้แบ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการสอนแก้ปัญหาซึ่งได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 วงจร ได้แก่ 1. ความรู้พื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น 2. ความน่าจะเป็น และ 3. การวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ในแต่ละวงจรจะศึกษาใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1. ด้านความรู้ 2. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3. ด้านเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ และ 4. ด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยที่ผู้วิจัยจะต้องคอยปรับปรุงกิจกรรมโดยคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งรูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการสอนแก้ปัญหาแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยมีหน้าที่เสนอปัญหาให้นักเรียนคิดแก้ปัญหารายบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งผู้วิจัยจะต้องคอยปรับปรุงกิจกรรมโดยคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน โดยสังเกตได้ว่าในแต่ละวงจรมันผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนให้เหมาะสมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการถาม - ตอบ หรือตัวอย่างที่ใกล้ตัวกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความรู้พื้นฐานที่ตนเองมีอยู่สำหรับการสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียน และเตรียมความพร้อมในเรื่องที่จะเรียน

2) ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา ที่ให้นักเรียนแต่ละคนเสนอคำตอบและวิธีแก้ปัญหาของตนเอง และจากนั้นนำเสนอในกลุ่มย่อย โดยนักเรียนทุกคนร่วมกันตรวจสอบขั้นตอนการแก้ปัญหาและคำตอบเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป แนวคิด และโมทัศน์ที่ถูกต้อง โดยในวงจรที่ 1 ยังมีนักเรียนบางคนที่ไม่กล้าที่จะเสนอคำตอบของตนเอง ผู้วิจัยจึงต้องใช้คำถามกระตุ้น รวมถึงคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และกลยุทธ์ที่ใช้ในการแก้ปัญหา ควบคู่กับการเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียนในวงจรที่ 3 ทำให้นักเรียนแต่ละคนกล้าที่จะเสนอแนวคิดของตนเอง และร่วมกันหาข้อสรุปให้กับกลุ่มของตนเอง จนได้ข้อสรุปที่ถูกต้องและมีความสมบูรณ์มากขึ้น

3) ขั้นสรุป ในขั้นนี้นักเรียนจะได้ข้อสรุป แนวคิด หลักการ และกระบวนการแก้ปัญหา ของชั้นเรียน โดยที่ผู้วิจัยมีหน้าที่ช่วยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียน หรือแนะนำกลยุทธ์ให้เพิ่มเติมในกรณีที่มีนักเรียนยังไม่มีตัวแทนนักเรียนนำเสนอกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ พบว่าในแต่ละคาบเรียนนักเรียนในชั้นเรียนได้สรุปคิดรวบยอด หลักการ กระบวนการแก้ปัญหา และหาคำตอบที่ถูกต้อง

4) ชี้นำความรู้ไปใช้ นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ปัญหาที่เพื่อนในห้อง และ ผู้วิจัยเตรียมขึ้นในแบบฝึกหัด โดยที่ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียน และคอยให้คำแนะนำ

ภาพประกอบ 3 ภาพบรรยากาศการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

จากการวิจัย พบว่า นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการที่สูงขึ้นตามศักยภาพของแต่ละคน อีกทั้งยังมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม และในชั้นเรียน ครูคอยส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนรู้จักวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีความสุขในการเรียนและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยที่ครูมีหน้าที่คอยเสนอปัญหา และพิจารณาว่าปัญหาใดเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้เด็กเกิดความขัดแย้งทางปัญญา เพื่อที่นักเรียนแต่ละคนจะได้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งครูต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถของนักเรียน สามารถอธิบายถึงกระบวนการในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น มีการเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมและหลากหลายในการแก้ปัญหาในแต่ละข้อ มีการคำนึงถึงความถูกต้องคำตอบและวิธีที่เหมาะสมในการตรวจสอบคำตอบ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สูงขึ้นโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยทำให้นักเรียนมีความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ มีเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้นและอยากให้มีการเรียนการสอนต่อไป นักเรียนดีใจ และสนุกที่ได้ทำความรู้จักกับเพื่อน ๆ ต่างห้อง รุ่นพี่ รุ่นน้องของตนเอง ได้พูดคุยมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มของตนเอง และในชั้นเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Duffy and Cunningham (1996, อ้างถึงใน อนุชา โสมาบุตร, 2556) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างมากกว่า การรับความรู้ ดังนั้น เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนจะ

สนับสนุนการสร้างมากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดความรู้ ครูควรมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล และเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้าง นอกจากนี้ อนุชา โสมาบุตร (2556) กล่าวเพิ่มเติมว่ากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ควรควบคู่กับการสอนโดยใช้ปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) นั่นคือเริ่มจากประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่เดิม ไม่สามารถจัดการแก้ปัญหาที่ได้อีกแล้ว ต้องมีการคิดค้นเพิ่มเติมที่เรียกว่า “การปรับโครงสร้าง” หรือ “การสร้างโครงสร้างใหม่” ทางปัญญา (Cognitive restructuring) โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ถกเถียงปัญหา ชักค้ำจนกระทั่งหาเหตุผล หรือหลักฐานในเชิงประจักษ์มาจัดความขัดแย้งทางปัญญาภายในตนเอง และระหว่างบุคคลได้ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เชื่อว่า ครูผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับขยายโครงสร้างทางปัญญา โดยการจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะเสียสมดุล หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาขึ้น ซึ่งก็คือสภาวะที่โครงสร้างทางปัญญาเดิมใช้ไม่ได้ ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องประสบการณ์มากขึ้นหรือเกิดโครงสร้างทางปัญญาใหม่ ดังนั้น แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ จึงมักเป็นไปในแบบที่ให้นักเรียนสร้างความรู้จากการร่วมมือกันแก้ปัญหา ยิ่งไปกว่านั้นผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร์ สุทธิประภา (2555, หน้า 128 - 152) ได้กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เรื่อง บทประยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาไว้ที่ 75/75 ซึ่ง พบว่า หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้แล้วนักเรียนมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 86.11/84.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหาส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีค่าดัชนีประสิทธิผลรายกลุ่มสูงกว่าเกณฑ์ 0.5 โดยวัดจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้แทรกกระบวนการสอนการแก้ปัญหาทั้ง 4 ขั้น ได้แก่ 1. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา 2. ขั้นวางแผนแก้ปัญหา 3. ขั้นดำเนินการตามแผน และ 4. ขั้นตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหา ไปในแต่ละขั้นของรูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ทำให้อัตราที่ 1 - 3 มีค่าดัชนีประสิทธิผลรายกลุ่มเท่ากับ 0.69, 0.76 และ 0.79 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา เป็นรูปแบบการสอนที่ให้นักเรียนทำความเข้าใจปัญหา โดยครูคอยเสนอปัญหาที่เหมาะสมในหัวข้อคำถามชวนคิดเพื่อให้นักเรียนคิดแก้ปัญหารายบุคคล จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนมีหน้าที่ทำความเข้าใจปัญหา พร้อมวางแผนแก้ปัญหา โดยที่นักเรียนแต่ละคนเสนอคำตอบและวิธีแก้ปัญหาตามแนวคิดของตนเอง จากนั้นนักเรียนแต่ละคนจึงพิจารณาหาวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาจนได้ข้อสรุปของกลุ่มใหญ่ แล้วลงมือปฏิบัติตามแนวทางหรือแผนที่วางไว้ โดยครูคอยตรวจสอบความถูกต้องพร้อมทั้งให้นักเรียนนำผลจากการดำเนินการมาวิเคราะห์และสรุป เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการเขียนตอบในแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนได้รับการเรียนรู้ และสามารถอธิบายถึงกระบวนการในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น มีการเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม และหลากหลายในการแก้ปัญหาในแต่ละข้อ มีการคำนึงถึงความถูกต้องคำตอบและวิธีที่เหมาะสมในการตรวจสอบคำตอบ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สูงขึ้นโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา

2. นกเรียน 4 คนมีน้ำหนักเฉลี่ย 65 กิโลกรัม แต่ถ้าหากรวมน้ำหนักตามหัวจะหาให้นักเรียนเฉลี่ยเปลี่ยนเป็น 68 กิโลกรัม จงหาว่าน้ำหนักของนกลูกหนึ่งตัว

ให้ นกเรียน 4 คน น้ำหนักเฉลี่ย 65 กิโลกรัม รวมสรวรนี้ขึ้น ๒๕ กิโลกรัม

หา น้ำหนักสมบุรุษนี้

จก $\frac{\text{น้ำหนักรวม} 4 \text{ คน}}{4} = 65$

$\frac{2๕๐ + ๙๐}{5} = 68$

น้ำหนักรวม 4 คน = 2๕0

จก $\frac{\text{น้ำหนักรวม} 5 \text{ คน}}{5} = 68$

$2๕๐ + \text{น้ำหนัก} = 340$

สมบุรุษนี้ = ๙๐

∴ สมบุรุษนี้ น้ำหนัก ๙๐ กิโลกรัม

2. ต้องการสร้างจำนวนเต็มบวก จากเลข 1,2 และ 3 ก็หลักก็ได้ โดยเลขแต่ละหลักต้องไม่ซ้ำกัน จะสร้างจำนวนจากเลขโดดชุดนี้ได้กี่จำนวน

1 หลัก 1, 2, 3 = 3

2 หลัก $\frac{3 \times 2}{1-3} = 6$

3 หลัก $\frac{3 \times 2 \times 1}{1-3} = 6$

ตอบ : 15 จำนวน

ตรวจสอบ

มี 1, 2, 3, 12, 21, 13, 31, 23, 32, 123, 132, 213, 231, 321, 312

ภาพประกอบ 4 ร่องรอยการวางแผน และการเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมในการแก้ปัญหานักเรียน

ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุนทร สิ้นธพานนท์ (2550, หน้า 34 - 51) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการสอนแบบแก้ปัญหาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน ให้เรียนรู้ตามกระบวนการ โดยเริ่มตั้งแต่มีการกำหนดปัญหา วางแผนแก้ปัญหา ตั้งสมมติฐาน เก็บรวบรวมข้อมูล พิสูจน์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ผู้สอนเป็นผู้เสนอปัญหาหรือผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันกำหนดปัญหาที่มีความสำคัญ เป็นปัญหาใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่เคยประสบมาก่อน และต้องไม่เกินทักษะทางเขาวานปัญญาของผู้เรียน ผู้เรียนจะเป็นผู้แก้ปัญหา หรือหาคำตอบด้วยตนเอง ความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์ แรงจูงใจ อารมณ์ ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาจะไม่มีรูปแบบหรือขั้นตอนตายตัว ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา ผู้สอนจะต้องให้โอกาสผู้เรียนใช้ความคิดและฝึกการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความชำนาญ จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ดี ในการจัดการเรียนรู้แบบแก้ปัญหานั้น มีหลักการสำคัญ คือ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ จะเน้นทักษะการแสวงหาความรู้ การค้นพบ และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผลการวิจัยนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ หาญพิทักษ์ (2559, หน้า 109 - 130) ที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง รูปสามเหลี่ยมที่มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปริชาตศาสตร์ จังหวัดชลบุรี จำนวน 51 คน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรีย์พร ชันติยู (2553, หน้า 37 - 56) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนในการแก้ปัญหาทั้ง 4 ข้อ คือ 1. ขั้นทำความเข้าใจปัญหาที่จะเน้นการอ่านเพื่อคิดวิเคราะห์ปัญหา 2. ขั้นวางแผนแก้ปัญหาที่เน้นการคิดวางแผนด้วยตนเอง และร่วมมือกับกลุ่มย่อยและทั้งชั้น เน้นการแก้ปัญหาด้วยวิธีที่หลากหลาย 3. ขั้นดำเนินการตามแผน เน้นการนำเสนอวิธีการทำงาน และขั้นตอนในการแก้ปัญหา และ 4. ขั้นตรวจสอบคำตอบและวิธีการหาคำตอบ โดยครูเป็นผู้สรุป และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 70.20 และมีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 75.00 ของนักเรียนทั้งหมดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

3. รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหาส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ที่วัดจากการตอบแบบวัดเจตคติต่อการเรียนที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่าที่มี 4 ระดับ โดยมีค่าการประเมินอยู่ระหว่าง 1.00 - 4.00 และครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ 1. ตระหนักในคุณค่าหรือประโยชน์ของคณิตศาสตร์ 2. ความรู้สึกต่อคณิตศาสตร์ 3. ความพร้อมที่จะกระทำหรือเรียนคณิตศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ในวงจรที่ 1 - 3 คือ 2.77, 3.01 และ 3.16 คะแนน ตามลำดับซึ่งสูงกว่า 2.50 คะแนน และอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เนื่องจากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนไม่ต้องจำสูตรเยอะเหมือนเมื่อก่อน นำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้มากขึ้น นักเรียนแต่ละคนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในห้อง และครู สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้เกิดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น หากเมื่อพิจารณาจากบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ และการสุ่มถามความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน เมื่อเรียนจบในแต่ละวงจร พบว่า ในวงจรที่ 1 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้นส่วนใหญ่ยังไม่เคยเรียนกับผู้วิจัยมาก่อน รวมถึงยังไม่คุ้นเคยกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดกลุ่มให้ จึงทำให้นักเรียนส่วนใหญ่กลัวที่จะถูกครูคณิตศาสตร์ถามคำถามในชั้นเรียน ไม่อยากแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน และไม่กล้าเป็นตัวแทนในการตอบคำถามหน้าชั้นเรียน ผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนทุก ๆ คนให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนมากขึ้น มีการใช้คำถาม ถาม - ตอบ แต่ยังมีนักเรียนบางคนบอกเรียนยังไม่เข้าใจ แก้ไขปัญหาอย่างไม่ค่อยได้ เนื่องจากผู้วิจัยพูดเร็วเกินไป ผู้วิจัยจึงพยายามปรับปรุงการพูดของตนเอง ให้ช้าลง ชัดเจน และรัดกุมมากยิ่งขึ้น ทำให้ระดับเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้นในวงจรที่ 2 แต่ก็ยังมีคะแนนเฉลี่ยของระดับเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความชอบในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ และความกลัวที่จะถูกครูคณิตศาสตร์ถามคำถามในชั้นเรียน ที่เพิ่มสูงขึ้นจากวงจรที่ 1 แต่ก็ยังน้อยกว่าเกณฑ์ 2.50 คะแนน ทำให้ในวงจรที่ 3 ผู้วิจัยต้องเสริมแรงให้กับนักเรียนที่ยังมีความกลัวในการตอบคำถาม โดยให้รางวัลกับนักเรียนที่ตอบได้ถูกต้อง รวมถึงให้คำชมเชยกับนักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม และคอยชี้แนะแนวทางสำหรับนักเรียนที่อาจจะไม่มั่นใจในคำตอบของตนเองหรือไม่สามารถตอบคำถามได้ พร้อมทั้งหาตัวอย่างที่ใกล้ตัวนักเรียน ไม่ยากจนเกินไป เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนค้นหาคำตอบ และสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง จนทำให้คะแนนเฉลี่ยของระดับเจตคติต่อการเรียนรายข้อของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 2.50 คะแนน ในทุกข้อ และมีระดับเจตคติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ เขตโสภา (2557, หน้า 133 - 158) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เน้นกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 ที่มีต่อเจตคติต่อการเรียน ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า เจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดี เนื่องจาก นักเรียนได้มีโอกาส

ค้นพบปัญหาด้วยตนเอง ได้ฝึกคิดวิธีการต่าง ๆ ในการค้นหาคำตอบ และมีการปฏิบัติ ลงมือดำเนินการค้นคว้า ทดลองสืบเสาะเพื่อนำไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้นักเรียนสนใจและมีความสุขในการร่วมกิจกรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณภักษ์ แสนบุญเรือง (2557, หน้า 135 - 169) ที่ได้ศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาการเรียนรู้อาณาเขตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร โดยใช้การเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนบ้านคากาหว้า (วิบูลราษฎร์สามัคคี) อำเภอตาลสุม จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร โดยใช้การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติต่อการเรียนการสอนเท่ากับ 4.14 คะแนน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.1 จากการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา จึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำรูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และศาสตร์ที่ใกล้เคียง

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหาต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ควรมีการปรับเวลา และรายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละคาบเรียนให้มีความเหมาะสม โดยพิจารณาจากความพร้อมพื้นฐานความรู้เดิม และความแตกต่างของแต่ละบุคคล

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน ธรรมชาติวิชา เนื้อหาสาระ บริบทของสถานศึกษาและผู้เรียนก่อนการนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนของตนเอง

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหานั้นเน้นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากนั้นผู้เรียนจะต้องแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่ม และในชั้นเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่คอยสังเกตปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนแต่ละคนต่อเพื่อน ๆ ในกลุ่ม และคอยชี้แนะนักเรียนเพื่อให้ได้วิธีการแก้ปัญหา ข้อสรุปของปัญหา และในขั้นตอนที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการสอนการแก้ปัญหา นอกจากจะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้นแล้ว นักเรียนยังสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และยังมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ ๆ ได้ดีขึ้นดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น การเขียนทางคณิตศาสตร์ ทักษะการเชื่อมโยง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การพัฒนาทักษะชีวิต และทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ หาญพิทักษ์. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสามเหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณภักษ์ แสนบุญเรือง. (2557). การพัฒนาการเรียนรู้อาณาเขตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร โดยใช้การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคากาหว้า (วิบูลราษฎร์สามัคคี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ณัฐพรหม อินทุยศ. (2553). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันการพลศึกษา.

- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2559). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรีย์พร ชันติยู. (2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วารารณณ์ เขตโสภณ. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เน้นกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 ที่มีต่อ เจตคติต่อการเรียน ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). การวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สมจิตร สุทธิประภา. (2555). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับ กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง บทประยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2550). สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่. นนทบุรี: อักษรเจริญทัศน์.
- อนุชา โสมาบุตร. (2556). ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory). เข้าถึงได้จาก <https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/constructivist-theory/>. 14 พฤศจิกายน 2560.
- Kemmis, S & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer*. (3rd ed.). Victoria: Deakin University.
- Mitteldorf, J. (2002). *Why Learn about Probability and Statistics?* เข้าถึงได้จาก <http://mathforum.org/library/drmath/view/60410.html>. 14 พฤศจิกายน 2560.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL QUOTIENT OF MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS USING CONTEMPLATIVE EDUCATION ACTIVITIES

ยุพิน ศรีชาติ* และ อารยา ปิยกุล

Yupin Srichat* and Araya Piyakun

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

Program in Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Mahasarakham University,

Mahasarakham 44000, Thailand

*Corresponding author: Email: iyupin@hotmail.com

รับบทความ 20 มิถุนายน 2562 แก้ไขบทความ 28 กรกฎาคม 2562 ตอรับบทความ 4 สิงหาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อเปรียบเทียบผลความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 โรงเรียนธาตุนารายณ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ใช้เวลาทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามี 3 ชนิด คือ 1) แผนกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์, 2) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์, และ 3) แบบบันทึกการเขียนอนุทินของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ T-test Paired Samples Test ผลการวิจัย พบว่า

1. กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ 3 ลักษณะ คือ 1) การรับรู้อย่างลึกซึ้ง (Deep sensing) 2) การน้อมสูใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) 3) การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) โดยมีผลการประเมิน ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.565

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์หลังทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข

3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยนักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และสามารถสร้างความสุขสงบทางใจให้เกิดขึ้นกับตนเองได้

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, จิตตปัญญาศึกษา, กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

ABSTRACT

The objectives of the study were: 1) to develop contemplative education activities for Emotional Quotient (EQ) development of Mathayomsuksa 1 students; 2) to compare students' EQ level before and after the intervention; and 3) to investigate effects concerning EQ development after the implementation of contemplative education activities. The samples, obtained through simple random sampling, were 20 Mathayomsuksa 1 students of class 10 at That Narai School, Mueang District, Sakon Nakhon Province in the first semester of academic year 2018. The instruments included 1) lesson plans based on contemplative education activities for EQ development;

2) an EQ test; and 3) students' journal. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, and T-test paired samples test.

The findings of the study revealed that:

1. The contemplative education activities for Mathayomsuksa 1 students consisted of three patterns of learning process: 1) Deep sensing, 2) Contemplation, and 3) Mediation. All variables achieved the most appropriate level of mean scores of 4.565.

2. The comparison results of experimental group before and after the intervention found that after the intervention, there was a significant difference at .05 level within three aspects of IQ behaviors, including intelligence, good deeds, and happiness.

3. After the intervention, the students' fundamental changes leading to their EQ development involved knowledge and understanding gained concerning facts on EQ definition and characteristics. In addition, students were able to solve problems, express themselves effectively, demonstrate better relationship with others, and create their own inner peace.

Keywords: Emotional Quotient, Contemplative Education, Contemplative Education Activities

บทนำ

ปัญหาใหญ่ที่สุดของโลกปัจจุบัน คือ มนุษย์กำลังสนใจสิ่งที่อยู่ภายนอกตัว หรือสิ่งที่เป็นรูปธรรมเท่านั้นและละทิ้งสิ่งที่เป็นนามธรรมไป คุณค่าของความเป็นมนุษย์จึงถูกลดทอนลง โดยกระบวนการเรียนรู้แบบแยกส่วน เน้นการมองออกนอกตัว และขาดความเชื่อมโยง ทำให้มนุษย์หลงลืมที่จะพัฒนาคุณภาพด้านในของตนเอง สนใจแต่สิ่งภายนอก เช่น การสร้างมูลค่าส่วนเกินหรือกำไร การเสพสุขตามแนวคิดบริโภคนิยม ระบบต่าง ๆ ในสังคมถูกบิดเบือนไป การเปรียบเทียบแข่งขันชิงดีชิงเด่น กลายเป็นค่านิยมที่ได้รับการส่งเสริมแทนการเกื้อกูลโอบอ้อมอารีต่อกัน ทำให้โลกขาดสันติ ขาดความสุขที่แท้จริง เกิดความแปลกแยกของคนในสังคมและระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (ธนา นิลชัยโกวิท, 2551, หน้า 16) ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้ระบุให้คนมีความสามารถใหม่เพื่อรับมือกับความท้าทายและปัญหาที่ต่างไปจากยุคก่อน ทักษะที่จำเป็นต่อกรมีชีวิตรอดและอยู่ได้อย่างคนที่ประสบความสำเร็จ คือ สุขภาพดี มีความสุข มุ่งงานทำอยู่ในสังคมที่ปลอดภัย ชีวิตมีความมั่นคงและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข นอกจากนี้ทักษะพื้นฐานคือ การอ่านออก เขียนได้ คำนวณเป็น คนยุคนี้ยังต้องมีทักษะที่ลึกและกว้างกว่านั้น คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ สื่อสารเป็น และสามารถทำงานเป็นทีมกับผู้อื่นได้ อันเป็นทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรม ทั้งยังต้องการความสามารถในการเท่าทันต่อสื่อสารสนเทศ (ICT) ที่มีอิทธิพลในทุกมิติยิ่งไปกว่านั้นยังเรียกร้องทักษะชีวิตที่เข้มข้น ทั้งความสามารถในการปรับตัว กล้าริเริ่มสร้างสรรค์ กำหนดชีวิตตนเองได้ มีภาวะผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดีได้ อยู่กับความแตกต่างอย่างฉันทมิตร สามารถทำงานเป็นทีมได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561, หน้า 10) จะเห็นได้ว่าทักษะที่จำเป็นของโลกปัจจุบันและในอนาคตนั้น ยังต้องการความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และต้องการชีวิตที่มีความมั่นคงและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) เพราะความฉลาดทางอารมณ์เป็นพัฒนาการทางอารมณ์อย่างมีวุฒิภาวะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดี แก้ปัญหาทางอารมณ์ได้อย่างสร้างสรรค์ และมีความสำคัญในการทำงานและใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงนี้โอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตและมีความสุขมากกว่า (วิทยากร เชียงกุล, 2552, หน้า 82)

ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ควรพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์คนเราสามารถฝึกฝน อบรม เพื่อเพิ่มพูนทักษะได้ ซึ่งวัยที่จำเป็นควรพัฒนาและเสริมสร้างอีกวัย คือ วัยรุ่น เนื่องจากเด็กไทยในวัยเรียนและวัยรุ่นจำนวนมากมีปัญหาพฤติกรรมติดเทคโนโลยี ติดยาเสพติด และที่น่าตกใจคือตั้งครุภักก่อนวัยอันควร ถึงปีละ 120,000 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561, หน้า 13) และอีกเหตุผลคือวัยรุ่นเป็นช่วงต่อระหว่างวัยเด็กกับผู้ใหญ่ วัยนี้บางครั้งจะมีลักษณะ “เด็กก็ไม่ใช่ ผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง” อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย เดียวดีเดี๋ยวร้าย ลักษณะเช่น ๆ ลง ๆ แบบนี้เป็นเอกลักษณ์ของวัยรุ่น วัยรุ่นอาจแบ่งได้เป็น 3 ตอน แต่ละตอนจะมีการพัฒนาทางอารมณ์ ความคิดและสติปัญญาแตกต่างกันออกไป แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงช่วงวัยแรกเริ่มคือระยะอายุประมาณ 12 - 14 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มักมีอารมณ์หงุดหงิดง่าย (อุมาพร ตวัจคสมบัติ, 2559, หน้า 175) โดยเฉพาะวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการขยับระดับการศึกษาจากประถมศึกษาไปสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องมีการปรับตัวเองให้เข้ากับแผนการเรียนและการประเมินผลทางการเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ต้องมีการปรับตัวค่อนข้างมาก หากได้รับการพัฒนาและ

เสริมสร้างในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการใช้ชีวิตอย่างมีสติ ชีวิตในโรงเรียนนักเรียนมักได้รับการฝึกฝนให้เก่งทางด้านเชาวน์ปัญญา และด้านทักษะเกี่ยวกับงาน ตลอดจนเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน จะมีการฝึกทักษะทางด้านอารมณ์น้อยมาก ดังนั้น โรงเรียน บ้าน และสังคม ควรหันมาสนใจและเห็นคุณค่าความสำคัญของอารมณ์และร่วมมือกันพัฒนาเด็กของเรา ให้มีความสามารถทางสมอง คือ มีสติปัญญาดี และพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ให้สูงไปพร้อม ๆ กัน อันจะทำให้บุคคลเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สังคมของเราจะเป็นสังคมที่มีความก้าวหน้าและมีสันติสุข (ทศพร ประเสริฐสุข, 2551)

แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โกลแมน กล่าวถึง ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ จึงเสนอแนะวิธีการพัฒนาความฉลาดอารมณ์ไว้ 5 ประการ ดังนี้ 1. รู้จักอารมณ์ตนเอง (Know One's Emotions) การรู้จักอารมณ์ของตนเองเริ่มจากการรู้ตัว หรือการมีสติ 2. จัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Managing Emotions) เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และแสดงออกทางอารมณ์ทั้งดีและไม่ดี ได้อย่างเหมาะสมกับ บุคคล สถานที่ เวลา และสถานการณ์ แนวทางการฝึกการจัดการอารมณ์ของตนเอง ได้แก่ ทบทวนอารมณ์ที่เกิดขึ้น และดูด้วยว่าผลที่ตามมาเป็นเช่นไร ฝึกการสั่งตนเองว่าจะทำอะไร และจะไม่ทำอะไร ฝึกการสร้างอารมณ์ให้แจ่มใส ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่นและสิ่งอื่นที่อยู่รอบตัวฝึกการมองหาประโยชน์หรือโอกาสจากอุปสรรค และฝึกการผ่อนคลายความเครียดที่เกิดจากอารมณ์ไม่ดี โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง 3. สร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง (Motivation Oneself) คือ พิจารณาตนเองว่าการจะบรรลุสิ่งที่ต้องการแต่ละสิ่งนั้น สิ่งใดมีทางเป็นไปได้ และเป็นไปไม่ได้ นำความต้องการที่เป็นไปได้ และเกิดประโยชน์มาตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนให้แก่ตนเอง แล้ววางแผนขั้นตอนที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายนั้น ฝึกความยืดหยุ่นในอารมณ์เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด และความผิดหวัง และฝึกสร้างความหมายในชีวิตให้แก่ตนเอง นึกถึงสิ่งที่สร้างความภูมิใจ เป็นต้น 4. การหยั่งรู้อารมณ์ของผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) เป็นความสามารถในการรับรู้ อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่น สามารถปรับความสัมพันธ์ของอารมณ์ตนเอง และตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่นจะทำให้เรารู้ช่องทางที่จะโน้มน้าวใจผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่เราต้องการได้ ต้องนึกถึงตนเองจึงจะรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี 5. การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (Handling Relationship) การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำได้โดยฝึกสร้างอารมณ์ที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้อื่น จะเป็นการเริ่มต้นของการมีสัมพันธภาพที่ดี เช่น ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ชัดเจน ฝึกการเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี แสดงน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักการให้ การรับ (Goleman, 1998) ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สอดคล้องกับกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ที่มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญโดยเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ที่ได้ความรู้จากประสบการณ์ การใคร่ครวญด้วยใจ จะทำให้สัมผัสได้ถึงคุณค่าและความงาม ซึ่งการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญจะเกิดขึ้นได้ด้วยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน ทำให้เกิดความเข้าใจต่อตนเองและผู้อื่น กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ 1. การรับรู้อย่างลึกซึ้ง (Deep sensing) หมายถึง การรับรู้สิ่งที่ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งห้าเข้ามาอย่างตั้งใจและเอาใจใส่ 2. การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้รับจากสิ่งกระตุ้นมาคิดโดยแยกกาย ร่วมกับการคิด มุมมอง ความรู้สึก อารมณ์ ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และสามารถตีความได้อย่างมีความหมาย 3. การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) หมายถึง การทำจิตให้สงบ มีสติและสมาธิ เกิดการหยั่งรู้ด้วยตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2558)

จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative) เป็นกระบวนการที่ให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ทุกคนในการเข้าถึงความจริงที่ว่าสรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยงกัน ดังนั้น ผู้รับรู้และสิ่งที่รับรู้ไม่อาจแยกจากกันได้ โดยเน้น “การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ” และการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของบุคคล จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคมและสันติสุขในสังคมต่อไป (ทิมพรธณ รักแตงาม, 2551) ข้อค้นพบสำคัญอีกประการหนึ่งที่เพิ่มเติมภาพของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจนขึ้นคือบทบาทของอารมณ์ในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่ง Neuman (1996 cited in Taylor, 1998) ได้อธิบายถึงบทบาทของอารมณ์ที่มีต่อการใคร่ครวญอย่างมีวิจรรย์ญาณ ในฐานะตัวกระตุ้นให้เกิดการใคร่ครวญอย่างจริงจัง (เช่น การใคร่ครวญถึงเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้น) และช่วยให้เรามองเห็นและสามารถใคร่ครวญในประเด็นที่มีความสำคัญและมีความหมายอย่างแท้จริงได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ York & Kasl (2002) ชี้ว่าความรู้สึกเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการใคร่ครวญ เพราะความรู้สึกคือสิ่งที่ช่วยขึ้นการตัดสินใจและบ่งชี้ว่าข้อมูลใดมีความหมายกับเราจริง (ธนา นิลชัยโกวิท, 2551 หน้า 30) กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษานั้นจะมีผลต่อผู้เรียนในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงภายใน กล้าเผชิญหน้าในแง่มุมของความเป็นจริงในตนเอง กล้าเปิดเผยตนเอง มีสติในการใช้ชีวิต เข้าใจและยอมรับตนเอง ส่งต่อความเมตตาให้กับผู้อื่น อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความยับยั้งชั่งใจในพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ที่ไม่พึงประสงค์ เพราะในวัยของผู้เรียนนับเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมส่วนตัวรวมถึงการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ผ่านกิจกรรมที่ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) Check-in คือ ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมในการเรียน โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีสติอยู่กับตัวก่อนเริ่มกิจกรรม เช่น การนั่งสมาธิ การหยิบบัตรแสดงความรู้สึก หรือการเขียนน้ำ เป็นต้น 2) Dialogue คือ ขั้นตอนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้ากลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนเรื่องราวจากประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพูดและฟังเพื่อนพูด

อย่างไร้ครุครวญ ไตร่ตรอง 3) Reflection คือ ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพิจารณาประเด็นปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด พิจารณาผลดีและผลเสียที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกกระทำ สามารถบอกแนวทางปฏิบัติจากสถานการณ์นั้น ๆ ฟังแล้ววิเคราะห์ และสะท้อนความคิด ตามหัวข้อ และประเด็นต่าง ๆ 4) Check-out คือ ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนพิจารณาปัญหาที่เป็นสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกกระทำ ให้คิดตัดสินใจและแสดงเหตุผลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ได้เสนอรวมทั้ง ทบทวนทบทเรียนด้วยตนเอง ว่าวันนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร และ 5) Journaling คือ ขั้นตอนการจดบันทึก เป็นขั้นของการแสดงให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ โดยการบันทึกผ่านแบบบันทึกอนุทินทบทวนเป็นระยะ ๆ ส่งผู้สอน

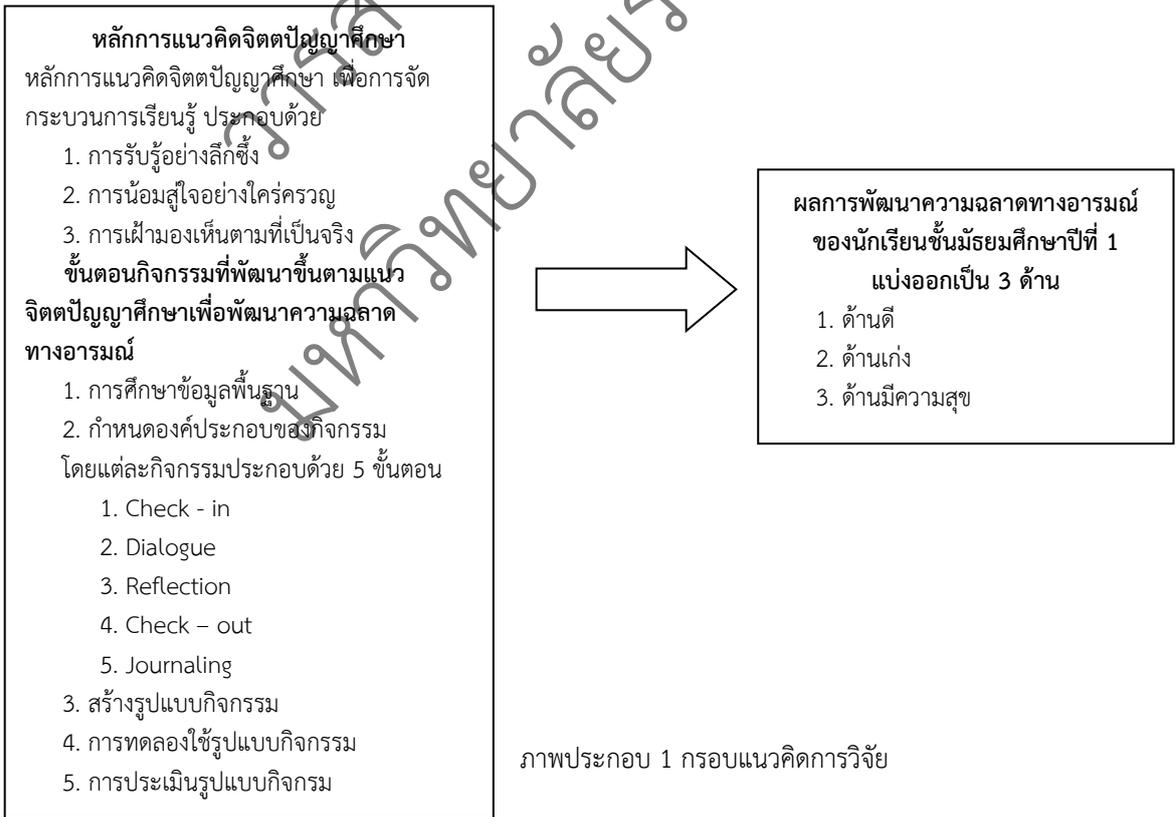
จากปัญหาและความสำคัญดังที่กล่าวในตอนต้น การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในงานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาครอบคลุมทั้งทางด้านอารมณ์ ความคิด ความเข้าใจ และพฤติกรรม ตามแนวคิดเรื่อง การพัฒนาความฉลาดของอารมณ์ ที่ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ดี เก่ง และมีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มา เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา ซึ่งจากข้อมูลของครูแนะแนว ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนธาดุนารายณ์ในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ไม่ได้มีกิจกรรมหรือกระบวนการเฉพาะที่มุ่งเน้นพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นวัยที่จำเป็นต้องพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและปรัชญาพื้นฐานของจิตตปัญญาศึกษาตามทัศนะของ วิจารย์ พานิช ซึ่งมีหลักการคือ 1. การรับรู้อย่างลึกซึ้ง (Deep sensing) 2. การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) 3. การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) กระบวนการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาตามทัศนะของที่ประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มี 5 ขั้นตอน คือ 1) Check-in 2) Dialogue 3) Reflection 4) Check-out และ 5) Journaling แล้วออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านดี 2) ด้านเก่ง และ 3) ด้านมีความสุข ดังภาพประกอบ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 12 ห้อง จำนวน 560 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 ทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์นำคะแนนมาจัดเรียงจากคะแนนน้อยที่สุดไปยังคะแนนมากที่สุด จนได้กลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 กิจกรรม

2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์
3. แบบบันทึกการเขียนอนุทินของนักเรียน

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยทดลองใช้กิจกรรมด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน (Pretest) เก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง
2. ให้นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง (วันอังคารและวันพฤหัสบดีของสัปดาห์) รวม 12 ครั้ง 12 กิจกรรม
3. ประเมินแบบบันทึกอนุทินของนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาทุกกิจกรรม
4. ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง (Posttest) หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ครบทุกกิจกรรม เก็บคะแนนหลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาค่าเฉลี่ยเครื่องมือ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ t -test Paired Samples Test

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินแผนกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด 11 แผน มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และได้ผลการประเมินในระดับมาก จำนวน 1 แผน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแผนกิจกรรม เช่น กระบวนการจัดกิจกรรมต้องเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกปฏิบัติจริง เน้นร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง เกิดความรู้ความเข้าใจตนเอง และผู้อื่น

แผนกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาของผู้เชี่ยวชาญ ในด้านความถูกต้อง ความสอดคล้อง ความเหมาะสมของภาษา ความครอบคลุม ของจุดประสงค์ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการประเมินแผนกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากผู้เชี่ยวชาญ

แผนกิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	สรุปการประเมิน
แผนกิจกรรมที่ 1	4.52	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 2	4.53	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 3	4.56	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 4	4.59	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 5	4.60	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 6	4.63	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 7	4.59	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 8	4.54	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 9	4.50	มาก
แผนกิจกรรมที่ 10	4.54	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 11	4.58	มากที่สุด
แผนกิจกรรมที่ 12	4.60	มากที่สุด
รวม	4.56	มากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 จำนวน 41 คน ทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แล้วนำคะแนนมาจัดเรียงจากคะแนนน้อยที่สุดไปยังคะแนนมากที่สุด จนได้กลุ่มทดลองจำนวน 20 คน พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์หลังทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้สถิติ Paired Samples T-test

ด้าน EQ	ครั้งการทดลอง	คะแนน EQ		t	Sig (1-tailed)
		$\bar{X}$	S.D.		
1. EQ รวมทั้ง 3 ด้าน	ก่อนทดลอง	123.35	26.794	4.117	*0.0005
	หลังทดลอง	152.30	9.857		
2. ด้านดี EQ1	ก่อนทดลอง	40.00	8.974	5.746	*0.000
	หลังทดลอง	51.90	3.259		
3. ด้านเก่ง EQ2	ก่อนทดลอง	41.30	8.785	4.248	*0.000
	หลังทดลอง	51.05	3.967		
4. ด้านมีความสุข EQ3	ก่อนทดลอง	42.05	10.303	2.329	*0.015
	หลังทดลอง	49.32	5.334		

* p-value < .05

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมตามแนวจิตตปัญญาศึกษา จำนวน 12 แผน มีเนื้อหาในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ เช่น ความสามารถในการตระหนักรู้ และเข้าใจถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รับผิดชอบต่อส่วนรวม มีแรงจูงใจในตนเอง สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด สามารถสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ ตลอดจนมีความสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เมื่อเรียนจบในแต่ละแผนให้นักเรียนเขียนแบบบันทึกอนุทินเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของผู้เรียนเกี่ยวกับ 1. การเข้าถึงความจริง คือ ความรู้หรือข้อเท็จจริง 2. การเข้าถึงความดี คือ การปฏิบัติต่อตนเองและ

ผู้อื่น 3. การเข้าถึงความงาม คือ การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ การเห็นความดี ความรัก ความเมตตาและความอ่อนน้อมถ่อมตน จาก การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเอง ที่บ่งบอกถึงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้

ด้านดี คือ นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง แสดงความเห็นใจผู้อื่นผ่านคำพูดปลอบโยน ชี้แนะ และให้กำลังใจเพื่อนในเรื่องการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม เข้าถึงความหมายของความรับผิดชอบผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมที่ตรงต่อเวลา และสามารถระบุวิธีการคลายความเครียดให้กับตนเองได้

ด้านเก่ง คือ นักเรียนสามารถปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นตามเงื่อนไขข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรมได้ รู้ขั้นตอนและเลือก วิธีการแก้ปัญหาให้กับตนเองและแนวทางให้กับผู้อื่นได้ และสามารถสร้างแรงจูงใจ กำลังใจให้ตนเอง สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน ได้ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนด้วยการไม่ปฏิเสธหรือแสดงความไม่พอใจเมื่อต้องอยู่กับกลุ่ม เพื่อนที่ไม่สนิทสนม ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มทุกคน

ด้านมีความสุข คือ นักเรียนแสดงออกถึงความพึงพอใจในชีวิตในข้อจำกัดตามปัจจัยที่ไม่สามารถแก้ไขได้ แสดงถึงภูมิใจ ในตนเองสามารถบอกข้อดีและข้อเสียของตนเองได้ สามารถแยกแยะเหตุและผลเหนืออารมณ์ความรู้สึก สามารถบอกความมุ่งหมาย ในชีวิตได้อย่างมีเป้าหมายชัดเจนแสดงถึงความพร้อมที่จะเรียนรู้และความเพียรพยายาม

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแผนกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 นำประเด็นสำคัญที่พบมาอภิปรายผล ดังนี้

1. กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด จำนวน 11 แผนกิจกรรม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 4.51 – 5.00 คะแนน และได้ผลการประเมินในระดับ มาก จำนวน 1 แผนกิจกรรม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 คะแนน โดยใช้เกณฑ์ของ ลิเคอร์ท (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) และมีการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา พบว่า การทดลองโดยการเปรียบเทียบภายในกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์หลังทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ซึ่งครูหรือกระบวนการที่จะนำกิจกรรมโดยการใช้แผนกิจกรรมจิตตปัญญา ศึกษาไปใช้นั้นต้องศึกษาแผนเป็นอย่างดี เพื่อความแม่นยำในการดำเนินการตามแผนและจะได้ควบคุมเวลาได้ตามที่กำหนด ผู้เรียนจะ ได้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวครูหรือกระบวนการที่นำแผนจิตตปัญญาไปใช้ จะนำไปสู่การเปิดใจ เปิดความคิดของผู้เข้าร่วม กิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งข้อแรกของคุณลักษณะพื้นฐานที่เหมาะสมของครูหรือกระบวนการที่เป็นผู้นำกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา คือ ความแจ่มชัด คือ การมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการ รู้จริงและชัดเจน (ธนา นิลชัยโกวิท, 2551, หน้า 114)

2. การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง โดยเก็บข้อมูลจากแบบอนุทิน พบว่า นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ความหมายและลักษณะของผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ และเกิดการเปลี่ยนแปลง ทางด้านจิตใจ การเห็นความดี ความรัก ความเมตตา และความอ่อนน้อมถ่อมตนดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ เพราะแผนกิจกรรมได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบโดยศึกษา ทฤษฎี ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม ความฉลาดทางอารมณ์ การเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา แผนการกิจกรรมประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม สารระสำคัญ จุดประสงค์ วิธีดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียด โดยแบ่งเนื้อหาการ ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ออกเป็น 12 แผน จำนวน 12 ชั่วโมง การจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทาง อารมณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้ 1. Check-in คือ ขั้นการเตรียมความพร้อมในการเรียน โดยให้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีสติอยู่กับตัวก่อนเริ่มกิจกรรม เช่น การนั่งสมาธิ การหยิบบัตรแสดงความรู้สึก หรือการเขียนน้ำ เป็นต้น 2. Dialogue คือ ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้ากลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนเรื่องราวจากประสบการณ์หรือ สถานการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพูดและฟังเพื่อนพูดอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง 3. Reflection คือ ขั้นการ ฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพิจารณาประเด็นปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด พิจารณาผลดีและผลเสียที่เกิดจากการตัดสินใจ เลือกกระทำ สามารถบอกแนวทางปฏิบัติจากสถานการณ์นั้น ๆ ฟังแล้ววิเคราะห์ และสะท้อนความคิดตามหัวข้อ และประเด็นต่าง ๆ 4. Check-out คือ ขั้นการประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนพิจารณาปัญหาที่เป็นสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกกระทำ ให้คิดตัดสินใจและ แสดงเหตุผลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ได้เสนอรวมทั้งทบทวนบทเรียนด้วยตนเอง ว่าวันนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร 5. Journaling คือ ขั้นการ จดบันทึก เป็นขั้นของการแสดงให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ โดยการบันทึกผ่านแบบบันทึกอนุทินทบทวนเป็นระยะ ๆ ส่งผู้สอน นอกจากนี้การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เป็นกระบวนการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีความสามารถทางอารมณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น

อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข โดยใช้แนวคิดจิตวิทยา แนวคิดศาสนา แนวคิดสังคม และแนวคิดผสมผสาน ในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้วัยรุ่นมีความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้น (ปิยะวรรณ เลิศพานิช, 2547) กล่าวคือ 1. แนวคิดด้านจิตวิทยา มุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ (Goleman, 1995; Mayers, 1992) 2. แนวคิดด้านศาสนา มุ่งเน้นการขัดเกลาจิตใจที่ดีของมนุษย์ ทำให้สามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเองและสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้โดยยึดหลักคำสอนของศาสนา (พระธรรมปิฎก, 2543) 3. แนวคิดด้านสังคม มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยอาศัยระเบียบวินัยไม่ให้กระทำตามความพึงพอใจของตนเอง มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Calhoun, Light, & Keller, 1994) 4. แนวคิดแบบผสมผสาน เป็นการผสมผสานแนวคิดจิตวิทยา แนวคิดศาสนา และแนวคิดสังคมเพื่อให้สามารถควบคุมอารมณ์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ (ปิยะวรรณ เลิศพานิช, 2547) แนวคิดทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เพื่อส่งเสริมให้กับวัยรุ่นมีความฉลาดทางอารมณ์ข้างต้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดจิตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ที่ผู้ศึกษาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยแนวคิดจิตปัญญาศึกษานับการเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจการพัฒนาในด้านในหรือจิตใจของผู้เรียนเป็นหลัก โดยอยู่บนแนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยแนวคิดเชิงองค์รวม เชื่อมโยงกับบริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรม การเรียนรู้ด้วยแนวคิดเชิงมนุษยนิยม และการเรียนรู้ด้วยแนวคิดเชิงศาสนา การเรียนรู้ดังกล่าวทั้งหมดจะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่ผู้เรียนกล้าเผชิญความจริง การลงมือปฏิบัติจริง และการอยู่กับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตรง ๆ (สมสิทธิ์ อัสตรนีย์, 2556) แนวคิดจิตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญโดยเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ที่ได้ความรู้จากประสบการณ์ การใคร่ครวญด้วยใจ ทำให้สัมผัสได้ถึงคุณค่าและความงาม ซึ่งการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญจะเกิดขึ้นได้ด้วยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น โดยกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ 1. การรับรู้อย่างลึกซึ้ง (Deep sensing) หมายถึง การรับรู้สิ่งเร้าที่ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งห้าเข้ามาอย่างตั้งใจและเอาใจใส่ 2. การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้รับจากสิ่งกระตุ้นมาคิดโดยแยกกาย ร่วมกับความคิด มุมมอง ความรู้สึก อารมณ์ ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และสามารถตีความได้อย่างมีความหมาย

3. การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) หมายถึง การทำจิตให้สงบ มีสติและสมาธิ เกิดการหยั่งรู้ด้วยตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2558) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีการเรียนรู้จากภายในที่ทำให้ได้มาซึ่งความรู้จากประสบการณ์และกระบวนการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองและการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ซึ่งหมายถึงการเข้าถึงความจริง ความดี และความงาม ตระหนักและเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เรียนรู้ที่จะรัก เรียนรู้ที่จะให้ เรียนรู้ในการเข้าถึงความจริง เรียนรู้ที่จะยอมรับความหลากหลายทางความคิดมากขึ้น นำไปสู่ความตั้งใจที่จะทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นและเป็นผู้ที่มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ที่มีความสมดุลระหว่างจิตใจ ร่างกาย จิตวิญญาณ มีความสอดคล้องกับธรรมชาติรอบตัว เป็นบุคคลที่ดี เก่ง และมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดใคร่ครวญจากภายในและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คือ ให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายเป็นอิสระ มีความเป็นกันเองระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน และต้องเน้นกิจกรรมการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหา

1.2 การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละกิจกรรมควรมีความรอบคอบ และควรบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนอย่างละเอียดเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปปรับปรุงแผนกิจกรรมต่อไป

1.3 ในการจัดกิจกรรมจิตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ควรให้เวลาในการทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดใคร่ครวญจากภายในและมีเวลาแสดงพฤติกรรมออกมาตามความเป็นจริง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการนำกิจกรรมจิตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาคุณลักษณะด้านอื่น ๆ เช่น จิตสาธารณะ การตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งจะช่วยให้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณลักษณะเหล่านั้น

2.2 กิจกรรมจิตปัญญาศึกษาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ด้วย เช่น ผู้ปกครอง ทั้งนี้ เพราะครอบครัวก็เป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกับโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2551). ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลง คู่มือกระบวนการจิตปัญญา. นครปฐม: เอส.พี.เอ็น. การพิมพ์.

- ปิยะวรรณ เลิศพานิช. (2547). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนา เซาว์อารมณ์แบบผสมผสาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2543). *เจตโกศลหรือปรีชาเชิงอารมณ์ (emotional intelligence)*. กรุงเทพฯ: กระแสวัฒนธรรม.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิทยากร เชียงกูล (2552). *จิตวิทยาและการพัฒนาตนเอง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร
- หิมพรรณ รักแต่งาม. (2551). *การศึกษาวิเคราะห์การตีความหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของดิช นัท ฮันท์*. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สมสิทธิ์ อัสตรนีย์. (2556). *การแสวงหาความรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิพรินทร์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF-Executive Functions ในเด็กวัย 13 - 18 ปี*. กรุงเทพฯ: บริษัทรักลูกกรุ๊ป จำกัด.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2559). *สร้างวินัยให้ลูกคุณ*. กรุงเทพฯ: ชันดำการพิมพ์.
- Calhoun, C., Light, D., & Keller, S. (1994). *Sociology*. New York: McGraw-Hill.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Taylor, E. (1998). *Transformative learning: A critical review*. ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education (Information Series No.374)
- Mayers, D.G. (1992). *Psychology*. New York: Worth Publishers.
- York, L. & Kasl, E. (2002). *Toward a theory and practice for whole-person learning: Reconceptualizing experience and the role of affect*. *Adult Education Quarterly*, 52(3), 176 - 192.

แนวทางเพื่อการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ
THE GUIDELINES FOR EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT OF SMALL-SIZED SCHOOLS
IN BUENG KAN PROVINCE

ธีระพล เพ็ญจันทร์

Teerapol Pengchan

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี 41000

Program in Educational Administration, Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani 41000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: teera_o@yahoo.com

รับบทความ 2 กุมภาพันธ์ 2563 แก้ไขบทความ 27 มีนาคม 2563 ตอรับบทความ 9 เมษายน 2563 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดบึงกาฬ และเพื่อสังเคราะห์แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในมิติการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และการติดตามประเมินผล การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ คณะทำงานบูรณาการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับจังหวัดและระดับอำเภอของจังหวัดบึงกาฬ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 วิธี คือ การศึกษาจากข้อมูลเอกสาร การศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การศึกษาโดยใช้การจัดสนทนากลุ่ม และการศึกษาโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพ ปัญหา และความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ ยังไม่สามารถมีอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว ในการดำเนินงานและขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ 2) การบริหารงบประมาณ ให้ความสำคัญเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล สถานศึกษา ยังไม่สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของตนเอง เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิด ความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามหลักการธรรมาภิบาล และ 4) การบริหารทั่วไป การจัดระบบการบริหารองค์การ สามารถให้บริการการบริหารงานอื่น ๆ แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย กลยุทธ์หลักได้ 4 กลยุทธ์ 2) แนวปฏิบัติ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ 5 รูปแบบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ แบบเรียนรวมช่วงชั้น 2) การจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ 3) การเรียนการสอนผ่านดาวเทียม 4) การจัดการเรียนรู้ แบบโรงเรียนที่โรงเรียนนอกรับ 5) การจัดการเรียนรู้ แบบการเรียนรวมทุกชั้นเรียน 3) แนวปฏิบัติ ด้านการติดตามประเมินผล ประกอบด้วย 1) ประชุมชี้แจง 2) แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผล 3) ดำเนินการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ 4) สรุปและรายงานผลการประเมิน และ 5) วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงหรือพัฒนา

คำสำคัญ: คุณภาพการศึกษา, การยกระดับคุณภาพการศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to analyze current conditions, problems, and needs of administrators, teachers and school board members from small-sized schools in Bueng Kan Province, and to synthesize guidelines for educational quality development of small-sized schools in terms of administrative management, teaching and learning management, and monitoring and evaluation. The qualitative research was conducted with key informants as Integrated Working groups for management plan for small-sized schools at provincial and district levels in Bueng Kan Province, and small-sized school stakeholders involving in school management practices. The research methodology comprised four approaches: document inquiries, in-depth interview, focus group, and observation.

The findings were as follows:

1. Conditions, problems and needs for operating small-sized schools in Bueng Kan Province revealed the issues categorizing into four aspects, namely; 1) In terms of academic administration, school academic administration was not operated as independent agile unit. The schools were also unable to provide services faster. The quality and participation of stakeholders in school administration were viewed as inadequate and ineffective; 2) In terms of budget management, school budget management should be independent, agile, transparent, and accountable. The goal-oriented administration and budget administration focus should be integrated into the budget management; 3) In terms of personnel management, schools have not successful at serving individual school missions or performance to support agile personnel administration under the current rules and regulations based on the principles of good governance; and 4) In terms of general administration, school organizational management system provided services concerning other administrative functions, but delivering ineffective service quality.

2. The guidelines for upgrading the educational quality of small-sized schools comprised: 1) Administrative strategies of small-sized schools for educational quality improvement consisting of four main strategies; 2) Performance guidelines for teaching and learning process of small-sized schools in Bueng Kan Province involving five approaches: 1) Combined Grade Instructional Management, 2) Integrated Instructional Management, 3) Satellite Distance Instructional Management, 4) Cross-school instructional management, 5) Inclusive Instructional management, 3) Monitoring and Evaluation Guidelines consisting of: 1) Holding clarification meetings, 2) Appointing committee members for monitoring and evaluation, 3) Evaluating in accordance with objectives, 4) Creating summary and evaluation reports, and 5) Analyzing and synthesizing the evaluation results for feedback to improve and develop further.

Keywords: Educational Quality, Educational Quality Improvement

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 วรรคหนึ่ง กำหนดให้รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งในการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา คือ คุณภาพและโอกาสของผู้เรียนโดยมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของคุณภาพและโอกาสของผู้เรียน กล่าวคือ โรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน) ในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีแนวโน้มมีจำนวนมากขึ้นในทุกปีอย่างต่อเนื่องและปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก เช่น 1) โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อยได้รับงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาจากรัฐบาลโดยคิดเป็นรายหัวนักเรียนน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนมากทำให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดอุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง 2) ขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน ครูไม่ครบทุกสาขาวิชาโดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการทดสอบระดับชาติชั้น ป.6 ของโรงเรียนขนาดเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ 3) อัตราการเกิดประชากรลดลงส่งผลให้ขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น 4) นโยบายจัดการโรงเรียนขนาดเล็กขาดความต่อเนื่อง 5) ความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนยังโรงเรียนในเมือง 6) ผู้ปกครองและชุมชนมีความหวงแหนโรงเรียนมีความต้องการคงสภาพโรงเรียนในชุมชนไม่ต้องการให้ยุบเลิกสถานศึกษา เนื่องจากไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการดำเนินนโยบายและขาดความมั่นใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนดีใกล้บ้าน รวมถึงสถานการณ์ความไม่สงบในบางพื้นที่ 7) ครูไม่ต้องการให้ยุบเลิกสถานศึกษา เนื่องจากมีความผูกพันกับโรงเรียนและไม่ต้องการไปอยู่โรงเรียนอื่น 8) โรงเรียนขนาดเล็กมีลักษณะพื้นที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นแบบ stand alone เช่น บนเกาะพื้นที่สูงหรือที่ตั้งห่างไกลไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กได้ครบทุกโรงเรียน และ 9) และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็กมีประชากรฐานะยากจน ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อมาสนับสนุนการจัดการศึกษา

ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2562 รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันมีโรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศ ประมาณ 19,000 โรงเรียน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562: ออนไลน์) ทั้งนี้ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีหนังสือที่ ศธ.02137/14727 ถึง ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เรื่อง การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

เพื่อให้ทุกจังหวัดดำเนินการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการอย่างบูรณาการกับหน่วยงานอื่นในจังหวัด (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562, ออนไลน์)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีการกิจตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 คือ “ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืนโดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอนวิจัยให้บริการทางวิชาการแก่สังคมปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมผลิตครู และส่งเสริมวิทยฐานะครู” (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ออนไลน์) โดยมีพื้นที่รับผิดชอบ คือ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ ทั้งนี้ การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพทางการศึกษา เป้าหมายที่ 1 มรภ. มีความเป็นเลิศในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศด้วยการบูรณาการความรู้สู่นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ กลยุทธ์ที่ 6 จัดทำแผนพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในลักษณะ Re-profile อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงระยะเวลาและขั้นตอนดำเนินการ (Timeline) ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2561, ออนไลน์)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เป็นหน่วยงานที่มีการรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีโรงเรียนที่รับผิดชอบทั้งหมด 212 โรงเรียน มีโรงเรียนที่ไม่มีนักเรียน 1 โรงเรียน มีโรงเรียนขนาดเล็ก 80 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 37.74 ของโรงเรียนทั้งหมด ทั้งนี้ ในการประชุมคณะทำงานบูรณาการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับจังหวัด ครั้งที่ 1/2562 เมื่อ 11 ตุลาคม 2562 โดยมีศึกษาธิการจังหวัดบึงกาฬ เป็นประธาน มีมติให้ดำเนินการจัดทำแผนบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาและแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจนแล้วเสร็จภายใน 6 สัปดาห์ โดยเน้นตำบลเป็นฐานบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก มุ่งเน้นให้ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมดำเนินการในแต่ละตำบลและให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดดำเนินการจัดส่งแผนบริหารโรงเรียนขนาดเล็กไปยังสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการต่อไป (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบึงกาฬ, 2562, หน้า 6 - 9)

ในฐานะนักวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นและสังเคราะห์แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ในมิติกระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการติดตามประเมินผล เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีครูสอนไม่ครบทุกชั้นในเขตพื้นที่บริการจังหวัดบึงกาฬ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในมิติการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และการติดตามประเมินผลของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคณะทำงานบูรณาการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ของจังหวัดบึงกาฬ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การประถมศึกษาบึงกาฬ และศึกษานิเทศก์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 วิธี ดังนี้

1. การศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (Document study) โดยการศึกษาทบทวนตำรา เอกสาร และบทความวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำราทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ เอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐ เช่น บันทึกเอกสารทางราชการ รายงานประจำปี สถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

2. การศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูล ที่สำคัญ (Key informant) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ได้แก่ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ศึกษาานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้วิจัย

3. การศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยนักวิจัยได้เข้าร่วมคณะกรรมการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับจังหวัดบึงกาฬ และคณะกรรมการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับอำเภอ ทั้ง 8 อำเภอ โดยที่ประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เชิญมาตาม คำสั่งจังหวัดบึงกาฬ ที่ 2017/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับจังหวัด และคำสั่งจังหวัดบึงกาฬ ที่ 2568/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับอำเภอ (ศึกษาธิการจังหวัดบึงกาฬ, 2562, หน้า 30) โดยที่ประชุมได้ร่วมกันให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายในประเด็น สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้ ที่ประชุมได้ระดมความคิดเห็นในเรื่องแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยทำหน้าที่รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อสรุปเป็นแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในมิติการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และการติดตามประเมินผลของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่บริการ จังหวัดบึงกาฬ

4. การศึกษาโดยวิธีการสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น การประชุม การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและสมบูรณ์สนับสนุนการเก็บรวบรวมใน 2 วิธีแรก

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน มีสถานะเป็น “โรงเรียนขนาดเล็ก” จากสถิติ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากอัตราการเกิดของประชากรที่ลดต่ำลง โดยโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2562 มีจำนวน 80 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 37.74 ของโรงเรียนทั้งหมดในเขตพื้นที่ เมื่อจำแนกกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กตามจำนวนนักเรียนสามารถนำเสนอข้อมูลได้ ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2559-2562

ปีการศึกษา	จำนวนโรงเรียนทั้งหมด	จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก	คิดเป็นร้อยละ
2559	214	81	37.9
2560	214	78	36.4
2561	213	77	36.2
2562	212	80	37.7

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2559-2562

ปีการศึกษา	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู	จำนวนห้องเรียน	อัตราส่วน ครู : นักเรียน	อัตราส่วน ห้อง : นักเรียน
2559	5,563	448	632	1:12	1:9
2560	5,328	404	609	1:13	1:9
2561	5,267	417	598	1:13	1:9
2562	5,539	453	638	1:13	1:9

ตาราง 3 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2559 - 2562 จำแนกตามจำนวนนักเรียน

จำนวนนักเรียน	จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก			
	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562
ไม่มีนักเรียน	0	0	2	1
20 คน ลงมา	4	3	4	2
21 - 40 คน	9	7	6	10
41 - 60 คน	20	21	21	21
61 - 80 คน	22	19	19	18
81 - 120 คน	26	26	27	29
รวม	81	78	79	81

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาด้วยวิธีการการศึกษาจากข้อมูลเอกสาร การศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถสรุปผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพ ปัญหา และความต้องการจำเป็น ซึ่งเป็นข้อขัดข้องหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้ผลการปฏิบัติงานไม่ เป็นไปตามเป้าหมายหรือความต้องการในการดำเนินงาน ปัญหาการดำเนินงานในโรงเรียนขนาดเล็กของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ ที่ผ่านมาประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

1.1 การบริหารวิชาการ การดำเนินงานที่ผ่านมาไม่สามารถกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ไม่สามารถเกื้อหนุน ทำให้สถานศึกษาเกิดความเข้มแข็งในการ บริหาร และการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผลน้อย รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น

1.2 การบริหารงบประมาณ ควรส่งเสริมให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการบริหารงบประมาณ แบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารการจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

1.3 การบริหารงานบุคคล สถานศึกษายังไม่สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของตนเอง เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักการธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพน้อย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 การบริหารทั่วไป การจัดระบบการบริหารองค์การให้สามารถบริการ บริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งเป็นบทบาทหลักใน การประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหาร และการจัดการศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักยังไม่เกิดอย่างแท้จริง ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่ เกี่ยวข้องเพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างแท้จริง

ซึ่งอุปสรรคในการดำเนินงานในช่วงเวลาที่ผ่านมาจากความพยายามของโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ ได้พยายามดำเนินการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กหลากหลายรูปแบบ และหลายวิธีในการดำเนินการประสบกับปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น 1) นโยบายเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็กไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงบ่อย เมื่อมีการ เปลี่ยนผู้บริหารระดับสูง นโยบายขาดความต่อเนื่อง 2) ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังของหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3) ขาดการประสานงานที่ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับปฏิบัติ โรงเรียน และหน่วยงานที่สูงกว่าระดับโรงเรียน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดความมั่นใจในการเข้าร่วมโครงการ เพราะกลัวผลกระทบเชิงลบต่อตำแหน่งหน้าที่ของตน นโยบายด้านการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนมีนโยบายไม่ชัดเจน 5) ค่าพาหนะนักเรียนที่ได้รับเฉลี่ยต่อหัว: คน : วัน

ถือว่าค่อนข้างต่ำ ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง มีความล่าช้า ได้รับไม่เต็มจำนวน บางปีไม่จัดสรร ไม่ชัดเจน โรงเรียนได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านของการเปลี่ยนแปลงชุมชน เจ้าของโรงเรียนกลัวโรงเรียนถูกยุบจึงไม่ค่อยเห็นด้วย บางแห่งต่อต้าน 6) ผู้ปกครองไม่มั่นใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินทางไปโรงเรียนของบุตรหลาน 7) ผู้ปกครองไม่มีความมั่นใจคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนหลัก 8) ขาดการประสานแผนในการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนร่วมโครงการมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันจริงแต่ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ

2. แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในมิติการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และการติดตามประเมินผลของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดบึงกาฬ จากกระบวนการสังเคราะห์จากข้อมูลเอกสาร การศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่ม จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามคำสั่งจังหวัดบึงกาฬ ที่ 2017/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับจังหวัด และคำสั่งจังหวัดบึงกาฬ ที่ 2568/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับอำเภอ สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

2.1 กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา จากการศึกษาวิจัย สามารถกำหนดกลยุทธ์หลักได้ 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์เร่งพัฒนาการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
2. กลยุทธ์พัฒนาการบริหารงบประมาณด้านการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการระดม ทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
3. กลยุทธ์พัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพของบุคลากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
4. กลยุทธ์เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทั่วไปด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอก โรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

2.2 แนวปฏิบัติด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ จากการสังเคราะห์ข้อเสนอความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อรูปแบบและแนวทางในการจัดการเรียนรู้อของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ และมุ่งเน้นแนวทางที่สอดคล้องและตรงต่อความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ โดยคำนึงถึงนโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และบริบทของชุมชนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้ แบบเรียนรวมช่วงชั้น เป็นการจับกลุ่มกำหนดเป็นศูนย์รวมโรงเรียน โดยคำนึงถึงสภาพที่ตั้งของการปกครอง คือ เทศบาลตำบล ตำบลระยะทางการเดินทาง จัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อชี้แจงและหารือแนวดำเนินการเพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินงานร่วมกันในลักษณะการจัดการศึกษาเป็นช่วงชั้น คือ จัดแบ่งการเรียนการสอนออกเป็นช่วงชั้น วางแผนกำหนดจัดครูในโรงเรียน ในตำบลรวมกัน โดยจัดครูเข้าสอนตามระดับช่วงชั้นตามความรู้ ความสามารถและความถนัดของครู โดยพิจารณาการจัดจำนวนครูตามเกณฑ์จำนวนครูที่ะทำการสอนในชั้นเรียนเพื่อกำหนดการจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์โรงเรียนระดับตำบล

2) การจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น โดยพิจารณาดำเนินการ จัดชั้นเรียนแบบช่วงชั้น และการบูรณาการเนื้อหารายวิชาตามช่วงชั้น การจัดชั้นเรียนแบบช่วงชั้น อาจจัดให้สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรที่โรงเรียนมีอยู่โดยการรวมชั้นที่ติดกันเข้าด้วยกัน

3) การเรียนการสอนผ่านดาวเทียม การเรียนการสอนผ่านดาวเทียม เป็นการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการเน้นการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนทั่วประเทศเป็นระบบฟรีทีวี

4) การจัดการเรียนรู้ แบบโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง โรงเรียนพี่โรงเรียนน้องเป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนที่มีความพร้อมกับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีอัตราการขาดแคลนครูไม่ครบชั้นแต่ไม่มาก มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อหรือขาดสื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ระดับมากและต้องอยู่ใกล้กันระยะห่างไม่เกิน 2 กิโลเมตร

5) การจัดการเรียนรู้ แบบการเรียนรวมทุกชั้นเรียน รูปแบบการเรียนรวมทุกชั้นเรียนมีรูปแบบการจัดการ ดังนี้ มีโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวน โรงเรียนตั้งแต่ 2 - 5 โรงเรียน กระจายตัวตั้งอยู่ในพื้นที่ ที่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน ที่มีเส้นทางคมนาคมระหว่าง 2 - 5 กิโลเมตร มีสภาพการคมนาคมที่สะดวกทุกฤดูกาล ให้คัดเลือกโรงเรียนที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ อาคารสถานที่ที่เหมาะสม

และตั้งอยู่ศูนย์กลาง หรือสามารถเดินทางได้สะดวก เป็นโรงเรียนหลักส่วนโรงเรียนที่เหลือเป็นโรงเรียนเครือข่ายทางโรงเรียนนำผู้เรียนทุกระดับชั้นเรียนมาเรียนรวมที่ โรงเรียนหลัก โดยได้รับการสนับสนุนค่า พานะในการเดินทางมาเรียน มีการวางแผนจัดอัตรากำลังครู ทั้งผู้บริหาร และครูสายผู้สอน ตลอดจนบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานร่วมกันที่โรงเรียนหลัก และนำทรัพยากรจากโรงเรียนเครือข่ายมาใช้ร่วมกันที่โรงเรียนหลัก และปรับสภาพโรงเรียนเครือข่ายเป็น แหล่งเรียนรู้

2.3 แนวปฏิบัติ ด้านการติดตามประเมินผล จากการสังเคราะห์ข้อเสนอความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อรูปแบบและแนวทางในการการติดตามประเมินผลภายใต้หลักการดำเนินงานเป็นทีม มีการวางแผนงานที่ชัดเจน บนพื้นฐานความเป็นกัลยาณมิตรและมีความร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจ การให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ ซึ่งแนวปฏิบัติด้านการติดตามประเมินผล ประกอบด้วย 1) ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างชัดเจนระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับการดำเนินการตามรูปแบบการนิเทศการศึกษา 2) แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผล 3) ดำเนินการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ ภายใต้ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์ สังเกต หรือตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน 4) สรุปและรายงานผลการประเมิน และ 5) วิเคราะห์สังเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงหรือพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหา และความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ 4 ดังนี้ ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ สถานศึกษายังไม่สามารถมีอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว ในการดำเนินงานและขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ 2) การบริหารงบประมาณ ควรเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการบริหารงบประมาณ 3) การบริหารบุคคล สถานศึกษายังไม่สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของตนเอง เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิด ความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักการธรรมาภิบาล และ 4) การบริหารทั่วไป การจัดระบบการบริหารองค์การ ให้สามารถบริการบริหารงานอื่น ๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

สอดคล้องกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยและสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมาว่า มีความพยายามของโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบ โรงเรียนขนาดเล็กได้พยายามดำเนินการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กหลากหลายรูปแบบ และหลาย วิธีในการดำเนินการ ประสบกับปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น 1) นโยบายเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็กไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงบ่อยเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารระดับสูง นโยบายขาดความต่อเนื่อง 2) ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังของหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3) ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับปฏิบัติ โรงเรียน และหน่วยงานที่สูงกว่าระดับโรงเรียน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดความมั่นใจในการเข้าร่วมโครงการ เพราะกลัวยุทธศาสตร์เชิงลบต่อตำแหน่งหน้าที่ของตน นโยบายด้านการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนมีนโยบายไม่ชัดเจน 5) ค่าพาหนะนักเรียนที่ได้รับเฉลี่ยต่อหัว: คน : วัน ถือว่าค่อนข้างต่ำ ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง มีความล่าช้า ได้รับไม่เต็มจำนวน บางปีไม่จัดสรร ไม่ชัดเจน โรงเรียนได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านของการเปลี่ยนแปลงชุมชน เจ้าของโรงเรียนกลัวโรงเรียนถูกยุบจึงไม่ค่อยเห็นด้วย บางแห่งต่อต้าน 6) ผู้ปกครองไม่มั่นใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินทางไปโรงเรียนของบุตรหลาน 7) ผู้ปกครองไม่มีความมั่นใจในคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนหลัก และ 8) ขาดการประสานแผนในการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลัก และโรงเรียนร่วม โครงการมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันจริงแต่ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2558, ออนไลน์), (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562, ออนไลน์)

2. แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย

2.1 กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา จากการศึกษาวิจัย สามารถกำหนดกลยุทธ์หลักได้ 4 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) กลยุทธ์เร่งพัฒนาการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 2) กลยุทธ์พัฒนาการบริหารงบประมาณด้านการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการระดมทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 3) กลยุทธ์พัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพของบุคลากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 4) กลยุทธ์เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทั่วไปด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

สอดคล้องกับ หลักการและแนวปฏิบัติด้านกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการจัดการและการบริหารงานทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคลากร งบประมาณ การบริหารทั่วไป ต้องคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน เป็นหลักตามที่นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวทางและกลยุทธ์เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับ

คุณภาพสู่การศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กให้สูงขึ้นในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนและด้านคุณภาพนักเรียน การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์เร่งพัฒนาการบริหาร วิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 2) กลยุทธ์พัฒนาการบริหารงบประมาณด้านการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการระดมทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 3) กลยุทธ์พัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการสร้างเสริม ประสิทธิภาพของบุคลากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 4) กลยุทธ์เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทั่วไปด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้ง ในและนอกโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องทุกคนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การบริหารจัดการโรงเรียน ขนาดเล็ก จึงจำเป็นต้องจัดรูปแบบอย่างเหมาะสมให้สอดคล้องและความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งมีความผูกพันกับโรงเรียนอย่าง แนบแน่นมาตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบัน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ,2558, ออนไลน์), (จรรยา จีบบัง, 2554, หน้า 111 - 115), (สมพิศ ใช้เฮง, 2554, หน้า 86 - 90), (ชัตติยา ดวงสำราญ, 2552, หน้า 138 - 147)

2.2 แนวปฏิบัติด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ จากการสังเคราะห์ข้อเสนอ ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อรูปแบบและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ และมุ่งเน้นแนวทาง ที่สอดคล้องและตรงต่อความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ โดยคำนึงถึงนโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และบริบทของชุมชนเป็นสำคัญ 5 รูปแบบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมช่วงชั้น 2) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3) การเรียนการสอนผ่านดาวเทียม 4) การจัดการเรียนรู้แบบโรงเรียนที่โรงเรียนน้อง และ 5) การจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรวม ทุกชั้นเรียน

ซึ่งเป็นการนำหลักการ สู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือ การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองตามกำลังหรือ ศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และยังมีทักษะ พื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ อันได้แก่ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ความสามารถทางสมอง ระดับ สติปัญญา และการแสดงผลของการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่ต่างกัน จึงควรมีการจัดการที่เหมาะสมในลักษณะที่แตกต่างกัน ตามเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคน และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกลไกของการจัดการนี้ คือ ครู ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทบทวน บทบาทของครู โดยควรเริ่มจากการทบทวนและปรับแต่งความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการเรียน โดยต้องถือว่าแก่นแท้ ของการเรียน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเปลี่ยนจากการยัดวิชาเป็นตัวยัด มาเป็นยึดมนุษย์หรือผู้เรียนเป็นตัวยัดหรือที่เรียกว่า ผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องคำนึงถึงหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, ออนไลน์), (ธีระพร อายุวัฒน์, 2552, หน้า 96 - 100), (ธีระ รุณเจริญ, 2550, หน้า 52 - 55), (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, ออนไลน์), (ทีศนา เขมมณี, 2546, หน้า 125 - 135)

ทั้งนี้ ในการนำสู่การปฏิบัติแล้วจะมุ่งเน้นแนวทางที่สอดคล้องและตรงต่อความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยคำนึงถึง นโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และบริบทของชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งมีรูปแบบและแนวดำเนินการจัดการเรียนรู้ นำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ผู้สอนสามารถศึกษากระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เรียนรู้สาระวิชาและทักษะชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์ ให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลาย และสามารถนำกิจกรรมการเรียนการสอนบางกิจกรรมมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องมีการฝึกทักษะการอ่านออก เขียนได้ การคิดคำนวณ อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และการสอบต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, ออนไลน์), (ธีระพร อายุวัฒน์, 2552, หน้า 98 - 103), (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, ออนไลน์)

2.3 แนวปฏิบัติด้านการติดตามประเมินผล ภายใต้หลักการทำงานเป็นทีม มีการวางแผนงานที่ชัดเจน บนพื้นฐานความ เป็นกัลยาณมิตร และมีความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ การให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งแนวปฏิบัติ ด้านการติดตามประเมินผล ประกอบด้วย 1) ประชุมชี้แจง 2) แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผล 3) ดำเนินการประเมินผล ตามวัตถุประสงค์ 4) สรุปและรายงานผลการประเมิน และ 5) วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการ ปรับปรุงหรือพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ

การติดตามประเมินผล จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียน กล่าวคือ เป็นการให้คำแนะนำส่งเสริมประสิทธิภาพของ การศึกษา และเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ครู ในการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยผู้ติดตามประเมินผลจะเป็นผู้ให้ คำแนะนำ ช่วยเหลือ สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร สร้างความสามัคคีอันดีต่อกัน อีกทั้งเป็นการให้ความร่วมมือในการแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการทำงานของครูให้ดีขึ้น (กมลวรรณ รอดจ่าย, 2552, 118 -

124), (วรรณพร สุขอนันต์, 2550, หน้า 71), (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534, หน้า 57), (ดอม พรหมทอง, 2545, หน้า 94 - 95)

ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการติดตามประเมินผล อันได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน หรือ สถานศึกษา, ผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ และ คณะครูผู้ทำหน้าที่ในเทศการศึกษาก็ต้อง เป็นบุคคลที่มีความรู้กว้างขวางในเรื่องที่จำเป็นต่อการพัฒนาครู เช่น มีความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องแผนการศึกษา นโยบายการศึกษา และเนื้อหาสาระในหลักสูตร พร้อมกับมีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็น (ดอม พรหมทอง, 2545, หน้า 98), (วรรณพร สุขอนันต์, 2550, หน้า 83 - 86)

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ สามารถนำไปสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดอื่น ๆ ได้ เพราะสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคล้ายคลึงกันโดยพื้นฐานของปัจจัยภายในโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของสังคมไทยโดยภาพรวม

2. ข้อเสนอแนะต่อการนำแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬ ไปสู่การปฏิบัติจะต้องมุ่งเน้นแนวทางที่สอดคล้องและตรงต่อความต้องการของโรงเรียน โดยคำนึงถึงนโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และบริบทของชุมชนเป็นสำคัญ และต้องมีความสอดคล้องในกลไกของการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้ง 3 มิติ ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และการติดตามประเมินผล ไม่แยกจากกัน เพื่อเป็นการนำไปใช้จริงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อโรงเรียนขนาดเล็ก ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ รอดจ่าย. (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *ควบรวม ร.ร. เล็กนำร่องกว่าหมื่นแห่ง สพฐ. ยันไม่ใช้การยุบเลิกเพิ่มมีครูครบชั้น*. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=45565&Key=hotnews>. 12 พฤศจิกายน 2562
- ชัตติยา ดวงสำราญ. (2552). *รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน. (2534). *เทคนิคและกระบวนการนิเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- จรรยา จีบบัง. (2554). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดอม พรหมทอง. (2545). *ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตนา แคมมณี. (2546). *ศาสตร์การสอนเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นครูมืออาชีพในการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัทข้าวฟ่าง จำกัด.
- ธีระพร อายุวัฒน์. (2552). *แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (2561). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ปีพ.ศ. 2562-2566*. เข้าถึงได้จาก <https://www.udru.ac.th/website/images/2019/.pdf>. 7 พฤศจิกายน 2562
- วรรณพร สุขอนันต์. (2550). *รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมพิศ ไข่เฮง. (2554). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตเมืองและชนบท*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. เข้าถึงได้จาก <http://plan.phatthalung1.go.th/plandata/km/montessori.pdf>. 12 พฤศจิกายน 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปี 2551-2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบึงกาฬ. (2562). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปีงบประมาณ พ.ศ.2563 - 2564*. บึงกาฬ: เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แนวทางการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ops.moe.go.th/ops2017>. 7 พฤศจิกายน 2562.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2558). *แนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก*. เข้าถึงได้จาก <http://www.tdri.or.th>. 12 พฤศจิกายน 2562.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

**การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน
โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICS LEARNING ACTIVITY PACKAGES BASED ON CONSTRUCTIVIST THEORY
ON THE TOPIC OF DECIMAL AND FRACTION NUMBERS
FOR MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

อำนาจ บุตรสุรีย

Amnaj Butsuri

โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46110

Buakhao school, Kuchinarai district, Kalasin 46110, Thailand

*Corresponding author: E-mail: bootsuri2020@gmail.com

รับบทความ 21 กุมภาพันธ์ 2563 แก้ไขบทความ 13 เมษายน 2563 ตอรับบทความ 17 เมษายน 2563 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80, 2) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น, 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบัวขาว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 37 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน และ 4) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานใช้ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.48/82.07 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีค่าเท่ากับ 0.7392 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 73.92
3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 24.62$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 9.38$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียน มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์, ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์, ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to develop mathematics learning activity packages on the topic of decimal and fraction numbers based on constructivist theory to meet an efficiency criteria of 80/80, 2) to determine effectiveness index of mathematics instructional management based on the developed learning activity packages, 3) to compare students' learning achievement before and after the intervention, and 4) to examine students' satisfaction toward the developed mathematics instructional management. The sample, selected by cluster random sampling, was 37 Mathayomsuksa 1 students of class 1/2 studying at Buakhao School under the Kalasin Provincial

Administrative Organization in the first semester of academic year 2019. The research instruments included 1) mathematics lesson plans, 2) mathematics learning activity packages on the topic of decimal and fraction numbers based on constructivist theory, 3) a mathematics learning achievement test, and 4) a form of a 5-rating scale questionnaire concerning student satisfaction toward mathematics instructional management. Statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test (Dependent samples).

The findings were as follows:

1. The mathematics learning activity packages on the topic of decimal and fraction numbers based on constructivist theory achieved the efficiency of 83.48/82.07, which met the criteria set of 80/80.
2. The effectiveness index of the developed learning activity packages was equal to 0.7392, which indicated the increased student progress scores of 73.92 percent.
3. The students had post-test mean score ($\bar{X}$) of 24.62, which was higher than pre-test mean score ($\bar{X}$) of 9.38 with a statistical significance level of .05.
4. The students satisfied toward the developed learning activity packages at the highest level.

Keywords: Mathematics instructional Management, Learning Activity Packages Based on Constructivist Theory, Constructivist Theory

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนามนุษย์ เพื่อส่งเสริมให้คนไทยได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่มุ่งให้การศึกษาและการเรียนรู้มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล พัฒนาคนไทยให้มีทักษะการคิดสังเคราะห์ สร้างสรรค์ ต่อยอดสู่นวัตกรรม มีทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตร คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ในสาระคณิตศาสตร์ที่จำเป็น พร้อมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ได้ มีความสามารถในการแก้ปัญหา สื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เชื่อมโยง ให้เหตุผล และมีความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ตลอดจนการประกอบอาชีพ และมีความสามารถในการเลือกใช้สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และแหล่งข้อมูลที่เหมาะสม เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน และการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 7)

จากสภาพการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังอยู่ระดับต่ำ พบว่า สาระจำนวนและพีชคณิต มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐาน ค 1.1 ได้คะแนนเฉลี่ย 30.16 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ : องค์การมหาชน, 2562, หน้า 4) และต่ำกว่าเกณฑ์ของโรงเรียนบัวขาวที่ตั้งไว้ ซึ่งตรงกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานในเรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน นอกจากนี้ยัง พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ยรวมในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบัวขาว ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 รหัสวิชา ค 21101 มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย 2.53 คิดเป็นร้อยละ 63.25 เท่านั้น ต่ำกว่าเป้าหมายที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้คือ ร้อยละ 70 (โรงเรียนบัวขาว, 2561, หน้า 15) เมื่อพิจารณาเนื้อหา คณิตศาสตร์ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้คะแนนต่ำสุด พบว่า เป็นเนื้อหา เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญที่เป็นพื้นฐานความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในเนื้อหาเรื่องอื่น ๆ ต่อไป จึงจำเป็นต้องเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไข

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีที่จะแก้ปัญหา พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถในการศึกษาความรู้ด้วยตนเอง สรุปลักษณะอย่างเป็นระบบ รู้จักคิดแก้ปัญหา รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ยังเป็นนวัตกรรมที่ครูใช้ประกอบการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยนักเรียนศึกษาและใช้สื่อต่าง ๆ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอนที่เป็นระบบชัดเจน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยสื่อ อุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล (สุนทร สันธพานนท์, 2553, หน้า 14) และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (constructivist) ที่เชื่อว่าความรู้เกิดจากการสร้างขึ้นด้วยตนเอง

ของผู้เรียนโดยลงมือปฏิบัติจริง รับข้อมูลข่าวสาร และนำเอาข้อมูลข่าวสารมาสู่กระบวนการสร้างองค์ความรู้ นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ แก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เรียกว่า ปัญญา (Intelligence) หรือความฉลาด (wisdom) ความรู้ใหม่จะช่วยให้เด็กสร้างสิ่งที่มีความหมายซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้เพิ่มมากขึ้นไปเรื่อย ๆ เป็นวงจรเสริมแรงภายในตนเองไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง, 2548, หน้า 171) ดังนั้นการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาทั้งสื่อที่มีความเหมาะสมประกอบกับขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นนวัตกรรมทางการเรียนการสอนที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์อย่างมาก และเหมาะสมกับธรรมชาติวิชาที่ผู้เรียนต้องใช้เป็นกระบวนการในการเรียนรู้ที่จะส่งผลทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

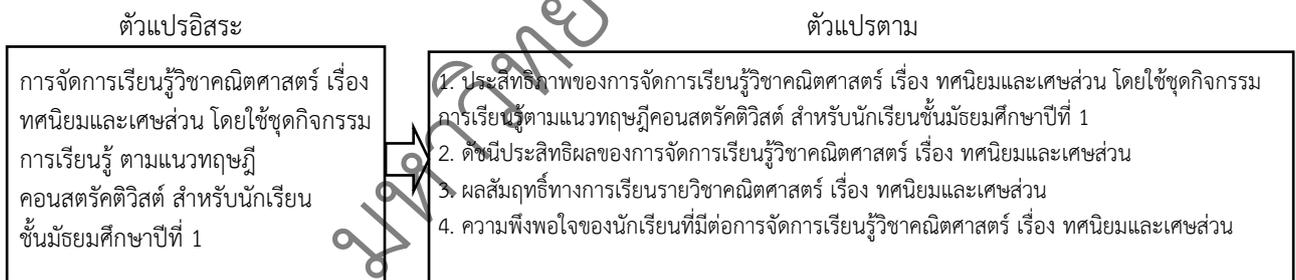
ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงสนใจศึกษาการพัฒนา การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีตัวแปรที่สำคัญที่นำสนใจศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ด้วยเหตุนี้ จึงนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 456 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบัวขาว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 37 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

1) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2) ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สารที่ 1 จำนวนและพีชคณิต ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 1 (ค21101) เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ระยะเวลาที่ใช้การทดลอง

ใช้ระยะเวลาในการทดลองสอนตามรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยไม่รวมเวลาที่ใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ฉบับ คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 18 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลา 18 ชั่วโมง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยข้อสอบมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 - 1.00 และมีค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 0.96 ซึ่งมีคุณภาพดีมาก

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 ชุด ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.48/82.07

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยแบบทดสอบมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 - 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน ค่าความยากง่าย (Difficulty: p) มีค่าระหว่าง 0.48 - 0.70 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination: B) มีค่าระหว่าง 0.20 - 0.40 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยแบบสอบถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 18 แผน ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พร้อมเก็บคะแนนระหว่างเรียน ได้แก่ การทดสอบหลังชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เก็บบันทึกคะแนนจนครบ ทั้ง 9 ชุด
3. เมื่อจบการทดลองจึงทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฉบับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนตรวจคะแนน และเก็บบันทึกคะแนนไว้
4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดลองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และทดสอบย่อยประจำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำคะแนนนักเรียนทุกคนที่ได้จากการทดสอบย่อยประจำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชุดมารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ เทียบกับคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนทุกคนรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดค่าประสิทธิภาพ 80/80 (ชัยงค์ พรหมวงศ์, 2556, หน้า 7) โดยการหาประสิทธิภาพกระบวนการ (E₁) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับก่อนเรียนโดยทดสอบค่าสถิติ t-test (Dependent Samples) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05
4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สรุปผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.48/82.07 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.7392 ซึ่งแสดงว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น 0.7392 หรือคิดเป็นร้อยละ 73.92
3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 24.62$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 9.38$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 30.77
4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.54)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประเด็นที่สำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 83.48/82.07 หมายความว่า การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยเฉลี่ย 83.48 และมีประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 82.07 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรดาภิรมย์ (2557, หน้า 91) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพระหว่างเรียน/หลังเรียนเท่ากับ $(E_1)/(E_2) = 89.08/82.70$ ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา อุดมฤทธิ์ (2558, หน้า 88) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้ชุดการเรียนการสอน เรื่อง สมการกำลังสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD พบว่า ชุดการเรียนการสอน เรื่อง สมการกำลังสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.60/80.33 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผานแก้ว ฉาพภักดิ์ (2560, หน้า 69) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สถิติ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สถิติ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.35/84.82 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2. ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.7392 ซึ่งแสดงว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น 0.7392 หรือคิดเป็นร้อยละ 73.92 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธชัย ไชยคำภา (2557, หน้า 86) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง วงกลม เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการให้เหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผสมผสานทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กับแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า การจัดการจัดการเรียนรู้โดยผสมผสานทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กับแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง วงกลม มีดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6028 หรือคิดเป็นร้อยละ 60.28 และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิการ์ แซเผือก (2557, หน้า 75) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยการปรับใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยการปรับใช้ปัญหาเป็นฐาน เท่ากับ 0.6215 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.15

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ คะแนนหลังเรียนสูงกว่าหรือดีกว่าคะแนนก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบร่วมในขั้นตอนในการจัดการจัดการการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นและสรุปร่วมกันจนเกิดประกายความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังเรียน นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐธิดา อุทกัง (2558, หน้า 139) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะกลุ่มการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า สมรรถนะกลุ่มการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรสิทธิ์ กองษา (2559, หน้า 52) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง

การเตรียมความพร้อม การให้เหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การเตรียมความพร้อมการให้เหตุผล หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตภา ลูกเงาะ (2560, หน้า 81) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนในระดับมากที่สุด เนื่องจากเนื้อหาที่เรียนรู้เป็นเรื่องที่นักเรียนชอบ กิจกรรมเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียน นักเรียนรู้จักการวางแผนในการทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียน พอใจที่มีส่วนร่วมแก้ไขและปรับปรุงผลงานในกลุ่ม และนักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐฐธิดา อุทก (2558, หน้า 139) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะกลุ่มการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสุดา โสภ (2559, หน้า 103) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกทักษะ โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชาวรรณ สุขสุวรรณ (2559, หน้า 122) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.76

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านห้องเรียน อุปกรณ์ สื่อ วัสดุ ให้มีความพร้อมก่อนทำการสอน เวลาในการควบคุมกิจกรรม ไม่ทอดทิ้งนักเรียนในขณะที่ดำเนินกิจกรรม

1.2 ผู้สอนควรมีการปฐมนิเทศนักเรียนให้เกิดความเข้าใจในขั้นตอนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ทุกคนต้องตระหนักในความสำคัญของตนเองที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีส่วนช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ความสามัคคีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะเป็นสิ่งนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จของกลุ่ม

1.3 ครูผู้สอนควรสังเกตนักเรียน กระตุ้นเสริมแรงให้กำลังใจนักเรียน และสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองในขณะที่ทำกิจกรรม โดยใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อจะได้พัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของนักเรียนทำให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ

1.4 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีบรรยากาศการเรียน และกลยุทธ์การสอนเทคนิคการอธิบายต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนด้วยความเข้าใจได้ และครูทำการสอนโดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านความคิดของเด็กก็จะเป็นการส่งเสริมด้านการคิดวิเคราะห์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วยขั้นตอนที่หลากหลาย บางครั้งจำเป็นต้องใช้เวลามากกว่าที่กำหนด ครูผู้สอนอาจยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม

1.6 เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ จึงควรมีการสรุปทบทวนทุกครั้งที่ทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย

1.7 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถ้าครูผู้สอนมีการควบคุม กำกับ ดูแล เอาใจใส่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการทดสอบย่อยในระหว่างเรียนเพื่อป้อนข้อมูลย้อนกลับในเรื่องผลการสอบ จะช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน รู้จักพัฒนาตนเองทำให้ผลการเรียนดีขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับการสอนโดยใช้สื่อนวัตกรรมอื่น ๆ

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างการสอนแบบกลุ่มกับรายบุคคลด้วยแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.3 ควรมีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และหาประสิทธิภาพในรายวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2.4 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนหลังจากเรียนโดยแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เช่น เจตคติ ความคงทนในการเรียนรู้ คุณลักษณะอันประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- จิตาภา ลูกเงาะ. (2560). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 1 - 20.
- ณัฐธิดา อุทกัง. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างสรรพความรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะกลุ่มการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฝนแก้ว กาฬภักดี. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สถิติ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พรสุตา โสภา. (2559). การพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง. (2548). บนเส้นทางที่สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: เอส แอลดี จี กราฟฟิค.
- เพ็ญประภา อุดมฤทธิ์. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้ชุดการเรียนการสอน เรื่อง สมการกำลังสองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุทธชัย ไชยคำภา. (2557). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง วงกลม เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการให้เหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผลงานทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กับแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โรงเรียนบัวขาว. (2561). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนบัวขาว ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561. กาฬสินธุ์: โรงเรียนบัวขาว.
- วิภาวรรณ สุขสุวรรณ. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิริธดาภรณ์ ลาบรรเทา. (2557). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ: องค์การมหาชน. (2561). รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ (2553). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- สุพรรณิการ์ แซเผือก. (2557). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยการใช้บริบทเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรสิทธิ์ กองษา. (2559). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การเตรียมความพร้อม การให้เหตุผลของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผลการศึกษาคณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ตามกรอบทฤษฎี ของ นิคโคโล มาเคียเวลลี

STUDY RESULT ON THE RULERS' VIRTUE OF FIELD MARSHAL THANOM KITTIKACHORN ACCORDING TO
NICCOLO MACHISVELLI'S VIEWPOINTS

จักรพงษ์ รัตนวงศ์^{1*} โกวิท วงศ์สุรวัฒน์² และ ลลิตา นิพิฐประศาสน์ สุนทรวิภาต²

Chakrapong Rattanavong^{1*} Kowitz Wongsurawat² and Lalita Niphitprasart Soonthornvipat²

¹สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

²ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

Program in Political Science, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University,
Bangkok 10900, Thailand

*Corresponding author: Email: chakrapong1000@gmail.com

รับบทความ 22 ตุลาคม 2561 แก้ไขบทความ 24 เมษายน 2562 ตอรับบทความ 12 พฤษภาคม 2562 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์คณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ตามกรอบทฤษฎีของ Niccolo Machiavelli และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของบริบททางสังคมการเมืองต่อคณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร กับอิทธิพลของบริบททางสังคมการเมืองต่อคณธรรมของผู้ปกครองของ Niccolo Machiavelli ประเด็นการศึกษา ประกอบด้วย บริบททางสังคมการเมือง คุณสมบัตของผู้ปกครอง วิธีการขึ้นสู่อำนาจของผู้ปกครอง และคณธรรมของผู้ปกครอง การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในแนวทางจริยศาสตร์ประยุกต์ วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร นำเสนอผลการวิจัยด้วยรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า Niccolo Machiavelli ได้นำเสนอคณธรรมของผู้ปกครองที่ยึดเอาวิธีการบริหารภายใต้บริบททางสังคมการเมืองอิตาลีที่ไร้เสถียรภาพ ในรูปแบบของการขึ้นสู่อำนาจและวิธีการครองอำนาจของผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของรัฐได้ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ขึ้นสู่อำนาจในฐานะนายกรัฐมนตรีท่ามกลางสถานการณ์ทางสังคมการเมืองไทยที่ไร้เสถียรภาพ ใช้คุณสมบัตของผู้ปกครอง วิธีปฏิบัติของผู้ปกครองที่ขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองโดยพึ่งพาบุคคลอื่นและโชคชะตาที่ดี และคณธรรมของผู้ปกครองอันสอดคล้องกับคณธรรมของผู้ปกครองตามทฤษฎีของ Niccolo Machiavelli จนสามารถครองอำนาจได้อย่างยาวนานนับทศวรรษ

คำสำคัญ: นิคโคโล มาเคียเวลลี, จอมพลถนอม กิตติขจร, คณธรรมของผู้ปกครอง

ABSTRACT

The objectives of this research were to analyze the rulers' virtue of Field Marshal Thanom Kittikachorn in accordance with Niccolo Machiavelli's viewpoints, and to compare the influence of social political context of the rulers' virtue between Field Marshal Thanom Kittikachorn and Niccolo Machiavelli's viewpoints. The focus topics comprised social political context, ruler qualities, approaches to attain power, and rulers' virtue. The qualitative research along with the applied ethics approach was done through documentary inquiries and descriptive analysis for research result presentation. The research findings revealed that Niccolo Machiavelli presented the rulers' virtue by adhering to the unstable Italian social political context in the form of attainment and maintenance power to dominate the public goals. Field Marshal Thanom Kittikachorn had been promoted to power as Prime Minister amidst the unstable political situations in Thailand by applying the ruler's qualities and approaches to attain power depending on others and good faith. In addition, the rulers' virtue was in line with the ruler morality according to the views of Niccolo Machiavelli up to the point of his reign lasting for decades.

Keywords: Niccolo Machiavelli, Field Marshal Thanom Kittikachorn, Rulers' Virtue

บทนำ

คุณธรรมของผู้ปกครองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผู้ปกครองหรือคณะผู้ปกครองให้ต้องยึดถือในการปกครองบ้านเมือง เพื่อไม่ให้ตนเองหรือกลุ่มตนกลายเป็นผู้ที่ไม่เหมาะสมที่จะปกครองรัฐ นิคโคโล มาเคียเวลลี เป็นนักปรัชญาการเมืองชาวอิตาลีผู้หนึ่ง ที่ได้พยายามให้คำอธิบายเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้ปกครองตามทรรศนะของตัวเอง ซึ่งก็ถูกกำหนดโดยบริบททางสังคมการเมืองของอิตาลีในยุคสมัยที่ตัวเองมีชีวิตอยู่ อันมีชื่อว่ายุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (The Renaissance Ages) อิตาลีในยุคนั้นต้องประสบกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายประการ อันได้แก่ ปัญหาการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติ การแย่งชิงอำนาจของขุนนางเป็นไปอย่างรุนแรงและป่าเถื่อน ผู้นำทางการเมืองใช้อำนาจอย่างไร้มนุษยธรรม (สุนทร ราชวงศ์ศึก, 2551, หน้า 304)

วิกฤตการณ์เหล่านี้ได้ทำให้ มาเคียเวลลี มีแนวคิดทางการเมืองที่ย้อนแย้งกับคริสตจักร ที่ว่าผู้ปกครองควรปกครองโดยอิงหลักธรรมทางคริสต์ศาสนา เขาสรุปว่า สาเหตุที่ทำให้อิตาลีเกิดความไร้เสถียรภาพทางสังคมการเมือง ก็เนื่องมาจากการที่โครงสร้างทางสังคมการเมืองของอิตาลีมีความอ่อนแอ ส่วนแนวทางการแก้ไขนั้น ก็จำเป็นที่จะต้องมีการมีผู้ปกครองรัฐที่มีคุณสมบัติในงานเขียนของเขาที่มีชื่อว่า “เจ้าผู้ปกครอง” (The Prince) เขาเสนอว่า เหตุผลของรัฐ (Reason of State) อันได้แก่ ความอยู่รอดปลอดภัยของรัฐ (State of Survive) เป็นเป้าหมายอันสูงสุด และเหตุผลของรัฐจะถูกใช้เป็นปทัสถานในการวินิจฉัยความถูกต้องของการปกครอง ซึ่งก็คือสิ่งที่เรียกว่าคุณธรรมของผู้ปกครอง อันเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองจะต้องประพาศ รัฐจึงเป็นสถาบันทางคุณธรรมหนึ่ง เช่นเดียวกับสถาบันทางศาสนา เพียงแต่ว่ามีบรรทัดฐานคนละชุดกันเท่านั้น (แสวง คำหงษา, 2544, หน้า 4-5)

การนำเอาหลักคุณธรรมของผู้ปกครองของ มาเคียเวลลี มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ผู้ปกครองเมืองของประเทศไทย ที่มีความไร้เสถียรภาพสูง จึงเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจ โดยเฉพาะผู้นำรัฐบาลเผด็จการอย่าง จอมพลถนอม กิตติขจร เนื่องจากเป็นผู้นำทางการเมืองที่ประสบกับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวมากที่สุดผู้หนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทย และเป็นผู้นำที่ใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดแบบเผด็จการตามที่ มาเคียเวลลี ต้องการให้เป็น เพื่อแสวงหาคำตอบว่าสิ่งใดคือสาเหตุของความสำเร็จและล้มเหลวของ จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นไปตามทรรศนะของ มาเคียเวลลี หรือไม่ โดยงานวิจัยต้นแบบ ได้แก่ งานวิจัยของแสวง คำหงษา ที่ชื่อว่า คุณธรรมของผู้ปกครอง ศึกษากรณี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตามกรอบทรรศนะของ มาเคียเวลลี

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาคุณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ตามกรอบทรรศนะของ นิคโคโล มาเคียเวลลี มี 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ตามกรอบทรรศนะของ นิคโคโล มาเคียเวลลี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบริบททางสังคมการเมืองที่มีอิทธิพลต่อทรรศนะเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้ปกครองของ นิคโคโล มาเคียเวลลี กับบริบททางสังคมการเมืองที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร

นิยามศัพท์

1. เหตุผลของรัฐ หมายถึง ความอยู่รอดปลอดภัยของรัฐ
2. เป้าหมายของรัฐ หมายถึง การบรรลุเหตุผลของรัฐ
3. ผู้ปกครองตามธรรมชาติ หมายถึง ผู้ปกครองที่ได้อำนาจมาด้วยการสืบสายโลหิต เป็นที่คุ้นเคยของประชาชน
4. ความรอบคอบ หมายถึง การแสวงหาวิธีการ (Means) ที่มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเหตุผลของรัฐ
5. การปกครอง หมายถึง การปฏิบัติของเจ้าผู้ปกครองเพื่อจัดระเบียบทางสังคม เพื่อให้เกิดความมีระเบียบและประโยชน์สุข

ในหมู่ประชาชน

6. ผู้ปกครองหรือเจ้าผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจบังคับบัญชาผู้อื่น ไม่ว่าจะอำนาจนั้นจะได้อำนาจนั้นมาโดยวิธีการใดก็ตาม
7. คุณธรรม หมายถึง ความสามารถที่จะบรรลุเป้าหมายของตนเอง
8. คุณธรรมของผู้ปกครอง หมายถึง ความสามารถของผู้ปกครองในการบรรลุเหตุผลของรัฐ
9. คุณธรรมของประชาชน หมายถึง ความสามารถของปัจเจกบุคคลในการบรรลุเป้าหมายทางศาสนาหรืออุดมคติของตนเอง
10. อำนาจ หมายถึง ความสามารถในการทำให้ผู้อื่นกระทำในสิ่งที่โดยปกติเขาผู้นั้นไม่กระทำ
11. วิถีชีวิตทางการเมือง หมายถึง วิธีคิดที่ประเมินว่าสิ่งใดสามารถปฏิบัติได้จริง มากกว่าคิดว่าสิ่งใดควรปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในแนวทางจริยศาสตร์ประยุกต์ (Applied Ethics) คือ การนำเอาแนวคิดทางจริยศาสตร์ไปใช้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมือง วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) นำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ประเภทของเอกสาร

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ งานเขียนเรื่อง “เจ้าผู้ปกครอง” (The Prince) ของ นิโคโล มาเคียเวลลี และคำแถลงการณ์ คำให้สัมภาษณ์ บทความ บันทึกรายการ ต่าง ๆ ของ จอมพลถนอม กิตติขจร
2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบข้อมูล

1. ขั้นตอนตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล
2. ขั้นตอนเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นต้นกับข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นรอง

ขั้นตอนในการศึกษา

1. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ และแบ่งเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ นิโคโล มาเคียเวลลี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ จอมพลถนอม กิตติขจร
2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบริบททางสังคมการเมือง คุณสมบัติของผู้ปกครอง หลักการและวิธีบริหารของผู้ปกครอง ที่พบในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ นิโคโล มาเคียเวลลี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ จอมพลถนอม กิตติขจร
3. ขั้นจัดความสัมพันธ์ โดยจัดความสัมพันธ์ของผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบททางสังคมการเมือง คุณสมบัติของผู้ปกครอง หลักการและวิธีบริหารของผู้ปกครองที่พบในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ นิโคโล มาเคียเวลลี และผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบททางสังคมการเมือง คุณสมบัติของผู้ปกครอง หลักการและวิธีบริหารของผู้ปกครอง ที่พบในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ จอมพลถนอม กิตติขจร
4. ขั้นสรุปผล แสดงให้เห็นถึงผลการจัดความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบททางสังคมการเมือง คุณสมบัติของผู้ปกครอง หลักการและวิธีการบริหารของผู้ปกครอง ที่พบในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ นิโคโล มาเคียเวลลี และผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบททางสังคมการเมือง คุณสมบัติของผู้ปกครอง หลักการและวิธีการบริหารของผู้ปกครอง ที่พบในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ จอมพลถนอม กิตติขจร

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ตามกรอบทฤษฎีของ นิโคโล มาเคียเวลลี สามารถสรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบบริบททางสังคมการเมืองที่มีอิทธิพลต่อทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้ปกครองของ นิโคโล มาเคียเวลลี กับบริบททางสังคมการเมืองที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร พบว่า

1.1 บริบททางสังคมการเมืองของอิตาลีในยุคของ มาเคียเวลลี มีความสอดคล้องกับบริบททางสังคมการเมืองของประเทศไทยในยุคของ จอมพลถนอม กิตติขจร เนื่องด้วยสังคมการเมืองที่แตกแยก ผู้ปกครองคอยแสวงหาผลประโยชน์จากประชาชน และกำลังถูกแทรกแซงจากต่างชาติ ในส่วนของสังคมการเมืองอิตาลีในยุคสมัยของ มาเคียเวลลี เป็นสังคมการเมืองที่มีความแตกแยก บรรดาผู้ปกครองต้องกลายเป็นผู้ปล้นสะดมประชาชน อันเป็นช่องว่างให้ต่างชาติสามารถใช้กลอุบายในการเข้าแทรกแซง (เสนห์ จามริก, 2519, หน้า 192 - 193) ในส่วนของประเทศไทยก่อน พ.ศ. 2506 อันเป็นปีที่ จอมพลถนอม กิตติขจร เข้าดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่สอง ซึ่งเป็นการขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองอย่างเต็มที่ เกิดการที่ข้าราชการทหารพยายามแสวงหาผู้นำกลุ่มที่มีอิทธิพลสูง มีการทุจริตคอร์รัปชัน (ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 65 - 93) สถานการณ์โลกในขณะนั้นกำลังอยู่ในยุคของสงครามเย็น ประเทศไทยได้ถูกต่างชาติเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งจากค่ายคอมมิวนิสต์ที่นำโดยโซเวียต สาธารณรัฐประชาชนจีน และเวียดนามเหนือ ที่มีความต้องการรุกรานประเทศไทย (ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 254) และค่ายเสรีประชาธิปไตยที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ที่ต้องการให้ไทยเข้าเป็นแนวร่วมทางการเมืองของตน (กุลลดา เกษบุญชู มีต์, 2550, หน้า 1 - 2)

1.2 จอมพลถนอม กิตติขจร มีแนวทางการปกครองโดยใช้ความรุนแรงควบคู่ไปกับการดูแลช่วยเหลือประชาชน ภายใต้บริบททางสังคมการเมืองที่ไร้เสถียรภาพ อันเป็นไปตามที่ มาเคียเวลลี ต้องการทุกประการ โดยเมื่อโครงสร้างทางการเมืองเกิดความอ่อนแอ มาเคียเวลลี ได้เสนอแนะแนวทางการปกครองที่เขาเชื่อว่าสามารถทำให้รัฐมั่นคง เข้มแข็ง และมีเอกภาพได้ เขาอธิบาย

ว่าการต่อสู้มีอยู่ 2 ชนิด คือ ด้วยกำลังความรุนแรง และด้วยกฎหมาย ซึ่งไม่ควรใช้เพียงวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แต่ต้องเลือกใช้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ ในบางสถานการณ์ ความมีเหตุผลและรอบคอบสามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่ในบางสถานการณ์ ความรุนแรงและเด็ดขาดเท่านั้นที่จำเป็น สถานการณ์จึงเป็นสิ่งที่เจ้าผู้ปกครองต้องนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจว่า ควรเลือกใช้วิธีการใดในการแก้ไขปัญหา (แสวง คำหงษา, 2544, หน้า 95) ในส่วนของ จอมพลถนอม กิตติขจร นั้น เนื่องจากสถานการณ์หรือบริบททางสังคมการเมืองไทยในยุคก่อนหน้านั้นมีความไร้เสถียรภาพ เขาจึงได้มีมุมมองว่า ระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกยังไม่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมการเมืองไทยขณะนั้น (เดลินิวส์, 2514) จำต้องหันไปใช้ระบอบการปกครองแบบเผด็จการทหาร ระบบการเมืองดังกล่าวเป็นมรดกของรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในช่วงปี พ.ศ. 2502 - 2506 ซึ่งนายกรัฐมนตรีสามารถใช้อำนาจเด็ดขาดลงโทษผู้กระทำความผิด และอุปถัมภ์ช่วยเหลือประชาชนได้อย่างเต็มที่ ไม่มีรัฐสภาที่มาจาก การเลือกตั้งและฝ่ายค้าน มีเพียงสภาร่างรัฐธรรมนูญที่คอยผ่านร่างกฎหมายที่รัฐบาลเป็นผู้เสนอเท่านั้น มีจุดเด่นในเรื่องของการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และการไต่สวนตรวจสอบหรือถ่วงดุลทางอำนาจไม่ว่าจากกลไกใด ๆ (พัด ลวางกูร, 2554, หน้า 123 - 130)

2. การศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมของผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ตามกรอบทฤษฎีของ นิคโคโล มาเคียเวลลี เป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านวิธีการต่อสู้ เมื่อพิจารณา พบว่า วิธีการต่อสู้ของ มาเคียเวลลี สอดคล้องกับวิธีการต่อสู้ของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดย มาเคียเวลลี ได้เสนอวิธีการต่อสู้ 2 ประเภท ได้แก่ การต่อสู้ด้วยความรุนแรงเด็ดขาด และการต่อสู้ด้วยกฎหมาย ซึ่งการพึ่งพาวิธีการใดวิธีการหนึ่งมากเกินไปก็ย่อมนำมาสู่ความล้มเหลวอยู่ดี จึงควรเลือกใช้ด้วยความเหมาะสมกับสถานการณ์ (Denise, White & Peterfreund, 1992, pp. 79) ในส่วนของ จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ได้ใช้ทั้งวิธีการทางกฎหมายและความเด็ดขาดรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ในส่วนของการใช้กฎหมายนั้น อาทิ การใช้นโยบายให้ตนเองและรัฐมนตรีถอนตัวจากการค้า เพื่อเพิ่มการสนับสนุนทางการเมือง (ประจวบ ทองอุไร, 2501, หน้า 2) ส่วนการใช้อำนาจเด็ดขาดในการแก้ไขปัญหา นั้น เช่น การใช้อำนาจตามมาตรา 17 ของธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2501 ลงโทษผู้ที่ เป็นภัยต่อบ้านเมือง (อรรถศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 324) จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นผู้ที่มีทั้งคุณสมบัติของราชสีห์ อันได้แก่ การใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดในฐานะผู้นำเผด็จการทหาร (อรรถศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 369-371) ส่วนคุณสมบัติของสุนัขจิ้งจอก ได้แก่ ความเป็นสายลับที่ดูพระแก้วในวันที่มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าถึงอย่างไรตนก็ต้องได้รับชัยชนะ (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 2501, หน้า 28, 29, 48 - 49, 50)

2.2 ด้านคุณสมบัติผู้ปกครอง เมื่อพิจารณา พบว่า คุณสมบัติผู้ปกครองของ มาเคียเวลลี สอดคล้องกับคุณสมบัติผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดย มาเคียเวลลี เสนอว่า เพื่อการบรรลุผลดีทางการปกครอง เจ้าผู้ปกครองต้องมีคุณสมบัติของสุนัขจิ้งจอกและราชสีห์ อันได้แก่ ความกล้าหาญ รอบคอบ ลึกซึ้งยังต้องมีความฉลาดหลักแหลม อันจะเสริมจุดเด่นจุดด้อยของกันและกัน (Denise, White & Peterfreund, 1992, pp. 80) เกี่ยวกับความกล้าหาญของ จอมพลถนอม กิตติขจร พบได้จากการตัดสินใจสนับสนุนการทำสงครามของสหรัฐ ฯ ต่อเวียดนามเหนือ จนประเทศชาติได้รับผลประโยชน์ทางการเงินอันจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสาธารณสุขปึกแผ่น (อรรถศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 289) ในเรื่องของความรอบคอบของ จอมพลถนอม กิตติขจร เห็นได้จากการสั่งห้ามการเดินทางของเด็กในงานวันเด็ก พ.ศ. 2507 เนื่องด้วยเกรงว่าอาจนำไปสู่เหตุการณ์วุ่นวายได้ (อรรถศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 377) ความฉลาดหลักแหลม ก็เป็นสิ่งที่พบได้จากการทำที่จะผ่อนปรนให้เสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้นกว่าสมัยรัฐบาลของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (อรรถศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 261 - 263) แต่ผู้ใดที่ใช้เสรีภาพไปในทางที่เป็นภัยต่อบ้านเมืองก็ยิ่งถูกกวาดล้างอยู่ดี (เดลินิวส์, 2511)

2.3 ด้านคุณสมบัติเหมือนมนุษย์ เมื่อพิจารณา พบว่า มาเคียเวลลี ได้เสนอคุณสมบัติเหมือนมนุษย์อันผู้ปกครองพึงมี และ จอมพลถนอม กิตติขจร ก็มีคุณสมบัติดังกล่าวครบทุกประการ โดย มาเคียเวลลี เสนอว่า เพื่อให้ธรรมชาติที่เลวร้ายของมนุษย์มาครอบงำเจ้าผู้ปกครอง เจ้าผู้ปกครองจึงต้องมีคุณสมบัติที่เหนือกว่ามนุษย์ทั่วไป คือ ต้องมองการณ์ไกล มีเป้าหมายที่ชัดเจน แต่ยืดหยุ่นในวิธีการ (แสวง คำหงษา, 2544, หน้า 91) ซึ่ง จอมพลถนอม กิตติขจร มีคุณสมบัติเหมือนมนุษย์ ประการแรก เรื่องการมองการณ์ไกล สามารถพบได้จากการประกาศไม่พึ่งพาภาษีของประชาชนในปี พ.ศ. 2506 เมื่อจะเกิดปัญหาหยอดงบประมาณขาดดุลทุกปีในอีก 3 ปีข้างหน้า (อรรถศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 332 - 333) จนปัญหาดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนเสียงในช่วงเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2512 ประการที่ 2 ความมีเป้าหมายชัดเจนในการกำหนดนโยบาย คือ นโยบายล้วนเป็นไปเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แต่มีความยืดหยุ่น (Flexible Means) ในนโยบาย อย่างการปล่อยตัวบรรดานักโทษทางการเมืองที่ถูกขังลี้ในสมัยรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (อรรถศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 261 - 263)

2.4 ด้านวิธีการขึ้นสู่อำนาจทางการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า

2.4.1 ขั้นตอนก่อนได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง ผลการศึกษา พบว่า ทรศนะเกี่ยวกับสภาพการณ์ก่อนได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับสภาพการณ์ก่อนได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดย มาเคียวเวลลี มีทรศนะของเขาเกี่ยวกับเจ้าผู้ปกครองที่ได้มาโดยความสามารถของผู้อื่น และโดยโชคชะตาที่ดี (By the Arms of Others or by Good Fortune) ซึ่งเป็นเจ้าผู้ปกครองประเภทที่จะรักษาอำนาจไว้ได้ยาก เนื่องด้วยไม่ใช่ผู้ที่มีความสามารถเพียงพอต่อตำแหน่งเจ้าผู้ปกครอง นอกเสียจากว่าจะดำเนินการเพื่อการรักษาอำนาจอันรอบคอบจนกระทั่งสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง และไม่ต้องพึ่งพาผู้ใดอีกต่อไป โดยบุคคลที่เขายกมาเป็นตัวอย่าง คือ ซีซาร์ บอร์เจีย (Cesare Borgia) ผู้ที่ได้ครองรัฐโรมัญญา (Romagna) ก็เนื่องด้วยการสนับสนุนของผู้เป็นบิดา คือ พระสันตะปาปาอเล็กซานเดอร์ที่ 6 (Pope Alexander VI) โดยที่ตัวเขาเองไม่ใช่ผู้ที่มีความสามารถมากพอ (สมบัติ จันทรวงศ์, 2558, หน้า 153 - 154) ในกรณีของ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้อำนาจรัฐมาทั้งใน พ.ศ. 2501 และ พ.ศ. 2506 ก็เนื่องด้วยการอาศัยการสนับสนุนจากผู้อื่น ซึ่งได้แก่ ปัจจัยทางด้าน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ปัจจัยทางด้านรัฐบาลสหรัฐอเมริกา และปัจจัยทางด้านกองทัพ (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 59-137, 162-171, 275) ซึ่ง จอมพลถนอม กิตติขจร ก็เคยยอมรับว่าตนมีความสามารถไม่เพียงพอต่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (ชาวไทย, 2500)

2.4.2 ขั้นตอนในการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง ทรศนะเกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของ มาเคียวเวลลี กับวิธีการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของ จอมพลถนอม กิตติขจร มีความสอดคล้องกัน โดย มาเคียวเวลลี กล่าวว่า แม้ ซีซาร์ บอร์เจีย จะได้รัฐโรมัญญามาแล้ว แต่กองกำลังของเขายังเป็นกองกำลังของ ตระกูลโอรซินี (Orsini) ที่จ้องจะยึดอำนาจของเขา และพระเจ้าหลุยส์ที่ 12 (Louis XII) แห่งฝรั่งเศสที่เข้ามาแทรกแซงอิตาลีเองก็คิดในทำนองเดียวกันนี้เช่นกัน ซีซาร์ บอร์เจีย จึงได้ทำให้พวกของ ตระกูลโอรซินี และ ตระกูลโคลonna (Colonna) ในโรม่ออนแอลง ด้วยการเอากองกำลังของพวกนี้มาเป็นพวกตนโดยแต่งตั้งให้เป็นขุนนาง รวมทั้งให้เงินและตำแหน่ง ซึ่ง ตระกูลโอรซินี ก็รู้สึกอับอายไป ทำให้เขาสามารถปราบปรามได้ทั้งหมด ส่วนกรณีของพระเจ้าหลุยส์ที่ 12 เขาก็เตรียมการป้องกันราชภัยจากพระองค์ โดยวิธีการล่อลวงพวกของ ตระกูลโอรซินี มาเป็นพวกเพื่อเสริมแนวป้องกันรัฐ (สมบัติ จันทรวงศ์, 2558, หน้า 155 - 157) เมื่อ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้อำนาจทางการเมืองในปี พ.ศ. 2506 ภายในกองทัพยังคงมีคู่แข่งทางอำนาจอยู่ ได้แก่ พล.อ. จิตติ นานีสถียร จึงต้องถูกย้ายไปอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ได้คุมกำลัง เพียงเท่านี้ก็สามารถควบคุมกองทัพเอาไว้ได้ (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 353) ในระหว่างนี้มีการกบฏของทหารอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพียงครั้งเดียว คือ กบฏ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2507 ซึ่งการที่ จอมพลถนอม กิตติขจร สามารถควบคุมกองทัพเอาไว้ได้แล้วนั้น การกวาดล้างจับกุมกบฏดังกล่าวจึงไม่ใช่เรื่องยาก (ประชาริพย์, 2507, หน้า 1, 12) จอมพลถนอม กิตติขจร ไม่ปลดคณะรัฐมนตรีเดิมของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่ให้สืบทอดอำนาจต่อในฐานะคณะรัฐมนตรีของตน พร้อมทั้งดูแลด้วยความประนีประนอมออมชอม หากทำผิดจะไม่ตีเตือนทางสื่อ และสั่งห้ามรัฐมนตรีไม่ให้ก้าวล่วงงานของกระทรวงอื่น (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 310 - 311) จนทำให้สามารถควบคุมคณะรัฐมนตรีชุดนี้ได้ (ชันเงิน, 2510, หน้า 6) สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 240 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2501 จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ไม่ประหยัดในการจ่ายเงินเดือนให้กับคณะบุคคลเหล่านี้ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ก็ยินยอมลงมติผ่านร่างกฎหมายแทบทุกฉบับที่เสนอ (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 397) ฝ่ายสหรัฐฯ ซึ่งมีบทบาทเป็นอย่างมากในการเกื้อหนุนให้ จอมพลถนอม กิตติขจร ขึ้นสู่อำนาจได้ เมื่อพบเห็น จอมพลถนอม กิตติขจร สามารถควบคุมกลุ่มอำนาจต่าง ๆ เอาไว้ได้ ก็ยิ่งให้การสนับสนุนมากยิ่งขึ้น (US Department of State, 1994, pp. 250 - 257)

2.4.3 ขั้นตอนรักษอำนาจทางการเมืองในระยะสั้น พบว่า ทรศนะเกี่ยวกับวิธีการรักษอำนาจทางการเมืองในระยะสั้นของ มาเคียวเวลลี มีความสอดคล้องกับวิธีการรักษอำนาจทางการเมืองในระยะสั้นของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดยที่ มาเคียวเวลลี กล่าวต่อว่า เมื่อได้ปกครองโรมัญญาโดยเบ็ดเสร็จแล้ว ซีซาร์ บอร์เจีย ก็พบว่า เมืองถูกควบคุมโดยพวกขุนนางทุจริต จึงแต่งตั้งฆบรูษผู้หนึ่ง มาใช้กำลังโหดร้ายเพื่อกู้คืนสถานการณ์สู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด แล้วป้ายความผิดทั้งหมดให้แก่ฆบรูษมนตรี (สมบัติ จันทรวงศ์, 2558, หน้า 157) ซึ่ง จอมพลถนอม กิตติขจร ขึ้นครองอำนาจท่ามกลางปัญหาการรุกรานจากคอมมิวนิสต์ เขาต้องการใช้อำนาจอันเด็ดขาดในการจัดการกับปัญหานี้ แต่ไม่ไต่ลงมือด้วยตนเอง กลับตั้งกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์แล้วให้ พล.อ. ประภาส จารุเสถียร คนในรัฐบาลที่มีชื่อเสียงในทางไม่ได้อยู่แล้ว เป็นผู้บัญชาการ ซึ่งกองบัญชาการนี้ก็ได้รับกุมและสังหารผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้เป็นจำนวนมาก โดยที่ จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ยังสามารถรักษาภาพลักษณ์ของผู้นำที่นุ่มนวลเอาไว้ได้ (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 266)

2.4.4 ขั้นตอนรักษอำนาจทางการเมืองในระยะยาว พบว่า ทรศนะเกี่ยวกับวิธีการรักษอำนาจทางการเมืองในระยะยาว 4 ประการของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับวิธีการรักษอำนาจทางการเมืองในระยะยาวของ จอมพลถนอม กิตติขจร เพียงประการเดียว อันได้แก่ การกำจัดสายโลหิตของขุนนาง ไม่ให้ขอความช่วยเหลือจากผู้สนับสนุนเจ้าผู้ปกครองได้ โดยที่ มาเคียวเวลลี

กล่าวว่า ในส่วนของอนาคตนั้น ซีซาร์ บอร์เจีย ไม่แน่ใจว่าผู้สืบทอดตำแหน่งในศาสนจักรเป็นมิตรกับเขาหรือไม่ ซึ่งพวกนั้นอาจจะชิงเอาตำแหน่งสันตะปาปาที่ควรจะเป็นของเขาไปได้ เพื่อที่เขาจะได้มั่นใจในเรื่องการสืบทอดตำแหน่ง ประการแรก เขาได้กำจัดเชื้อสายของพวกขุนนางที่ถูกเขากำจัดออกไป เพื่อให้พวกนี้ไม่สามารถเข้าขอความช่วยเหลือจากสันตะปาปาอันจะเป็นภัยต่อเขาได้ ประการที่สอง เขาได้เอาชนชั้นปกครองทั้งหลายในโรมมาเป็นพวก เพื่อคานสันตะปาปาไว้ ประการที่สาม เขาได้ดึงเอาคณะพระคาร์ดินัลให้มาอยู่ในอำนาจ และประการที่สี่ เขาต้องได้อำนาจทั้งหมดมาโดยเด็ดขาด ก่อนที่พระสันตะปาปาจะสิ้นชีวิต ฝ่ายฝรั่งเศส ภายหลังจากนั้นถูกสเปนขับไล่ออกจากเนเปิลส์ และทั้งสองฝ่ายก็ต้องการจะมาเป็นมิตรกับ ซีซาร์ บอร์เจีย กำลังอำนาจของเขาในหัวเวลานี้เข้มแข็งพอที่จะเข้าโจมตีปิซาและฟลอเรนซ์ได้ อันจะทำให้เขามีกองกำลังเป็นของตนเอง และไม่ต้องพึ่งพาทองกำลังและโชคชะตาของผู้อื่นอีกต่อไป ซึ่งการรวบรวมอิตาลีก็เกือบจะสำเร็จโดยตัวเขา ถ้าหากว่าสันตะปาปาไม่สิ้นพระชนม์ไปก่อน และหลังจากนั้น ซีซาร์ บอร์เจีย ก็สิ้นชีพด้วยอาการป่วย (สมบัติ จันทรวงศ์, 2558, หน้า 157 - 159) สำหรับ จอมพลดอนม กิตติขจร ในช่วงรัฐบาลคณะปฏิวัติ พ.ศ. 2515 - 2516 นั้น ผู้ที่สนับสนุนให้ตนขึ้นมามีอำนาจได้ ที่เหลืออยู่ในขณะนั้นก็มีเพียงกองทัพและรัฐบาลสหรัฐฯ เท่านั้น ส่วนจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ถึงแก่อสัญกรรมไปก่อนหน้านี้อแล้ว และก็มีหัวอำนาจใหม่ที่ขึ้นมาท้าทายอำนาจของรัฐบาล จอมพลดอนม กิตติขจร อันได้แก่ นิสิตนักศึกษาและปัญญาชน ซึ่งกองทัพและรัฐบาลสหรัฐฯ ๖ เองก็พยายามตีตัวออกห่างรัฐบาล จอมพลดอนม กิตติขจร มากขึ้นเรื่อย ๆ การที่ จอมพลดอนม กิตติขจร ต้องยุติระบอบประชาธิปไตย แล้วหันไปนิยมและฟื้นฟูระบอบเผด็จการทหารเหมือนในช่วงที่ตนขึ้นมามีอำนาจครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2506 ก็เนื่องด้วยได้ไตร่ตรองแล้วว่าการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยไม่ใช่สิ่งที่ตนมีความถนัด และเหตุผลเกี่ยวกับการรุกรานจากคอมมิวนิสต์ (ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 510 - 511) ส่วนกองทัพที่เคยควบคุมได้ตลอดมา เมื่อกลุ่มของ จอมพลดอนม กิตติขจร ผูกขาดอำนาจยาวนานเกินไป ความไม่พอใจจากทหารกลุ่มอื่นก็ตามมา (ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 523) ส่วนรัฐบาลสหรัฐฯ นั้น การที่ จอมพลดอนม กิตติขจร สวมล้างระบอบประชาธิปไตยฟื้นฟูระบอบเผด็จการทหารกลับมาอีกครั้ง และกำลังสูญเสียเสถียรภาพอย่างเห็นได้ชัดนี้ ก็ได้ทำให้สหรัฐฯ ลงงบประมาณช่วยเหลือแก่ไทยลงไปอีก โดยในปี พ.ศ. 2515 ที่ไทยได้รับการสนับสนุนถึง 95.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ก็เหลือเพียง 40.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และ 29.2 ล้านดอลลาร์ ในปี พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2517 ตามลำดับ (ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 527 - 528) โดยที่ จอมพลดอนม กิตติขจร ก็จะสามารถลดทอนปัญหาเหล่านั้นได้ หากได้ปฏิบัติตามวิธีการในระยะยาว 4 ประการ ตามที่ มาเคียเวลลี ได้กล่าวไว้ ซึ่งเขากลับประพาศเพียงข้อแรก อันได้แก่ “ต้องกำจัดสายโลหิตของขุนนาง ไม่ให้ขอความช่วยเหลือจากผู้สนับสนุนเจ้าผู้ปกครองได้” เทียบได้กับขบวนการนิสิตนักศึกษาในขณะนั้น ที่ได้รับการศึกษาจากสหรัฐฯ ๖ อันเป็นชาติที่ให้การสนับสนุน จอมพลดอนม กิตติขจร จนขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองได้ การที่ จอมพลดอนม กิตติขจร ได้ทำการปราบปรามนักศึกษาอย่างรุนแรงในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 แต่กลับไม่ได้ดำเนินการตามอีก 3 ข้อ ซึ่งถ้าหากกระทำสำเร็จ รัฐบาล จอมพลดอนม กิตติขจร จะมีอำนาจที่คานกันได้กับผู้ที่เคยสนับสนุนตน คือ รัฐบาลสหรัฐฯ ๖ ตลอดจนฝ่ายกองทัพได้ ซึ่งก็ไม่ปรากฏว่า จอมพลดอนม กิตติขจร ได้กระทำการเช่นนั้น ในทางตรงกันข้าม รัฐบาลของ จอมพลดอนม กิตติขจร จำต้องให้ความยินยอมต่อฝ่ายสหรัฐฯ ๖ เรื่อยมา เพราะจำต้องอาศัยพึ่งพาสหรัฐฯ ในทางด้านเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่ไม่คิดว่าไม่ใช่เพราะตัวเขาไม่รับรู้ในอำนาจเหนือประเทศไทยที่มากขึ้นของรัฐบาลสหรัฐฯ ๖ ตลอดจนอิทธิพลของอุดมการณ์ประชาธิปไตยของสหรัฐฯ ๖ ที่มีมากขึ้นต่อสังคมไทย แต่ก็เพราะอำนาจและอิทธิพลของสหรัฐฯ ๖ ที่มีต่อประเทศไทยเข้มแข็งเกินกว่าจะต้านทานได้ ต่างจาก ซีซาร์ บอร์เจีย ที่ปลดแอกตนเองจากการควบคุมของบรรดาผู้ที่สนับสนุนตนขึ้นสู่อำนาจได้ในระดับหนึ่ง กล่าวได้ว่าความล้มเหลวในบั้นปลายอำนาจของ จอมพลดอนม กิตติขจร เป็นผลมาจากความจำเป็น มากกว่าความต่อความสามารถของ จอมพลดอนม กิตติขจร จนตัวเขาต้องสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองและลี้ภัยไปยังต่างประเทศ ซึ่งแม้ว่า จอมพลดอนม กิตติขจร จะไม่ประสบความสำเร็จในบั้นปลายของการครองอำนาจทางการเมือง แต่เป็น ผู้ปกครองที่ครองอำนาจเป็นระยะเวลายาวนานนับทศวรรษ และบรรลุเป้าหมายของรัฐ อันได้แก่ ความอยู่รอดปลอดภัยของรัฐ โดยรักษาเอกราชของรัฐจากภัยคอมมิวนิสต์เอาไว้ได้

2.5 ด้านคุณธรรมของผู้ปกครอง พบว่า

2.5.1 ความโอ้อ้อมอารี (Liberality) พบว่า ทรรศนะเกี่ยวกับความโอ้อ้อมอารีของ มาเคียเวลลี สอดคล้องกับการใช้ความโอ้อ้อมอารีของ จอมพลดอนม กิตติขจร โดยที่ มาเคียเวลลี กล่าวว่า ความโอ้อ้อมอารีที่เจ้าผู้ปกครองโหมใช้โดยไม่พิจารณาจะกลายเป็นความฟุ้งเฟ้อ (Magnificence) ซึ่งจะกลับกลายเป็น “การสร้างภาระแก่ประชาชน” (Denise, White & Peterfreund, 1992, pp. 72) จอมพลดอนม กิตติขจร ได้แสดงความโอ้อ้อมอารีได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ คือ กรณีของการไม่ยอมแก้ปัญหารายรับประจำปีของรัฐบาลด้วยการขึ้นภาษี ซึ่งปัญหานี้รัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก่อขึ้นด้วยโครงการพัฒนาต่าง ๆ (ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 332 - 333) จนปัญหาดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนเสียงเลือกตั้งของตนในสมัยต่อมา

2.5.2 ความเมตตาปราณี (Clemency) พบว่า ทรรศนะเกี่ยวกับความเมตตาปราณีของ มาเคียเวลลี สอดคล้องกับการใช้ความเมตตาปราณีของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดยที่ มาเคียเวลลี เชื่อว่า ความเมตตาปราณีเป็นสิ่งที่เจ้าผู้ปกครองควรใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพราะอาจทำลายเจตนารมณ์ของรัฐหากใช้อย่างไร้ขอบเขต (Denise, White & Peterfreund, 1992, pp. 75) จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ใช้ความเมตตาอย่างถูกต้องเหมาะสมแก่สถานการณ์แล้ว ได้แก่ การประกาศเร่งรัดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 213) ทำให้สังคมมีความผ่อนคลายความกดดัน และเหล่าปัญญาชนก็มีการก่อตัวขึ้นมาอีกครั้ง แต่ก็ยังคงมีการใช้มาตรการอันรุนแรงเด็ดขาดกับบรรดาผู้ที่นิยมในอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ (สยามนิกร, 2503)

2.5.3 การรักษาข้อตกลง (Keep Faith) พบว่า ทรรศนะเกี่ยวกับการรักษาข้อตกลงของ มาเคียเวลลี สอดคล้องกับการรักษาข้อตกลงของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดยที่ มาเคียเวลลี อธิบายว่า การรักษาข้อตกลงในทุกเรื่องโดยปราศจากการไตร่ตรองถึงความเหมาะสม ย่อมนำไปสู่การสูญเสียอำนาจโดยง่าย (Denise, White & Peterfreund, 1992, pp. 79) ในการหาเสียงกับประชาชนในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2512 พรรคสหประชาไทยของ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้หาเสียงเลือกตั้งว่า จะพัฒนาท้องถิ่นต่าง ๆ ขจัดความเดือดร้อนของประชาชน สร้างเขื่อน ถนน คูคลอง การเกษตร ชลประทาน การศึกษา และสร้างงานสร้างอาชีพแก่ราษฎร ซึ่งนโยบายเหล่านี้ จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ได้ดำเนินการอยู่แล้วเมื่อครั้งขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2506 - 2512 (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 436 - 438) พอชนะการเลือกตั้ง จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ได้รับรักษาสัญญาดังกล่าวโดยดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 468 - 472) ส่วนการไม่รักษาสัญญา พบได้จากการให้คำสัญญาว่าจะเร่งรัดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แต่พอถึงเวลากลับผลัดไปเรื่อย ๆ จนสามารถยืดเยื้อระยะเวลาครองอำนาจในฐานะรัฐบาลคณะปฏิวัติได้ถึง 5 ปี 3 เดือน (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 420 - 429) กล่าวได้ว่า จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นผู้ที่รู้จักเลือกใช้การรักษาสัญญา และการไม่รักษาสัญญาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

2.5.4 หลีกเลี่ยงการดูถูกเหยียดหยามและความชิงชัง (Avoid Being Despised and Hated) พบว่า ทรรศนะเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการดูถูกเหยียดหยามและความชิงชังของ มาเคียเวลลี สอดคล้องกับการหลีกเลี่ยงการดูถูกเหยียดหยามและความชิงชังของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดยที่ มาเคียเวลลี กล่าวว่า เจ้าผู้ปกครองควรเป็นผู้ที่สามารถควบคุมความต้องการใฝ่ต่ำของตน และสามารถสร้างภาพลักษณ์ให้ประชาชนเห็นถึงความประเสริฐ (Denise, White & Peterfreund, 1992, p.83) จอมพลถนอม กิตติขจร ได้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ประชาชนรักใคร่ คือ ความสุภาพอ่อนโยน พุดจาไพเราะ (จอมพลถนอม กิตติขจร, 2532, หน้า 8) ปลอดภัยการคอร์รัปชัน สร้างภาพลักษณ์ของการไม่ยึดติดอำนาจด้วยการนำเสนอประเด็น “ไม่อยากเป็นนายกรัฐมนตรี” (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 188 - 191) และการให้รัฐมนตรีถอนตัวจากการค้า (ประจวบ ทองอุไร, 2501, หน้า 2) อันเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน แม้ว่าในบางกรณี อาทิ การสร้างภาพลักษณ์ว่าไม่ยึดติดกับอำนาจ จะสวนทางกับพฤติกรรมแท้จริงของเขาที่รวมเวลาครองอำนาจยาวนานประมาณ 8 ปี

2.5.5 ความมั่นคงของรัฐ (State Security) พบว่า ทรรศนะเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงรัฐของ มาเคียเวลลี สอดคล้องกับการรักษาความมั่นคงรัฐของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดยที่ มาเคียเวลลี อธิบายว่า เพื่อการรักษาความปลอดภัยของรัฐและตัวเจ้าผู้ปกครองเอง กลวิธีต่าง ๆ จึงต้องถูกนำมาใช้ตามแต่สถานการณ์ เช่น เจ้าผู้ปกครองบางคนใช้วิธีการแบ่งแยกแล้วปกครอง บ้างก็เปลี่ยนศัตรูมาเป็นมิตร บ้างก็ใช้การสร้างป้อมปราการ เป็นต้น ซึ่งวิธีการหนึ่งอาจสำเร็จเฉพาะในบางรัฐ การเลือกใช้จึงควรคำนึงถึงความเหมาะสม เขากล่าวว่า “ไม่มีเจ้าผู้ปกครองใหม่คนใดที่จะปลดอาวุธผู้ใต้ปกครอง มีแต่ที่ที่จะติดอาวุธให้ผู้ใต้ปกครอง เพราะการติดอาวุธให้ผู้ใต้ปกครอง ก็จะทำให้อาวุธเหล่านั้นเป็นของเจ้าผู้ปกครอง บรรดาผู้กลางแครงใจก็จะหันมาภักดี ผู้ที่ภักดีอยู่แล้วก็จะยังคงรักษาความภักดีไว้ต่อไป” (Denise, White & Peterfreund, 1992, pp. 96) จากการพิจารณาจากงบประมาณที่ให้แก่กระทรวงกลาโหมที่มากยิ่งขึ้นกว่ากระทรวงใด ๆ (อ้างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 339-340) ทำให้พบว่านโยบายด้านความมั่นคงเป็นนโยบายด้านที่ จอมพลถนอม กิตติขจร ให้ความสำคัญที่สุด ซึ่งมีความเหมาะสมแก่สถานการณ์ เนื่องจากในช่วงเวลานั้นเหตุการณ์ภายในประเทศและภายนอกประเทศยังขาดเสถียรภาพอยู่ในส่วนของการติดอาวุธให้ประชาชนของรัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร คือ การก่อตั้ง “กองอาสาสมัครชาวบ้านชายแดน” เพื่อช่วยต่อต้านผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ฝ่ายกิจการพลเรือน กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 4, 2559) ซึ่งการติดอาวุธให้ถือเป็นการมอบความไว้วางใจอย่างสูงให้ด้วย

2.5.6 การสร้างพฤติกรรมเพื่อให้ได้รับการยกย่อง (Conduct Himself so as to Gain Renown) พบว่า ทรรศนะเกี่ยวกับการสร้างพฤติกรรมเพื่อให้ได้รับการยกย่องของ มาเคียเวลลี สอดคล้องกับการสร้างพฤติกรรมเพื่อให้ได้รับการยกย่องของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดยที่ มาเคียเวลลี กล่าวว่า เมื่อข้าแผ่นดินกระทำการสิ่งผิดปกติ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะดีหรือเลว เจ้าผู้ปกครองก็ควรจะมอบสิ่งสนองตอบต่อการกระทำนั้น (Denise, White & Peterfreund, 1992, p. 102) จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ดำเนินคดีต่าง ๆ กับผู้กระทำความผิดโดยไม่ไว้หน้าผู้ใด ด้วยนโยบายปราบปรามการคอร์รัปชัน โดยเฉพาะการคอร์รัปชันของ จอมพลสฤษดิ์

ธนรัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรีนคร และผู้ที่สนับสนุนให้ จอมพลถนอม กิตติขจร สามารถขึ้นสู่อำนาจได้ ถือเป็น การดำเนินการโดยไม่ไว้แก่หน้าผู้ใด (ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 215) รวมทั้งการขู่ว่าจะลาออกบ่อยครั้งเพื่อสร้างภาพลักษณ์ว่าตนเป็นคนที่ไม่ยึดติดกับอำนาจ (ประชาธิปไตย, 2512, หน้า 1)

2.5.7 การคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของเจ้าผู้ปกครอง (Concerning the Secretaries of Prince) พบว่า ทรศนะเกี่ยวกับการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของเจ้าผู้ปกครองของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของเจ้าผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดยที่ มาเคียวเวลลี เชื่อว่า การเลือกเฟ้นข้าราชการเป็นสิ่งที่เจ้าผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญ ถ้าบุคคลรอบข้างเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและซื่อสัตย์ ก็จะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเจ้าผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี (Denise, White & Peterfreund, 1992, p. 107) คณะรัฐมนตรีของ จอมพลถนอม กิตติขจร มีประสบการณ์ยาวนานและต่อเนื่องในการบริหารประเทศในตำแหน่งต่าง ๆ นับตั้งแต่สมัยรัฐบาล นายพจน์ สารสิน ในปี พ.ศ. 2500 และไม่มีมลทินด้านการคอร์รัปชันเลยตลอดระยะเวลาบริหารประเทศก่อนปี พ.ศ. 2512 ยกเว้นเพียงผู้เดียว คือ พล.อ. ประภาส จารุเสถียร (ยศในขณะนั้น) ที่มีปัญหาการคอร์รัปชันจากกรณีหมูแพง (ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, หน้า 131) แต่ จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ให้ไปดูแลงานที่มีผลเสียต่อภาพลักษณ์ อย่างผู้บัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์

2.5.8 การหลีกเลียงคนประจบสอพลอ (Flatterers) พบว่า ทรศนะเกี่ยวกับการหลีกเลียงคนประจบสอพลอของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการหลีกเลียงคนประจบสอพลอของ จอมพลถนอม กิตติขจร โดยที่ มาเคียวเวลลี อธิบายว่า เจ้าผู้ปกครองต้องให้ที่ปรึกษาพูดความจริงเฉพาะในสิ่งที่ถูกถาม แต่เจ้าผู้ปกครองควรจะถามทุกเรื่องที่ตนสงสัยและรับฟังความเห็นจากเหล่าที่ปรึกษา หลังจากนั้น การตัดสินใจชี้ขาดจะต้องเป็นของตัวเอง (Denise, White & Peterfreund, 1992, p. 109) เขาห่วงใยในเจ้าผู้ปกครองที่ไม่ฉลาด ขาดความรอบคอบในการเลือกสรรคณะที่ปรึกษา ซึ่งเหล่าที่ปรึกษาที่ไม่จริงใจนี้สังเกตได้โดยง่ายจากความพยายามให้คำปรึกษาเฉพาะในสิ่งที่เจ้าผู้ปกครองต้องการฟัง โดยบิดเบือนหรือหลีกเลียงไม่รายงานตามข้อเท็จจริง ในส่วนของวิสัยทัศน์ความโดยยึดถือข้อเท็จจริงของ จอมพลถนอม กิตติขจร นั้น สามารถพบได้จากการที่ จอมพลถนอม กิตติขจร เลือกที่จะฟังความเห็นของลูกพรรคสหประชาไทย ในการแก้ไขโครงสร้างพรรคที่มีลักษณะคล้ายพรรคคอมมิวนิสต์ แทนที่จะเชื่อถือหลักการของ พล.ท. แสวง เสนาณรงค์ ผู้ร่วมงานกับตนตลอดจนรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาอย่างยาวนาน และเป็นผู้หนึ่งที่น่าเสนอรูปแบบของระบอบเผด็จการทหาร อันรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ รัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร ได้เคยนำมาใช้ (พัด ลวางกูร, 2554, หน้า 123) ผู้ซึ่งต้องการให้พรรคมีการดำเนินงานทางการเมืองในระยะยาว แต่ก็ไม่แก้ไข พรรคอาจจะโดนครหาด้วยเงื่อนไขด้านโครงสร้างพรรคได้ (ประชาธิปไตย, 2513, หน้า 1)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การศึกษาบริบททางสังคมการเมืองที่มีอิทธิพลต่อทรศนะเกี่ยวกับคุณธรรมผู้ปกครองของ นิคโคโล มาเคียวเวลลี กับบริบททางสังคมการเมืองที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ผู้วิจัย พบว่า

1.1 บริบททางสังคมการเมืองอิตาลีในยุคของ มาเคียวเวลลี มีความสอดคล้องกับบริบททางสังคมการเมืองไทยในยุคของ จอมพลถนอม กิตติขจร

1.2 จอมพลถนอม กิตติขจร มีแนวทางปกครองด้วยความรุนแรงควบคู่ด้วยการดูแลประชาชน ภายใต้บริบทสังคมการเมืองที่ไร้เสถียรภาพ ตามที่ มาเคียวเวลลี ต้องการทุกประการ

2. การศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร ตามกรอบทรศนะของ นิคโคโล มาเคียวเวลลี ได้พบว่า

2.1 ด้านวิธีการต่อสู้ พบว่า วิธีการต่อสู้ทางการเมืองของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับวิธีการต่อสู้ของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.2 ด้านคุณสมบัติผู้ปกครอง พบว่า คุณสมบัติผู้ปกครองของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับคุณสมบัติผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.3 ด้านคุณสมบัติเห็นอกเห็นใจมนุษย์ ได้พบว่า มาเคียวเวลลี ได้นำเสนอคุณสมบัติเห็นอกเห็นใจมนุษย์ โดยที่ จอมพลถนอม กิตติขจร ก็มีคุณสมบัติเห็นอกเห็นใจมนุษย์ทุกประการ

2.4 ด้านวิธีการขึ้นสู่อำนาจทางการเมือง เมื่อพิจารณารายขั้นตอน ผู้วิจัย พบว่า

2.4.1 ขั้นตอนก่อนได้อำนาจทางการเมือง ผลการศึกษา พบว่า ทรศนะเกี่ยวกับสภาพการณ์ก่อนได้อำนาจทางการเมืองของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับสภาพการณ์ก่อนได้อำนาจทางการเมืองของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.4.2 ขั้นตอนให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง ทรศนะเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของ มาเคียวเวลลี กับวิธีการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของ จอมพลถนอม กิตติขจร มีความสอดคล้องกัน

2.4.3 ขั้นตอนในการรักษาอำนาจทางการเมืองระยะสั้น พบว่า ทรศนะเกี่ยวกับวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองระยะสั้นของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองระยะสั้นของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.4.4 ขั้นตอนรักษาอำนาจทางการเมืองในระยะยาว พบว่า ทรศนะเกี่ยวกับวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองในระยะยาว 4 ประการของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองในระยะยาวของ จอมพลถนอม กิตติขจร เพียงประการเดียว อันได้แก่ การกำจัดสายโลหิตของขุนนาง ไม่ให้ความช่วยเหลือจากผู้สนับสนุนเจ้าผู้ปกครองได้ และเป็นเหตุให้ต้องสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองไป แต่ก็สามารถทำให้ตนเป็นผู้ปกครองที่บรรลุเป้าหมายของรัฐได้

2.5 ด้านคุณธรรมของผู้ปกครอง ผู้วิจัยพบว่า

2.5.1 ทรศนะเกี่ยวกับความโอบอ้อมอารีของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการใช้ความโอบอ้อมอารีของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.5.2 ทรศนะเกี่ยวกับความเมตตาปราณีของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการใช้ความเมตตาปราณีของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.5.3 ทรศนะเกี่ยวกับการรักษาข้อตกลงของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการรักษาข้อตกลงของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.5.4 ทรศนะเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการถูกเหยียดหยามและความชิงชังของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการหลีกเลี่ยงการถูกเหยียดหยามและความชิงชังของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.5.5 ทรศนะเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงรัฐของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการรักษาความมั่นคงรัฐของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.5.6 ทรศนะเกี่ยวกับการสร้างพฤติกรรมเพื่อให้ได้รับการยกย่องของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการสร้างพฤติกรรมเพื่อให้ได้รับการยกย่องของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.5.7 ทรศนะเกี่ยวกับการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของเจ้าผู้ปกครองของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของเจ้าผู้ปกครองของ จอมพลถนอม กิตติขจร

2.5.8 ทรศนะเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงคนประจบสอพลอของ มาเคียวเวลลี สอดคล้องกับการหลีกเลี่ยงคนประจบสอพลอของ จอมพลถนอม กิตติขจร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษา พบว่า ภายใต้บริบททางสังคมการเมืองที่สับสนวุ่นวาย ผู้ปกครองควรที่จะใช้วิธีการปกครองที่รุนแรงควบคู่ไปกับการดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน ด้วยเหตุนี้ หากว่าสถานการณ์ทางการเมืองตกอยู่ในภาวะคับขัน ผู้ปกครองจะต้องไม่ยึดติดกับวิธีการประนีประนอมเท่าใดนัก แต่จะต้องรู้จักเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับการแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว แม้ว่าผู้ปกครองจะเป็นผู้มีจิตเมตตาประชาชนสักเพียงใดก็ตาม แต่ก็ต้องรู้จักใช้ความรุนแรงหากจำเป็น ทั้งนี้เพื่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ หากควรใช้ความรุนแรงเพื่อตัวผู้ปกครองเองไม่

1.2 ผลการศึกษา พบว่า สถานการณ์เป็นสิ่งที่กำหนดว่า ผู้ปกครองควรเลือกใช้วิธีการที่รุนแรง หรือควรเลือกใช้กฎหมายในการแก้ไขปัญหา ผู้ปกครองไม่ควรใช้แต่วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างสุดโต่งจนเกินไป เพราะจะทำให้ถูกผู้ใต้ปกครองมองว่า เป็นคนเด็ดขาดหรือหย่อนยานจนเกินไป ส่วนคุณสมบัติของผู้ปกครองอันได้แก่ ความกล้าหาญ รอบคอบ ก็จะต้องใช้ควบคู่ไปกับความฉลาดหลักแหลม หากฉลาดอย่างเดียวแต่ไร้ซึ่งความกล้า ผู้ปกครองก็จะไร้ผู้เกรงขาม แต่ถ้ามีแต่ความกล้าโดยปราศจากความฉลาด ผู้ปกครองจะไม่อาจใช้อำนาจได้ ในการรักษาอำนาจทางการเมืองได้ และเนื่องด้วยธรรมชาติของมนุษย์นั้นเลวร้าย ผู้ปกครองจึงต้องมีคุณสมบัติอันจะควบคุมธรรมชาติดังกล่าวของตน ซึ่งก็คือ ต้องมองการณ์ไกล มีเป้าหมายที่ชัดเจน แต่ยึดหยุ่นในวิธีการ โดยถ้าหากว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะส่งผลเสียในระยะยาวได้ ผู้ปกครองจะต้องเลือกใช้วิธีการอันจะแก้ไขปัญหาในอนาคตได้เป็นสำคัญ ไม่ใช่เน้นไปที่การแก้ที่ปัญหาอันเกิดขึ้นในขณะนั้นแต่อย่างใด โดยวิธีการที่ใช้จะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอได้ แม้จะมีความชัดเจนในเป้าหมายก็ตาม

1.3 ผลการศึกษา พบว่า หากว่าผู้ปกครองรู้ว่าตนเองเป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะรักษาอำนาจทางการเมืองเอาไว้ได้ จะต้องรู้จักขั้นตอนในการชวนขายให้ได้มาและรักษาอำนาจทางการเมืองอันมีประสิทธิภาพ โดยในขั้นตอนในการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองอันเป็นช่วงที่ผู้ปกครองยังมีกำลังคนน้อยอยู่นั้น ผู้ปกครองจะต้องทำการกำจัดศัตรูทางการเมือง ตลอดจนเอาศัตรูทางการเมืองบางส่วนมาเป็นพวกเพื่อเสริมกำลังแก่ตน ในขั้นตอนรักษาอำนาจทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งขึ้นมาระดับหนึ่งในระยะสั้น ผู้ปกครองควรที่จะมอบหมายงานด้านที่ส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ให้ผู้อื่นดำเนินการแทน เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของตนเอาไว้ เนื่องจากเพียงมีรากฐานอำนาจมั่นคง จะไม่เป็นการดีหากต้องสูญเสียภาพลักษณ์ไปในเวลานี้ และในขั้นตอนการรักษาอำนาจทางการเมืองระยะยาว ผู้ปกครองจะต้องสกัดกั้นกลุ่มอำนาจใหม่ไม่ให้เข้าถึงตัวผู้สนับสนุนตน ดึงเอาข้าอำนาจต่าง ๆ มาสนับสนุนตน เข้าควบคุมกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมือง และต้องดำเนินการทุกอย่างก่อนที่ผู้สนับสนุนตนจะสิ้นชีพหรือหมดสิ้นอำนาจลง ซึ่งถ้าหากว่าไม่กระทำตามนี้ ผู้ปกครองที่ไม่มีความสามารถพอที่จะเป็นผู้ปกครองก็จะสูญเสียอำนาจทางการเมืองไป

1.4 ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่จะสามารถครองอำนาจทางการเมืองได้อย่างยาวนานนั้น จะต้องมีความอดทนของผู้ปกครอง โดยจะต้องเลือกใช้ความโอบอ้อมอารี ความเมตตา การรักษาข้อตกลง อย่างเหมาะสม ไม่ยึดติดกับสิ่งเหล่านี้มากเกินไป แต่ต้องรู้จักละเมียดสิ่งเหล่านี้หากนำมาซึ่งผลดีกว่าทางการเมืองการปกครอง จะต้องไม่ทำตนเป็นที่รังเกียจ เอาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐมาเป็นนโยบายหลัก รู้จักการทำพฤติกรรมอันประชาชนยกย่อง มีความชาญฉลาดในการคัดสรรบุคคลใกล้ชิด และไม่ไว้วางใจบุคคลประเภทชอบประจบสอพลอ หรือก็คือบุคคลที่ยินดีต่อการทำผิดของผู้ปกครองเพียงเพราะหวังผลประโยชน์ต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ แม้ว่าจะได้ตรวจสอบค้นคว้างานวิจัยมาพอสมควร แต่ก็พบว่า มีขีดโหล มาเคียวเวลลี ยังได้แบ่งประเภทของผู้ปกครองตามการขึ้นสู่อำนาจไว้อีกหลายประเภท เช่น ผู้ปกครองที่ได้อำนาจจากการสืบสันตติวงศ์ ผู้ปกครองที่ได้อำนาจจากวิธีการอันชั่วร้าย ผู้ปกครองที่ได้อำนาจจากวิกรรมอันประชาชนยกย่อง เป็นต้น โดยในงานวิจัยนี้ได้ยกมาเปรียบเทียบเพียงประเภทเดียว อันได้แก่ ผู้ปกครองที่ได้อำนาจมาจากการสนับสนุนของผู้อื่น และไม่มีความสามารถเพียงพอต่อการเป็นผู้ปกครอง อันเป็นผู้ปกครองประเภทที่ผู้ศึกษาวิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับ จอมพลถนอม กิตติขจร มากที่สุด ดังนั้นในงานวิจัยต่อไป จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผู้ปกครองประเภทอื่นต่อไป

2.2 เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่คุณธรรมของผู้ปกครองเป็นสำคัญ แต่ในการปกครองให้ได้ผลดีนั้น พบว่าบุคคลอื่นใดนอกจากตัวผู้ปกครองก็มีอิทธิพลเช่นกัน ดังนั้นในงานวิจัยต่อไป จึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร และการมีส่วนร่วมของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา เกษบุญชู มีด. (2550). *การเมืองไทยในยุคสฤษดิ์-ถนอม ภายใต้โครงสร้างอำนาจโลก*. งานวิจัยทุน ปรีดี พนมยงค์ ยังไม่ได้ตีพิมพ์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ 50 ปี ธนาการแห่งประเทศไทย.
- ชันเงิน (นามแฝง). (2510). *ปรับปรุงคณะรัฐมนตรีหรือไม่*. ชาวไทย, ฉบับวันที่ 8 ธันวาคม 2510, 6.
- จอมพลถนอม กิตติขจร. (2532). *บันทึกจากใจ*. สระบุรี: ปากเพรียวการช่าง.
- อรรถศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2550). *บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ. 2506-2516*. วิทยานิพนธ์ อ.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจวบ ทองอุไร. (2501). *จดหมายเหตุของนายรำคาญ*. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*, 38(4), 2 - 50.
- ฝ่ายกิจการพลเรือน กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 4. (2559). *ประวัติลูกเสือชาวบ้าน*. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/bpp506/1-prawati-luk-seux-chaw-ban>. 8 สิงหาคม 2559.
- พัต ลวางกูร. (2554). *ความคิดทางการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์เอกสารทางวิชาการมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไม่ทราบผู้แต่ง. (2500). *ชาวไทย*, ฉบับวันที่ 27 ธันวาคม 2500, ไม่ทราบเลขหน้า.
- _____. (2511). *เดลินิวส์*, ฉบับวันที่ 21 เมษายน 2511, ไม่ทราบเลขหน้า.
- _____. (2514). *เดลินิวส์*, ฉบับวันที่ 19 พฤศจิกายน 2514, ไม่ทราบเลขหน้า.
- _____. (2507). *ประชาธิปไตย*, ฉบับวันที่ 18 ธันวาคม 2507, 1 - 12.
- _____. (2512). *ประชาธิปไตย*, ฉบับวันที่ 14 กันยายน 2512, 1.
- _____. (2513). *ประชาธิปไตย*, ฉบับวันที่ 1 มกราคม 2513, 1.
- _____. (2503). *สยามนิกร*, ฉบับวันที่ 30 กันยายน 2503, ไม่ทราบเลขหน้า.

- ไม่ทราบผู้แต่ง. (2501). สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ฉบับวันที่ 9 มีนาคม 2501, 28 - 50.
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2558). *เจ้าผู้ปกครอง*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.
แปลจาก Machiavelli, N. (1532). *The Prince*.
- เสนห์ จามริก. (2519). *จากเพลโต้ถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. แปลจาก Harmon, M. J. (1964).
Political thought: from Plato to the present. Toronto: McGraw-Hill, Inc.
- แสวง คำหงษา. (2544). *คุณธรรมของผู้ปกครอง ศึกษากรณี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตามกรอบทฤษฎีของ นิคโคโล มาเคียเวลลี*.
วิทยานิพนธ์ อ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนทร ราชวงศ์ศึก. (2551). *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจก่อนยุคคลาสสิก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Denise, T. C., White, N. & Peterfreund, S. P. (1992). *Great Traditions in Ethics*. California: Wadsworth Publishing.
- US Department of State. (1994). *Foreign Relations of the United States, 1961-1963, Volume XXIII, Southeast Asia*.
Washington, D. C.: United States Government Printing Office.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความ

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับบทความของวารสารบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. ต้นฉบับบทความที่นำเสนอเพื่อพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน
2. บทความที่นำเสนอควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้นโดยผู้เขียนมิได้เกิดจากการแอบอ้าง นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน
3. ผู้เขียนต้องจัดทำต้นฉบับตามข้อกำหนดของกองบรรณาธิการวารสาร
4. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้เขียนยินยอมให้กองบรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความและยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการกำหนด
6. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) ได้มีมติให้ผู้เขียนผลงานปรับปรุงแก้ไขผลงานขอให้ผู้เขียนผลงานปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งผลงานที่ได้รับปรับปรุงแก้ไขแล้วให้กองบรรณาธิการวารสารโดยส่งเข้าระบบ ThaiJo2 ภายใน 10 วันนับจากวันที่ได้รับผลข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขบทความของท่านไปตีพิมพ์ในฉบับอื่นซึ่งจะล่าช้ากว่ากำหนดการเดิม
7. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) พิจารณาไม่สามารถให้ตีพิมพ์ได้ ท่านจะไม่ได้รับค่าตีพิมพ์คืนในทุกกรณี

แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

1. การเตรียมต้นฉบับรูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง
  - พิมพ์บนกระดาษขาว A4 หน้าเดียว ตั้งคาน้ำกระดาษ
  - บน นิ่ง ล่าง 1 นิ้ว
  - ซ้าย 0.8 นิ้ว ขวา 0.8 นิ้ว
  - ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4 โดยนับรวม รูป ตาราง และเอกสารอ้างอิง
  - ใช้ขนาดอักษร ขนาด 18pt, 16pt และ 14pt แบบอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK
2. บทความที่จะตีพิมพ์ลงวารสารบัณฑิตศึกษา ประกอบด้วย
  - 2.1 ชื่อเรื่อง (Title) จะต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่
  - 2.2 ชื่อผู้นิพนธ์ (ระบุตำแหน่งทางวิชาการ สังกัดหน่วยงาน ในกรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุชื่อประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ สังกัดหน่วยงาน ด้วย)
  - 2.3 บทคัดย่อ ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยไว้อย่างครบถ้วน มีวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา สรุปผลการศึกษา และหรือข้อเสนอแนะ ไม่แบ่งเป็นข้อ มีความยาวไม่เกิน 150 - 250 คำ ระบุค่าสำคัญ (ถ้ามี) ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในการเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควรมีเนื้อหาตรงกัน
  - 2.4 บทนำ (ภูมิหลัง) กล่าวถึงความสำคัญและเหตุผลที่ทำการวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย
  - 2.5 ความมุ่งหมายของการวิจัย ระบุความมุ่งหมายของการวิจัยเป็นข้อ ๆ เรียงลำดับ ความสำคัญ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย (มีภาพประกอบ) กรอบของการวิจัยในด้านเนื้อหาสาระซึ่งประกอบด้วย ตัวแปร และการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

2.7 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

- ประชากร กลุ่มตัวอย่าง
- เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล คุณภาพของเครื่องมือ (ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก เป็นต้น)
- วิธีรวบรวมข้อมูล
- สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

2.8 สรุปผลการวิจัย เป็นการเสนอผลหรือสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วย ตาราง กราฟ ภาพ หรือแผนภูมิประกอบการอธิบาย

2.9 อภิปรายผลการวิจัย เป็นการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อให้ ผู้อ่าน เห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้าน ทฤษฎีที่มีอยู่เดิมรวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ ประโยชน์และกาลให้ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยในอนาคต

2.10 ข้อเสนอแนะ (ประกอบด้วยข้อเสนอแนะเพื่อให้นำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อกรวิจัย ครั้งต่อไป)

2.11 เอกสารอ้างอิง (รูปแบบ Publication Manual of the American Psychological Association (APA) และต้องเป็นเอกสารที่ใช้อ้างอิงในบทความเท่านั้น โดยจัดเรียงตามตัวอักษรผู้แต่ง)

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

การอ้างอิงในเนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุรายการ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และหน้าที่อ้างอิงใน เครื่องหมายวงเล็บ แทรกอยู่ในเนื้อหาในตำแหน่งที่เหมาะสม ได้แก่ ตอนต้น หรือ ตอนท้ายของเนื้อหา

1. การลงรายการชื่อผู้แต่งหรือผู้รับผิดชอบ

1.1 ผู้แต่งคนเดียว ถ้าเป็นชาวไทยใช้ชื่อและนามสกุล ระหว่างชื่อและนามสกุลเว้นระยะ 1 ตัวอักษร ถ้าเป็นชาวต่างประเทศใช้เฉพาะนามสกุล

กรณีอยู่หน้าข้อความ

สิปปนนท์ เกตุทัต (2539, หน้า 91)

(Parker, 1991, p. 38)

กรณีอยู่หลังข้อความ

(สิปปนนท์ เกตุทัต, 2539, หน้า 91)

(Parker, 1991, p. 38)

1.2 ผู้แต่ง 2 คน ลงรายการทั้ง 2 คน

กรณีอยู่หน้าข้อความ

เสกสรร ประเสริฐกุล และจิระนันท์ พิตรปรีชา (2533, หน้า 24)

(Brockner & Guare (1994, pp. 35-36)

กรณีอยู่หลังข้อความ

(เสกสรร ประเสริฐกุล และจิระนันท์ พิตรปรีชา, 2533, หน้า 24)

(Brockner & Guare, 1994, pp. 35-36)

การอ้างอิงท้ายบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

* หนังสือ

ภาษาไทย

ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์.

ภิญโญ สาร. (2526). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ (พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์.

ภิญโญ สาร. (2526). *หลักการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

นามสกุล./อักษรตัวแรกของชื่อ./อักษรตัวแรกของชื่อย่อกลาง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์)/
สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์.

Marshall, C., & Rossman, G. B. (1999). *Designing qualitative research*. Thousand California: Sage.

*วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่)/หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

*วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./วิทยานิพนธ์ ชื่อย่อหลักสูตร. สถานที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา.

อมรรัตน์ อุปพงษ์. (2560). *ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัด*

การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา

สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

*สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./แหล่งที่มา (ถ้ามี)/เข้าถึงได้จาก URL. วันเดือนปีที่เข้าถึง.

วีรพงษ์ สื่อประสิทธิ์สกุล. (2555). *การบริหารคุณภาพห้องครัว*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.md.kku.ac.th/usr/work/radio/OAT/tsltd047.html>. 6 พฤษภาคม 2560.

ตัวอย่างการลงรายการส่วนของชื่อเรื่อง ผู้แต่ง และสังกัดของผู้นิพนธ์

1. ในกรณีที่ ผู้นิพนธ์ และประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (ผู้แต่งร่วม) อยู่สังกัดหน่วยงานเดียวกัน

การต่อสู้ทางวาทกรรมระหว่างรัฐกับท้องถิ่นว่าด้วยการจัดการความขัดแย้ง
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

DISCURSIVE STRUGGLES BETWEEN STATE AND LOCAL OF CONFLICT MANAGEMENT
IN THE THREE SOUTHERN BORDER PROVINCE

อัศวศิริ ลาปือ^{*} ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และ รศ.ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ
Aussiri Lapie^{*} Dr.Preecha Piamphongsant and Assoc. Prof. Dr.Suthy Prasartset
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131
Program in Political Economy and Governance, Faculty of political Science and Law, Burapha University,
Chon Buri 20131, Thailand

*Corresponding author: Email:..... เบอร์โทรศัพท์.....

2. ในกรณีที่ ผู้นิพนธ์ และประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (ผู้แต่งร่วม) อยู่สังกัดหน่วยงานต่างกัน

สะเต็มศึกษาเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่ทักษะการทำงานในศตวรรษที่ 21
STEM EDUCATION FOR LEARNING MANAGEMENT TO WORK SKILLS IN THE 21ST CENTURY TRAINING

ดร.ธารทิพย์ ขั้วนา¹ และ ดร.ขวัญชัย ขั้วนา²
Dr.Tharthip Khwana¹ and Dr.Khwanchai Khwana²
¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันพลศึกษา วิทยาเขตลำปาง จังหวัดลำปาง 52000
²สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000
¹Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Institute of Physical Education lampang,
Lampang 52000, Thailand
²Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University,
Kamphaeng Phet 62000, thailand
*Corresponding author: Email:..... เบอร์โทรศัพท์.....

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเครียด เรื่อง จำนวนจริง ด้วยวิธีห้องเรียนกลับด้าน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

A STUDY ON MATHEMATICAL ACHIEVEMENT AND STRESS IN LEARNING REAL NUMBERS USING FLIPPED
CLASSROOM METHOD FOR MATTAYOM SUEKSA 4 STUDENTS

อากรณ์ พันธ์รักษา^{1*} ดร.รัชนิกร ชลไชยะ² ดร.วาริน วิพิศมากุล³ และ ดร.จุฑาทพร เนียมวงษ์³
Arkorn Putaraksa¹, Dr.Ratchanikorn Chonchaiya², Dr.Warin Vipismakul³ and Dr.Jutaporn Neamvong³
¹สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131
²สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร 10300
³ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131
¹Program Mathematics Education, Faculty of Science, Burapha University, Chon Buri 20131, Thailand
²Program Mathematics Education, Faculty of Education, Suansunandha Rajabhat University, Bangkok 10300, Thailand
³Department of Mathematics, Faculty of Science, Burapha University, Chon Buri 20131, Thailand
*Corresponding author: Email:..... เบอร์โทรศัพท์.....

แบบฟอร์มการเขียนต้นฉบับบทความในการลงตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

ชื่อเรื่องภาษาไทย.....ขนาด 18pt ตัวหนา.....

Title .....ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14pt ตัวหนา.....

ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาไทย)..... ประธาน กรรมการปริกษาวิทยานิพนธ์ หรือผู้แต่งร่วม² (ถ้ามี)
ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาอังกฤษ)..... ประธาน กรรมการปริกษาวิทยานิพนธ์ หรือผู้แต่งร่วม² (ถ้ามี)
สาขาวิชา.....สังกัดคณะ.....ชื่อสถาบันที่สังกัด (ภาษาไทย)
สาขาวิชา.....สังกัดคณะ.....ชื่อสถาบันที่สังกัด (ภาษาไทย)
สาขาวิชา.....สังกัดคณะ.....ชื่อสถาบันที่สังกัด (ภาษาอังกฤษ)
สาขาวิชา.....สังกัดคณะ.....ชื่อสถาบันที่สังกัด (ภาษาอังกฤษ)
*Corresponding author: Email:..... เบอร์โทรศัพท์.....

เฉพาะเจ้าหน้าที่รับผิดชอบวารสาร
วันที่รับบทความ....., วันที่แก้ไขบทความ..... วันที่ตอบรับบทความ..... วันที่เผยแพร่.....

บทคัดย่อ (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)
..... (ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา)
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ:
ABSTRACT (ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)
..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา)
.....
.....
.....
.....

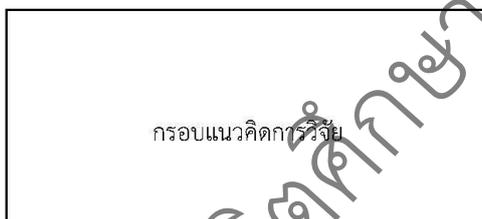
Keyword (ถ้ามีหลายคำให้เติม s):
บทนำ (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)
..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา)
.....
.....
.....

ความมุ่งหมายของการวิจัย (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ขนาด 14pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (ขนาด 14pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

วิธีรวบรวมข้อมูล (ขนาด 14pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ (ขนาด 14pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

สรุปผลการวิจัย (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (ขนาด 16 ชนิด ตัวหนา)

* หนังสือภาษาไทย

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

* หนังสือภาษาอังกฤษ

นามสกุล./อักษรตัวแรกของชื่อ./อักษรตัวแรกของชื่อกลาง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(ครั้งที่พิมพ์)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

*วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร/ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่)/หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

*วิทยานิพนธ์

ชื่อ//นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)//ชื่อเรื่อง./วิทยานิพนธ์ ชื่อย่อหลักสูตร. สถานที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา,

*สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./แหล่งที่มา (ถ้ามี)/เข้าถึงได้จาก URL. วันเดือนปีที่เข้าถึง.

*การลงรายการอ้างอิงให้รวมประเภทแหล่งอ้างอิงแล้วลงรายการของผู้แต่งโดยเรียงตามตัวพยัญชนะไทย